A Reader in Sanskrit Buddhist Texts

Volume Three: Translations

梵語佛典讀本

第三冊　譯本

Luke Gibson

© 2023 Luke Gibson

All rights reserved

Release date: 15/04/2023

© 2023 Luke Gibson（齊哲睦）

版權所有

發布日期：2023/04/15

Table of Contents

Introduction......1

Chinese Translations

1. **Māra's Snare** (*Vinaya*)......3

2. **The Four Noble Truths** (*Arthaviniścayasūtra*)......5

3. **Śāriputra and the Goddess** (*Vimalakīrtinirdeśasūtra*, ch. 6)......14

4. **The Parable of the Magic City** (*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 7)......22

5. **The Parable of the Skillful Doctor** (*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 15)......26

6. **Isn't the Tathāgatagarbha the Same as the Ātman?** (*Laṅkāvatārasūtra*, ch. 2)......31

7. **In Praise of the Teaching** (*Śatapañcāśatka*)......34

9. **Hymn to the Mother of All Buddhas** (*Prajñāpāramitāstotra*)......37

11. **Encountering Old Age** (*Buddhacarita*, ch. 3)......40

14. **Emptiness and the Four Noble Truths** (*Mūlamadhyamakakārikā*, ch. 24)......43

15. **Elucidating the Buddha's Teaching on Selfhood** (*Abhidharmakośabhāṣya*, ch. 9)......48

16. **Refuting the Mind-Only School** (*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)......53

17. **Defending the Mahāyāna** (*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)......55

19. **Responding to the Realists** (*Viṃśatikā*)......57

20. **On the Tathāgatagarbha** (*Ratnagotravibhāga*, ch. 1)......68

Tibetan Translations

1. **Māra's Snare** (*Vinaya*)......74

2. **The Four Noble Truths** (*Arthaviniścayasūtra*)......76

3. **Śāriputra and the Goddess** (*Vimalakīrtinirdeśasūtra*, ch. 6)......84

4. **The Parable of the Magic City** (*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 7)......90

5. **The Parable of the Skillful Doctor** (*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 15)......93

6. **Isn't the Tathāgatagarbha the Same as the Ātman?** (*Laṅkāvatārasūtra*, ch. 2)......96

7. **In Praise of the Teaching** (*Śatapañcāśatka*)......99

8. **Hymn to the Incomparable One** (*Niraupamyastava*)......103

9. **Hymn to the Mother of All Buddhas** (*Prajñāpāramitāstotra*)......108

10. **The Buffalo and the Monkey** (*Jātakamālā*)......113

11. **Encountering Old Age** (*Buddhacarita*, ch. 3)....119
12. **Guarding the Mind** (*Bodhicaryāvatāra*, ch. 5)....122
13. **The Practice of Forbearance** (*Bodhicaryāvatāra*, ch. 6)....128
14. **Emptiness and the Four Noble Truths** (*Mūlamadhyamakakārikā*, ch. 24)....132
15. **Elucidating the Buddha's Teaching on Selfhood** (*Abhidharmakośabhāṣya*, ch. 9)....140
16. **Refuting the Mind-Only School** (*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)....144
17. **Defending the Mahāyāna** (*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)....148
18. **Refuting the Nondualists' Notion of a Self** (*Tattvasaṃgrahapañjikā*)....153
19. **Responding to the Realists** (*Viṃśatikā*)....158
20. **On the Tathāgatagarbha** (*Ratnagotravibhāga*, ch. 1)....162

References....170

目錄

前言......2

梵漢對照表

一、魔王的繩索 / *Vinaya*《毗奈耶》......3

二、四聖諦 / *Arthaviniścayasūtra*《決定義經》......5

三、舍利弗和天女 / *Vimalakīrtinirdeśasūtra*《維摩詰經》第六品......14

四、化城的譬喻 / *Saddharmapuṇḍarīkasūtra*《妙法蓮華經》第七品......22

五、良醫病子的譬喻 / *Saddharmapuṇḍarīkasūtra*《妙法蓮華經》第十五品......26

六、如來藏與外道之我論 / *Laṅkāvatārasūtra*《楞伽經》第二品......31

七、讚歎聖教 / *Śatapañcāśatka*《一百五十讚佛頌》......34

九、讚歎諸佛之母 / *Prajñāpāramitāstotra*《般若波羅蜜多讚》......37

十一、王子的厭患 / *Buddhacarita*《佛所行讚》第三品......40

十四、空性與四聖諦 / *Mūlamadhyamakakārikā*《中論》第二十四品......43

十五、駁斥補特伽羅論者的問難 / *Abhidharmakośabhāṣya*《俱舍釋論》第九品......48

十六、駁斥唯識論者 / *Bodhicaryāvatārapañjikā*《入菩提行論細疏》第九品......53

十七、辯護大乘 / *Bodhicaryāvatārapañjikā*《入菩提行論細疏》第九品......55

十九、駁斥外境實有論者的問難 / *Viṃśatikā*《唯識二十頌》......57

二十、論如來藏 / *Ratnagotravibhāga*《寶性論》第一品......68

梵藏對照表

一、魔王的繩索 / *Vinaya*《毗奈耶》......74

二、四聖諦 / *Arthaviniścayasūtra*《決定義經》......76

三、舍利弗和天女 / *Vimalakīrtinirdeśasūtra*《維摩詰經》第六品......84

四、化城的譬喻 / *Saddharmapuṇḍarīkasūtra*《妙法蓮華經》第七品......90

五、良醫病子的譬喻 / *Saddharmapuṇḍarīkasūtra*《妙法蓮華經》第十五品......93

六、如來藏與外道之我論 / *Laṅkāvatārasūtra*《楞伽經》第二品......96

七、讚歎聖教 / *Śatapañcāśatka*《一百五十讚佛頌》......99

八、讚歎世尊無與倫比 / *Niraupamyastava*《無可喻讚》......103

九、讚歎諸佛之母 / *Prajñāpāramitāstotra*《般若波羅蜜多讚》......................................108
十、水牛與猴子的故事 / *Jātakamālā*《本生鬘》..113
十一、王子的厭患 / *Buddhacarita*《佛所行讚》第三品 119
十二、心的守護 / *Bodhicaryāvatāra*《入菩提行論》第五品 122
十三、忍辱的修習 / *Bodhicaryāvatāra*《入菩提行論》第六品 128
十四、空性與四聖諦 / *Mūlamadhyamakakārikā*《中論》第二十四品 132
十五、駁斥補特伽羅論者的問難 / *Abhidharmakośabhāṣya*《俱舍釋論》第九品............140
十六、駁斥唯識論者 / *Bodhicaryāvatārapañjikā*《入菩提行論細疏》ā 第九品...............144
十七、辯護大乘 / *Bodhicaryāvatārapañjikā*《入菩提行論細疏》第九品 148
十八、評破外道不二論者之我論 / *Tattvasaṃgrahapañjikā*《攝真實論細疏》................153
十九、駁斥外境實有論者的問難 / *Viṃśatikā*《唯識二十頌》..158
二十、論如來藏 / *Ratnagotravibhāga*《寶性論》第一品 162
出處..170

Volume Three: Translations

Introduction

This third volume contains the ancient Chinese and Tibetan translations for the texts given in volume one. Tibetan translations from the Derge edition are provided for each text. Chinese translations from the CBETA edition (http://cbetaonline.dila.edu.tw) are given when available, including multiple translations of some of the texts.

Remarks:

- The punctuation given in the CBETA edition of the Chinese texts has been revised for consistency and corrected based on the reading of the Sanskrit text.
- Due to its overall poor quality, Tianxizai's (天息災) translation of the *Bodhicaryāvatāra*, which could have provided Chinese translations for texts 12 and 13, has been left out.
- The Chinese translations for texts 16 and 17 only include the translation of the sūtra passages quoted by the commentator.
- The Tibetan translations of root text (*mūla*) have been inserted in the prose commentary of texts 16, 17, 18, and 19.

第三冊　譯本

前言

第三冊內容是第一冊文本的梵漢及梵藏對照表。其中，藏譯文獻採用德格版西藏大藏經，漢譯文獻採用 CBETA Online（http://cbetaonline.dila.edu.tw）網路版。漢譯文獻包含多種譯本，但部份文本缺少漢譯對應文獻。

備註：

- CBETA 中的標點符號根據梵文文本予以修訂。
- 由天息災所譯《入菩提行論》的漢譯本與梵文本差異過大，故未納入為文本十二、十三的漢譯對應文獻。
- 文本十六、十七無對應的漢譯文獻，本冊僅提供註釋中所引用經文的漢譯對應文獻。
- 本冊於文本十六、十七、十八及十九的藏譯註釋文獻中，加入原來的論頌（mūla）。

1. Māra’s Snare
(*Vinaya*)

一、魔王的繩索
摘自《毗奈耶》

vinaye saṅghabhedavastu |	《雜阿含經》求那跋陀羅譯	《根本說一切有部毘奈耶破僧事》義淨譯
… bhagavān vārāṇasyāṃ viharati ṛṣivadane mṛgadāve | tatra bhagavān bhikṣūn āmantrayate sma: mukto 'haṃ bhikṣavaḥ sarvapāśebhyo ye divyā ye ca mānuṣāḥ | yūyam api bhikṣavo muktāḥ sarvapāśebhyo ye divyā ye ca mānuṣāḥ | tato bhikṣavaś cārikāṃ prakramiṣyāmo bahujanasukhāya lokānukampāyai arthāya hitāya sukhāya devamanuṣyāṇām | mā ca vo dvāv ekena gamiṣyatha | aham api yenorubilvāsenāyanīgrāmakas tena cārikāṃ prakramiṣyāmi |	… 如是我聞：一時佛住波羅㮈國仙人住處鹿野苑中。爾時世尊告諸比丘：「我已解脫人天繩索，汝等亦復解脫人天繩索。汝等當行人間，多所過度，多所饒益，安樂人天。不須伴行，一一而去。我今亦往鬱鞞羅住處人間遊行。」	… 爾時佛住波羅痆斯城仙人墮處施鹿林中，六十苾芻前後圍遶。爾時世尊告諸苾芻：「我今與汝，於一切天人繫縛之中而得解脫。汝等各可隨詣諸方，為諸眾生作大利益，且令汝等各各而往，不用同行。我亦往優樓頻螺聚落，為利益故。」
atha mārasya pāpīyasa etad abhavat: ayaṃ śramaṇo gautamo vārāṇasyāṃ viharati ṛṣivadane mṛgadāve | evaṃ śrāvakān dharmaṃ deśayati: mukto 'haṃ bhikṣavaḥ sarvapāśebhyo ye ca divyā ye ca mānuṣāḥ | yūyam api bhikṣavo muktāḥ sarvapāśebhyo ye ca divyā ye ca	時魔波旬作是念：「沙門瞿曇住波羅㮈仙人住處鹿野苑中，為諸聲聞如是說法：『我已解脫人天繩索，汝等亦能。汝等各別人間教化，乃至我亦當至鬱鞞羅住處人間遊行。』我今當往，為作留難。」	爾時惡魔作是念言：「此沙門喬答摩，住於波羅痆斯仙人墮處施鹿林中，為聲聞眾如是說法云：『我於一切天人繫縛中而得解脫。汝等苾芻，亦於一切天人繫縛中同得解脫，汝等應往人間廣為利益。汝等應各別行，不

mānuṣāḥ | yāvad aham api yenorubilvāsenāyanīgrāmakas tena cārikāṃ prakramiṣyāmīti | yan nv aham asyopasaṅkrameyaṃ yad uta vyākṣepakarmaṇi |		用同往。我亦將詣優樓頻螺聚落者。』我今應當為彼作諸障礙。」
atha māraḥ pāpīyān māṇavakavarṇam ātmānam abhinirmāya yena bhagavāṃs tenopasaṅkrāntaḥ | upasaṅkramya bhagavato 'ntike tiṣṭhan gāthāṃ bhāṣate:	即化作年少，住於佛前，而說偈言：	爾時惡魔作是念已，化為摩納婆往詣佛所，即於佛前而說頌曰：
amukto muktasaṃjñī san kiṃ mukto 'smīti manyase | mahābandhanabaddho 'si na me śramaṇa mokṣyase ||	「不脫作脫想，謂呼已解脫？ 為大縛所縛，我今終不放。」	「汝不得解脫，而作解脫想； 汝在繫縛中，不能解脫我。」
atha bhagavata etad abhavat: māro batāyaṃ pāpīyān upasaṅkrānto yad uta vyākṣepakarmaṇi | iti viditvā gāthāṃ bhāṣate:	時世尊作是念：「惡魔波旬欲作嬈亂。」即說偈言：	爾時世尊作是念言：「今者惡魔願我散亂。」世尊知已說頌答曰：
mukto 'haṃ sarvapāśebhyo ye divyā ye ca mānuṣāḥ | evaṃ jānīhi pāpīyan nihatas tvam ihāntaka ||	「我已脫一切，人天諸繩索， 已知汝波旬，即自消滅去。」	「人天繫縛中，我已得解脫； 罪者今當知，我已摧伏汝。」
atha mārasya pāpīyasa etad abhavat: jānāti me śramaṇo gautamaś cetasā cittam | iti viditvā duḥkhī durmanā vipratīsārī tatraivāntarhitaḥ | …	時魔波旬作是念：「沙門瞿曇已知我心。」內懷憂慼，即沒不現。…	爾時惡魔便作是念：「此沙門喬答摩能知我心。」作是念已便生懊惱，內懷懺悔便滅而去。…

2. The Four Noble Truths
(*Arthaviniścayasūtra*)

二、四聖諦
摘自《決定義經》

arthaviniścayo nāma dharmaparyāyaḥ |	《佛說決定義經》 法賢譯	《佛說法乘義決定經》 金總持譯
namo buddhāya | evaṃ mayā śrutam: ekasmin samaye bhagavān śrāvastyāṃ viharati sma pūrvārāme mṛgāramātuḥ prāsāde mahatā bhikṣusaṅghena sārdham ardhatrayodaśabhir bhikṣuśataiḥ | tatra ca bhagavān dhīragambhīramadhurodāranirdoṣasvareṇa bhikṣūn āmantrayate sma: dharmaṃ vo bhikṣavo deśayiṣyāmi, ādau kalyāṇaṃ madhye kalyāṇaṃ paryavasāne kalyāṇam, svarthaṃ suvyañjanam, kevalaṃ paripūrṇaṃ pariśuddhaṃ paryavadātaṃ brahmacaryaṃ saṃprakāśayiṣye, yad utārthaviniścayaṃ nāma dharmaparyāyam | tac chṛṇuta sādhu ca suṣṭhu ca manasikuruta, bhāṣiṣye | sādhu bhagavann iti te bhikṣavo bhagavataḥ pratyaśrauṣuḥ ||	如是我聞： 一時佛在舍衛國，祇樹給孤獨園，與大苾芻眾，千二百五十人俱。 爾時世尊告諸苾芻：「我今為汝宣說甚深決定正義，初善、中善、後善，其義深遠，純一無雜，具足清白梵行之相，汝等諦聽，善思念之！」 時諸苾芻白佛言：「善哉世尊！何等名為決定正義？我等樂聞，惟願世尊為我解說。」	如是我聞： 一時薄伽梵在舍衛國祇園精舍，與大比丘眾千二百五十人俱。時有一比丘，名曰甚深勇猛，美妙音聲，善問法要，初、中、後善，利益自他，能修梵行，清淨圓滿，敬禮合掌，前白佛言：「世尊！如來往昔鹿野苑中，所說法乘決定之義，是事云何？唯願世尊敷演分明，開示眾生，皆令悟入！」 世尊歎言：「善哉比丘！汝如是問甚深法要，最勝利益不可思議，汝應諦聽，善思念之！吾當為汝分別解說。
bhagavāṃs tān idam avocat: katamaś cāsau bhikṣavo 'rthaviniścayo nāma dharmaparyāyaḥ?	爾時佛告諸苾芻言：「決定義者，所謂：五蘊、五取蘊、十八界、十二處、十二緣	「我於爾時，說四諦法，義無窮盡。所謂：五蘊、五取蘊、十二處、十八界、十

yad uta: pañca skandhāḥ, pañcopādānaskandhāḥ, aṣṭādaśa dhātavaḥ, dvādaśāyatanāni, dvādaśāṅgaḥ pratītyasamutpādaḥ, catvāry āryasatyāni, dvāviṃśatir indriyāṇi, catvāri dhyānāni, catasra ārūpyasamāpattayaḥ, catvāro brahmavihārāḥ, catasraḥ pratipadaḥ, catasraḥ samādhibhāvanāḥ, catvāri smṛtyupasthānāni, catvāri samyakprahāṇāni, catvāra ṛddhipādāḥ, pañcendriyāṇi, pañca balāni, sapta bodhyaṅgāni, āryāṣṭāṅgamārgaḥ, ṣoḍaśākārānāpānānusmṛtiḥ, catvāri srotāpattyaṅgāni, daśa tathāgatabalāni, catvāri vaiśāradyāni, catasraḥ pratisaṃvidaḥ, aṣṭādaśāveṇikā buddhadharmāḥ, dvātriṃśan mahāpuruṣalakṣaṇāni, aśītir anuvyañjanāni | ayaṃ bhikṣavo 'rthaviniścayasya dharmaparyāyasyoddeśaḥ || …	生、四聖諦、二十二根、如來十力、四無所畏、四禪定、四無色定、四無量行、四無礙智、四三摩地想、四念處、四正斷、四神足、五根、五力、七覺支、八正道。如是等法，是名決定正義。 …	二緣生支、四聖諦法、二十二根、五三摩地、四禪天定、四無色定、四三摩地、四念處、四正勤、五根、五力、七覺支、八聖道、十六心念、聲聞四果、如來十力、四無所畏、四無礙辯、十八不共法、三十二大丈夫相、八十種隨形相好。」佛言：「比丘！如上所說，是名法乘決定之義。」 …
tatra katamāni catvāry āryasatyāni? tadyathā: duḥkham āryasatyam, duḥkhasamudaya āryasatyam, duḥkhanirodha āryasatyam, duḥkhanirodhagāminī pratipadāryasatyam ||	「復何名為四聖諦法？謂：苦諦、集諦、滅諦、道諦。	比丘復白佛言：「世尊！云何四聖諦法？」 佛言：「所謂：苦聖諦法、集聖諦法、真聖諦法、道聖諦法。」
tatra duḥkham āryasatyaṃ katamat? tadyathā: jātir duḥkham, jarā duḥkham, vyādhir duḥkham, maraṇaṃ duḥkham, priyaviyogo duḥkham, apriyasaṃyogo duḥkham, rūpaṃ duḥkham, vedanā duḥkham, saṃjñā duḥkham, saṃskārā duḥkham, vijñānaṃ duḥkham, yad apīcchan paryeṣamāṇo na labhate tad api duḥkham, saṃkṣipteṇa pañcopādānaskandhā duḥkham | idam ucyate duḥkham āryasatyam ||	苦諦者：生苦、老苦、病苦、死苦、愛別離苦、怨憎會苦、求不得苦、五盛陰苦。如是等苦，名為苦諦。	「云何苦聖諦法？」 「所謂：生苦、老苦、病苦、壞苦、愛別離苦、冤憎會苦、求不得苦、五盛陰苦。比丘！是名苦聖諦法。」

tatra duḥkhasamudaya āryasatyaṃ katamat? tadyathā: tṛṣṇā paunarbhavikī nandīrāgasahagatā tatra tatrābhinandinī | idam ucyate duḥkhasamudaya āryasatyam ||	集諦者，謂貪愛法。由此貪愛，而生耽著，以耽著故，發業潤生，招集為因，是名集諦。	「云何苦集諦法？」 佛言：「所謂眾生愛著世間一切有及有具，隨順貪欲。比丘！是名苦集諦法。」
tatra duḥkhanirodha āryasatyaṃ katamat? yad asyā eva tṛṣṇāyāḥ paunarbhavikyā nandīrāgasahagatāyās tatra tatrābhinandinyā aśeṣataḥ prahāṇaṃ pratiniḥsargo vyantībhāvaḥ kṣayo virāgo nirodho vyupaśamo 'staṃgamaḥ | idam ucyate duḥkhanirodha āryasatyam ||	滅諦者，謂貪愛法及餘煩惱，悉皆斷盡，證寂滅理，是名滅諦。	「云何苦真諦法？」 佛言：「所謂以智慧刀，斷除愛著世間一切有及有具，隨順貪欲永盡無餘，入勝義諦，證寂滅理。是名苦真諦法。」
tatra duḥkhanirodhagāminī pratipadāryasatyaṃ katamat? ayam eva samyagdṛṣṭyādir āryāṣṭāṅgo mārgaḥ | tadyathā: samyagdṛṣṭiḥ, samyaksaṃkalpaḥ, samyagvāk, samyakkarmāntaḥ, samyagājīvaḥ, samyagvyāyāmaḥ, samyaksmṛtiḥ, samyaksamādhir iti |	道諦者，即八正道。謂：正見、正思惟、正語、正業、正命、正精進、正念、正定。	「云何苦道諦法？」 佛言：「所謂八聖道支：正見、正思惟、正語、正業、正命、正念、正定、正精進。
tadyathā kaścit puruṣo jvarābhibhūtaḥ kuśalasammataṃ dṛṣṭakarmāṇaṃ śrutaśāstraṃ vaidyam upasaṃkramya brūyāt: jvarābhibhūto 'smi, asyopaśamāyauṣadham upadiśyamānam icchāmīti | sa tasya bhiṣak prāg nidānam eva pṛcchet: kiṃ tvayā bhuktaṃ pītaṃ veti | āturas tasya kathayet: mayā hi dadhi trapuṣaṃ bhakṣitam annapānaṃ ca takraṃ pītam iti | tasya sa bhiṣag viṣaśoṣaṇam upadiśya auṣadham upadiśet | evam eva jātyādimahājvarasaṃtāpitāḥ sādhavo mahācittabhiṣajaṃ mahākāruṇikaṃ tathāgatam upasaṃkramya duḥkhajvarāpahaṃ dharmaṃ pṛccheyuḥ | tebhyo bhagavān nidānaṃ samudayākhyam ākhyāya		

āryāṣṭāṅgamahauṣadhaṃ śāntikaraṃ nirvāṇam upadiśet | kleśāturo 'py enaṃ mārgaṃ bhāvayann acirāt sarvaduḥkhakṣayam avāpya nirvāṇapuraṃ gatvā parāṃ śāntim avāpnotīti |		
idam ucyate duḥkhanirodhagāminī pratipadārya-satyam ||	此八正道，名為道諦。	是名苦道諦法。」 …
imāni bhikṣavaś catvāryāryasatyāni || …	如是四諦，聖智可觀，名四聖諦。 …	
tatra bhikṣavaḥ katama āryāṣṭāṅgo mārgaḥ? tad-yathā: samyagdṛṣṭiḥ, samyaksaṃkalpaḥ, samyag-vāk, samyakkarmāntaḥ, samyagājīvaḥ, samyag-vyāyāmaḥ, samyaksmṛtiḥ, samyaksamādhiś ca ||	「復何名為八正道法？謂：正見、正思惟、正語、正業、正命、正精進、正念、正定。	比丘復白佛言：「世尊！云何八聖道？」佛言：「所謂正見、正思惟、正語、正業、正命、正勤、正念、正定。
tatra bhikṣavaḥ samyagdṛṣṭiḥ katamā? asty ayaṃ lokaḥ, asti paralokaḥ, asti mātā, asti pitā, asti dattam, asti hutam, astīṣṭāniṣṭasukṛtaduṣkṛtānāṃ karmaṇāṃ phalavipākaḥ, santi loke samyaggatāḥ samyakpratipannā iti | iyaṃ bhikṣavaḥ samyag-dṛṣṭiḥ | tadviparītā mithyādṛṣṭiḥ ||	謂：正見者，信有施法、信有父母、有諸善行及不善行。如是善不善業，當有果報。有今後世，於其世中，有諸眾生，有阿羅漢，如理修行，以自通力，見如是法，我生已盡，梵行已立，所作已辦，不受後有。如是等事，名為正見。	云何正見？於所見境，有取有與，有善惡行，有善惡行所招之果，有世出世間一切眾生所作之業，乃至須陀洹果、斯陀含果、阿那含果、阿羅漢果，此世他世，微妙善行，皆以正見，通達明了，淨修梵行，永斷惑障，所作已辦，到於彼岸。是名正見。
samyaksaṃkalpaḥ katamaḥ? buddhatvādipariṇā-mitaṃ śīlaṃ dānam, na cakravartyādipariṇāmi-tam | ayaṃ bhikṣavaḥ samyaksaṃkalpaḥ ||	「何名正思惟？謂：離邪思（邪思法者，起不正見，發貪瞋癡）。遠離如是，名正思惟。	云何正思惟？謂：以智慧分別揀擇，令身、語、意三業無失，離諸過咎。是名正思惟。
samyagvāk katamā? iha bhikṣavaḥ pāruṣyānṛta-paiśunyasaṃbhinnapralāpavarjitā vāk | iyam ucya-te samyagvāk ||	「何名正語？謂：離妄言、綺語、兩舌、惡口等語，是名正語。	云何正語？謂：能永斷妄言、綺語、惡罵、兩舌。是名正語。

samyakkarmāntaḥ katamaḥ? kāyavāṅmanasāṃ daśakuśaleṣu karmapatheṣu vyāpāraḥ | tatra kāyikaṃ trividham: prāṇātipātādattādānakāmamithyācārād viratiḥ | vācikaṃ caturvidham: anṛtapaiśunyapāruṣyasaṃbhinnapralāpād viratiḥ | mānasaṃ trividham: abhidhyāvyāpādamithyādṛṣṭibhyo viratiḥ ‖	「何名正業？謂：離殺生、偷盜、邪染等法，是名正業。	云何正業？謂：諸有情永離殺生、偷盜、染欲。是名正業。
tatra prāṇātipātaḥ katamaḥ? prāṇī ca bhavati, prāṇisaṃjñī ca bhavati, vadhakacittaṃ cotpādayati, upakramaṃ ca karoti | jīvitād vyaparopayati | ayam ucyate bhikṣavaḥ prāṇātipātaḥ | anyatra pramādād adṛṣṭād vāprāṇivadhaḥ | tatra adattādānaṃ katamat? steyacittasya paradravyasvīkaraṇam adattādānam | anyatra mātṛpitṛbhrātṛsvajanamitradravyasya svalpasyānuparodhino grahaṇaṃ nādattādānam | tatra kāmamithyācāraḥ katamaḥ? parastrīṇām upabhogo bhartṛrājamātṛpitṛrakṣitānām, athavā asthānāgamyādeśākāleṣu vipratipattiḥ | ayam ucyate kāmamithyācāraḥ | kāyikam etat trividham ‖		
anṛtaṃ katamat? sākṣipraśne yathābhūtād vitathavacanam anṛtam | anarhato vā arhann asmīti parihāsavarjam | idam ucyate 'nṛtam | paiśunyaṃ katamat? abhūtena satyena vā bhedakaraṃ vacanaṃ paiśunyam | idam ucyate paiśunyam | pāruṣyaṃ katamat? paraduḥkhacikīrṣor aniṣṭavacanaśrāvaṇaṃ pāruṣyam | duḥkham asya bhavatv ity anayā buddhyā yad aniṣṭavacanaśrāvaṇaṃ kriyate tat pāruṣyam | idam ucyate pāruṣyam |		

saṃbhinnapralāpaḥ katamaḥ? tadyathā: rājakathā, corakathā, yuddhakathā, madyakathā, dyūtakathā, strīkathā, ākhyāyikakathā kathanaṃ vā | ayam ucyate saṃbhinnapralāpaḥ | vācikam etac caturvidham ||		
tatrābhidhyā katamā? paradravyasvīkaraṇecchābhidhyā | yāny asya dravyāṇi tāni mama syur iti | iyam ucyate 'bhidhyā | tatra vyāpādaḥ katamaḥ? parajīvitavyaparopaṇāvacchedanapīḍādicintanam | ayam ucyate vyāpādaḥ | tatra mithyādṛṣṭiḥ katamā? nāsty ayaṃ lokaḥ, nāsti paraloka iti pūrvavat | etan mānasaṃ trividham ||		
tatra samyagājīvaḥ katamaḥ? bhikṣos tāvat kuhanā lapanā naimittikatvaṃ naiṣpeṣikatvaṃ lābhena lābhapratikāṅkṣā ca ||	「何名正命？謂：具正見、正法出家，被於法服，離諸邪行，信於正法，乃至受用飲食坐臥，皆依正法，	云何正命？謂：受世間衣服、臥具、飲食、醫藥，而為資養，非邪命故，
tatra kuhanā katamā? bhikṣur dānapatiṃ dṛṣṭvā paryaṅkaṃ baddhvā pathi śūnyāgāre vā niṣīdati, dhyāyī bhikṣur ayam arhann iti lābhasatkāro me bhaviṣyatīti | evamādikā kuhanety ucyate | tatra lapanā katamā? iha bhikṣur lābhasatkāranimittam eva, tvaṃ me mātā, tvaṃ me pitā, tvaṃ me bhaginī, tvaṃ me duhitety evam anyāny api priyavacanāni bravīti | evamādikā lapanety ucyate | tatra naimittikatvaṃ katamat? bhikṣus tāvat piṇḍapātaṃ paribhujya asakṛd brūte: yādṛśo 'yaṃ piṇḍapātas tādṛśo 'nyeṣūpāsakagṛheṣu na labhyate | alābhasatkāracittasya tu vadato 'doṣaḥ | idam ucyate naimittikatvam | tatra naiṣpeṣikatvaṃ katamat? bhikṣus tāvad yatra gṛhe piṇḍapātaṃ na		

labhate, dāpayitukāmaś ca bhavati, tatra brūte: adānapatayo hi nirayaṃ gacchanti | yūyam apy adānapatayo vyaktaṃ nirayagāmina iti | naraka-bhayabhītāḥ piṇḍapātam anuprayacchati | taṃ ca labdhvā paribhuṅkte | idam ucyate naiṣpeṣi-katvam | tatra lābhena lābhapratikāṅkṣā katamā? bhikṣus tāvad ātmīyena dhanena śobhanāni cīva-rāṇi copakrīya upāsakebhyo darśayati: īdṛśāni vayaṃ vastrāṇi dānapatibhyo labhāmaha iti | te lajjitā yāni vastrāṇi prayacchanti tāni paribhuṅkte | iyam ucyate bhikṣavo lābhena lābhapratikāṅkṣā | ayaṃ bhikṣavo mithyājīvaḥ | asmād viratir iti samyagājīvaḥ ||		
iha khalu bhikṣava upāsakasya mithyājīvaḥ kata-maḥ? viṣavikrayaḥ, śastravikrayaḥ, sattvavikra-yaḥ, madyavikrayaḥ, māṃsavikrayaḥ, apravekṣi-tatilasarṣapapīḍanaṃ mithyājīvaḥ | asmād viratiḥ |		
ayam ucyate bhikṣavaḥ samyagājīvaḥ ||	是名正命。	是名正命。
tatra samyagvyāyāmaḥ katamaḥ? iha bhikṣavo 'bhivādanavandanapratyutthānāñjalisāmīcīkarma karaṇīyam | ayam ucyate bhikṣavaḥ samyagvyā-yāmaḥ ||	「何名正精進？謂：離邪勤。於真實法，而起正勤，是名正精進。	云何正精進？謂：能勇猛破煩惱魔，常修善行，無有懈怠。是名正精進。
tatra samyaksmṛtiḥ katamā? iha khalu bhikṣavo bhikṣuḥ striyaṃ dṛṣṭvā utpanne rāge bāhyādhyāt-mikayoḥ śarīrayor aśubhākāreṇa yathābhūtadarśī bhavati: santy asmin kāye keśā romāṇi nakhā dantā rajo malaṃ tvaṅ māṃsam asthi snāyuḥ śirā vṛkkā hṛdayaṃ plīhā klomaka āmāśayaḥ pakvā-	「何名正念？謂：離邪念。常念正法，記憶在心，無所忘失，是名正念。	云何正念？謂：憶過去所修善法，念念攝持，而無錯謬。是名正念。

śaya antrāṇy antraguṇā audarīyakaṃ yakṛt purīṣam aśruḥ svedaḥ kheḍaḥ siṃhāṇako vasā lasikā majjā medaḥ pittaṃ śleṣmā pūyaṃ śoṇitaṃ mastakaṃ mastakaluṅga uccāraprasrāvaiḥ pūrṇaṃ nānāprakārasyāśucer iti | iyam ucyate bhikṣavaḥ samyaksmṛtiḥ ||		
samyaksamādhiḥ katamaḥ? catvāri dhyānāni | iha bhikṣavo bhikṣur viviktaṃ kāmair viviktaṃ pāpakair akuśaladharmaiḥ savitarkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ prītisukhaṃ prathamaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | sa vitarkavicārāṇāṃ vyupaśamād adhyātmasaṃprasādāc cetasa ekotībhāvād avitarkam avicāraṃ samādhijaṃ prītisukhaṃ dvitīyaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | sa prīter virāgād upekṣako viharati smṛtaḥ saṃprajānan, sukhaṃ ca kāyena pratisaṃvedayati | yat tad āryā ācakṣate: upekṣakaḥ smṛtimān sukhavihārīti tṛtīyaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | sa sukhasya ca prahāṇād duḥkhasya ca prahāṇāt pūrvam eva ca saumanasyadaurmanasyayor astaṃgamād aduḥkhāsukham upekṣāsmṛtipariśuddhaṃ caturthaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | imāni khalu bhikṣavaś catvāri dhyānāni | ayam ucyate samyaksamādhiḥ ||	「何名正定？謂：心心所不起散亂，離諸攀緣，於奢摩他、毘鉢舍那，決定正觀，是名正定。	云何正定？謂：心能安住於奢摩他、毘鉢舍那，寂然不動。是名正定。」
ayam bhikṣava āryāṣṭāṅgo mārgaḥ || …	如是名為八正道法。」	佛告比丘：「是名八聖道。」 …
etāni vo bhikṣavo 'raṇyāyatanāni vṛkṣamūlāni śūnyāgārāṇi parvatakandaragiriguhāpalālapuñjāni, abhyavakāśaśmaśānavanaprasthaprāntāni śa-		爾時世尊說是經已，復告勇猛甚深比丘言：「吾今所說法乘妙理決定之義所詮法

yanāsanāny adhyāvasata | dhyāyata bhikṣavo mā pramādyata | mā paścād vipratisāriṇo bhaviṣyatha | idam anuśāsanam ||		要，初、中、後善，利益安樂。汝善誦、持敷演分別，引導眾生，令修梵行，一食如法，三衣具足，住顯露處，或住塚間、或林樹下、或空寂處，修頭陀行，常勤精進，無有懈怠，永離惑染，究竟解脫。」
asmin khalu dharmaparyāye bhāṣyamāṇe pañcānāṃ bhikṣuśatānām anupādāya āsravebhyaś cittāni vimuktāni |		
idam avocad bhagavān | āttamanās te bhikṣavaḥ, sā ca sarvāvatī parṣat sadevamānuṣāsuragandharvaś ca loko bhagavato bhāṣitam abhyanandann iti ||	是時苾芻眾聞佛所說，皆大歡喜，信受奉行。	時勇猛甚深比丘與俱來會中諸大比丘等，及天、人、阿修羅等，一切大眾聞佛所說，歡喜作禮，信受奉行。
arthaviniścayadharmaparyāyaḥ samāptaḥ ||		

3. Śāriputra and the Goddess

(*Vimalakīrtinirdeśasūtra*, ch. 6)

三、舍利弗和天女

摘自《維摩詰經》第六品

vimalakīrtinirdeśe	《維摩詰經》 支謙譯	《維摩詰所說經》 鳩摩羅什譯	《說無垢稱經》 玄奘譯
devatāparivartaḥ ṣaṣṭhaḥ |	觀人物品第七	觀眾生品第七	觀有情品第七
… atha yā tatra gṛhe devatā prativasati sā teṣāṃ bodhisatvānāṃ mahāsatvānām imaṃ dharmanirdeśaṃ śrutvā tuṣṭodagrāttamanā, audārikam ātmabhāvaṃ saṃdarśya divyaiḥ puṣpais tān mahāsatvāṃs tāṃś ca mahāśrāvakān abhyavakirati sma | abhyavakīrṇānāṃ ca tatra yāni bodhisatvānāṃ kāye puṣpāṇi patitāni tāni dharaṇitale pratiṣṭhitāni | yāni punar mahāśrāvakāṇāṃ kāye puṣpāṇi patitāni tāni tatraiva sthitāni na bhūmau patitāni | tatas te mahāśrāvakā ṛddhiprātihāryais tāni puṣpāṇy utsṛjanti, na ca patanti |	… 於是，有天在其室止，聞上人言，現其天身，即以天華散諸菩薩、大弟子上。華至諸菩薩即如應若持，至大弟子，即著不墮。一切弟子神足舉華，便不墮落。	… 時維摩詰室有一天女，見諸大人聞所說法，便現其身，即以天華，散諸菩薩、大弟子上。華至諸菩薩，即皆墮落，至大弟子，便著不墮。一切弟子神力去華，不能令去。	… 時無垢稱室中有一本住天女，見諸大人聞所說法，得未曾有，踴躍歡喜，便現其身，即以天花散諸菩薩、大聲聞眾。時彼天花至菩薩身，即便墮落，至大聲聞，便著不墮。時聲聞眾各欲去華，盡其神力皆不能去。

atha sā devatāyuṣmantaṃ śāriputram evam āha: kiṃ bhadanta śāriputra etāni puṣpāṇy utsṛjasi?	天問舍利弗：「何故舉華？」	爾時天女問舍利弗：「何故去華？」	爾時天女即問尊者舍利子言：「何故去華？」
āha: akalpikāni devate etāni puṣpāṇi | tasmād aham etāni puṣpāṇy apanayāmi |	曰：「不如應，是以舉之。」	答曰：「此華不如法，是以去之。」	舍利子言：「華不如法，我故去之。」
devatāha: mā bhadanta śāriputra evaṃ vocaḥ | tat kasmād dhetoḥ? etāni hi puṣpāṇi kalpikāni | kiṃ kāraṇam? tathā hy etāni puṣpāṇi na kalpayanti na vikalpayanti | sthaviraḥ punaḥ śāriputraḥ kalpayati vikalpayati ca | ye bhadanta śāriputra svākhyāte dharmavinaye pravrajyāṃ kalpayanti vikalpayanti ca te 'kalpikāḥ | sthaviras tu kalpayati vikalpayati ca | ye punar na kalpayanti na vikalpayanti te kalpikāḥ | paśya bhadanta śāriputra eṣāṃ mahāsatvānāṃ kāye puṣpāṇi na śliṣyanti | yathāpi nāma sarvakalpavikalpaprahīṇatvāt | tadyathāpi nāma bhīrukajātīyasya puruṣasyāmanuṣyā avatāraṃ labhante | evam eva saṃsārabhayabhītānāṃ rūpaśabdagandharasaspraṣṭavyāny avatāraṃ labhante | ye punaḥ sarvasaṃsārakleśabhayavigatāḥ kiṃ teṣāṃ rūpaśabdagandharasaspraṣṭavyāni kariṣyanti? yeṣāṃ vāsanāprahīṇā teṣāṃ kāye puṣpāṇi śliṣyanti | tasmāt sarvavāsanāprahīṇānāṃ kāye puṣpāṇi na śliṣyanti |	天曰：「不然！此華如應。何為賢者謂之不應？又如此華無應不應，賢者自為應不應耳。觀諸大人華不著身者，以一切棄應不應也。譬如丈夫畏時，非人得其便；弟子畏生死故，色、聲、香、味、細滑得其便。已離畏者，一切五樂無能為也。止處未斷，華著身耳，止處斷者，華不著也。」	天曰：「勿謂此華為不如法！所以者何？是華無所分別，仁者自生分別想耳。若於佛法出家，有所分別，為不如法；若無所分別，是則如法。觀諸菩薩華不著者，已斷一切分別想故。譬如人畏時，非人得其便；如是弟子畏生死故，色、聲、香、味、觸得其便也。已離畏者，一切五欲無能為也。結習未盡，華著身耳，結習盡者，華不著也。」	天女言：「止！勿謂此華為不如法！所以者何？是華如法，惟尊者等自不如法。所以者何？華無分別、無異分別，惟尊者等自有分別、有異分別。於善說法毘奈耶中，諸出家者若有分別、有異分別，則不如法；若無分別、無異分別，是則如法。惟，舍利子！觀諸菩薩華不著者，皆由永斷一切分別及異分別；觀諸聲聞華著身者，皆由未斷一切分別及異分別。惟，舍利子！如人有畏時，非人得其便；若無所畏，一切非人不得其便。若畏生死業煩惱者，即為色、聲、香、味、觸等而得其便；不畏生死業煩惱者，世間色、聲、香、味、觸等不得其便。又，舍利子！若煩惱習未永斷者，華著

			其身；若煩惱習已永斷者，華不著也。」
atha khalv āyuṣmāñ śāriputras tāṃ devatām etad avocat: kiyacciraniviṣṭā punas tvaṃ devate iha gṛhe?	舍利弗言：「天止此室，其已久如？」	舍利弗言：「天止此室，其已久如？」	舍利子言：「天止此室，經今幾何？」
āha: yāvacciraniviṣṭā sthavirasyāryā vimuktiḥ |	曰：「至於此久，如耆年解脫。」	答曰：「我止此室，如耆年解脫。」	天女答言：「我止此室，如舍利子所住解脫。」
āha: na cirasthitā tvaṃ devate iha gṛhe?	又問：「止此久耶？」	舍利弗言：「止此久耶？」	舍利子言：「天止此室，如是久耶？」
āha: kiyacciraniviṣṭā punaḥ sthavirasyāryā vimuktiḥ?	曰：「耆年解脫，亦何如久？」	天曰：「耆年解脫，亦何如久？」	天女復言：「所住解脫，亦何如久？」
tataḥ sthaviras tūṣṇīm abhūt |	舍利弗默而不答。	舍利弗默然不答。	時舍利子默然不答。
āha: kim idānīṃ mahāprajñānām agryaḥ sthaviras tūṣṇīm abhūt, prāptakālaṃ praśnaṃ na visarjayati?	天曰：「如何耆舊大智而默？」	天曰：「如何耆舊大智而默？」	天曰：「尊者是大聲聞，具大慧辯，得此小問默不見答。」
āha: apravyāhārā hi devate vimuktiḥ | tan na jāne kiṃ vyāharāmīti |	曰：「真解者無所言取，故吾於是不知所云。」	答曰：「解脫者無所言說，故吾於是不知所云。」	舍利子言：「夫解脫者，離諸名言，吾今於此竟知何說。」
āha: yad yad eva sthaviro 'kṣaram udāharati sarvāṇy etāny akṣarāṇi vimuktilakṣaṇāni | tat kasmād dhetoḥ? yā hi sā vimuktiḥ sā nādhyātmaṃ na bahir nobhayam antareṇopalabhyate | evam akṣarāṇy api | tasmāt tarhi bhadanta śāriputra mā akṣarāpanayena vimuktiṃ nirdiśa | tat kasmād dhetoḥ? sarvadharmasamatā hi vimuktiḥ |	天曰：「若耆年案文言之，則一切如文解相。何則？解脫者，不內、不外、不從兩間得，而文字亦無內、外、兩間之得。是故，賢者！無以文字說解脫也。所以者何？一切諸法皆從等解。」	天曰：「言說文字皆解脫相。所以者何？解脫者，不內、不外、不在兩間；文字亦不內、不外、不在兩間。是故，舍利弗！無離文字說解脫也。所以者何？一切諸法是解脫相。」	天曰：「所說文字皆解脫相。所以者何？如此解脫，非內、非外、非離二種中間可得；文字亦爾，非內、非外、非離二種中間可得。是故，無離文字說於解脫。所以者何？以其解脫，與一切法其性平等。」

āha: nanu devate rāgadoṣamohavigamād vimuktiḥ?	曰：「不復以不欲婬、怒、癡而解乎？」	舍利弗言：「不復以離婬、怒、癡為解脫乎？」	舍利子言：「豈不以離貪、瞋、癡等為解脫耶？」
devatāha: abhimānikānām eṣa nirdeśo rāgadoṣamohavigamād vimuktir iti | ye nirabhimānikās teṣāṃ rāgadoṣamohaprakṛtir eva vimuktiḥ |	天曰：「甚慢者，不用是說解，如不樂慢，婬、怒、癡者乃以是解。」	天曰：「佛為增上慢人，說離婬、怒、癡為解脫耳；若無增上慢者，佛說婬、怒、癡性，即是解脫。」	天曰：「佛為諸增上慢者說離一切貪、瞋、癡等以為解脫；若為遠離增上慢者即說一切貪、瞋、癡等本性解脫。」
atha khalv āyuṣmāñ śāriputras tāṃ devatām etad avocat: sādhu sādhu devate kiṃ tvayā prāptaṃ kiṃ vā sākṣātkṛtaṃ yasyās ta īdṛśaṃ pratibhānam?	舍利弗言：「善哉，善哉！天女！奚得以何為證，辯乃如是？」	舍利弗言：「善哉，善哉！天女！汝何所得，以何為證，辯乃如是？」	舍利子言：「善哉，天女！汝何得證慧辯若斯？」
āha: na mayā bhadanta śāriputra kiṃcit prāptaṃ sākṣātkṛtaṃ vā | tena ma īdṛśaṃ pratibhānam | yeṣām evaṃ bhavaty asmābhiḥ prāptaṃ vā sākṣātkṛtaṃ ceti te svākhyāte dharmavinaya ābhimānikā ity ucyante |	曰：「不我得，不為證，故辯如是。若有得有證，則於自然法律為甚慢矣！」	天曰：「我無得無證，故辯如是。所以者何？若有得有證者，即於佛法為增上慢。」	天曰：「我今無得、無證，慧辯如是。若言我今有得、有證，即於善說法毘奈耶為增上慢。」
āha: kiṃ tvaṃ devate śrāvakayānikā pratyekabuddhayānikā mahāyānikā vā?	舍利弗問天：「汝於三乘，為何志求？」	舍利弗問天：「汝於三乘，為何志求？」	舍利子言：「汝於三乘為何發趣？」
āha: śrāvakāyānikāsmi śrāvakayānasūcanatayā, pratyekabuddhayānikāsmi pratītyadharmāvatāreṇa, mahāyānikāsmi mahākaruṇānutsṛjanatayā | …	天曰：「弟子行者，乘弟子法；緣一覺行，眼見道意；求大乘者，自行大悲。…」	天曰：「以聲聞法化眾生故，我為聲聞；以因緣法化眾生故，我為辟支佛；以大悲法化眾生故，我為大乘。…」	天女答言：「我於三乘竝皆發趣。」 舍利子言：「汝何密意作如是說？」 天曰：「我常宣說大乘令他聞故，我為聲聞；自然現覺真法性故，我為獨覺；常不捨離大慈悲故，我為大乘。…」

āha: kiṃ tvaṃ devate strībhāvaṃ na nivartayasi?	舍利弗問天：「汝何以不轉女人身？」	舍利弗言：「汝何以不轉女身？」	時舍利子問天女言：「汝今何不轉此女身？」
āha: paripūrṇāni me dvādaśavarṣāṇy upādāya strībhāvaṃ paryeṣamāṇāyā na cainaṃ labhe | api ca bhadanta śāriputra yā māyākāreṇa strīnirmitā yas tām evaṃ vadet, kiṃ tvaṃ strībhāvaṃ na nivartayasīti, sa kiṃ vadet?	天曰：「滿十二歲，始以女人形求而得之，夫女人相猶幻事也。故女人為幻觀世如類，而云何以轉女人身？」	天曰：「我從十二年來，求女人相了不可得。當何所轉？譬如幻師化作幻女，若有人問：『何以不轉女身？』是人為正問不？」	天女答言：「我居此室十有二年，求女人性了不可得。當何所轉？惟，舍利子！譬如幻師化作幻女。若有問言：『汝今何不轉此女身？』為正問不？」
āha: na tasyāḥ kācid bhūtā pariniṣpattiḥ |	舍利弗言：「觀諸有身皆無所成。」	舍利弗言：「不也！幻無定相，當何所轉？」	舍利子言：「不也，天女！幻既非實，當何所轉？」
āha: evam eva bhadanta śāriputra apariniṣpanneṣu sarvadharmeṣu māyānirmitasvabhāveṣu kutas tavaivaṃ bhavati: kiṃ tvaṃ strībhāvaṃ na nivartayasīti?	「如是，賢者！一切諸法亦無所成，奚為復問何轉女身？」	天曰：「一切諸法亦復如是，無有定相，云何乃問不轉女身？」	天曰：「如是，諸法性相皆非真實，猶如幻化，云何乃問不轉女身？」
atha sā devatā tādṛśam adhiṣṭhānam adhitiṣṭhati sma, yathā sthaviraḥ śāriputro yādṛśī sā devatā tādṛśaḥ saṃdṛśyate, sā devatā yādṛśaḥ sthaviras tādṛśī saṃdṛśyate | atha sā devatā śāriputrarūpā śāriputraṃ devatārūpadhāriṇam apṛcchat: kiṃ bhadanta śāriputra strībhāvaṃ na nivartayasi?	於是，其天即以神足，立舍利弗令如天像，天自化身如舍利弗。既現化，而問曰：「云何賢者轉為此女像？」	即時天女以神通力，變舍利弗令如天女，天自化身如舍利弗，而問言：「何以不轉女身？」	即時天女以神通力，變舍利子令如天女，自變其身如舍利子而問之言：「尊者！云何不轉女身？」
śāriputro devatārūpy āha: na jāne kiṃ vinivartayāmīti | puruṣarūpam antarhitaṃ strīrūpaṃ me nirvṛttam |	舍利弗以天女像而答曰：「不識吾何以轉成此女像也。」	舍利弗以天女像而答言：「我今不知何轉而變為女身。」	時舍利子以天女像而答之言：「我今不知轉滅男身轉生女像。」
āha: yadi sthaviraḥ śakṣyati strībhāvaṃ vinivartayituṃ, tataḥ sarvāḥ striyo 'pi	天曰：「賢者！若能轉此女像，則眾女人身可轉，若其不	天曰：「舍利弗！若能轉此女身，則一切女人亦當能轉。如	天女復言：「尊者若能轉此女身，一切女身亦當能轉。如舍

strībhāvaṃ vinivartayiṣyanti | yathā sthaviro na strī strīva saṃdṛśyate, evaṃ sarvastrīṇām api strīrūpam | na ca striyaḥ, strīrūpāś ca saṃdṛśyante | idaṃ saṃdhāya bhagavān āha: sarvadharmā na strī na puruṣa iti |	女于女身亦不見者，則眾女人雖女身，為非女非見也。又如佛言：『一切諸法非女、非男。』」	舍利弗非女而現女身，一切女人亦復如是，雖現女身，而非女也。是故佛說一切諸法非男、非女。」	利子實非是女而現女身，一切女身亦復如是，雖現女身而實非女。世尊依此密意說言：『一切諸法非男、非女。』」
atha sā devatā tad adhiṣṭhānam avāsṛjat | athāyuṣmāñ śāriputraḥ punar eva svarūpasamanvāgato babhūva | atha sā devatāyuṣmantaṃ śāriputram evam āha: kva nu te bhadanta śāriputra strīrūpaṃ kṛtaṃ gatam?	即時舍利弗身復如故。天曰：「賢者！何緣作此女相？」	即時天女還攝神力，舍利弗身還復如故。天問舍利弗：「女身色相，今何所在？」	爾時天女作是語已，還攝神力，各復本形，問舍利子：「尊者女身今何所在？」
āha: na tat kṛtaṃ na vikṛtam |	曰：「吾不作、非不作。」	舍利弗言：「女身色相，無在、無不在。」	舍利子言：「今我女身無在、無變。」
āha: evam eva sarvadharmā na kṛtā na vikṛtāḥ | yatra ca na kṛtir na vikṛtis tad buddhavacanam |	天曰：「如是，賢者！諸法亦非作、非不作。夫不作、非不作者，佛所說也。」	天曰：「一切諸法，亦復如是，無在、無不在。夫無在、無不在者，佛所說也。」	天曰：「尊者！善哉，善哉！一切諸法亦復如是，無在、無變。說一切法無在、無變，是真佛語。」
āha: itas tvaṃ devate cyutā kutropapatsyase?	舍利弗問天：「汝沒此，當於何生？」	舍利弗問天：「汝於此沒，當生何所？」	時舍利子問天女言：「汝於此沒，當生何所？」
āha: yatraiva tathāgatanirmita upapatsyate tatraivāham upapatsye |	天曰：「佛化所生，吾如彼生。」	天曰：「佛化所生，吾如彼生。」	天女答言：「如來所化當所生處，我當生彼。」
āha: tathāgatanirmitasya na cyutir nopapattiḥ |	曰：「佛化生，非沒生也。」	曰：「佛化所生，非沒生也。」	舍利子言：「如來所化，無沒、無生。云何而言當所生處？」

āha: evam eva sarvadharmāṇāṃ na cyutir nopapattiḥ |	天曰：「眾生猶然，亦不見其沒生者也。」	天曰：「眾生猶然，無沒生也。」	天曰：「尊者！諸法有情應知亦爾，無沒、無生。云何問我當生何所？」
āha: kiyaccireṇa punar devate bodhim abhisaṃbhotsyase?	曰：「天久如能成無上正真道最正覺乎？」	舍利弗問天：「汝久如當得阿耨多羅三藐三菩提？」	時舍利子問天女言：「汝當久如證得無上正等菩提？」
āha: yadā sthaviraḥ pṛthagjanadharma-samanvāgato bhaviṣyati, tadāhaṃ bodhim abhisaṃbhotsye |	曰：「久猶凡民之普得法，乃吾成最正覺。」	天曰：「如舍利弗還為凡夫，我乃當成阿耨多羅三藐三菩提。」	天女答言：「如舍利子還成異生，具異生法，我證無上正等菩提久近亦爾。」
āha: asthānam etad devate yad ahaṃ pṛthagjanadharmasamanvāgataḥ syām |	曰：「云何凡民之普得法者，無乃非處乎？」	舍利弗言：「我作凡夫，無有是處。」	舍利子言：「無處、無位，我當如是還成異生，具異生法。」
āha: evam eva bhadanta śāriputra asthānam etad yad ahaṃ bodhim abhisaṃbhotsye | tat kasmād dhetoḥ? asthānasthitaiva hi bodhiḥ | tasmād asthānaṃ na kaścid abhisaṃ-bhotsyate |	天曰：「其為無上最正覺者非有處也。所以者何？佛無所立，故曰無所於最正覺者。」	天曰：「我得阿耨多羅三藐三菩提，亦無是處。所以者何？菩提無住處，是故無有得者。」	天曰：「尊者！我亦如是，無處、無位，當證無上正等菩提。所以者何？無上菩提無有住處，是故亦無證菩提者。」
sthavira āha: uktaṃ devate tathāgatena gaṅgānadīvālikāsamās tathāgatā abhisaṃ-buddhā abhisaṃbudhyante 'bhisaṃbhot-syante ca |	舍利弗言：「今諸佛最正覺，及其已正覺與當正覺者，如江河沙，皆謂何乎？」	舍利弗言：「今諸佛得阿耨多羅三藐三菩提、已得、當得，如恒河沙，皆謂何乎？」	舍利子言：「若爾，云何佛說諸佛如殑伽沙現證無上正等菩提、已證、當證？」
devatāha: akṣaragaṇanāsaṃketādhivaca-nam etad bhadanta śāriputra atītānāgata-pratyutpannā buddhā iti | na punar buddhā atītā vānāgatā vā vartamānā vā | tryadhva-samatikrāntā hi bodhiḥ | api ca prāptaṃ sthavireṇārhatvam?	曰：「此以文數為讀者耳，非謂道有去、來、今也，夫三塗等。且如賢者得道云何？」	天曰：「皆以世俗文字數故，說有三世，非謂菩提有去、來、今。」 天曰：「舍利弗、汝得阿羅漢道耶？」	天曰：「尊者！皆是文字、俗數、語言，說有三世諸佛證得，非謂菩提有去、來、今。所以者何？無上菩提超過三

			世。又，舍利子、汝已證得阿羅漢耶？」
āha: prāptam asaṃprāptikāraṇena |	曰：「所得者，為不惑耳。」	曰：「無所得故而得。」	舍利子言：「不得而得，得無所得。」
āha: evam evābhisaṃbodhir anabhisaṃbodhikāraṇena |	天曰：「如是，賢者！吾成佛者，亦以為彼未正覺故。」	天曰：「諸佛、菩薩亦復如是，無所得故而得。」	天曰：「尊者！菩提亦爾，不證而證，證無所證。」
atha vimalakīrtir licchavir āyuṣmantaṃ śāriputram evam āha: dvānavatibuddhakoṭīparyupāsitā bhadanta śāriputra eṣā devatābhijñājñānavikrīḍitā praṇidhānasamucchritā kṣāntipratilabdhāvaivartikasamavasaraṇā praṇidhānavaśena yathecchati tathā tiṣṭhati satvaparipākāya ||	爾時維摩詰謂賢者舍利弗言：「是天已奉事九十二億佛、神通之智已解了、所願普具、法忍已得、已不退轉，願行如言所欲能現。」	爾時維摩詰語舍利弗：「是天女已曾供養九十二億佛、已能遊戲菩薩神通、所願具足、得無生忍、住不退轉，以本願故，隨意能現，教化眾生。」	時無垢稱即語尊者舍利子言：「如是，天女已曾供養、親近、承事九十有二百千俱胝那庾多佛、已能遊戲神通智慧、所願滿足、得無生忍、已於無上正等菩提永不退轉，乘本願力如其所欲，隨所宜處，成熟有情。」
devatāparivartaḥ ṣaṣṭhaḥ ||			

4. The Parable of the Magic City

(*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 7)

四、化城的譬喻

摘自《妙法蓮華經》第七品

saddharmapuṇḍarīkasūtre	《正法華經》 竺法護譯	《妙法蓮華經》 鳩摩羅什譯
pūrvayogaparivarto nāma saptamaḥ |	往古品第七	化城喻品第七
… tadyathāpi nāma bhikṣava iha syāt pañca-yojanaśatikam aṭavīkāntāram | mahāṃś cātra janakāyaḥ pratipanno bhaved ratnadvīpaṃ gamanāya | deśikaś caiṣām eko bhaved vyaktaḥ paṇḍito nipuṇo medhāvī kuśalaḥ khalv aṭavī-durgāṇām | sa ca taṃ sārtham aṭavīm avakrāma-yet |	… 「假喻曠野五百里路，逈絕無人亦無國君，有一導師聰慧明達，方策密謀隱知遠近，將眾賈人欲度懸逈。	… 「譬如五百由旬險難惡道，曠絕無人、怖畏之處。若有多眾，欲過此道至珍寶處。有一導師，聰慧明達，善知險道通塞之相，將導眾人欲過此難。
atha khalu sa mahājanakāyaḥ śrāntaḥ klānto bhītas trasta evaṃ vadet: yat khalv ārya deśika pariṇāyaka jānīyāḥ: vayaṃ hi śrāntāḥ klāntā bhītās trastā anirvṛtāḥ | punar eva pratinivarta-yiṣyāmaḥ | atidūram ito 'ṭavīkāntāram iti |	皆俱疲怠不能自前，各思戀曰：『予等安處聖興之土，本國平雅有君長師父，今來遠涉極不任進，寧可共還免離苦難。』	所將人眾中路懈退，白導師言：『我等疲極，而復怖畏，不能復進；前路猶遠，今欲退還。』

atha khalu bhikṣavaḥ sa deśika upāyakuśalas tān puruṣān pratinivartitukāmān viditvā evaṃ cintayet: mā khalv ime tapasvinas tādṛśaṃ mahāratnadvīpaṃ na gaccheyur iti | sa teṣām anukampārtham upāyakauśalyaṃ prayojayet | tasyā aṭavyā madhye yojanaśataṃ vā dviyojanaśataṃ vā triyojanaśataṃ vātikramya rddhimayaṃ nagaram abhinirmimīyāt |	導師愍之，發來求寶中路而悔，設權方便於大曠野，度四千里若八千里，以神足力化作大城。	導師多諸方便而作是念：『此等可愍，云何捨大珍寶而欲退還？』作是念已，以方便力，於險道中過三百由旬，化作一城。
tatas tān puruṣān evaṃ vadet: mā bhavanto bhaiṣṭa, mā nivartadhvam | ayam asau mahājanapadaḥ | atra viśrāmyata | atra vo yāni kānicit karaṇīyāni tāni sarvāṇi kurudhvam | atra nirvāṇaprāptā viharadhvam | atra viśrāntāḥ yasya punaḥ kāryaṃ bhaviṣyati sa taṃ mahāratnadvīpaṃ gamiṣyati ||	告眾商人無懷廢退，大國已至可住休息，隨意所欲飯食自恣，欲得大寶，於此索之。」	告眾人言：『汝等勿怖！莫得退還！今此大城，可於中止，隨意所作。若入是城，快得安隱。若能前至寶所，亦可得去。』
atha khalu bhikṣavas te kāntāraprāptāḥ sattvā āścaryaprāptā adbhutaprāptā bhaveyuḥ | muktā vayam aṭavīkāntārāt | iha nirvāṇaprāptā vihariṣyāma iti |	又告比丘：「商人見城人民興盛，快樂無極怪未曾有，離苦獲安喜用自慰，無復憂恐饑乏之患，自謂無為如得滅度。	是時疲極之眾，心大歡喜，歎未曾有：『我等今者免斯惡道，快得安隱。』
atha khalu bhikṣavas te puruṣās tad ṛddhimayaṃ nagaraṃ praviśeyuḥ āgatasaṃjñinaś ca bhaveyuḥ nistīrṇasaṃjñinaś ca bhaveyuḥ | nirvṛtāḥ śītībhūtāḥ sma iti manyeran |		於是眾人前入化城，生已度想，生安隱想。
tatas tān deśiko viśrāntān viditvā tad ṛddhimayaṃ nagaram antardhāpayet | antardhāpayitvā ca tān puruṣān evaṃ vadet: āgacchantu bhavantaḥ sattvāḥ | abhyāsanna eṣa mahāratnadvīpaḥ | idaṃ tu mayā nagaraṃ yuṣmākaṃ viśrāmaṇārtham abhinirmitam iti ||	停止有日隱知欲厭，即沒化城令無處所，告眾賈曰：『速當轉進到大寶地。吾見汝等行疲心懼故，現此城。』」	爾時導師，知此人眾既得止息，無復疲惓，即滅化城，語眾人言：『汝等去來！寶處在近。向者大城，我所化作，為止息耳。』

evam eva bhikṣavas tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddho yuṣmākaṃ sarvasattvānāṃ ca deśikaḥ | atha khalu bhikṣavas tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddha evaṃ paśyati: mahad idaṃ kleśakāntāraṃ nirgantavyaṃ niṣkrāntavyaṃ prahātavyam | mā khalv ima ekam eva buddhajñānaṃ śrutvā draveṇaiva pratinivartayeyur naivopasaṃkrameyuḥ, bahuparikleśam idaṃ buddhajñānaṃ samudānayitavyam iti |	又告比丘：「如來如是，為人等倫唱道經誼，覩見生死長久艱難虛乏之患，現于三乘，禪定一心使得滅度。又佛從本說有一乘，聞佛講法不受道慧，若患厭者謂當積行甚為勤苦。	「諸比丘！如來亦復如是，今為汝等作大導師，知諸生死煩惱惡道險難長遠，應去、應度。若眾生但聞一佛乘者，則不欲見佛，不欲親近，便作是念：『佛道長遠，久受懃苦乃可得成。』
tatra tathāgataḥ sattvān durbalāśayān viditvā yathā sa deśikas tad ṛddhimayaṃ nagaram abhinirmimīte teṣāṃ sattvānāṃ viśrāmaṇārthaṃ viśrāntānāṃ caiṣām evaṃ kathayati: idaṃ khalv ṛddhimayaṃ nagaram iti, evam eva bhikṣavas tathāgato 'py arhan samyaksaṃbuddho mahopāyakauśalyena antarā dve nirvāṇabhūmī sattvānāṃ viśrāmaṇārthaṃ deśayati saṃprakāśayati, yad idaṃ śrāvakabhūmiṃ pratyekabuddhabhūmiṃ ca |	如來悉見其心所念、志疲懈想，為現聲聞、緣覺易得，猶如無導化作大城，人民饒裕商者晏息，視如厭翫沒之不現，為眾商人說幻化城。其導師者，謂如來也；大曠野者，謂五道生死；眾商賈人，謂諸學者；將行求寶，謂說道慧菩薩行法；中路厭翫不肯進者，謂佛難得累劫積功不可卒成，誘以聲聞、緣覺易辦；化作城者，謂羅漢泥洹；沒城不現，謂臨滅度，佛在前立勸發無上正真道意。其羅漢事，限礙非真不至大道，若至他方與佛相見，得不退轉無所從生，乃為大寶究竟之事。」	佛知是心怯弱下劣，以方便力，而於中道為止息故，說二涅槃。
yasmiṃś ca bhikṣavaḥ samaye te sattvās tatra sthitā bhavanti, atha khalu bhikṣavas tathāgato 'py evaṃ saṃśrāvayati: na khalu punar bhikṣavo yūyaṃ kṛtakṛtyāḥ kṛtakaraṇīyāḥ | api tu khalu punar bhikṣavo yuṣmākam abhyāśa itas tathāgatajñānam | vyavalokayadhvaṃ bhikṣavo vyavacārayadhvam: yad yuṣmākaṃ nirvāṇaṃ naiva	佛語諸比丘：「如來說法爾等聞之，謂悉備足，不知所作尚未成辦。又如來慧，普見世間一切人心，示現泥洹，如來、至真、等正覺，善權方便說有三乘。」 …	若眾生住於二地，如來爾時即便為說：『汝等所作未辦，汝所住地，近於佛慧，當觀察籌量所得涅槃非真實也。但是如來方便之力，於一佛乘分別說三。』如彼導師，為止息故，化作大城。既知息已，而告之言：『寶處在近，此城非實，我化作耳。』」

nirvāṇam | api tu khalu punar upāyakauśalyam etad bhikṣavas tathāgatānām arhatāṃ samyaksaṃbuddhānāṃ yat trīṇi yānāni saṃprakāśayantīti || …		…

5. The Parable of the Skillful Doctor

(*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 15)

五、良醫病子的譬喻

摘自《妙法蓮華經》第十五品

saddharmapuṇḍarīkasūtre	《正法華經》 竺法護譯	《妙法蓮華經》 鳩摩羅什譯
tathāgatāyuṣpramāṇaparivarto nāma pañcadaśamaḥ |	如來現壽品第十五	如來壽量品第十六
… tadyathāpi nāma kulaputrāḥ kaścid eva vaidya-puruṣo bhavet paṇḍito vyakto medhāvī sukuśalaḥ sarvavyādhipraśamanāya | tasya ca puruṣasya bahavaḥ putrā bhaveyur daśa vā viṃśatir vā triṃśad vā catvāriṃśad vā pañcāśad vā śataṃ vā | sa ca vaidyaḥ pravāsagato bhavet, te cāsya sarve putrā garapīḍā vā viṣapīḍā vā bhaveyuḥ | tena gareṇa vā viṣeṇa vā duḥkhābhir vedanābhir abhitūrṇā bhaveyuḥ | te tena gareṇa vā viṣeṇa vā dahyamānāḥ pṛthivyāṃ prapateyuḥ |	… 譬如士夫而為醫術，聰明智慧工巧難及，曉練方藥知病輕重藥所應療，多有兒子若十至百，其醫遠行諸子皆在，不解詛理、不別醫藥、不識毒草，被病困篤皆服毒藥，毒藥發作悶惱反覆。	… 譬如良醫，智慧聰達，明練方藥，善治眾病。其人多諸子息，若十、二十乃至百數，以有事緣，遠至餘國。諸子於後，飲他毒藥，藥發悶亂，宛轉于地。
atha sa teṣāṃ vaidyaḥ pitā pravāsād āgacchet | te cāsya putrās tena gareṇa vā viṣeṇa vā duḥkhābhir vedanābhir ārtāḥ | kecid viparīta-	父從遠來，子在城中腦發邪想。父見諸子被病，起想這見父來，悉皆喜悅白言：『父	是時其父還來歸家，諸子飲毒，或失本心、或不失者，遙見其父，皆大歡喜，拜跪問

saṃjñino bhaveyuḥ kecid aviparītasaṃjñino bhaveyuḥ | sarve ca te tenaiva duḥkhenārtās taṃ pitaraṃ dṛṣṭvā abhinandeyuḥ, evaṃ cainaṃ vadeyuḥ: diṣṭyāsi tāta kṣemasvastibhyām āgataḥ | tad asmākam asmād ātmoparodhād garād vā viṣād vā parimocayasva | dadasva nas tāta jīvitam iti |	來，安隱甚善，我等自為食，任信他言而服毒藥。惟願大人救濟我命。』	訊：『善安隱歸。我等愚癡，誤服毒藥，願見救療，更賜壽命。』
atha khalu sa vaidyas tān putrān duḥkhārtān dṛṣṭvā vedanābhibhūtān dahyataḥ pṛthivyām pariveṣṭamānān, tato mahābhaiṣajyaṃ samudānayitvā varṇasaṃpannaṃ gandhasaṃpannaṃ rasasaṃpannaṃ ca śilāyāṃ piṣṭvā teṣāṃ putrāṇāṃ pānāya dadyāt, evaṃ cainān vadet: pibatha putrā idaṃ mahābhaiṣajyaṃ varṇasaṃpannaṃ gandhasaṃpannaṃ rasasaṃpannam | idaṃ yūyaṃ putrā mahābhaiṣajyaṃ pītvā kṣipram evāsmād garād vā viṣād vā parimokṣyadhve, svasthā bhaviṣyathārogāś ca |	時父見子遭苦惱患婉轉在地，尋勅從人持大藥來。藥色甚好味美且香，和合眾藥與諸兒子，而告之曰：『速服上藥甘香芬馥。假使諸子時服此藥，其毒消滅病得瘳除，身體安隱氣力康強。』	父見子等苦惱如是，依諸經方，求好藥草，色香美味皆悉具足，擣篩和合與子令服，而作是言：『此大良藥，色香美味皆悉具足，汝等可服，速除苦惱，無復眾患。』
tatra ye tasya vaidyasya putrā aviparītasaṃjñinas te bhaiṣajyasya varṇaṃ ca dṛṣṭvā gadhaṃ cāghrāya rasaṃ cāsvādya kṣipram evābhyavahareyuḥ | te cābhyavaharantas tasmād ābādhāt sarveṇa sarvaṃ vimuktā bhaveyuḥ | ye punas tasya putrā viparītasaṃjñinas te taṃ pitaram abhinandeyuḥ, enaṃ caivaṃ vadeyuḥ: diṣṭyāsi tāta kṣemasvastibhyām āgato yas tvam asmākaṃ cikitsaka iti | te caivaṃ vācaṃ bhāṣeran, tac ca bhaiṣajyam upanāmitaṃ na pibeyuḥ | tat kasya hetoḥ? tathā hi teṣāṃ tayā viparītasaṃ-	諸子不隨顛倒憒悷想者，見藥嗅香，嘗知其味，尋便服之，病即得愈毒藥消滅。子性悷者，不肯服之。毒藥除者，皆白父母：『與我等藥，病悉瘳愈，而蒙安隱。』其邪想者，不肯服也，得見藥色不憙香味。	其諸子中不失心者，見此良藥色香俱好，即便服之，病盡除愈。餘失心者，見其父來，雖亦歡喜問訊，求索治病，然與其藥而不肯服。所以者何？毒氣深入，失本心故，於此好色香藥而謂不美。

jñayā tad bhaiṣajyam upanāmitaṃ varṇenāpi na rocate gandhenāpi rasenāpi na rocate |		
atha khalu sa vaidyapuruṣa evaṃ cintayet: ime mama putrā anena gareṇa vā viṣeṇa vā viparītasaṃjñinaḥ | te khalv idaṃ mahābhaiṣajyaṃ na pibanti, māṃ cābhinandanti | yan nv aham imān putrān upāyakauśalyenedaṃ bhaiṣajyaṃ pāyayeyam iti |	父醫念言：『今我此子愚冥不解，志性顛倒不肯服藥，病不除愈或恐死亡。寧可以權，飲諸子藥。』	父作是念：『此子可愍，為毒所中，心皆顛倒。雖見我喜，求索救療，如是好藥而不肯服。我今當設方便，令服此藥。』
atha khalu sa vaidyas tān putrān upāyakauśalyena tad bhaiṣajyaṃ pāyayitukāma evaṃ vadet: jīrṇo 'ham asmi kulaputrā vṛddho mahallakaḥ | kālakriyā ca me pratyupasthitā | mā ca yūyaṃ putrāḥ śociṣṭa, mā ca klamam āpadhvam | idaṃ vo mayā mahābhaiṣajyam upanītam | saced ākāṅkṣadhve, tad eva bhaiṣajyaṃ pibadhvam |	則設方便欲令速服，便告諸子：『今我年老羸穢無力，如是當死。汝輩孚起，若吾命盡，可以此藥多所療治，服藥節度汝等當學，假使厭病欲得安隱，宜服斯藥。』	即作是言：『汝等當知！我今衰老，死時已至，是好良藥，今留在此，汝可取服，勿憂不差。』
sa evaṃ tān putrān upāyakauśalyenānuśiṣya anyataraṃ janapadapradeśaṃ prakrāntaḥ | tatra gatvā kālagatam ātmānaṃ teṣāṃ glānānāṃ putrāṇām ārocayet | te tasmin samaye 'tīva śoceyur atīva paridevayuḥ: yo hy asmākaṃ pitā nātho janako 'nukampakaḥ so 'pi nāmaikaḥ kālagataḥ | te 'dya vayam anāthāḥ saṃvṛttāḥ |	教諸子已，捨詣他國，猶如終沒。諸子聞父潛逝發哀，啼哭悲哀不能自勝：『我等之父智慧聰明，慠不服藥今者薨殪。』	作是教已，復至他國，遣使還告：『汝父已死。』是時諸子聞父背喪，心大憂惱而作是念：『若父在者，慈愍我等，能見救護，今者捨我遠喪他國。』
te khalv anāthabhūtam ātmānaṃ samanupaśyanto 'śaraṇam ātmānaṃ samanupaśyanto 'bhīkṣṇaṃ śokārtā bhaveyuḥ | teṣāṃ ca tayābhīkṣṇaṃ śokārtatayā sā viparītasaṃjñāviparītasaṃjñā bhavet | yac ca tad bhaiṣajyaṃ varṇagandharasopetaṃ tad varṇagandharasopetam eva saṃjā-	兄弟孤露思慕慇懃，乃自剋責存不順教，甫便遵崇父之餘業，諦觀眾藥形色香味，自當攻療不可輕戲，尋便服藥深自消息，病即除愈。時父見子服藥病愈，便復還現。」	自惟孤露，無復恃怙，常懷悲感，心遂醒悟，乃知此藥色味香美，即取服之，毒病皆愈。其父聞子悉已得差，尋便來歸，咸使見之。

nīyuḥ | tatas tasmin samaye tad bhaiṣajyam abhyavahareyuḥ | te cābhyavaharantas tasmād ābādhāt parimuktā bhaveyuḥ | atha khalu sa vaidyas tān putrān ābādhavimuktān viditvā punar evātmānam upadarśayet |		
tat kiṃ manyadhve kulaputrāḥ, mā haiva tasya vaidyasya tad upāyakauśalyaṃ kurvataḥ kaścin mṛṣāvādena saṃcodayet?	佛語諸族姓子：「如是醫者善權方便，令子病愈，寧可誹謗，彼醫所處為不審乎？」	諸善男子！於意云何？頗有人能說此良醫虛妄罪不？」
āhuḥ: no hīdaṃ bhagavan no hīdaṃ sugata |	諸菩薩白佛言：「不也，世尊！不也，安住！」	「不也，世尊！」
āha: evam eva kulaputrā aham apy aprameyāsaṃkhyeyakalpakoṭīnayutaśatasahasrābhisaṃbuddha imām anuttarāṃ samyaksaṃbodhim | api tu khalu punaḥ kulaputrā aham antarāntaram evaṃrūpāṇy upāyakauśalyāni sattvānām upadarśayāmi vinayārtham | na ca me kaścid atra sthāne mṛṣāvādo bhavati || …	佛言：「吾從無數不可計限億百千劫，發無上正真道意，懃苦無量每行權便，示現教化發起群生。其父醫者，謂如來也；諸兒子者，謂五道生死人也；父他行而不在者，謂如來未出於世；諸子入城服毒藥婉轉者，謂在三界三毒所縛，婉轉五道不能自濟；父聞來還，謂佛如來行大悲哀，見三界人，或流五趣不能自出，故現世間，廣說經法開化黎庶；服藥病愈，謂發無上正真道意，立不退轉無所從生，或得聲聞、緣覺乘，不至究竟；覩藥形色香味不肯服者，謂六十二見諸墮邪者；見父年老留藥教子捨之去者，謂諸黎庶疑受道教，故現滅度，留諸經法以教後世，四輩弟子諷誦學問，思佛功德發大道意，或得羅漢或得緣覺，佛見如是復還出	佛言：「我亦如是，成佛已來、無量無邊百千萬億那由他阿僧祇劫，為眾生故，以方便力，言當滅度，亦無有能如法說我虛妄過者。」 …

	世。一切眾生皆是吾子，諸族姓子，如來行權非徒虛妄。」 …	

6. Isn't the Tathāgatagarbha the Same as the Ātman?

(*Laṅkāvatārasūtra*, ch. 2)

六、如來藏與外道之神我

摘自《楞伽經》第二品

laṅkāvatāre	《楞伽阿跋多羅寶經》 求那跋陀羅譯	《入楞伽經》 菩提留支譯	《大乘入楞伽經》 實叉難陀譯
ṣaṭtriṃśatsāhasrasarvadharmasa-muccayo nāma dvitīyaḥ parivartaḥ |	一切佛語心品第一	集一切佛法品第三	集一切法品第二
… atha khalu mahāmatir bodhisattvo mahāsattvo bhagavantam etad avocat: tathāgatagarbhaḥ punar bhagavatā sūtrāntapāṭhe 'nuvarṇitaḥ | sa ca kila tvayā prakṛtiprabhāsvaraviśuddhyādiviśuddha eva varṇyate dvātriṃśallakṣaṇadharaḥ sarvasattvadehāntargataḥ | mahārghamūlyaratnaṃ malinavastupariveṣṭitam iva skandhadhātvāyatanavastuveṣṭito rāgadveṣamohābhūtaparikalpamalamalino nityo dhruvaḥ śivaḥ śāśvataś ca bhagavatā varṇitaḥ |	… 爾時大慧菩薩摩訶薩白佛言：「世尊！世尊修多羅說，如來藏自性清淨，轉三十二相，入於一切眾生身中，如大價寶，垢衣所纏。如來之藏常住不變，亦復如是，而陰、界、入垢衣所纏，貪欲、恚、癡不實妄想塵勞所污，一切諸佛之所演說。	… 爾時聖者大慧菩薩摩訶薩白佛言：「世尊！世尊如修多羅說，如來藏自性清淨，具三十二相，在於一切眾生身中，為貪、瞋、癡不實垢染，陰、界、入衣之所纏裹，如無價寶，垢衣所纏。如來世尊復說常恒、清涼、不變。	… 爾時大慧菩薩摩訶薩白佛言：「世尊！修多羅中說如來藏本性清淨，常恒不斷，無有變易，具三十二相，在於一切眾生身中，為蘊、界、處垢衣所纏，貪、恚、癡等妄分別垢之所污染，如無價寶在垢衣中。
tat katham ayaṃ bhagavaṃs tīrthakarātmavādatulyas tathāgatagarbhavādo na bhava-	云何世尊同外道說我，言有如來藏耶？世尊！外道亦說有常	世尊！若爾外道亦說我，有神我常在不變，如來亦說如來藏	外道說我是常作者、離於求那、自在、無滅。世尊所說如

ti? tīrthakarā api bhagavan nityaḥ kartā nirguṇo vibhur avyaya ity ātmavādopade-śaṃ kurvanti |	作者、離於求那、周遍、不滅。世尊！彼說有我。」	常乃至不變。世尊！外道亦說有常作者、不依諸緣自然而有、周遍、不滅。若如是者，如來外道說無差別。」	來藏義，豈不同於外道我耶？」
bhagavān āha: na hi mahāmate tīrthakarāt-mavādatulyo mama tathāgatagarbhopade-śaḥ | kiṃtu mahāmate tathāgatāḥ śūnyatā-bhūtakoṭinirvāṇānutpādānimittāpraṇihitād yānāṃ mahāmate padārthānāṃ tathāgata-garbhopadeśaṃ kṛtvā tathāgatā arhantaḥ samyaksaṃbuddhā bālānāṃ nairātmya-saṃtrāsapadavivarjanārthaṃ nirvikalpani-rābhāsagocaraṃ tathāgatagarbhamukhopa-deśena deśayanti | na cātra mahāmate anāgatapratyutpannair bodhisattvair mahā-sattvair ātmābhiniveśaḥ kartavyaḥ |	佛告大慧：「我說如來藏，不同外道所說之我。大慧！有時說空、無相、無願、如、實際、法性、法身、涅槃、離自性、不生不滅、本來寂靜、自性涅槃，如是等句，說如來藏已，如來、應供、等正覺，為斷愚夫畏無我句故，說離妄想無所有境界如來藏門。大慧！未來現在菩薩摩訶薩，不應作我見計著。	佛告聖者大慧菩薩言：「大慧！我說如來藏常，不同外道所有神我。大慧！我說如來藏空、實際、涅槃、不生不滅、無相、無願等文辭章句，說名如來藏。大慧！如來、應、正遍知，為諸一切愚癡凡夫，聞說無我生於驚怖，是故我說有如來藏，而如來藏無所分別寂靜無相，說名如來藏。大慧！未來現在諸菩薩等，不應執著有我之相。	佛言：「大慧！我說如來藏，不同外道所說之我。大慧！如來、應、正等覺，以性空、實際、涅槃、不生、無相、無願等諸句義，說如來藏，為令愚夫離無我怖，說無分別無影像處如來藏門。未來現在諸菩薩摩訶薩，不應於此執著於我。
tadyathā mahāmate kumbhakāra ekasmān mṛtparamāṇurāśer vividhāni bhāṇḍāni ka-roti hastaśilpadaṇḍodakasūtraprayatnayo-gāt | evam eva mahāmate tathāgatās tad eva dharmanairātmyaṃ sarvavikalpalakṣaṇavi-nivṛttaṃ vividhaiḥ prajñopāyakauśalyayo-gair garbhopadeśena vā nairātmyopadeśe-na vā kumbhakāravac citraiḥ padavyañja-naparyāyair deśayante | etasmāt kāraṇān mahāmate tīrthakarātmavādopadeśatulyas tathāgatagarbhopadeśo na bhavati |	譬如陶家，於一泥聚，以人工、水、木、輪、繩方便，作種種器。如來亦復如是，於法無我離一切妄想相，以種種智慧善巧方便，或說如來藏，或說無我。以是因緣故，說如來藏，不同外道所說之我。	大慧！譬如陶師依於泥聚微塵，輪、繩、人功手、木方便力故，作種種器。大慧，如來世尊亦復如是，彼法無我離諸一切分別之相，智慧巧便說名如來藏，或說無我，或說實際及涅槃等。種種名字章句示現，如彼陶師作種種器。是故大慧，我說如來藏不同外道說有我相。	大慧！譬如陶師於泥聚中，以人功、水、杖、輪、繩方便作種種器，如來亦爾，於遠離一切分別相無我法中，以種種智慧方便善巧，或說如來藏，或說為無我，種種名字各各差別。

evaṃ hi mahāmate tathāgatagarbhopadeśam ātmavādābhiniviṣṭānāṃ tīrthakarāṇām ākarṣaṇārthaṃ tathāgatagarbhopadeśena nirdiśanti | kathaṃ bata abhūtātmavikalpadṛṣṭipatitāśayā vimokṣatrayagocarapatitāśayopetāḥ kṣipram anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbudhyerann iti | etadarthaṃ mahāmate tathāgatā arhantaḥ samyaksaṃbuddhās tathāgatagarbhopadeśaṃ kurvanti | ata etan na bhavati tīrthakarātmavādatulyam | tasmāt tarhi mahāmate tīrthakaradṛṣṭivinivṛttyarthaṃ tathāgatanairātmyagarbhānusāriṇā ca te bhavitavyam ||	是名說如來藏。開引計我諸外道故，說如來藏，令離不實我見妄想，入三解脫門境界，悕望疾得阿耨多羅三藐三菩提，是故如來、應供、等正覺作如是說如來之藏。若不如是，則同外道所說之我。是故，大慧！為離外道見故，當依無我如來之藏。」	大慧！我說如來藏者，為諸外道執著於我，攝取彼故，說如來藏，令彼外道離於神我妄想見心執著之處，入三解脫門，速得阿耨多羅三藐三菩提。大慧！以是義故，諸佛、如來、應、正遍知說如來藏，是故我說有如來藏，不同外道執著神我。是故大慧，為離一切外道邪見，諸佛如來作如是說，汝當修學如來無我相法。」	大慧！我說如來藏，為攝著我諸外道眾，令離妄見，入三解脫，速得證於阿耨多羅三藐三菩提，是故諸佛說如來藏，不同外道所說之我。若欲離於外道見者，應知無我如來藏義。」
atha khalu bhagavāṃs tasyāṃ velāyām imāṃ gāthām abhāṣata:	爾時世尊欲重宣此義而說偈言：	爾時世尊重說偈言：	爾時世尊即說頌曰：
pudgalaḥ saṃtatiḥ skandhāḥ pratyayā aṇavas tathā | pradhānam īśvaraḥ kartā cittamātraṃ vikalpyate || 2.137 || …	「人、相續、陰、緣與微塵、勝、自在、作，心量妄想。」 …	「人我及於陰、眾緣與微塵、自性、自在、作，唯心妄分別。」 …	「士夫、相續、蘊、眾緣及微塵、勝、自在、作者，此但心分別。」 …

7. In Praise of the Teaching

(*Śatapañcāśatka*)

七、讚歎聖教

摘自《一百五十讚佛頌》

mātṛceṭaviracitaṃ śatapañcāśatkanāma buddhastotram |	《一百五十讚佛頌》 摩咥里制吒造 義淨譯
upodghātaḥ |	
sarvadā sarvathā sarve yasya doṣā na santi ha | sarve sarvābhisāreṇa yatra cāvasthitā guṇāḥ || 1 ||	世尊最殊勝，善斷諸惑種； 無量勝功德，總集如來身。
tam eva śaraṇaṃ gantuṃ taṃ stotuṃ tam upāsitum | tasyaiva śāsane sthātuṃ nyāyyaṃ yady asti cetanā || 2 ||	唯佛可歸依、可讚、可承事， 如理思惟者，宜應住此教。
savāsanāś ca te doṣā na santy ekasya tāyinaḥ | sarve sarvavidaḥ santi guṇās te cānapāyinaḥ || 3 ||	諸惡煩惱習，護世者已除； 福智二俱圓，唯尊不退沒。
na hi pratiniviṣṭo 'pi manovākkāyakarmasu | saha dharmeṇa labhate kaścid bhagavato 'ntaram || 4 ||	縱生惡見者，於尊起嫌恨， 伺求身語業，無能得瑕隙。
so 'haṃ prāpya manuṣyatvaṃ sasaddharmamahotsavam | mahārṇavayugacchidrakūrmagrīvārpaṇopamam || 5 ||	記我得人身，聞法生歡喜， 譬如巨海內，盲龜遇楂穴，

anityatāvyanusṛtāṃ karmacchidrasasaṃśayām | āttasārāṃ kariṣyāmi kathaṃ nemāṃ sarasvatīm || 6 ||	忘念恒隨逐，惑業墮深坑， 故我以言詞，歎佛實功德。
ity asaṃkhyeyaviṣayān avetyāpi guṇān muneḥ | tadekadeśapraṇayaḥ kriyate svārthagauravāt || 7 ||	牟尼無量境，聖德無邊際， 為求自利故，我今讚少分。
svayaṃbhuve namas te 'stu prabhūtādbhutakarmaṇe | yasya saṃkhyāprabhāvābhyāṃ na guṇeṣv asti niścayaḥ || 8 ||	敬禮無師智，希有眾事性， 福慧及威光，誰能知數量？
iyanta iti nāsty anta īdṛśā iti kā kathā | puṇyā ity eva tu guṇān prati te mukharā vayam || 9 ||	如來德無限，無等無能說， 我今求福利，假讚以名言。
śāsanastavaḥ |	
ekāyanaṃ sukhopāyaṃ svanubandhi niratyayam | ādimadhyāntakalyāṇaṃ tava nānyasya śāsanam || 82 ||	一路勝方便，無雜可修學， 初中後盡善，餘教所皆無。
evam ekāntakāntaṃ te dṛṣṭirāgeṇa bāliśāḥ | mataṃ yadi vigarhanti nāsti dṛṣṭisamo ripuḥ || 83 ||	如斯一向善，狂愚起謗心， 此教若生嫌，無怨與斯等。
anvabhuṅkthā yad asyārthe jagato vyasanaṃ bahu | tat saṃsmṛtya virūpe 'pi stheyaṃ te śāsane bhavet || 84 ||	歷劫為群迷，備經眾苦毒， 此教縱非善，念佛尚應修。
prāg eva hitakartuś ca hitavaktuś ca śāsanam | kathaṃ na nāma kāryaṃ syād ādīptaśirasāpi te || 85 ||	況能大饒益，復宣深妙義， 縱使頭被焚，先應救此教。
bhujiṣyatā bodhisukhaṃ tvadguṇāpacitiḥ śamaḥ | prāpyate tvanmatāt sarvam idaṃ bhadracatuṣṭayam || 86 ||	自在、菩提樂、聖德、恒淡然， 皆由此教生，證彼亡言處。
trāsanaṃ sarvatīrthyānāṃ namucer upatāpanam | āśvāsanaṃ nṛdevānāṃ tavedaṃ vīra śāsanam || 87 ||	世雄真實教，邪宗聞悉驚， 魔王懷惱心，人天生勝喜。

traidhātukamahābhaumam asaṅgam anavagraham | śāsanena tavākrāntam antakasyāpi śāsanam || 88 ||	大地無分別，平等普能持， 聖教利群生，邪正俱蒙益。
tvacchāsananayajño hi tiṣṭhet kalpam apīcchayā | prayāti tatra tu svairī yatra mṛtyor agocaraḥ || 89 ||	暫聞佛所說，金剛種已成， 縱未出樊籠，終超死行處。
āgamasyārthacintāyā bhāvanopāsanasya ca | kālatrayavibhāgo 'sti nānyatra tava śāsanāt || 90 ||	聞法方思義，如實善修行， 次第三慧圓，餘教皆無此。
evaṃ kalyāṇakalilaṃ tavedam ṛṣipuṅgava | śāsanaṃ nādriyante yat kiṃ vaiśasataraṃ tataḥ || 91 ||	唯獨牛王仙，妙契真圓理。 斯教不勤修，寧有怨過此？

9. Hymn to the Mother of All Buddhas

(*Prajñāpāramitāstotra*)

九、讚歎諸佛之母

《般若波羅蜜多讚》

rāhulabhadraviracitaṃ prajñāpāramitāstotram |	《大智度論》 龍樹菩薩造 鳩摩羅什譯
	釋初品中般若波羅蜜第二十九
om namaḥ śrīprajñāpāramitāyai |	
nirvikalpe namas tubhyaṃ prajñāpāramite 'mite | yā tvaṃ sarvānavadyāṅgi niravadyair nirīkṣyase || 1 ||	般若波羅蜜，實法不顛倒， 念想觀已除，言語法亦滅。 無量眾罪除，清淨心常一， 如是尊妙人，則能見般若。
ākāśam iva nirlepāṃ niṣprapañcāṃ nirakṣarām | yas tvāṃ paśyati bhāvena sa paśyati tathāgatam || 2 ||	如虛空無染，無戲無文字， 若能如是觀，是即為見佛。
tava cārye guṇāḍhyāyā buddhasya ca jagadguroḥ | na paśyanty antaraṃ santaś candracandrikayor iva || 3 ||	若如法觀佛，般若及涅槃， 是三則一相，其實無有異。
kṛpātmakāḥ prapadya tvāṃ buddhadharmapuraḥsarīm | sukhenāyānti māhātmyam atulaṃ bhaktivatsale || 4 ||	【缺】

sakṛd apy āśaye śuddhe yas tvāṃ vidhivad īkṣate | tenāpi niyataṃ siddhiḥ prāpyate 'moghadarśane || 5 ||	【缺】
sarveṣām api vīrāṇāṃ parārthaniratātmanām | poṣikā janayitrī ca mātā tvam asi vatsalā || 6 ||	諸佛及菩薩，能利益一切， 般若為之母，能出生養育。
yad buddhā lokaguravaḥ putrās tava kṛpālavaḥ | tena tvam api kalyāṇi sarvasattvapitāmahī || 7 ||	佛為眾生父，般若能生佛， 是則為一切，眾生之祖母。
sarvapāramitābhis tvaṃ nirmalābhir anindite | candralekheva tārābhir anuyātāsi sarvadā || 8 ||	【缺】
vineyaṃ janam āsādya tatra tatra tathāgataiḥ | bahurūpā tvam evaikā nānānāmabhir īḍyase || 9 ||	般若是一法，佛說種種名， 隨諸眾生力，為之立異字。
prabhāṃ prāpyeva dīptāṃśor avaśyāyodabindavaḥ | tvāṃ prāpya pralayaṃ yānti doṣā vādāś ca vādinām || 10 ||	若人得般若，議論心皆滅， 譬如日出時，朝露一時失。
tvam eva trāsajananī bālānāṃ bhīmadarśanā | āśvāsajananī cāsi viduṣāṃ saumyadarśanā || 11 ||	般若之威德，能動二種人： 無智者恐怖，有智者歡喜。
yasya tvayy apy abhiṣvaṅgas tvannāthasya na vidyate | tasyāmba katham anyatra rāgadveṣau bhaviṣyataḥ || 12 ||	若人得般若，則為般若主， 般若中不著，何況於餘法！
nāgacchasi kutaścit tvaṃ na ca kvacana gacchasi | sthāneṣv api ca sarveṣu vidvadbhir nopalabhyase || 13 ||	般若無所來，亦復無所去， 智者一切處，求之不能得。
ye tvām evaṃ na paśyanti prapadyante ca bhāvataḥ | prapadya ca vimucyante tad idaṃ mahad adbhutam || 14 ||	【缺】
tvām eva badhyate paśyann apaśyann api badhyate | tvām eva mucyate paśyann apaśyann api mucyate || 15 ||	若不見般若，是則為被縛； 若人見般若，是亦名被縛。 若人見般若，是則得解脫；

	若不見般若，是亦得解脫。
aho vismayanīyāsi gambhīrāsi yaśasvini | sudurbodhāsi māyeva dṛśyase na ca dṛśyase || 16 ||	是事為希有，甚深有大名， 譬如幻化物，見而不可見。
buddhaiḥ pratyekabuddhaiś ca śrāvakaiś ca niṣevitā | mārgas tvam ekā mokṣasya nāsty anya iti niścayaḥ || 17 ||	諸佛及菩薩、聲聞、辟支佛， 解脫涅槃道，皆從般若得。
vyavahāraṃ puraskṛtya prajñaptyarthaṃ śarīriṇām | kṛpayā lokanāthais tvam ucyase ca na cocyase || 18 ||	言說為世俗，憐愍一切故， 假名說諸法，雖說而不說。
	般若波羅蜜，譬如大火焰， 四邊不可取，無取亦不取。 一切取已捨，是名不可取； 不可取而取，是即名為取。
śaktaḥ kas tvām iha stotuṃ nirnimittāṃ nirañjanām | sarvavāgviṣayātītāṃ yā tvaṃ kvacid aniśritā || 19 ||	般若無壞相，過一切言語， 適無所依止，誰能讚其德？
saty evam api saṃvṛtyā vākpathair vayam īdṛśaiḥ | tvām astutyām api satīṃ tuṣṭūṣantaḥ sunirvṛtāḥ || 20 ||	般若雖叵讚，我今能得讚， 雖未脫死地，則為已得出！
prajñāpāramitāṃ stutvā yan mayopacitaṃ śubham | tenāstv āśu jagat kṛtsnaṃ prajñāpāraparāyaṇam || 21 ||	【缺】

11. **Encountering Old Age**

(*Buddhacarita*, ch. 3)

十一、王子的厭患

摘自《佛所行讚》第三品

aśvaghoṣaviracite buddhacarite mahākāvye	《佛所行讚》 馬鳴菩薩造 曇無讖譯
saṃvegotpattir nāma tṛtīyaḥ sargaḥ |	厭患品第三
… kīrṇaṃ tathā rājapathaṃ kumāraḥ paurair vinītaiḥ śucidhīraveṣaiḥ | tatpūrvam ālokya jaharṣa kiṃcin mene punarbhāvam ivātmanaś ca || 3.25 ||	【缺】
puraṃ tu tat svargam iva prahṛṣṭaṃ śuddhādhivāsāḥ samavekṣya devāḥ | jīrṇaṃ naraṃ nirmamire prayātuṃ saṃcodanārthaṃ kṣitipātmajasya || 3.26 ||	… 時淨居天王，忽然在道側， 變形衰老相，勸生厭離心。
tataḥ kumāro jarayābhibhūtaṃ dṛṣṭvā narebhyaḥ pṛthagākṛtiṃ tam | uvāca saṃgrāhakam āgatāsthas tatraiva niṣkampaniviṣṭadṛṣṭiḥ || 3.27 ||	太子見老人，驚怪問御者： 「此是何等人？頭白而背僂， 目冥身戰搖，任杖而羸步。 為是身卒變，為受性自爾？」
ka eṣa bhoḥ sūta naro 'bhyupetaḥ keśaiḥ sitair yaṣṭiviṣaktahastaḥ | bhrūsaṃvṛtākṣaḥ śithilānatāṅgaḥ kiṃ vikriyaiṣā prakṛtir yadṛcchā || 3.28 ||	

ity evam uktaḥ sa rathapraṇetā nivedayām āsa nṛpātmajāya | saṃrakṣyam apy artham adoṣadarśī tair eva devaiḥ kṛtabuddhimohaḥ || 3.29 ||	御者心躊躇，不敢以實答。 淨居加神力，令其表真言：
rūpasya hantrī vyasanaṃ balasya śokasya yonir nidhanaṃ ratīnām | nāśaḥ smṛtīnāṃ ripur indriyāṇām eṣā jarā nāma yayaiṣa bhagnaḥ || 3.30 ||	「色變、氣虛微、多憂、少歡樂、 喜忘、諸根羸，是名衰老相。
pītaṃ hy anenāpi payaḥ śiśutve kālena bhūyaḥ parisṛptam urvyām | krameṇa bhūtvā ca yuvā vapuṣmān krameṇa tenaiva jarām upetaḥ || 3.31 ||	此本為嬰兒，長養於母乳， 及童子嬉遊，端正恣五欲， 年逝形枯朽，今為老所壞。」
ity evam ukte calitaḥ sa kiṃcid rājātmajaḥ sūtam idaṃ babhāṣe | kim eṣa doṣo bhavitā mamāpīty asmai tataḥ sārathir abhyuvāca || 3.32 ||	太子長歎息，而問御者言： 「但彼獨衰老，吾等亦當然？」
āyuṣmato 'py eṣa vayaḥprakarṣo niḥsaṃśayaṃ kālavaśena bhāvī | evaṃ jarāṃ rūpavināśayitrīṃ jānāti caivecchati caiva lokaḥ || 3.33 ||	御者又答言：「尊亦有此分， 時移形自變，必至無所疑， 少壯無不老，舉世知而求。」
tataḥ sa pūrvāśayaśuddhabuddhir vistīrṇakalpācitapuṇyakarmā | śrutvā jarāṃ saṃvivije mahātmā mahāśaner ghoṣam ivāntike gauḥ || 3.34 ||	菩薩久修習，清淨智慧業， 廣殖諸德本，願果華於今。 聞說衰老苦，戰慄身毛豎， 雷霆霹靂聲，群獸怖奔走。
niḥśvasya dīrghaṃ svaśiraḥ prakampya tasmiṃś ca jīrṇe viniveśya cakṣuḥ | tāṃ caiva dṛṣṭvā janatāṃ saharṣāṃ vākyaṃ sa saṃvigna idaṃ jagāda || 3.35 ||	菩薩亦如是，震怖長噓息， 繫心於老苦，頷頭而瞪矚， 念此衰老苦，世人何愛樂？
evaṃ jarā hanti ca nirviśeṣaṃ smṛtiṃ ca rūpaṃ ca parākramaṃ ca | na caiva saṃvegam upaiti lokaḥ pratyakṣato 'pīdṛśam īkṣamāṇaḥ || 3.36 ||	老相之所壞，觸類無所擇， 雖有壯色力，無一不遷變。 目前見證相，如何不厭離？
evaṃ gate sūta nivartayāśvān śīghraṃ gṛhāṇy eva bhavān prayātu | udyānabhūmau hi kuto ratir me jarābhaye cetasi vartamāne || 3.37 ||	菩薩謂御者：「宜速迴車還。 念念衰老至，園林何足歡？」

athājñayā bhartṛsutasya tasya nivartayām āsa rathaṃ niyantā | tataḥ kumāro bhavanaṃ tad eva cintāvaśaḥ śūnyam iva prapede || 3.38 || …	受命即風馳，飛輪旋本宮， 心存朽暮境，如歸空塚間。 …

14. Emptiness and the Four Noble Truths
(*Mūlamadhyamakakārikā*, ch. 24)

十四、空性與四聖諦
《中論》第二十四品

nāgārjunaviracitāyāṃ mūlamadhyamakakārikāyām	《中論》 龍樹菩薩造 鳩摩羅什譯
āryasatyaparīkṣā nāma caturviṃśatitamaṃ prakaraṇam |	觀四諦品第二十四
yadi śūnyam idaṃ sarvam udayo nāsti na vyayaḥ | caturṇām āryasatyānām abhāvas te prasajyate || 24.1 ||	若一切皆空，無生亦無滅， 如是則無有，四聖諦之法。
parijñā ca prahāṇaṃ ca bhāvanā sākṣikarma ca | caturṇām āryasatyānām abhāvān nopapadyate || 24.2 ||	以無四諦故，見苦與斷集， 證滅及修道，如是事皆無。
tadabhāvān na vidyante catvāry āryaphalāni ca | phalābhāve phalasthā no na santi pratipannakāḥ || 24.3 ||	以是事無故，則無四道果， 無有四果故，得向者亦無。
saṃgho nāsti na cet santi te 'ṣṭau puruṣapudgalāḥ | abhāvāc cāryasatyānāṃ saddharmo 'pi na vidyate || 24.4 ||	若無八賢聖，則無有僧寶， 以無四諦故，亦無有法寶。
dharme cāsati saṃghe ca kathaṃ buddho bhaviṣyati | evaṃ trīṇy api ratnāni bruvāṇaḥ pratibādhase || 24.5 ||	以無法、僧寶，亦無有佛寶。 如是說空者，是則破三寶。

śūnyatāṃ phalasadbhāvam adharmaṃ dharmam eva ca | sarvasaṃvyavahārāṃś ca laukikān pratibādhase ‖ 24.6 ‖	空法壞因果，亦壞於罪福， 亦復悉毀壞，一切世俗法。
atra brūmaḥ śūnyatāyāṃ na tvaṃ vetsi prayojanam | śūnyatāṃ śūnyatārthaṃ ca tata evaṃ vihanyase ‖ 24.7 ‖	汝今實不能，知空、空因緣， 及知於空義，是故自生惱。
dve satye samupāśritya buddhānāṃ dharmadeśanā | lokasaṃvṛtisatyaṃ ca satyaṃ ca paramārthataḥ ‖ 24.8 ‖	諸佛依二諦，為眾生說法， 一以世俗諦，二第一義諦。
ye 'nayor na vijānanti vibhāgaṃ satyayor dvayoḥ | te tattvaṃ na vijānanti gambhīraṃ buddhaśāsane ‖ 24.9 ‖	若人不能知，分別於二諦， 則於深佛法，不知真實義。
vyavahāram anāśritya paramārtho na deśyate | paramārtham anāgamya nirvāṇaṃ nādhigamyate ‖ 24.10 ‖	若不依俗諦，不得第一義； 不得第一義，則不得涅槃。
vināśayati durdṛṣṭā śūnyatā mandamedhasam | sarpo yathā durgṛhīto vidyā vā duṣprasādhitā ‖ 24.11 ‖	不能正觀空，鈍根則自害， 如不善咒術，不善捉毒蛇。
ataś ca pratyudāvṛttaṃ cittaṃ deśayituṃ muneḥ | dharmaṃ matvāsya dharmasya mandair duravagāhatām ‖ 24.12 ‖	世尊知是法，甚深微妙相， 非鈍根所及，是故不欲說。
śūnyatāyām adhilayaṃ yaṃ punaḥ kurute bhavān | doṣaprasaṅgo nāsmākaṃ sa śūnye nopapadyate ‖ 24.13 ‖	汝謂我著空，而為我生過， 汝今所說過，於空則無有。
sarvaṃ ca yujyate tasya śūnyatā yasya yujyate | sarvaṃ na yujyate tasya śūnyaṃ yasya na yujyate ‖ 24.14 ‖	以有空義故，一切法得成； 若無空義者，一切則不成。
sa tvaṃ doṣān ātmanīyān asmāsu paripātayan | aśvam evābhirūḍhaḥ sann aśvam evāsi vismṛtaḥ ‖ 24.15 ‖	汝今自有過，而以迴向我， 如人乘馬者，自忘於所乘。
svabhāvād yadi bhāvānāṃ sadbhāvam anupaśyasi | ahetupratyayān bhāvāṃs tvam evaṃ sati paśyasi ‖ 24.16 ‖	若汝見諸法，決定有性者， 即為見諸法，無因亦無緣。

kāryaṃ ca kāraṇaṃ caiva kartāraṃ karaṇaṃ kriyām | utpādaṃ ca nirodhaṃ ca phalaṃ ca pratibādhase ‖ 24.17 ‖	即為破因、果、作、作者、作法， 亦復壞一切，萬物之生滅。
yaḥ pratītyasamutpādaḥ śūnyatāṃ tāṃ pracakṣmahe | sā prajñaptir upādāya pratipat saiva madhyamā ‖ 24.18 ‖	眾因緣生法，我說即是無， 亦為是假名，亦是中道義。
apratītya samutpanno dharmaḥ kaścin na vidyate | yasmāt tasmād aśūnyo hi dharmaḥ kaścin na vidyate ‖ 24.19 ‖	未曾有一法，不從因緣生， 是故一切法，無不是空者。
yady aśūnyam idaṃ sarvam udayo nāsti na vyayaḥ | caturṇām āryasatyānām abhāvas te prasajyate ‖ 24.20 ‖	若一切不空，則無有生滅， 如是則無有，四聖諦之法。
apratītya samutpannaṃ kuto duḥkhaṃ bhaviṣyati | anityam uktaṃ duḥkhaṃ hi tat svābhāvye na vidyate ‖ 24.21 ‖	苦不從緣生，云何當有苦？ 無常是苦義，定性無無常。
svabhāvato vidyamānaṃ kiṃ punaḥ samudeṣyate | tasmāt samudayo nāsti śūnyatāṃ pratibādhataḥ ‖ 24.22 ‖	若苦有定性，何故從集生？ 是故無有集，以破空義故。
na nirodhaḥ svabhāvena sato duḥkhasya vidyate | svabhāvaparyavasthānān nirodhaṃ pratibādhase ‖ 24.23 ‖	苦若有定性，則不應有滅； 汝著定性故，即破於滅諦。
svābhāvye sati mārgasya bhāvanā nopapadyate | athāsau bhāvyate mārgaḥ svābhāvyaṃ te na vidyate ‖ 24.24 ‖	苦若有定性，則無有修道； 若道可修習，即無有定性。
yadā duḥkhaṃ samudayo nirodhaś ca na vidyate | mārgo duḥkhanirodhatvāt katamaḥ prāpayiṣyati ‖ 24.25 ‖	若無有苦諦，及無集、滅諦。 所可滅苦道，竟為何所至？
svabhāvenāparijñānaṃ yadi tasya punaḥ katham | parijñānaṃ nanu kila svabhāvaḥ samavasthitaḥ ‖ 24.26 ‖	若苦定有性，先來所不見， 於今云何見？其性不異故。
prahāṇasākṣātkaraṇe bhāvanā caivam eva te | parijñāvan na yujyante catvāry api phalāni ca ‖ 24.27 ‖	如見苦不然，斷集及證滅， 修道及四果，是亦皆不然。

svabhāvenānadhigataṃ yat phalaṃ tat punaḥ katham | śakyaṃ samadhigantuṃ syāt svabhāvaṃ parigṛhṇataḥ || 24.28 ||	是四道果性，先來不可得， 諸法性若定，今云何可得？
phalābhāve phalasthā no na santi pratipannakāḥ | saṃgho nāsti na cet santi te 'ṣṭau puruṣapudgalāḥ || 24.29 ||	若無有四果，則無得向者， 以無八聖故，則無有僧寶。
abhāvāc cāryasatyānāṃ saddharmo 'pi na vidyate | dharme cāsati saṃghe ca kathaṃ buddho bhaviṣyati || 24.30 ||	無四聖諦故，亦無有法寶。 無法寶、僧寶，云何有佛寶？
apratītyāpi bodhiṃ ca tava buddhaḥ prasajyate | apratītyāpi buddhaṃ ca tava bodhiḥ prasajyate || 24.31 ||	汝說則不因，菩提而有佛， 亦復不因佛，而有於菩提。
yaś cābuddhaḥ svabhāvena sa bodhāya ghaṭann api | na bodhisattvacaryāyāṃ bodhiṃ te 'dhigamiṣyati || 24.32 ||	雖復勤精進，修行菩提道， 若先非佛性，不應得成佛。
na ca dharmam adharmaṃ vā kaścij jātu kariṣyati | kim aśūnyasya kartavyaṃ svabhāvaḥ kriyate na hi || 24.33 ||	若諸法不空，無作罪福者。 不空何所作？以其性定故。
vinā dharmam adharmaṃ ca phalaṃ hi tava vidyate | dharmādharmanimittaṃ ca phalaṃ tava na vidyate || 24.34 ||	汝於罪福中，不生果報者， 是則離罪福，而有諸果報。
dharmādharmanimittaṃ vā yadi te vidyate phalam | dharmādharmasamutpannam aśūnyaṃ te kathaṃ phalam || 24.35 ||	若謂從罪福，而生果報者， 果從罪福生，云何言不空？
sarvasaṃvyavahārāṃś ca laukikān pratibādhase | yat pratītyasamutpādaśūnyatāṃ pratibādhase || 24.36 ||	汝破一切法，諸因緣空義， 則破於世俗，諸餘所有法。
na kartavyaṃ bhavet kiṃcid anārabdhā bhavet kriyā | kārakaḥ syād akurvāṇaḥ śūnyatāṃ pratibādhataḥ || 24.37 ||	若破於空義，即應無所作， 無作而有作，不作名作者。
ajātam aniruddhaṃ ca kūṭasthaṃ ca bhaviṣyati | vicitrābhir avasthābhiḥ svabhāve rahitaṃ jagat || 24.38 ||	若有決定性，世間種種相， 則不生不滅，常住而不壞。

asaṃprāptasya ca prāptir duḥkhaparyantakarma ca | sarvakleśaprahāṇaṃ ca yady aśūnyaṃ na vidyate || 24.39 ||	若無有空者，未得不應得， 亦無斷煩惱，亦無苦盡事。
yaḥ pratītyasamutpādaṃ paśyatīdaṃ sa paśyati | duḥkhaṃ samudayaṃ caiva nirodhaṃ mārgam eva ca || 24.40 ||	是故經中說，若見因緣法， 則為能見佛，見苦、集、滅、道。
āryasatyaparīkṣā nāma caturviṃśatitamaṃ prakaraṇaṃ ||	中論觀四諦品第二十四

15. **Elucidating the Buddha's Teaching on Selfhood**

(*Abhidharmakośabhāṣya*, ch. 9)

十五、**駁斥補特伽羅論者的問難**

摘自《俱舍釋論》第九品

vasubandhuviracite 'bhidharmakośabhāṣya	《阿毘達磨俱舍釋論》 婆藪盤豆造 真諦譯	《阿毘達磨俱舍論》 世親造 玄奘譯
ātmavādapratiṣedho nāma navamaṃ kośasthānam |	破說我品第九	破執我品第九
… yadi skandhamātraṃ pudgalaḥ, kasmād bhagavatā sa jīvas tac charīram anyo veti na vyākṛtam? praṣṭur āśayāpekṣayā | sa hi jīvadravyam ekam antarvyāpārapuruṣam adhikṛtya pṛṣṭavān | sa ca kasmiṃścin nāstīti katham asyānyatvam ananyatvaṃ vā vyākriyatām? kaurmasyeva romṇo 'ntaḥ kharatā mṛdutā vā |	… 若唯陰名人，云何佛、世尊不記命者即是身，命者異於身？由觀問人意，是故不記。此問人執有一別實物名命者，於內是作者，彼人依此為問。此物必定實無，云何可記是一、是異？譬如龜毛強澀、軟滑。	… 若補特伽羅即諸蘊者，世尊何不記命者即身？觀能問者阿世耶故。問者執一內用士夫，體實非虛名為命者。依此問佛，與身一、異。此都無故，一、異不成。如何與身可記一、異？如不可記龜毛硬、軟。
eṣa ca granthaḥ pūrvakair eva nirmocitaḥ | sthaviro hi nāgasenaḥ kaliṅgena rājñopasaṃkramya uktaḥ: pṛccheyam ahaṃ bhadantam, bahuvollakāś ca śramaṇā bhavanti | yadi yad eva pṛccheyaṃ tad eva vyākuryā iti | pṛcchety uktaḥ	此結宿舊諸師先已解釋。有大德那伽斯那阿羅漢。旻鄰陀王，至大德所，說云：「我今欲問大德，沙門多漫言。如我所問，若大德直答，我當問大德。」大德言：「王但問。」王即問：「命者為即是身，為命者異	古昔諸師已解斯結。昔有大德名曰龍軍，三明、六通、具八解脫。于時，有一畢鄰陀王，至大德所，作如是說：「我今來意欲請所疑，然諸沙門性好多語。尊能直答，我當請問。」大德受請。王即問言：「命者與身

pṛṣṭavān: kiṃ nu sa jīvas tac charīram anyo jīvo 'nyac charīram iti? avyākṛtam etad ity avocat sthaviraḥ | sa āha: nanu bhadantaḥ pūrvam eva pratijñāṃ kārito nānyad vyākartavyam iti? kim idam anyad evoktam avyākṛtam etad iti?	身異？」大德言：「此義非所記。」王言：「大德！我先為不令大德立譬耶？謂不應說別語。」「我有別語，此義非可語。」	為一，為異？」大德答言：「此不應記。」王言：「豈不先有要耶？今何異言不答所問？」
sthavira āha: aham api mahārājaṃ pṛccheyam, bahuvollakāś ca rājāno bhavanti | yadi yad eva pṛccheyaṃ tad eva vyākuryā iti | pṛcchety uktaḥ pṛṣṭavān: yas te 'ntaḥpura āmravṛkṣas tasya kim amlāni phalāny āhosvin madhurāṇīti? naiva mamāntaḥpure kaścid āmravṛkṣo 'stīty āha | nanu mayā pūrvam eva mahārājaḥ pratijñāṃ kārito nānyad vyākartavyam iti? kim idam anyad evoktam āmra eva nāstīti? sa āha: katham asato vṛkṣasya phalānām amlatāṃ madhuratāṃ vā vyākaromīti? evam eva mahārāja sa eva jīvo nāsti | kuto 'sya śarīrād anyatām ananyatāṃ vā vyākaromīti?	大德言：「我今欲問大王，諸王多漫言。如我所問，王若直答，我當問王。」王言：「大德但問。大德即問：「於王內中菴羅樹，此子為酸，為甜？」王言：「我內中無菴羅樹。」大德言：「大王！我先為不令王立誓耶？謂不應說別語。」王言：「我說何別語？我內中無菴羅樹，樹既無，云何得記子味酸、甜？」「大王！如此命者既無，我云何能記異身，不異身？」	大德質曰：「我欲問疑，然諸國王性好多語。王能直答，我當發問。」王便受教。大德問言：「大王宮中諸菴羅樹所生果味為酢，為甘？」王言：「宮中本無此樹。」大德復責：「先無要耶？今何異言不答所問？」王言：「宮內此樹既無，寧可答言果味甘、酢？」大德誨曰：「命者亦無，如何可言與身一、異？」
kasmād bhagavatāpi noktaṃ nāsty eveti? praṣṭur āśayāpekṣayā | sa hi yasyāpi skandhasaṃtānasya jīva ity ākhyā tasyāpy abhāvaṃ pratīyād iti mithyādṛṣṭiṃ pātitaḥ syāt, pratītyasamutpādasyājñānāt | sa ca taddeśanāyā akṣamaḥ |	云何佛、世尊不直記無我？由佛觀問人意，故不直記。何以故？是諸陰相續，立名命者，勿問人由執此不有，墮於邪見，是故不說，由彼未通達十二緣生理故。是故彼非受此正說器。	佛何不說命者都無？亦觀問者阿世耶故。問者或於諸蘊相續謂為命者，依之發問，世尊若答命者都無，彼墮見，故佛不說。彼未能了緣起理故，非受正法器，不為說假有。
itaś caitad evaṃ niścīyate yad bhagavatoktam: asty ātmety ānanda vatsasagotrāya parivrājakāya praśnaṃ pṛṣṭo vyākuryāṃ nanv akalpaṃ syād vacanāya sarvadharmā anātmāna iti? nāsty ātmety ānanda vatsasagotrāya parivrājakāya	復次由此道理應決此義，為是由世尊說此言：「阿難！跋娑同姓外道問我：『我為有，為不有？』我不答。若說此言，為非相應耶？謂一切法無我。阿難！若我答跋娑同	理必應爾，世尊說故，如世尊告阿難陀言：「有姓筏蹉出家外道，來至我所，作是問言：『我於世間為有、非有？』我不為記。所以者何？若記為有，違法真理，以一切法

praśnaṃ pṛṣṭo vyākuryāṃ nanu vatsasagotraḥ parivrājakaḥ pūrvam eva saṃmūḍho bhūyasyā mātrayā saṃmoham āpadyeta, abhūn ma ātmā sa ma etarhi nāstīti? asty ātmety ānanda śāśvatāya paraiti, nāsty ātmety ānandocchedāya paraitīti vistaraḥ |	姓外道問，說一切法無我，此外道於先已在痴闇，為不更過前量，入痴闇耶？『昔時我有我，今時永無我。』若執有我，則墮常見；若執無我，則墮斷見。」廣說如經。	皆無我故；若記為無，增彼愚惑。彼便謂：『我先有，今無。』對執有愚，此愚更甚。謂執有我，則墮常邊；若執無我，便墮斷邊。」此二輕重如經廣說。
āha cātra: dṛṣṭidaṃṣṭrāvabhedaṃ ca bhraṃśaṃ cāpekṣya karmaṇām | deśayanti jinā dharmaṃ vyāghrīpotāpahāravat ||	此中說偈： 觀見牙傷身，及棄捨善業， 諸佛說正法，如雌虎銜子。	依如是義故，有頌曰： 觀為見所傷，及壞諸善業， 故佛說正法，如牝虎銜子。
ātmāstitvaṃ hy upagato bhinnaḥ syād dṛṣṭidaṃṣṭrayā | bhraṃśaṃ kuśalapotasya kuryād aprāpya saṃvṛtim iti ||	若信說有我，見牙傷徹身； 若棄假名我，善子即墮落。	執真我為有，則為見牙傷； 撥俗我為無，便壞善業子。
punar āha: asattvād bhagavān jīvaṃ tattvānyatvena nāvadat | nāstīty api ca nāvocan mā bhūt prājñaptiko 'py asan ||	復說偈言： 由人實無故，佛不記一、異， 亦不得說無，勿執無假我。	復說頌曰： 由實命者無，佛不言一、異， 恐撥無假我，亦不說都無。
yatra hi skandhasaṃtāne śubhāśubhaphalāstitā | jīvākhyā tatra sā na syāt jīvanāstitvadeśanāt ||	是陰相續中，有善惡果理， 說命者撥無，由說無命者。	謂蘊相續中，有業果命者， 若說無命者，彼撥此為無。
prajñaptimātraṃ skandheṣu jīva ity api nāvadat | abhavyaḥ śūnyatāṃ boddhuṃ tadānīṃ tādṛśo janaḥ ||	彼人未堪受，正說真空理， 問有我、無我，故不答我無。	不說諸蘊中，有假名命者， 由觀發問者，無力解真空。

tathā hy ātmāsti nāstīti prṣṭo vātsena nāvadat | āśayāpekṣayā praṣṭuḥ sati tv astīti nāha kim || …	若由觀問意，於有何不記， 同前無涅槃，墮難故不記。 …	如是觀筏蹉，意樂差別故， 彼問有無我，佛不答有無。 …
asty eva pudgalo yasmāt satyataḥ sthitito nāsti ma ātmeti dṛṣtisthānam uktam | astīty api dṛṣṭisthānam uktam | tasmād ajñāpakam etat | ubhayam api tv etad antagrāhadṛṣṭiśāśvatocchedadṛṣṭisaṃgṛhītam ity ābhidharmikāḥ | tathaiva ca yuktam, asty ātmety ānanda śāśvatāya paraiti, nāsty ātmety ānandocchedāya paraitīti vātsyasūtre vacanāt |	亦不可言我必定有，由此言：「依實、依住，撥我無我說名見處。」說有亦是見處，是故此言不可以為證。阿毗達磨師說：此二皆是邊見，斷、常二邊見所攝故。此言是理。如《跋婆經》中言：「阿難！若說有我，此人則墮常見；若說無我，此人則墮斷見。」	若謂實有補特伽羅，以契經言：「諦故、住故，定執無我者，墮惡見處故。」此不成證，彼經亦說定執有我者，墮惡見處故。阿毗達磨諸論師言：執我有、無俱邊見攝，如次墮在常、斷邊故。彼師所說深為應理。以執有我，則墮常邊；若執無我，便墮斷邊。前《筏蹉經》分明說故。
yadi tarhi pudgalo nāsti, ka eṣa saṃsarati? na hi saṃsāra eṣa saṃsaratīti yuktam | uktaṃ ca bhagavatā avidyānivaraṇānāṃ sattvānāṃ saṃdhāvatāṃ saṃsaratām iti | atha pudgalaḥ katham saṃsarati? skandhāntaratyāgopādānāt | uktottara eṣa pakṣaḥ | yathā tu kṣaṇiko 'gniḥ saṃtatyā saṃsaratīty ucyate, tathā sattvākhyaḥ skandhasamudāyas tṛṣṇopādānaḥ saṃsaratīty ucyate |	若汝言人無，何物往還生死？何以故？生死自往還，此義不可言。佛、世尊說：「諸眾生以無明為蓋，貪愛為縛，往還此彼，或於地獄，或於畜生、餓鬼、人、天道中。如此長夜受於眾苦，增益貪愛，常聚血滴。」若爾，此人云何往還生死？由捨此陰，受彼別陰。汝今所立義，於前已破。若爾，離人生死云何自往還？譬如火剎那剎那滅，由相續故說行，如此陰聚說名眾生，以貪愛為取，約相續說名往還。	若定無有補特伽羅，為說阿誰流轉生死？不應生死自流轉故。然薄伽梵於契經中說：「諸有情無明所覆，貪愛所繫，馳流生死。」故應定有補特伽羅。此復如何流轉生死？由捨前蘊，取後蘊故。如是義宗，前已徵遣。如燎原火雖剎那滅，而由相續說有流轉，如是蘊聚假說有情，愛取為緣，流轉生死。
yadi skandhamātram idam, kasmād āha bhagavān: aham eva sa tena kālena tena samayena sunetro nāma śāstābhūvam iti? kasmān na vaktavyaṃ syāt? anyatvāt skandhānām | atha kiṃ pudgalaḥ? sa evāsau | śāśvato hi syāt |	若世間唯是陰聚，云何佛世尊說：宗今我於昔時曾作世師，名曰善目。」云何不應說如此？由諸陰異故。若爾何者？有人。若昔人即是今人，人則常住。是故「今我是昔世	若唯有蘊，何故世尊作如是說：「今我於昔為世導師，名為妙眼。」此說何咎？蘊各異故。若爾是何物？謂補特伽羅。昔我即今，

tasmād aham eva sa ity ekasaṃtānatāṃ darśaya-ti, yathā sa evāgnir dahann āgata iti | …	師」，此言顯一相續，譬如有言是：於彼火燒然至此。 …	體應常住。故說「今我昔為師」言，顯昔與今是一相續，如言：此火曾燒彼事。 …

16. **Refuting the Mind-Only School**
(*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)

十六、**駁斥唯識論者**
摘自《入菩提行論細疏》第九品

prajñākaramativiracitāyāṃ bodhicaryāvatārapañjikāyāṃ	《大方等大集經》 曇無讖譯	《大寶積經》 菩提流志譯
prajñāpāramitāparicchedo navamaḥ |	寶髻菩薩品第十一	寶髻菩薩會第四十七
	… 「云何菩薩修心念處？菩薩摩訶薩住菩提心，	… 佛告族姓子：「菩薩觀心了本無心為意止行，立於道心以得立心，
… sa cittaṃ parigaveṣamāṇo nādhyātmaṃ cittaṃ samanupaśyati | na bahirdhā cittaṃ samanupaś-yati | na skandheṣu cittaṃ samanupaśyati | na dhātuṣu cittaṃ samanupaśyati | nāyataneṣu cittaṃ samanupaśyati |	觀是心性，不見內入心，不見外入心，不見內外入心，不見陰中心，不見界中心。	以己意慧求其心本，不見內心，不見外心，不住內外。察其心本不見五陰，無諸，種無諸入，其心寂定。
sa cittam asamanupaśyaṃś cittadhārāṃ parye-ṣate: kutaś cittasyotpattir iti | ālambane sati cittam utpadyate | tat kim anyac cittam anyad ālambanam, atha yad evālambanaṃ tad eva	既不見已，作是思惟：『如是心緣為異不異？若心異緣，則一時中應有二心；若心即	求其持處從何所起？則更思惟：『心從緣起。』尋復思惟：『其心為異，因緣異乎？即復自了。設因緣異其心異者，則有二心；

cittam? yadi tāvad anyad ālambanam anyac cittam, tad dvicittatā bhaviṣyati | atha yad evālambanaṃ tad eva cittam, tat kathaṃ cittaṃ cittaṃ paśyati? na hi cittaṃ cittaṃ samanu-paśyati | tadyathā na tayaivāsidhārayā saivāsi-dhārā śakyate chettum, na tenaivāṅgulyagreṇa tad eva aṅgulyagraṃ spraṣṭuṃ śakyate, evam eva tenaiva cittena tad eva cittaṃ draṣṭum iti vistaraḥ || …	緣，不應復能觀於自心，猶如指端不能自觸，心亦如是。』	設使因緣是心、心是因緣，以是之故心不見心。計於心者非不見心，猶如虛偽，無實諸塵住於虛空。利刀傷指本時為瘡，指瘡已差無所患苦。』如是族姓子！心亦如是。
	作是觀已，見心無住無常變異，所緣處滅，即知是心非從緣生非不緣生，非常非斷非內非外非有非無。觀心如是，不妨如法知心寂靜，是名菩薩修心心念。 …	由是之故心不見心。心所見者則無所見，應觀如是心所住處，亦不起罪不見斷滅，不念常存亦無有身。身如牆壁，因緣不亂不離愍傷，亦不有是亦不有異，是為心也。持心如是。心動為法，心無所住亦無所行，心不可見心相自然。作是曉了，所見若茲不離所見，其心寂然明識無本，是為菩薩觀心無心為意止也。 …

17. Defending the Mahāyāna

(*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)

十七、辯護大乘

摘自《入菩提行論細疏》第九品

prajñākaramativiracitāyāṃ bodhicaryāvatārapañjikāyāṃ	《發覺淨心經》 闍那崛多隋言志德譯	《大寶積經》 菩提流志譯
prajñāpāramitāparicchedo navamaḥ |		發勝志樂會第二十五
	… 「善哉，善哉！彌勒！汝善說此言。若能不求他過失短者，當知己不離一切過惡。	… 爾時世尊讚彌勒菩薩言：「善哉善哉！彌勒！善能演說如是譬喻，無能伺求說其短者。
… api tu maitreya caturbhiḥ kāraṇaiḥ pratibhānaṃ sarvabuddhabhāṣitaṃ veditavyam | katamaiś caturbhiḥ? iha maitreya pratibhānam arthopasaṃhitaṃ bhavati nānarthopasaṃhitam | dharmopasaṃhitaṃ bhavati nādharmopasaṃhitam | kleśaprahāyakaṃ bhavati na kleśavivardhakam | nirvāṇaguṇānuśaṃsasaṃdarśakaṃ bhavati na saṃsāraguṇānuśaṃsasaṃdarśakam |	彌勒！有四因緣，一切辯才諸佛所說，應如是知。彌勒！復有四因緣，當知四辯即一切諸佛如來所說毀呰，一切諸佛而不許可。彌勒！何者四辯因緣，當知諸佛所說？彌勒！其辯者，義具足、非不義具足，法具足、非不法具足，當盡煩惱、不增煩惱，說涅槃功德、示生死過惡。	彌勒！以是因緣，汝應當知有四辯才，一切諸佛之所宣說。有四辯才，一切諸佛之所遮止。云何名為有四辯才一切諸佛之所宣說？所謂利益相應、非不利益相應，與法相應、非不與法相應，煩惱滅盡相應、非與煩惱增長相應，涅槃功德相應、非與生死過漏相應。

etaiś caturbhiḥ peyālaṃ |	彌勒！是為四辯，當知諸佛所說。彌勒！若有比丘、比丘尼、優婆塞、優婆夷，	彌勒！是為一切諸佛之所宣說四種辯才。彌勒！若比丘、比丘尼、優婆塞、優婆夷欲說法者，應當安住如是辯才。
yasya kasyacin maitreya etaiś caturbhiḥ pratibhāti pratibhāsyati vā, tatra śrāddhaiḥ kulaputraiḥ kuladuhitṛbhir vā buddhasaṃjñotpādayitavyā | śāstṛsaṃjñāṃ kṛtvā sa dharmaḥ śrotavyaḥ | tat kasya hetoḥ? yat kiṃcin maitreya subhāṣitam sarvaṃ tad buddhabhāṣitam |	與此四辯和合相應能辯說者，若善男子、若善女人於彼人邊，當如佛想、作教師想而聽法義。何以故？彌勒！彼所有說者，當知皆是如來所說，應如是見。	若善男子善女人等有信順心，當於是人而生佛想、作教師想，亦於是人聽受其法。何以故？是人所說，當知皆是一切如來之所宣說，一切諸佛誠實之語。
tatra maitreya ya imāni pratibhānāni pratikṣipet naitāni buddhabhāṣitānīti, teṣu cāgauravam utpādayet pudgalavidveṣeṇa, tena sarvaṃ buddhabhāṣitaṃ pratibhānaṃ pratikṣiptaṃ bhavati | dharmaṃ pratikṣipya dharmavyasanasaṃvartanīyena karmaṇā apāyagāmī bhavati || …	彌勒！若有謗此四辯，言非佛說，不生尊重恭敬之心，憎嫉人故，彼即誹謗一切諸佛所說辯才。誹謗法已，作滅法過業，作滅法行已，墮於惡趣。	彌勒！若有誹謗此四辯才，言非佛說，不生尊重恭敬之心，是人以怨憎故，於彼一切諸佛如來所說辯才皆生誹謗，誹謗法已作壞法業，作壞法已，當墮惡道。
	是故，彌勒！若有信心善男子等，欲得遠離滅法業障因緣者，不可以憎嫉人故而憎嫉於法，不可以不愛人故於彼法邊不生愛心。 …	是故彌勒！若有淨信諸善男子，為欲解脫誹謗正法業因緣者，不以憎嫉人故而憎嫉於法，不以人過失故而於法生過，不以於人怨故而於法亦怨。 …

19. **Responding to the Realists**

(*Viṃśatikā*)

十九、**駁斥外境實有論者的問難**

摘自《唯識二十頌》

vasubandhuviracitā viṃśatikā vijñaptimātratāsiddhiḥ |	《唯識論》 天親菩薩造 瞿曇般若流支譯	《大乘唯識論》 天親菩薩造 真諦譯	《唯識二十論》 世親菩薩造 玄奘譯
mahāyāne traidhātukaṃ vijñaptimātraṃ vyavasthāpyate | cittamātraṃ bho jinaputrā yad uta traidhātukam iti sūtrāt | cittaṃ mano vijñānaṃ vijñaptiś ceti paryāyāḥ | cittam atra sasaṃprayogam abhipretaṃ | mātram ity arthapratiṣedhārthaṃ |	**唯識無境界，以無塵妄見，如人目有翳，見毛月等事。** … 問曰：此初偈者明何等義？答曰：凡作論者皆有三義。何等為三？一者立義，二者引證，三者譬喻。立義者，如偈言「唯識無境界」故；引證者，如偈言「以無塵妄見」故；譬喻者，如偈言「如人目有翳，見毛月等事」故。 又復有義，如大乘經中說：「三界唯心。」唯是心者，但有內心，無色、香等外諸境界。此云何知？如《十地經》	… 於大乘中立三界唯有識，如經言：「佛子！三界者，唯有心」。心、意、識等是總名。應知此心有相應法。「唯」言者，為除色塵等。	安立大乘三界唯識，以契經說：「三界唯心」。心、意、識、了，名之差別。此中說心，意兼心所。「唯」遮外境，不遣相應。

	說「三界虛妄，但是一心作」故。 心、意與識及了別等，如是四法義一名異。此依相應心說，非依不相應心說。心有二種。何等為二？一者相應心，二者不相應心。相應心者，所謂一切煩惱結使受、想、行等諸心相應。以是故言「心、意與識及了別等，義一名異」故。不相應心者，所謂第一義諦常住不變自性清淨心，故言「三界虛妄，但是一心作」。是故偈言「唯識無境界」故。 已明立義，次辯引證。問曰：以何事驗得知色等外境界無，但有內心能虛妄見前境界也？答曰：偈言「以無塵妄見」故。「無塵妄見」者，明畢竟無色等境界，但有內心妄生分別，能見色等外諸境界。 已明引證，次顯譬喻。問曰：若無色等外境界者，為但有言說，為亦有譬況？答曰：偈言「如人目有瞖，見毛月等事」故。此明何義？譬如人目或有膚瞖熱氣病等，是故妄見種種		

	諸事，於虛空中覩見毛、炎等，見第二月及以夢幻乾闥婆城。如是等法實無前事，但虛妄見而有受用。色、香、味等外諸境界皆亦如是，無始世來內心倒惑妄見有用，實無色等外諸境界。		
vijñaptimātram evedam **asadarthāvabhāsanāt |** **yadvat taimirikasyāsat-** **keśoṇḍukādidarśanam || 1 ||**	【前出：**唯識無境界，以無塵妄見，如人目有瞖　見毛月等事。**】	**實無有外塵，似塵識生故，猶如瞖眼人，見毛二月等。** 大乘中立義：外塵實無所有。若爾云何見有外塵？為證此義故言「似塵識生故」。由識似塵現故，眾生於無塵中見塵。為顯此識，故立斯譬，如眼有病及眼根亂，於無物中識似二月及鹿渴等而現。唯識義亦如是。是故三界實無外塵，識轉似塵顯，三性二諦同無性性，名非安立。	內識生時似外境現，如有眩瞖見髮、蠅等。此中都無少分實義。
atra codyate: **na deśakālaniyamaḥ** **saṃtānāniyamo na ca |** **na ca kṛtyakriyā yuktā** **vijñaptir yadi nārthataḥ || 2 ||**	問曰偈言： **若但心無塵，離外境妄見，處、時定，不定，人及所作事。**	**處、時悉無定，無相續不定，作事悉不成，若唯識無塵。**	即於此義有設難言，頌曰： **若識無實境，則處、時決定、** **相續不決定、作用不應成。**
kim uktaṃ bhavati? yadi vinā rūpādyarthe- na rūpādivijñaptir utpadyate na rūpādyar-	此偈明何義？若離色等外諸境界虛妄見者，以何義故於有色	此偈欲顯何義？若離六塵，色等識生，不從塵生，何因此識	論曰：此說何義？若離識實有色等外法，色等識生，不緣色

thāt, kasmāt kvacid deśa utpadyate na sarvatra? tatraiva ca deśe kadācid utpadyate na sarvadā? taddeśakālapratiṣṭhitānāṃ sarveṣāṃ saṃtāna utpadyate na kevalam ekasya? yathā taimirikāṇāṃ saṃtāne keśādyābhāso nānyeṣām | kasmād yat taimirikaiḥ keśabhramarādi dṛśyate tena keśādikriyā na kriyate, na ca tadanyair na kriyate? yad annapānavastraviṣāyudhādi svapne dṛśyate tenānnādikriyā na kriyate, na ca tadanyair na kriyate? gandharvanagareṇāsattvān nagarakriyā na kriyate, na ca tadanyair na kriyate? tasmād asadarthāvabhāsane deśakālaniyamaḥ saṃtānāniyamaḥ kṛtyakriyā ca na yujyate ||	處眼則見色，餘無色處則不見色？ 又復有難：若無色等外諸境界虛妄見者，以何義故，即彼見處於有色時眼則見色，於無色時則不見色？ 又復有難：若無色等外諸境界虛妄見者，如是則應一切時見，若不如是應一切時悉皆不見。是故偈言：「若但心無塵，離外境妄見，處、時定，不定」故。 又復有難：若無色等外諸境界虛妄見者，以何義故，多人共集同處同時，於有色處則同見色，於無色處則同不見？ 又復有難：若無色等外諸境界虛妄見者，以何義故，眼瞖之人妄見日、月、毛、輪、蠅等，淨眼之人則不妄見？ 又復有難：若等無有色、香、味等外諸境界虛妄見者，以何義故，眼瞖之人所見日、月、毛、輪、蠅等皆悉無用，淨眼之人有所見者皆悉有用？ 又復有難：若等無有色、香、味等外諸境界虛妄見者，以何	有處得生，非一切處生？於此處中或生不生而不恒生？若眾人同在一時一處，是識不定相續生，非隨一人？如人眼有瞖見毛、二月等，餘人則不見。復有何因瞖眼人所見髮、蠅等塵，不能作髮、蠅等事，餘塵能作？又夢中所得飲、食、衣服、毒藥、刀杖等，不能作飲、食等事，餘物能作。又乾闥婆城實非有，不能作城事，餘城能作。若同無塵，是四種義云何不同？是故離塵定處、定時、不定相續及作事，是四義悉不成。	等，何因此識有處得生，非一切處？何故此處有時識起，非一切時？同一處時有多相續，何不決定隨一識生？如眩瞖人見髮、蠅等，非無眩瞖有此識生。復有何因諸眩瞖者所見髮等無髮等用？夢中所得飲、食、刀杖、毒藥、衣等無飲等用。尋香城等無城等用，餘髮等物，其用非無。若實同無色等外境唯有內識似外境生，定處、定時、不定相續、有作用物，皆不應成。

	義故，夢中所見飲、食、飢、飽、刀杖、毒藥，如是等事皆悉無用，寤時所見飲、食、飢、飽、刀杖、毒藥，如是等事皆悉有用？ 又復有難：若等無有色、香、味等外諸境界虛妄見者，以何義故，乾闥婆城實無有城而無城用，自餘城者，皆實有城而有城用？ 以是義故，色、香、味等外諸境界皆悉實有，不同瞖、夢、乾闥婆城等。是故處、時、人、所作業皆是實有，不同夢等。是故偈言「處、時定，不定，人及所作事」故。		
na khalu na yujyate | yasmāt: **deśādiniyamaḥ siddhaḥ svapnavat**	答曰偈言： **處、時等諸事，無色等外法，人夢及餓鬼，依業虛妄見。**	非不成。 **定處等義成，如夢**	非皆不成。頌曰： **處、時定如夢，身不定如鬼，** **同見膿河等，如夢損有用。**
svapna iva svapnavat | kathaṃ tāvat? svapne vināpy arthena kvacid eva deśe kiṃcid bhramarārāmastrīpuruṣādikaṃ dṛśyate na sarvatra | tatraiva ca deśe kadācid dṛśyate na sarvakālam iti siddho vināpy arthena deśakālaniyamaḥ |	此偈明何義？汝言「以何義故，於有色處眼則見色，餘無色處不見色」者，此義不然。何以故？以彼夢中於無色處則見有色，於有色處不見色故。又汝言「以何義故，即彼見處	云何夢中離諸塵有處？或見國園男女等非一切處，或是處中有時見，有時不見而不恒見。是故離塵定處、定時得成立。	論曰：「如夢」意說如夢所見。謂如夢中雖無實境而或有處見有村、園、男女等物非一切處，即於是處或時見有彼村、園等非一切時。由此雖無

	於有色時眼則見色，若無色時不見色」者，汝以何義故，於彼夢中一處見有聚落城邑及男女等，或即彼處聚落城邑及男女等皆悉不見，或時有見，或時不見，非是常見。又汝言「若無色等外諸境界虛妄見者，如是則應一切時見，若不如是應一切時不見」者，此義不然。何以故？有於處時無色、香等外諸境界，亦有同處同時同見，亦有同處同時不見。是故偈言「人夢及餓鬼依業虛妄見」故。此明何義？以汝向言「若無色等外諸境界，云何有時處等見不見者」，此義不成，是虛妄說。何以故？以應離色等外諸境界時處等事皆悉成故。		離識實境而處、時定非不得成。
pretavat punaḥ | saṃtānāniyamaḥ	【前出】	**如餓鬼，續不定**	【前出：**身不定如鬼**】
siddha iti vartate | pretānām iva pretavat | kathaṃ siddhaḥ? samaṃ	又汝言「以何義故，多人共集同處同時於有色處則同見色，於無色處則同不見」，又汝言「眼翳之人妄見日、月、毛、輪、蠅等，淨眼之人不妄見」	如餓鬼，相續不定得成。云何得成？	說「如鬼」言，顯如餓鬼。

	者，此義不然。何以故？如餓鬼等離色、香等外諸境界，處、時、人等一切皆成。此義云何？		
sarvaiḥ pūyanadyādidarśane || 3 ||	【缺】	**一切，同見膿河等。**	【前出：**同見膿河等**】
pūyapūrṇā nadī pūyanadī | ghṛtaghaṭavat |	【缺】	膿遍滿河故名膿河，猶如酥甕。	河中膿滿故名膿河，如說酥瓶，其中酥滿。
tulyakarmavipākāvasthā hi pretāḥ sarve 'pi pūyapūrṇāṃ nadīṃ paśyanti naika eva | yathā pūyapūrṇām evaṃ mūtrapurīṣādipūrṇāṃ daṇḍāsidharaiś ca puruṣair adhiṣṭhitāṃ ity ādigrahaṇena | evaṃ saṃtānāniyamo vijñaptināṃ asaty apy arthe siddhaḥ ||	如餓鬼等，或百同業，或千同業，同見河中皆悉是膿，或皆見血，或見小便，或見大便，或見流鐵，或見流水，而兩岸邊多有眾人執持刀杖守掌防護不令得飲。此則遠離色、聲、香等外諸境界而虛妄見。是故偈言「人夢及餓鬼，依業虛妄見」故。	餓鬼同業報位故，一切悉見膿等遍滿河中，非一。如見膿河，餘糞穢等河亦爾，或見有人捉持刀杖遮護不令得近。如此唯識相續不定離塵得成。	謂如餓鬼同業異熟，多身共集皆見膿河，非於此中定唯一見。「等」言顯示：或見糞等，及見有情執持刀仗遮捍守護不令得食。由此雖無離識實境而多相續不定義成。
svapnopaghātavat kṛtyakriyā siddheti veditavyaṃ | yathā svapne dvayasamāpattim antareṇa śukravisargalakṣaṇaḥ svapnopaghātaḥ | evaṃ tāvad anyānyair dṛṣṭāntair deśakālaniyamādicatuṣṭayaṃ siddhaṃ |	又汝言「以何義故，眼瞖之人所見日、月、毛、輪、蠅等皆悉無用，淨眼之人皆悉有用？夢中所見飲、食、飢、飽、刀杖、毒藥，如是等事皆悉無用，寤時所見飲、食、飢、飽、刀杖、毒藥，如是等皆悉有用。」又汝言「以何義故，乾闥婆城實無有城而無城用，	**如夢害作事，** 如夢離男女交會，出不淨為相夢害得成，作事亦爾。如此喻各各譬，處、時定等四義得成。	【前出：**如夢損有用。**】 又如夢中境雖無實而有損失精血等用。由此雖無離識實境而有虛妄作用義成，如是且依別別譬喻，顯處定等四義得成。

	自餘城者皆實有城而有城用」者。此義不然。何以故？又偈言： **如夢中無女，動身失不淨，** **獄中種種主，為彼所逼惱。** 此偈明何義？如人夢中實無女人而見女人，與身交會，漏失不淨。眾生如是，無始世來虛妄受用色、香、味等外諸境界，皆亦如是實無而成。 以如是等種種譬喻，離色、香等外諸境界有處、時、人、所作業等四種事成。		
narakavat punaḥ | **sarvaṃ**	【前出】	**復次如地獄，** **一切**	復次頌曰： **一切如地獄，同見獄卒等，** **能爲逼害事，故四義皆成。**
siddham iti veditavyaṃ | narakeṣv iva narakavat | kathaṃ siddhaṃ?	又復更有一種譬喻，離色、香等外諸境界四種事成，皆虛妄不實。是故偈言「獄中種種主，為彼所逼惱」故。此明何義？彼四種事離色、香等外諸境界，一切皆成。云何皆成？	由地獄譬四義得成立。云何得成？	論曰：應知此中一地獄喻，顯處定等一切皆成。
narakapālādidarśane taiś ca bādhane || 4 ||	【前出：**獄中種種主，為彼所逼惱。**】	**見獄卒，及共受逼害。**	【前出：**同見獄卒等，能爲逼害事。**】

yathā hi narakeṣu nārakāṇāṃ narakapālādidarśanaṃ deśakālaniyamena siddhaṃ | śvavāyasāyasaparvatādyāgamanagamanadarśanaṃ cety ādigrahaṇena | sarveṣāṃ ca naikasyaiva | taiś ca tadbādhanaṃ siddham asatsv api narakapālādiṣu, samānasvakarmavipākādhipatyāt | tathānyatrāpi sarvam etad deśakālaniyamādicatuṣṭayaṃ siddham iti veditavyaṃ ||	如地獄中無地獄主，而地獄眾生依自罪業見地獄主。彼地獄主與種種苦而起心見：「此是地獄，此是地獄處，此是地獄時，此是夜時，此是晝時，此中前時，此中後時，彼是地獄主，我是作罪人」。 以惡業故，見狗，見烏，或見鐵鉤，或見兩羊，或見兩山從兩邊來逼罪人身，或見劍樹，罪人上時劍刃向下，罪人下時劍刃向上，周匝而有。何以故？以業同故。同共聚集皆悉同見，同受果報。若業不同則不同集，亦不同見，不同受苦。 以是義故，汝言「處、時定、不定人及所作事，應有色等外諸境界。處、時及人、所作業等皆是實」者，彼亦虛妄。以是義故，處、時及身、所作業等此四種事，唯以一種地獄譬喻皆成虛妄，應如是知。	如地獄中，諸受罪人見獄卒等定處、定時，見狗、烏、山等來，平等見，非一，受逼害亦爾。實無獄卒等，由同業報增上緣故。餘處亦如是，由此通譬四義得成。	「如地獄」言顯：在地獄受逼害苦諸有情類。同處、同時，眾多相續皆共見有獄卒、狗、烏、鐵山等物來至其所。爲逼害事，謂地獄中雖無真實有情數攝獄卒等事，而彼有情同業異熟增上力故。由此雖無離識實境而處定等四義皆成。
kiṃ punaḥ kāraṇaṃ narakapālās te ca śvāno vāyasāś ca sattvā neṣyante?	問曰：地獄中主、烏、狗、羊等為是眾生，為非眾生？答	何故獄卒、狗、烏等不許是實眾生？	何緣不許獄卒等類是實有情？

	曰：非是眾生。問曰：以何義故非是眾生？		
ayogāt | na hi te nārakā yujyante, tathaiva tadduḥkhāpratisaṃvedanāt | parasparaṃ yātayatām ime nārakā ime narakapālā iti vyavasthā na syāt | tulyākṛtipramāṇabalā-nāṃ ca parasparaṃ yātayatāṃ na tathā bhayaṃ syāt | dāhaduḥkhaṃ ca pradīptā-yāṃ ayomayyāṃ bhūmāv asahamānāḥ kathaṃ tatra parān yātayeyuḥ? anārakāṇāṃ vā narake kutaḥ saṃbhavaḥ? …	答曰：以不相應故。此以何義？有五種義，彼地獄主及烏、狗等非是眾生。何等為五？一者，如地獄中罪眾生等受種種苦，地獄主等若是眾生，亦應如是受種種苦，而彼一向不受如是種種苦惱。以是義故，彼非眾生。二者，地獄主等若是眾生應迭相殺害，不可分別「此是罪人，此是主」等，而實不共遞相殺害可得分別此是罪人，此是獄主。以是義故，彼非眾生。三者，地獄主等若是眾生，形、體、力等應遞相殺害，不應偏為受罪人畏，而實偏為罪人所畏。以是義故，彼非眾生。四者，彼地獄地常是熱鐵，地獄主等是眾生者，不能忍苦，云何能害彼受罪人？而實能害彼受罪人。以是義故，彼非眾生。五者，地獄主等若是眾生，非受罪人不應於彼地獄中生，而實生於彼地獄中。以是義故，彼非眾	無道理故。是獄卒不成地獄道受罪人故，如地獄苦不能受故。若彼地獄人更互相害，云何得分別「此是地獄人，彼是獄卒」？ 若同形貌、力、量，無更互相怖畏義。於赤鐵地火焰恒起，彼自不能忍受燒燃苦，云何於中能逼害他？彼非地獄人云何得生地獄中？ …	不應理故。且此不應捺落迦攝，不受如彼所受苦故。互相逼害，應不可立「彼捺落迦，此獄卒等」。形、量、力既等，應不極相怖。應自不能忍受鐵地炎熱猛燄恆燒燃苦，云何於彼能逼害他？非捺落迦不應生彼。 …

	生。此以何義？彼地獄中受苦眾生，造五逆等諸惡罪業於彼中生，地獄主等不造惡業云何生彼？以如是等五種義故，名不相應。 …		

20. **On the Tathāgatagarbha**

(*Ratnagotravibhāga*, ch. 1)

二十、**論如來藏**

摘自《寶性論》第一品

ratnagotravibhāge mahāyānottaratantraśāstre	《究竟一乘寶性論》 勒那摩提譯
tathāgatagarbhādhikāraḥ prathamaḥ paricchedaḥ |	無量煩惱所纏品第六
… **śraddhayaivānugantavyaṃ paramārthe svayaṃbhuvām |** **na hy acakṣuḥ prabhādīptam īkṣate sūryamaṇḍalam || 1.153 ||**	… **唯依如來信，信於第一義，** **如無眼目者，不能見日輪。**
samāsata ime catvāraḥ pudgalās tathāgatagarbhadarśanaṃ praty acakṣuṣmanto vyavasthitāḥ | katame catvāraḥ? yad uta pṛthagjanaḥ śrāvakaḥ pratyekabuddho navayānasaṃprasthitaś ca bodhisattvaḥ | yathoktam:	此偈明何義？略說一切眾生界中，有四種眾生不識如來藏，如生盲人。何等為四？一者凡夫、二者聲聞、三者辟支佛、四者初發菩提心菩薩。 如《聖者勝鬘經》中說言：
agocaro 'yaṃ bhagavaṃs tathāgatagarbhaḥ satkāyadṛṣṭipatitānāṃ viparyāsābhiratānāṃ śūnyatāvikṣiptacittānām iti |	「世尊！如來藏者，於身見眾生，非其境界。世尊！如來藏者，於取四顛倒眾生，非其境界。世尊！如來藏者，於散心失空眾生，非其境界故。」
tatra satkāyadṛṣṭipatitā ucyante bālapṛthagjanāḥ | tathā hi te 'tyantasāsravaskandhādīn dharmān ātmata ātmīyataś copagamya ahaṃkāramamakārābhiniviṣṭāḥ satkāyanirodham anāsravadhātum adhimoktum api nālam |	此明何義？身見眾生者，謂諸凡夫，以彼凡夫實無色等五陰諸法而取以為有我、我所，虛妄執著我、我所慢，於離身見等滅諦無漏性

kutaḥ punaḥ sarvajñaviṣayaṃ tathāgatagarbham avabhotsyanta iti? nedaṃ sthānaṃ vidyate |	甘露之法，信亦不能。何況出世間一切智境界如來藏能證能解？無有是處。
tatra viparyāsābhiratā ucyante śrāvakapratyekabuddhāḥ | tat kasmāt? te 'pi hi nitye tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tannityasaṃjñābhāvanāviparyayeṇānityasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | sukhe tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tatsukhasaṃjñābhāvanāviparyayeṇa duḥkhasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | ātmani tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tadātmasaṃjñābhāvanāviparyayeṇānātmasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | śubhe tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tacchubhasaṃjñābhāvanāviparyayeṇāśubhasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | evam anena paryāyeṇa sarvaśrāvakapratyekabuddhānām api dharmakāyaprāptividhuramārgābhiratatvād agocaraḥ sa paramanityasukhātmaśubhalakṣaṇo dhātur ity uktam | yathā ca sa viparyāsābhiratānām anityaduḥkhānātmāśubhasaṃjñānāṃ agocaras tathā vistareṇa mahāparinirvāṇasūtre bhagavatā vāpītoyamaṇidṛṣṭāntena prasādhitaḥ:	又取四顛倒諸眾生者，所謂聲聞、辟支佛人，以彼聲聞、辟支佛等，應修行如來藏常，而不修行如來藏以為常，以顛倒取一切法無常，修行如來藏無常，樂無常修行，以不知不覺故；應修行如來藏樂，而不修行如來藏以為樂，以顛倒取一切法皆苦，修行如來藏苦，樂苦修行，以不知不覺故；應修行如來藏我，而不修行如來藏以為我，以顛倒取一切法無我，修行如來藏無我，樂無我修行，以不知不覺故；應修行如來藏淨，而不修行如來藏以為淨，以顛倒取一切法不淨，修行如來藏不淨，樂不淨修行，以不知不覺故。如是聲聞、辟支佛等，一切不能如實隨順法身修行。以是義故，第一彼岸常、樂、我、淨法，非彼聲聞、辟支佛等所知境界。如是樂顛倒無常、苦、無我、不淨相等，彼如來藏非其境界，如是之義，《大般涅槃修多羅》中，池水譬喻廣明此義應知。
tadyathāpi nāma bhikṣavo grīṣmakāle vartamāne salilabandhanaṃ baddhvā svaiḥ svair maṇḍanakopabhogair janāḥ salile krīḍeyuḥ | atha tatraiko jātyaṃ vaiḍūryamaṇim antarudake sthāpayet | tatas tasya vaiḍūryasyārthe sarve te maṇḍanakāni tyaktvā nimajjeyuḥ | atha yat tatrāsti śarkaraṃ kaṭhalyaṃ vā tat te maṇir iti manyamānā gṛhītvā mayā labdho maṇir ity utsṛjyotsṛjya vāpītīre sthitvā nāyaṃ maṇir iti saṃjñāṃ pravartayeyuḥ | tac ca vāpyudakaṃ maṇiprabhāvena tatprabheva bhrājeta | evaṃ teṣāṃ tad udakaṃ bhrājamānaṃ dṛṣṭvā aho maṇir iti guṇasaṃjñā pravarteta | atha tatraika upāyakuśalo medhāvī maṇiṃ tattvataḥ pratilabheta |	彼經中言：「迦葉！譬如春時有諸人等在大池浴乘船遊戲，失琉璃寶沒深水中。是時諸人悉共入水心覓是寶，競捉瓦石、草木、沙礫，各各自謂得琉璃珠，歡喜持出乃知非真。是時寶珠猶在水中，以珠力故，水皆澄清。於是大眾乃見寶珠故在水下，猶如仰觀虛空月形。是時眾中有一智人，以方便力安徐入水即便得珠。
evam eva bhikṣavo yuṣmābhiḥ sarvam anityaṃ sarvaṃ duḥkhaṃ sarvam anātmakaṃ sarvam aśubham iti sarvagrahaṇena bhāvitabhāvitaṃ bahulīkṛtabahulīkṛtaṃ dharmatattvam ajānadbhis tat sarvaṃ ghaṭitam	汝等比丘，不應如是修集無常、苦、無我想、不淨想等以為真實，如彼諸人各以瓦石、草木、沙礫而為寶珠。汝等應當善學方便在在處處常修我想、常、樂、淨想。

nirarthakam | tasmād bhikṣavo vāpīśarkarakaṭhalyavyavasthitā iva mā bhūta | upāyakuśalā yūyaṃ bhavata | yad yad bhikṣavo yuṣmābhiḥ sarvam anityaṃ sarvaṃ duḥkhaṃ sarvam anātmakaṃ sarvam aśubham iti sarvagrahaṇena bhāvitabhāvitaṃ bahulīkṛtabahulīkṛtaṃ tatra tatraiva nityasukhaśubhātmakāni santīti	復應當知，先所修集四法相貌悉是顛倒。欲得真實修諸想者，如彼智人巧出寶珠，所謂我想、常、樂、淨想故。」
vistareṇa paramadharmatattvavyavasthānam ārabhya viparyāsabhūtanirdeśo yathāsūtram anugantavyaḥ |	【缺】
tatra śūnyatāvikṣiptacittā ucyante navayānasaṃprasthitā bodhisattvās tathāgatagarbhaśūnyatārthanayavipranaṣṭāḥ, ye bhāvavināśāya śūnyatāvimokṣamukham icchanti sata eva dharmasyottarakālam ucchedo vināśaḥ parinirvāṇam iti, ye vā punaḥ śūnyatopalambhena śūnyatāṃ pratisaranti śūnyatā nāma rūpādivyatirekeṇa kaścid bhāvo 'sti yam adhigamiṣyāmo bhāvayiṣyāma iti |	又散亂心失空眾生者，謂初發心菩薩，離空如來藏義。以失變壞物修行，名為空解脫門。此以何義？初發心菩薩起如是心：「實有法斷滅後時得涅槃。」如是菩薩失空如來藏修行。又復有人以空為有物：「我應得空。」又生如是心：「離色等法別更有空，我應修行令得彼空。」彼人不知空以何等法是如來藏。
tatra katamaḥ sa tathāgatagarbhaśūnyatārthanaya ucyate?	【缺】
nāpaneyam ataḥ kiṃcid upaneyaṃ na kiṃcana | draṣṭavyaṃ bhūtato bhūtaṃ bhūtadarśī vimucyate || 1.154 ||	**不空如來藏，謂無上佛法， 不相捨離相，不增減一法。 如來無為身，自性本來淨， 客塵虛妄染，本來自性空。**
śūnya āgantukair dhātuḥ savinirbhāgalakṣaṇaiḥ | aśūnyo 'nuttarair dharmair avinirbhāgalakṣaṇaiḥ || 1.155 ||	
kim anena paridīpitam? yato na kiṃcid apaneyam asty ataḥ prakṛtipariśuddhāt tathāgatadhātoḥ saṃkleśanimittam, āgantukamalaśūnyatāprakṛtitvād asya | nāpy atra kiṃcid upaneyam asti vyavadānanimittam avinirbhāgaśuddhadharmaprakṛtitvāt | tata ucyate:	此偈明何義？不減一法者，不減煩惱；不增一法者，真如性中不增一法，以不捨離清淨體故，偈言：「不相捨離相，不增減一法」故。是故《聖者勝鬘經》言：
śūnyas tathāgatagarbho vinirbhāgair muktajñaiḥ sarvakleśakośaiḥ | aśūnyo gaṅgānadīvālikāvyativṛttair avinirbhāgair amuktajñair acintyair buddhadharmair iti |	「世尊！有二種如來藏空智。世尊！空如來藏，若離、若脫、若異一切煩惱藏。世尊！不空如來藏，過於恒沙不離不脫、不異、不思議佛法故。」

evaṃ yad yatra nāsti tat tena śūnyam iti samanupaśyati | yat punar atrāvaśiṣṭaṃ bhavati tat sad ihāstīti yathābhūtaṃ prajānāti | samāropāpavādāntaparivarjanād aviparyastaṃ śūnyatālakṣaṇam anena ślokadvayena paridīpitam |	如是以何等煩惱，以何等處無，如是如實見知，名為空智。又何等諸佛法，何處具足有，如是如實見知，名不空智。如是明離有無二邊如實知空相。此二偈中明如是義。
tatra yeṣām itaḥ śūnyatārthanayād bahiś cittaṃ vikṣipyate visarati na samādhīyate naikāgrībhavati tena te śūnyatāvikṣiptacittā ucyante | na hi paramārthaśūnyatājñānamukham antareṇa śakyate 'vikalpo dhātur adhigantuṃ sākṣātkartum | idaṃ ca saṃdhāya uktam:	又眾生若離如是空智，彼人則是佛境界外，名不相應、不得定、不得一心。以是義故，名散亂心失空眾生。何以故？以離第一義空智門，無分別境界不可得證，不可得見。是故《聖者勝鬘經》言：
tathāgatagarbhajñānam eva tathāgatānāṃ śūnyatājñānam | tathāgatagarbhaś ca sarvaśrāvakapratyekabuddhair adṛṣṭapūrvo 'nadhigatapūrva iti vistaraḥ |	「世尊！如來藏智，名為空智。世尊！如來藏空智者，一切聲聞、辟支佛等，本所不見，本所不得，本所不證，本所不會。世尊！一切苦滅，唯佛得證，壞一切煩惱藏，修一切滅苦道故。」
sa khalv eṣa tathāgatagarbho yathā dharmadhātugarbhas tathā satkāyadṛṣṭipatitānām agocara ity uktam, dṛṣṭipratipakṣatvād dharmadhātoḥ | yathā dharmakāyo lokottaradharmagarbhas tathā viparyāsābhiratānām agocara ity uktam, anityādilokadharmapratipakṣeṇa lokottaradharmaparidīpanāt | yathā prakṛtipariśuddhadharmagarbhas tathā śūnyatāvikṣiptānām agocara ity uktam, āgantukamalaśūnyatāprakṛtitvād viśuddhiguṇadharmāṇām avinirbhāgalokottaradharmakāyaprabhāvitānām iti |	如是，此如來藏，以法界藏故，「身見等眾生不能得見」已說，以身見相對治真實法界未現前故；又如是出世間法身如來藏，「非顛倒眾生境界」已說，以無常等世間法對治出世間法界未現前故；又如是自性清淨法界如來空藏，「非散亂心失空眾生境界」已說，以煩惱垢客塵染空自性，清淨功德法，不相捨離出世間法身得名故。
tatra yad ekanayadharmadhātvasaṃbhedajñānamukham āgamya lokottaradharmakāyaprakṛtipariśuddhivyavalokanam idam atra yathābhūtajñānadarśanam abhipretaṃ yena daśabhūmisthitā bodhisattvās tathāgatagarbham īṣat paśyantīty uktam | evaṃ hy āha:	此明何義？又依一味等味法界無差別智門，觀察出世間自性清淨法身，是名如實知見真如。是故經說：「十住菩薩唯能少分見如來藏。」何況凡夫二乘人等？是故偈言：

chidrābhre nabhasīva bhāskara iha tvaṃ śuddhabuddhīkṣaṇair
        āryair apy avalokyase na sakalaḥ prādeśikībuddhibhiḥ |
jñeyānantanabhastalapravisṛtaṃ te dharmakāyaṃ tu te
        sākalyena vilokayanti bhagavan yeṣām anantā matir iti ||
	譬如薄雲中，見虛空有日，
	淨慧諸聖人，見佛亦如是。
	聲聞、辟支佛，如無眼目者，
	不能觀如來，如盲不見日。
	所知一切法，有無量無邊，

	遍虛空法界，無量智能見。 諸如來法身，充滿一切處， 佛智慧能見，以無量智故。
	《究竟一乘寶性論》為何義說品第七
yady evam asaṅganiṣṭhābhūmipratiṣṭhitānām api paramāryāṇām asarva-viṣaya eva durdṛśo dhātuḥ, tat kim anena bālapṛthagjanam ārabhya deśiteneti? deśanāprayojanasaṃgrahe ślokau | ekena praśno dvitīyena vyākaraṇam:	問曰：真如佛性如來藏義，住無障閡究竟菩薩地菩薩第一聖人亦非境界，以是一切智者境界故。若如是者，何故乃為愚癡顛倒凡夫人說？答曰：以是義故，略說四偈：
śūnyaṃ sarvaṃ sarvathā tatra tatra **jñeyaṃ meghasvapnamāyākṛtābham |** **ity uktvaivaṃ buddhadhātuḥ punaḥ kiṃ** **sattve sattve 'stīti buddhair ihoktam || 1.156 ||**	**處處經中說，內外一切空，** **有為法如雲，及如夢、幻等。** **此中何故說，一切諸眾生，** **皆有如來性，而不說空寂？**
līnaṃ cittaṃ hīnasattveṣv avajñā- **bhūtagrāho bhūtadharmāpavādaḥ |** **ātmasnehaś cādhikaḥ pañca doṣā** **yeṣāṃ teṣāṃ tatprahāṇārtham uktam || 1.157 ||**	**以有怯弱心，輕慢諸眾生，** **執著虛妄法，謗真如佛性，** **計身有神我，為令如是等，** **遠離五種過，故說有佛性。**
asya khalu ślokadvayasyārthaḥ samāsena daśabhiḥ ślokair veditavyaḥ:	此四行偈以十一偈略釋應知。偈言：
viviktaṃ saṃskṛtaṃ sarvaprakāraṃ bhūtakoṭiṣu | **kleśakarmavipākārthaṃ meghādivad udāhṛtam || 1.158 ||**	**諸修多羅中，說有為諸法，** **謂煩惱、業等，如雲等虛妄。**
kleśā meghopamāḥ kṛtyakriyā svapnopabhogavat | **māyānirmitavat skandhā vipākāḥ kleśakarmaṇām || 1.159 ||**	**煩惱猶如雲，所作業如夢，** **如幻陰亦爾，煩惱業生故。**
pūrvam evaṃ vyavasthāpya tantre punar ihottare | **pañcadoṣaprahāṇāya dhātvastitvaṃ prakāśitam || 1.160 ||**	**先已如是說，此《究竟論》中，** **為離五種過，說有真如性。**

tathā hy aśravaṇād asya bodhau cittaṃ na jāyate | keṣāṃcin nīcacittānām ātmāvajñānadoṣataḥ || 1.161 ||	以眾生不聞，不發菩提心， 或有怯弱心，欺自身諸過。
bodhicittodaye 'py asya śreyān asmīti manyataḥ | bodhyanutpannacitteṣu hīnasaṃjñā pravartate || 1.162 ||	未發菩提心，生起欺慢意， 見發菩提心，我勝彼菩薩。
tasyaivaṃmatinaḥ samyagjñānaṃ notpadyate tataḥ | abhūtaṃ parigṛhṇāti bhūtam arthaṃ na vindate || 1.163 ||	如是憍慢人，不起正智心， 是故虛妄取，不知如實法。
abhūtaṃ sattvadoṣās te kṛtrimāgantukatvataḥ | bhūtaṃ taddoṣanairātmyaṃ śuddhiprakṛtayo guṇāḥ || 1.164 ||	妄取眾生過，不知客染心， 實無彼諸過，自性淨功德。
gṛhṇan doṣān asadbhūtān bhūtān apavadan guṇān | maitrīṃ na labhate dhīmān sattvātmasamadarśikām || 1.165 ||	以取虛妄過，不知實功德， 是故不得生，自他平等慈。
tacchravāj jāyate tv asya protsāhaḥ śāstṛgauravam | prajñā jñānaṃ mahāmaitrī pañcadharmodayāt tataḥ || 1.166 ||	聞彼真如性，起大勇猛力， 及恭敬世尊，智慧及大悲。
niravajñaḥ samaprekṣī nirdoṣo guṇavān asau | ātmasattvasamasnehaḥ kṣipram āpnoti buddhatām || 1.167 ||	生增長五法，不退轉、平等、 無一切諸過、唯有諸功德、 取一切眾生，如我身無異， 速疾得成就，無上佛菩提。
iti ratnagotravibhāge mahāyānottaratantraśāstre tathāgatagarbhādhikāraḥ prathamaḥ paricchedaḥ ślokārthasaṃgrahavyākhyānataḥ samāptaḥ ||	

1. Māra's Snare

(*Vinaya*)

一、魔王的繩索

摘自《毗奈耶》

vinaye	འདུལ་བ་གཞི།
saṅghabhedavastu |	དགེ་འདུན་གྱི་དབྱེན་གྱི་གཞི།
… bhagavān vārāṇasyāṃ viharati ṛṣivadane mṛgadāve | tatra bhagavān bhikṣūn āmantrayate sma: mukto 'haṃ bhikṣavaḥ sarvapāśebhyo ye divyā ye ca mānuṣāḥ | yūyam api bhikṣavo muktāḥ sarvapāśebhyo ye divyā ye ca mānuṣāḥ | tato bhikṣavaś cārikāṃ prakramiṣyāmo bahujanasukhāya lokānukampāyai arthāya hitāya sukhāya devamanuṣyāṇām | mā ca vo dvāv ekena gamiṣyatha | aham api yenorubilvāsenāyanīgrāmakas tena cārikāṃ prakramiṣyāmi |	… དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་བཱ་རཱ་ཎ་སཱིའི་དྲང་སྲོང་སྨྲ་བའི་རི་དགས་ཀྱི་ནགས་ན་བཞུགས་སོ། །དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དགེ་སློང་རྣམས་ལ་བཀའ་སྩལ་པ། དགེ་སློང་དག་ང་ནི་ལྷ་དང་མིའི་འཆིང་བ་གང་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན་ནོ། །དགེ་སློང་དག་ཁྱེད་ཀྱང་ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་འཆིང་བ་གང་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན་གྱིས། དགེ་སློང་དག་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་ལ་ཕན་པ་དང་། སྐྱེ་བོ་མང་པོ་ལ་ཡང་བདེ་བ་དང་། འཇིག་རྟེན་ལ་སྙིང་བརྩེ་བ་དང་། ལྷ་དང་མི་རྣམས་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཆེད་དུ་རྒྱུ་ཞིང་དེང་ལ་ཁྱེད་གཉིས་ཤིང་ནི་གཅིག་ཏུ་མ་འགྲོ་ཤིག །ང་ཡང་ལྟེང་རྒྱས་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་སྡེ་ཅན་གང་ན་བ་དེར་རྒྱུ་ཞིང་གཤེགས་སོ། །
atha mārasya pāpīyasa etad abhavat: ayaṃ śramaṇo gautamo vārāṇasyāṃ viharati ṛṣivadane mṛgadāve | evaṃ śrāvakān dharmaṃ deśayati: mukto 'haṃ bhikṣavaḥ sarvapāśebhyo ye ca divyā ye ca mānuṣāḥ | yūyam api bhikṣavo muktāḥ sarvapāśebhyo ye ca divyā ye ca mānuṣāḥ | yāvad aham	དེ་ནས་བདུད་སྡིག་ཅན་འདི་སྙམ་དུ་སེམས་ཏེ། དགེ་སྦྱོང་གཽ་ཏ་མ་འདི་བཱ་རཱ་ཎ་སཱིའི་དྲང་སྲོང་སྨྲ་བའི་རི་དགས་ཀྱི་ནགས་ན་འདུག་ནས་དེ་ཉན་ཐོས་རྣམས་ལ་འདི་སྐད་དུ་ཆོས་སྟོན་ཏོ། །དགེ་སློང་དག་ང་ནི་ལྷ་དང་མིའི་འཆིང་བ་གང་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན་ནོ། །དགེ་སློང་དག་ཁྱེད་ཀྱང་ལྷ་དང་མིའི་འཆིང་བ་གང་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན་གྱིས། དགེ་སློང་དག་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་ལ་ཕན་པ་དང་ཞེས་

api yenorubilvāsenāyanīgrāmakas tena cārikāṃ prakramiṣyāmīti | yan nv aham asyopasaṅkrameyaṃ yad uta vyākṣepakarmaṇi |	བྱ་བ་ནས་རྒྱུ་ཞིང་དེང་ཤིག་ཅེས་བྱ་བའི་བར་དུ་སྟེ། ང་ཡང་ཉེང་རྒྱས་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་སྡེ་ཅན་གང་ན་བར་རྒྱུ་ཞིང་འགྲོའོ་ཞེས་ཟེར་གྱིས། མ་ལ་བདག་གིས་དེ་ལ་འདི་ལྟ་སྟེ། དཀྲུག་པའི་ལས་ཤིག་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཉེ་བར་འགྲོའོ་སྙམ་མོ། །
atha māraḥ pāpīyān māṇavakavarṇam ātmānam abhinirmāya yena bhagavāṃs tenopasaṅkrāntaḥ | upasaṅkramya bhagavato 'ntike tiṣṭhan gāthāṃ bhāṣate:	དེ་ནས་བདུད་སྡིག་ཅན་བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུའི་ཁ་དོག་ཏུ་བདག་ཉིད་མངོན་པར་སྤྲུལ་ཏེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་གང་ན་བ་དེར་སོང་སྟེ་ཕྱིན་ནས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་འདུག་སྟེ་ཚིགས་སུ་བཅད་པས་གསོལ་པ།
amukto muktasaṃjñī san kiṃ mukto 'smīti manyase | mahābandhanabaddho 'si na me śramaṇa mokṣyase ||	མ་གྲོལ་གྲོལ་བར་འདུ་ཤེས་ན། ། ཇི་ལྟར་བདག་ཉིད་གྲོལ་བར་སེམས། ། བདག་གིས་དགེ་སྦྱོང་མ་བཀྲོལ་བས། ། འཆིང་བ་ཆེན་པོས་བཅིངས་པ་ཡིན། །
atha bhagavata etad abhavat: māro batāyaṃ pāpīyān upasaṅkrānto yad uta vyākṣepakarmaṇi | iti viditvā gāthāṃ bhāṣate:	དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་འདི་སྙམ་དུ་དགོངས་ཏེ། ཨེ་མའོ་འདི་ནི་བདུད་སྡིག་ཅན་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དཀྲུག་པའི་ལས་ཀྱི་ཕྱིར་ཉེ་བར་འོངས་སོ་སྙམ་དུ་ཐུགས་སུ་ཆུད་ནས་ཚིགས་སུ་བཅད་དེ་བཀའ་སྩལ་པ།
mukto 'haṃ sarvapāśebhyo ye divyā ye ca mānuṣāḥ | evaṃ jānīhi pāpīyan nihatas tvam ihāntaka ||	ང་ནི་ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི། ། འཆིང་བ་གང་ཡིན་ཀུན་ལས་གྲོལ། ། བར་ཆད་བྱེད་པ་ཁྱོད་བཅོམ་པར། ། སྡིག་ཅན་དེ་ལྟར་ཤེས་པར་གྱིས། །
atha mārasya pāpīyasa etad abhavat: jānāti me śramaṇo gautamaś cetasā cittam | iti viditvā duḥkhī durmanā vipratīsārī tatraivāntarhitaḥ | …	དེ་ནས་བདུད་སྡིག་ཅན་འདི་སྙམ་དུ་སེམས་ཏེ། དགེ་སྦྱོང་གཽ་ཏ་མའི་སེམས་ཀྱིས་བདག་གི་སེམས་ཤེས་སོ་སྙམ་དུ་རིག་ནས་སྡུག་བསྔལ་ཞིང་ཡིད་མི་བདེ་བ་ཡིད་ལ་གཅགས་ནས་དེ་ཉིད་དུ་མི་སྣང་བར་གྱུར་ཏོ། ། …

2. The Four Noble Truths

(*Arthaviniścayasūtra*)

二、四聖諦

摘自《決定義經》

arthaviniścayo nāma dharmaparyāyaḥ |	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཨརྠ་བི་ནི་ཤྩ་ཡ་ནཱམ་དྷརྨ་པརྱཱ་ཡ། བོད་སྐད་དུ། དོན་རྣམ་པར་ངེས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།
namo buddhāya | evaṃ mayā śrutam: ekasmin samaye bhagavān śrāvastyāṃ viharati sma pūrvārāme mṛgāramātuḥ prāsāde mahatā bhikṣusaṅghena sārdham ardha-trayodaśabhir bhikṣuśataiḥ | tatra ca bhagavān dhīragambhīramadhuro-dāranirdoṣasvareṇa bhikṣūn āmantrayate sma: dharmaṃ vo bhikṣavo deśayiṣyāmi, ādau kalyāṇaṃ madhye kalyāṇaṃ paryavasāne kalyāṇam, svarthaṃ suvyañjanam, kevalaṃ paripūrṇaṃ pariśuddhaṃ paryavadātaṃ brahmacaryaṃ saṃprakāśayiṣye, yad utārthaviniścayaṃ nāma dharma-paryāyam | tac chṛṇuta sādhu ca suṣṭhu ca manasikuruta, bhāṣiṣye | sādhu bhagavann iti te bhikṣavo bhagavataḥ pratyaśrauṣuḥ ||	སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། ། འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པ་དུས་གཅིག་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་མཉན་ཡོད་ན་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཀུན་དགའ་ར་བ་རི་དགས་འཛིན་གྱི་མའི་ཁང་པ་ན་དགེ་སློང་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུའི་དགེ་སློང་གི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་། ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྤྲིན་ལྟར་ཟབ་ཅིང་སྙན་ལ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཚངས་པའི་དབྱངས་ཀྱིས་དགེ་སློང་རྣམས་ལ་བཀའ་སྩལ་པ། དགེ་སློང་དག་ཁྱེད་ལ་ཆོས་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། ཚངས་པར་སྤྱོད་པ། ཐོག་མར་དགེ་བ། བར་དུ་དགེ་བ། ཐ་མར་དགེ་བ། དོན་བཟང་པོ། །ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ། །མ་འདྲེས་པ། ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ། ཡོངས་སུ་དག་པ། ཡོངས་སུ་བྱང་བ་འདི་ལྟ་སྟེ། དོན་རྣམ་པར་ངེས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་བཤད་པར་བྱས། དེ་ལེགས་པར་རབ་ཏུ་ཉོན་ལ་ཡིད་ལ་ཟུང་ཤིག་དང་བཤད་དོ། །དགེ་སློང་དག་གིས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལེགས་སོ་ཞེས་གསོལ་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ལྟར་ཉན་པ་དང་།
bhagavāṃs tān idam avocat: katamaś cāsau bhikṣavo 'rthaviniścayo nāma dharmaparyāyaḥ? yad uta: pañca skandhāḥ, pañcopādānaskandhāḥ, aṣṭādaśa dhātavaḥ, dvādaśāyatanāni, dvādaśāṅgaḥ pratītyasamutpādaḥ, catvāry āryasatyāni, dvāviṃśatir indriyāṇi, catvāri dhyānāni, catasra ārūpyasamāpattayaḥ, catvāro brahmavihārāḥ, catasraḥ pratipadaḥ, catas-	བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེ་དག་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །དགེ་སློང་དག་དོན་རྣམ་པར་ངེས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་དེ་གང་ཞེ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ། ཕུང་པོ་ལྔ་དང་། ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ལྔ་དང་། ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དང་། སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་དང་། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་དང་། འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་དང་། དབང་པོ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས་དང་། བསམ་གཏན་བཞི་དང་། ཚངས་པའི་གནས་པ་བཞི་དང་། ལམ་བཞི་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྒོམ་པ་བཞི་དང་། དྲན་པ་ཉེ་བར

raḥ samādhibhāvanāḥ, catvāri smṛtyupasthānāni, catvāri samyakprahāṇāni, catvāra ṛddhipādāḥ, pañcendriyāṇi, pañca balāni, sapta bodhyaṅgāni, āryāṣṭāṅgamārgaḥ, ṣoḍaśākārānāpānānusmṛtiḥ, catvāri srotāpattyaṅgāni, daśa tathāgatabalāni, catvāri vaiśāradyāni, catasraḥ pratisaṃvidaḥ, aṣṭādaśāveṇikā buddhadharmāḥ, dvātriṃśan mahāpuruṣalakṣaṇāni, aśītir anuvyañjanāni | ayaṃ bhikṣavo 'rthaviniścayasya dharmaparyāyasyoddeśaḥ || …	གཞག་པ་བཞི་དང་། ཡང་དག་པར་སྤོང་བ་བཞི་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི་དང་། དབང་པོ་ལྔ་དང་། སྟོབས་ལྔ་དང་། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན་དང་། འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་དང་། དབུགས་རྔུབ་པ་དང་འབྱུང་བ་དྲན་པ་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་དང་། རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་ཡན་ལག་བཞི་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྟོབས་བཅུ་དང་། མི་འཇིགས་པ་བཞི་དང་། སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་བཞི་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད་དང་། སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་དང་། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུ་སྟེ། དགེ་སློང་དག་འདི་ནི་དོན་རྣམ་པར་ངེས་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་མདོར་བསྟན་པའོ། ། …
tatra katamāni catvāry āryasatyāni? tadyathā: duḥkham āryasatyam, duḥkhasamudaya āryasatyam, duḥkhanirodha āryasatyam, duḥkhanirodhagāminī pratipadāryasatyam ||	སྡུག་བསྔལ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། སྐྱེ་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། རྒ་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། ན་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། སྡུག་པ་དང་བྲལ་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། མི་སྡུག་པ་དང་ཕྲད་པའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། གང་འདོད་པ་བཙལ་ཏེ་མ་རྙེད་པ་དེ་ཡང་སྡུག་བསྔལ་ལོ། །མདོར་བསྡུས་ན་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དག་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཡིན་ཏེ། འདི་ནི་སྡུག་བསྔལ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱའོ། །
tatra duḥkham āryasatyaṃ katamat? tadyathā: jātir duḥkham, jarā duḥkham, vyādhir duḥkham, maraṇaṃ duḥkham, priyaviyogo duḥkham, apriyasaṃyogo duḥkham, rūpaṃ duḥkham, vedanā duḥkham, saṃjñā duḥkham, saṃskārā duḥkham, vijñānaṃ duḥkham, yad apīcchan paryeṣamāṇo na labhate tad api duḥkham, saṃkṣipteṇa pañcopādānaskandhā duḥkham | idam ucyate duḥkham āryasatyam ||	སྡུག་བསྔལ་ཀུན་འབྱུང་བ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། གང་འདི་ཡང་འབྱུང་བ་པའི་སྲེད་པ་དང་། དགའ་བའི་འདོད་ཆགས་དང་ལྡན་པ་དང་། དེ་དང་དེར་མངོན་པར་དགའ་བ་སྟེ། འདི་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཀུན་འབྱུང་བ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱའོ། །
tatra duḥkhasamudaya āryasatyaṃ katamat? tadyathā: tṛṣṇā paunarbhavikī nandīrāgasahagatā tatra tatrābhinandinī | idam ucyate duḥkhasamudaya āryasatyam ||	སྡུག་བསྔལ་འགོག་པ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། གང་ཡང་འབྱུང་བ་པའི་སྲེད་པ་དང་། དགའ་བའི་འདོད་ཆགས་དང་ལྡན་པ་དང་། དེ་དེ་དང་དེར་མངོན་པར་དགའ་བ་དེ་ཉིད་མ་ལུས་པར་སྤངས་པ་དང་། ངེས་པར་སྤངས་པ་དང་། བྱང་བར་གྱུར་པ་དང་། ཟད་པ་དང་། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་དང་། འགོག་པ་དང་། རྣམ་པར་ཞི་བ་དང་། ནུབ་པ་སྟེ། འདི་ནི་སྡུག་བསྔལ་འགོག་པ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱའོ། །

tatra duḥkhanirodha āryasatyaṃ katamat? yad asyā eva tṛṣṇāyāḥ paunarbhavikyā nandīrāgasahagatāyās tatra tatrābhinandinyā aśeṣataḥ prahāṇaṃ pratiniḥsargo vyantībhāvaḥ kṣayo virāgo nirodho vyupaśamo 'staṃgamaḥ | idam ucyate duḥkhanirodha āryasatyam ||	སྡུག་བསྔལ་འགོག་པ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། གང་ཡང་འབྱུང་བ་པའི་སྲེད་པ་དང་། དགའ་བའི་འདོད་ཆགས་དང་ལྡན་པ་དང་། དེ་དེ་དང་དེར་མངོན་པར་དགའ་བ་དེ་ཉིད་མ་ལུས་པར་སྤངས་པ་དང་། ངེས་པར་སྤངས་པ་དང་། བྱང་བར་གྱུར་པ་དང་། ཟད་པ་དང་། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་དང་། འགོག་པ་དང་། རྣམ་པར་ཞི་བ་དང་། ནུབ་པ་སྟེ། འདི་ནི་སྡུག་བསྔལ་འགོག་པ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱའོ། །
tatra duḥkhanirodhagāminī pratipadāryasatyaṃ katamat? ayam eva samyagdṛṣṭyādir āryāṣṭāṅgo mārgaḥ | tadyathā: samyagdṛṣṭiḥ, samyaksaṃkalpaḥ, samyagvāk, samyakkarmāntaḥ, samyagājīvaḥ, samyagvyāyāmaḥ, samyaksmṛtiḥ, samyaksamādhir iti |	སྡུག་བསྔལ་འགོག་པར་འགྲོ་བའི་ལམ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་ངག་དང་། ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་དང་། ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་དྲན་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཏེ།
tadyathā kaścit puruṣo jvarābhibhūtaḥ kuśalasammataṃ dṛṣṭakarmāṇaṃ śrutaśāstraṃ vaidyam upasaṃkramya brūyāt: jvarābhibhūto 'smi, asyopaśamāyauṣadham upadiśyamānam icchāmīti | sa tasya bhiṣak prāg nidānam eva pṛcchet: kiṃ tvayā bhuktaṃ pītaṃ veti | āturas tasya kathayet: mayā hi dadhi trapuṣaṃ bhakṣitam annapānaṃ ca takraṃ pītam iti | tasya sa bhiṣag viṣaśoṣaṇam upadiśya auṣadham upadiśet | evam eva jātyādimahājvarasaṃtāpitāḥ sādhavo mahācittabhiṣajaṃ mahākāruṇikaṃ tathāgatam upasaṃkramya duḥkhajvarāpahaṃ dharmaṃ pṛccheyuḥ | tebhyo bhagavān nidānaṃ samudayākhyam ākhyāya āryāṣṭāṅgamahauṣadhaṃ śāntikaraṃ nirvāṇam upadiśet | kleśāturo 'py enaṃ mārgaṃ bhāvayann acirāt sarvaduḥkhakṣayam avāpya nirvāṇapuraṃ gatvā parāṃ śāntim avāpnotīti |	
idam ucyate duḥkhanirodhagāminī pratipadāryasatyam ||	འདི་ནི་སྡུག་བསྔལ་འགོག་པར་འགྲོ་བའི་ལམ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ།
imāni bhikṣavaś catvāryāryasatyāni || …	འདི་དག་ནི་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞིའོ། ། …

tatra bhikṣavaḥ katama āryāṣṭāṅgo mārgaḥ? tadyathā: samyagdṛṣṭiḥ, samyaksaṃkalpaḥ, samyagvāk, samyakkarmāntaḥ, samyagājīvaḥ, samyagvyāyāmaḥ, samyaksmṛtiḥ, samyaksamādhiś ca ||	དགེ་སློང་དག་དེ་ལ་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་གང་ཞེ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ། ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་ངག་དང་། ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་དང་། ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་དྲན་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཏེ། དགེ་སློང་དག་འདི་ནི་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པའོ། ।
tatra bhikṣavaḥ samyagdṛṣṭiḥ katamā? asty ayaṃ lokaḥ, asti paralokaḥ, asti mātā, asti pitā, asti dattam, asti hutam, astīṣṭāniṣṭasukṛtaduṣkṛtānāṃ karmaṇāṃ phalavipākaḥ, santi loke samyaggatāḥ samyakpratipannā iti | iyaṃ bhikṣavaḥ samyagdṛṣṭiḥ | tadviparītā mithyādṛṣṭiḥ ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་གང་ཞེ་ན། གང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་གྱི། སེམས་ཅན་ལས་མ་ཡིན། སྲོག་ལས་མ་ཡིན། གསོ་བ་ལས་མ་ཡིན། སྐྱེས་བུ་ལས་མ་ཡིན། གང་ཟག་ལས་མ་ཡིན། ཤེད་ལས་སྐྱེས་ལས་མ་ཡིན། ཤེས་བུར་ལྟ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན། ཆད་པ་དང་། རྟག་པར་ལྟ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན། འབྱུང་བ་དང་། འཇིག་པར་ལྟ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན། དགེ་བ་དང་། མི་དགེ་བ་དང་། ལུང་དུ་མ་བསྟན་པར་ལྟ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པ་ནས་འཁོར་བ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་བར་ལ་ལྟ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པ་སྟེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་ཞེས་བྱའོ། ।
samyaksaṃkalpaḥ katamaḥ? buddhatvādipariṇāmitaṃ śīlaṃ dānam, na cakravartyādipariṇāmitam | ayaṃ bhikṣavaḥ samyaksaṃkalpaḥ ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ་གང་ཞེ་ན། རྟོག་པ་གང་དག་གིས་འདོད་ཆགས་དང་། ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་གི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་འབྱུང་བར་འགྱུར་བའི་རྟོག་པ་དེ་དག་ལ་མི་རྟོག་གི། རྟོག་པ་གང་གིས་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ཤེས་རབ་དང་། རྣམ་པར་གྲོལ་བ་དང་། རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བའི་ཕུང་པོ་རྣམས་འབྱུང་བར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ལ་རྟོག་པ་སྟེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ་ཞེས་བྱའོ། ।
samyagvāk katamā? iha bhikṣavaḥ pāruṣyānṛtapaiśunyasaṃbhinnapralāpavarjitā vāk | iyam ucyate samyagvāk ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་ངག་གང་ཞེ་ན། ངག་གང་གིས་བདག་དང་གཞན་ལ་གདུང་བར་མི་བྱེད་པ་དང་། བདག་དང་གཞན་ལ་ཉོན་མོངས་པར་མི་བྱེད་པ་དང་། བདག་དང་གཞན་ལ་གནོད་པར་མི་བྱེད་པ་དང་། ངག་གང་གིས་འཕགས་པ་རྣམས་ལ་ཡང་དག་པར་འཇུག་པའི་ངག་དེས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་དགའ་བར་སྦྱོར་བའི་ཚིག་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་ངག་ཅེས་བྱའོ། ।
samyakkarmāntaḥ katamaḥ? kāyavāṅmanasāṃ daśakuśaleṣu karmapatheṣu vyāpāraḥ | tatra kāyikaṃ trividham: prāṇātipātādattādānakāmamithyācārād viratiḥ | vācikaṃ caturvidham: anṛtapaiśunyapāruṣyasaṃbhinnapralāpād viratiḥ | mānasaṃ trividham: abhidhyāvyāpādamithyādṛṣṭibhyo viratiḥ ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་གང་ཞེ་ན། ལས་གང་གནག་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་གནག་པའི་ལས་དེ་མངོན་པར་འདུ་མི་བྱེད་པ་དང་། ལས་གང་དཀར་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་དཀར་བའི་ལས་དེ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་། ལས་གང་དཀར་གནག་ཏུ་སྦྱུར་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པའང་དཀར་གནག་ཏུ་སྦྱུར་བའི་ལས་དེ་མངོན་པར་འདུ་མི་བྱེད་པ་དང་། ལས་གང་དཀར་པོ་མ་ཡིན་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནག་པོར་འགྱུར་བའི་ནག་པོ་ཟད་པར་འགྱུར་བའི་ལས་དེ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་། ལས་བཟང་པོ་ལ་རྟེན་པ་དང་། ལས་ཀྱི་མཐའ་བཟང་བ་སྟེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་ཞེས་བྱའོ། ।

tatra prāṇātipātaḥ katamaḥ? prāṇī ca bhavati, prāṇisaṃjñī ca bhavati, vadhakacittaṃ cotpādayati, upakramaṃ ca karoti | jīvitād vyaparopayati | ayam ucyate bhikṣavaḥ prāṇātipātaḥ | anyatra pramādād adṛṣṭād vāprāṇivadhaḥ | tatra adattādānaṃ katamat? steyacittasya paradravyasvīkaraṇam adattādānam | anyatra mātṛpitṛbhrātṛsvajanamitradravyasya svalpasyānuparodhino grahaṇaṃ nādattādānam | tatra kāmamithyācāraḥ katamaḥ? parastrīṇām upabhogo bhartṛrājamātṛpitṛrakṣitānām, athavā asthānāgamyādeśākāleṣu vipratipattiḥ | ayam ucyate kāmamithyācāraḥ | kāyikam etat trividham ‖	
anṛtaṃ katamat? sākṣipraśne yathābhūtād vitathavacanam anṛtam | anarhato vā arhann asmīti parihāsavarjam | idam ucyate 'nṛtam | paiśunyaṃ katamat? abhūtena satyena vā bhedakaraṃ vacanaṃ paiśunyam | idam ucyate paiśunyam | pāruṣyaṃ katamat? paraduḥkhacikīrṣor aniṣṭavacanaśrāvaṇaṃ pāruṣyam | duḥkham asya bhavatv ity anayā buddhyā yad aniṣṭavacanaśrāvaṇaṃ kriyate tat pāruṣyam | idam ucyate pāruṣyam | saṃbhinnapralāpaḥ katamaḥ? tadyathā: rājakathā, corakathā, yuddhakathā, madyakathā, dyūtakathā, strīkathā, ākhyāyikakathā kathanaṃ vā | ayam ucyate saṃbhinnapralāpaḥ | vācikam etac caturvidham ‖	
tatrābhidhyā katamā? paradravyasvīkaraṇecchābhidhyā | yāny asya dravyāṇi tāni mama syur iti | iyam ucyate 'bhidhyā | tatra vyāpādaḥ katamaḥ? parajīvitavyaparopaṇāvacchedanapīḍādicintanam | ayam ucyate vyāpādaḥ | tatra mithyādṛṣṭiḥ katamā? nāsty ayaṃ lokaḥ, nāsti paraloka iti pūrvavat | etan mānasaṃ trividham ‖	
tatra samyagājīvaḥ katamaḥ? bhikṣos tāvat kuhanā lapanā naimittikatvaṃ naiṣpeṣikatvaṃ lābhena lābhapratikāṅkṣā ca ‖	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ་གང་ཞེ་ན། གང་འཕགས་པའི་རིགས་སྦྱངས་པའི་ཡོན་ཏན་ཡོ་བྱད་བསྙུངས་པ་མི་འདོར་བ། ཚུལ་འཆོས་པ་མེད་པ་དང་། ཁ་གསག་མེད་པ་དང་། ཐོབ་ཀྱིས་འཇལ་བ་མེད་པ་དང་། དེས་པ་དང་། ཚོ་གའི་ངང་ཚུལ་ཅན་དང་། གཞན་གྱི་རྙེད་པ་ལ་ཕྲག་དོག་མེད་པ་དང་། བདག་གི་རྙེད་པས་ཆོག་པར་འཛིན་པ་དང་། འཕགས་པས་གནང་བ་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པའི་འཚོ་བ་སྟེ།

tatra kuhanā katamā? bhikṣur dānapatiṃ dṛṣṭvā paryaṅkaṃ baddhvā pathi śūnyāgāre vā niṣīdati, dhyāyī bhikṣur ayam arhann iti lābhasatkāro me bhaviṣyatīti | evamādikā kuhanety ucyate | tatra lapanā katamā? iha bhikṣur lābhasatkāranimittam eva, tvaṃ me mātā, tvaṃ me pitā, tvaṃ me bhaginī, tvaṃ me duhitety evam anyāny api priyavacanāni bravīti | evamādikā lapanety ucyate | tatra naimittikatvaṃ katamat? bhikṣus tāvat piṇḍapātaṃ paribhujya asakṛd brūte: yādṛśo 'yaṃ piṇḍapātas tādṛśo 'nyeṣūpāsakagṛheṣu na labhyate | alābhasatkāracittasya tu vadato 'doṣaḥ | idam ucyate naimittikatvam | tatra naiṣpeṣikatvaṃ katamat? bhikṣus tāvad yatra gṛhe piṇḍapātaṃ na labhate, dāpayitukāmaś ca bhavati, tatra brūte: adānapatayo hi nirayaṃ gacchanti | yūyam apy adānapatayo vyaktaṃ nirayagāmina iti | narakabhayabhītāḥ piṇḍapātam anuprayacchati | taṃ ca labdhvā paribhuṅkte | idam ucyate naiṣpeṣikatvam | tatra lābhena lābhapratikāṅkṣā katamā? bhikṣus tāvad ātmīyena dhanena śobhanāni cīvarāṇi copakrīya upāsakebhyo darśayati: īdṛśāni vayaṃ vastrāṇi dānapatibhyo labhāmaha iti | te lajjitā yāni vastrāṇi prayacchanti tāni paribhuṅkte | iyam ucyate bhikṣavo lābhena lābhapratikāṅkṣā | ayaṃ bhikṣavo mithyājīvaḥ | asmād viratir iti samyagājīvaḥ ||	
iha khalu bhikṣava upāsakasya mithyājīvaḥ katamaḥ? viṣavikrayaḥ, śastravikrayaḥ, sattvavikrayaḥ, madyavikrayaḥ, māṃsavikrayaḥ, apravekṣitatilasarṣapapīḍanaṃ mithyājīvaḥ | asmād viratiḥ |	
ayam ucyate bhikṣavaḥ samyagājīvaḥ ||	འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ་ཞེས་བྱའོ། །
tatra samyagvyāyāmaḥ katamaḥ? iha bhikṣavo 'bhivādanavandanapratyutthānāñjalisāmīcīkarma karanīyam | ayam ucyate bhikṣavaḥ samyagvyāyāmaḥ ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ་གང་ཞེ་ན། རྩོལ་བ་གང་ལོག་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། གང་འདོད་ཆགས་དང་། ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་རྒྱས་པར་འགྱུར་བའི་རྩོལ་བ་དེ་མི་འདོད་པ་དང་། རྩོལ་བ་གང་ཡང་དག་པའི་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་བདེན་པ་ལ་འཇུག་ཅིང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འགྲོ་བའི་ལམ་ལ་འཛོག་པའི་རྩོལ་བ་དེའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་བ་སྟེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ་ཞེས་བྱའོ། །

tatra samyaksmṛtiḥ katamā? iha khalu bhikṣavo bhikṣuḥ striyaṃ dṛṣṭvā utpanne rāge bāhyādhyātmikayoḥ śarīrayor aśubhākāreṇa yathābhūtadarśī bhavati: santy asmin kāye keśā romāṇi nakhā dantā rajo malaṃ tvaṅ māṃsam asthi snāyuḥ śirā vṛkkā hṛdayaṃ plīhā klomaka āmāśayaḥ pakvāśaya antrāṇy antraguṇā audarīyakaṃ yakṛt purīṣam aśruḥ svedaḥ kheḍaḥ siṃhāṇako vasā lasikā majjā medaḥ pittaṃ śleṣmā pūyaṃ śoṇitaṃ mastakaṃ mastakaluṅga uccāraprasrāvaiḥ pūrṇaṃ nānāprakārasyāśucer iti | iyam ucyate bhikṣavaḥ samyaksmṛtiḥ ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་དྲན་པ་གང་ཞེ་ན། གང་དག་དེ་ལ་ཉེ་བར་གནས་ན་མི་གཡོ་བ་དང་། དྲན་པ་དང་། གྱི་གྱུ་མེད་པ་དང་། འཁོར་བའི་སྐྱོན་གྱི་ཉེས་དམིགས་ཡང་དག་པར་སྟོན་པ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ལམ་དུ་འདྲེན་པའི་དྲན་པ་དང་། འཕགས་པའི་ལམ་མ་བརྗེད་པ་སྟེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་དྲན་པ་ཞེས་བྱའོ། |
samyaksamādhiḥ katamaḥ? catvāri dhyānāni | iha bhikṣavo bhikṣur viviktaṃ kāmair viviktaṃ pāpakair akuśaladharmaiḥ savitarkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ prītisukhaṃ prathamaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | sa vitarkavicārāṇāṃ vyupaśamād adhyātmasaṃprasādāc cetasa ekotībhāvād avitarkam avicāraṃ samādhijaṃ prītisukhaṃ dvitīyaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | sa prīter virāgād upekṣako viharati smṛtaḥ saṃprajānan, sukhaṃ ca kāyena pratisaṃvedayati | yat tad āryā ācakṣate: upekṣakaḥ smṛtimān sukhavihārīti tṛtīyaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | sa sukhasya ca prahāṇād duḥkhasya ca prahāṇāt pūrvam eva ca saumanasyadaurmanasyayor astaṃgamād aduḥkhāsukham upekṣāsmṛtipariśuddhaṃ caturthaṃ dhyānam upasaṃpadya viharati | imāni khalu bhikṣavaś catvāri dhyānāni | ayam ucyate samyaksamādhiḥ ||	དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གང་ཞེ་ན། གང་ཡང་དག་པ་ཉིད་དུ་མཉམ་པ་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་གང་ལ་གནས་ནས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་ཐར་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡང་དག་པར་བརྟན་པའི་ངེས་པར་གྱུར་པ་ལ་འཇུག་པ་སྟེ། འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཅེས་བྱའོ། |
ayam bhikṣava āryāṣṭāṅgo mārgaḥ || …	
etāni vo bhikṣavo 'raṇyāyatanāni vṛkṣamūlāni śūnyāgārāṇi parvatakandaragiriguhāpalālapuñjāni, abhyavakāśaśmaśānavanaprasthaprāntāni śayanāsanāny adhyāvasata | dhyāyata bhikṣavo mā pramādyata | mā paścād vipratisāriṇo bhaviṣyatha | idam anuśāsanam ||	དགེ་སློང་དག་འདི་དག་ནི་དགོན་པའི་གནས་སམ། ཤིང་དྲུང་ངམ། ཁང་སྟོང་ངམ། རི་སུལ་ལམ། རི་ཕུག་གམ་སོག་ཁྲོད་དམ། བླ་གབ་མེད་པའམ། དུར་ཁྲོད་དམ། ནགས་ཚལ་གྱི་མཐོངས་སམ། བས་མཐའི་མལ་སྟན་དག་ཏུ་ངེས་པར་བསམ་གཏན་དུ་གྱིས་ཤིག །དགེ་སློང་དག་བག་མེད་པར་གྱུར་ནས་ཕྱིས་འགྱོད་པར་གྱུར་ཏ་རེ། འདི་ནི་ངེད་ཀྱིས་རྗེས་སུ་བསྟན་པའོ། |
asmin khalu dharmaparyāye bhāṣyamāṇe pañcānāṃ bhikṣuśatānām anupādāya āsravebhyaś cittāni vimuktāni |	ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་བཤད་པ་ན་དགེ་སློང་ལྔ་བརྒྱ་ཉེ་བར་ལེན་པ་མེད་པར་ཟག་པ་རྣམས་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གྲོལ་ལོ། |

idam avocad bhagavān | āttamanās te bhikṣavaḥ, sā ca sarvāvatī parṣat sadevamānuṣāsuragandharvaś ca loko bhagavato bhāṣitam abhyanandann iti ‖	བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ནས། དགེ་སློང་དེ་དག་དང་ལྷ་དང་མི་དང་ལྷ་མ་ཡིན་དང་། དྲི་ཟར་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་དང་ཐམས་ཅད་དང་ལྡན་པའི་འཁོར་དེ་དག་ཡི་རངས་ཏེ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ལ་མངོན་པར་བསྟོད་དོ། །
arthaviniścayadharmaparyāyaḥ samāptaḥ ‖	དོན་རྣམ་པར་ངེས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་རྫོགས་སོ།། །།

3. Śāriputra and the Goddess

(*Vimalakīrtinirdeśasūtra*, ch. 6)

三、舍利弗和天女

摘自《維摩詰經》第六品

vimalakīrtinirdeśe	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཨཱརྱ་བི་མ་ལ་ཀཱིར་ཏི་ནིར་དེ་ཤ་ནཱ་མ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་སཱུ་ཏྲ། བོད་སྐད་དུ། འཕགས་པ་དྲི་མ་མེད་པར་གྲགས་པས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།
devatāparivartaḥ ṣaṣṭhaḥ |	ལྷ་མོའི་ལེའུ་སྟེ་དྲུག་པའོ།
… atha yā tatra gṛhe devatā prativasati sā teṣāṃ bodhisatvānāṃ mahāsatvānām imaṃ dharmanirdeśaṃ śrutvā tuṣṭodagrāttamanā, audārikam ātmabhāvaṃ saṃdarśya divyaiḥ puṣpais tān mahāsatvāṃs tāṃś ca mahāśrāvakān abhyavakirati sma | abhyavakīrṇānāṃ ca tatra yāni bodhisatvānāṃ kāye puṣpāṇi patitāni tāni dharaṇitale pratiṣṭhitāni | yāni punar mahāśrāvakāṇāṃ kāye puṣpāṇi patitāni tāni tatraiva sthitāni na bhūmau patitāni | tatas te mahāśrāvakā ṛddhiprātihāryais tāni puṣpāṇy utsṛjanti, na ca patanti |	… དེ་ནས་ཁྱིམ་དེ་ན་གང་གནས་པའི་ལྷ་མོ་དེས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་གི་ཆོས་བསྟན་པ་འདི་ཐོས་ནས་དགའ་ཞིང་མགུ་ལ་ཡི་རངས་ཏེ། བདག་གི་ལུས་རགས་པ་བསྟན་ནས་ལྷའི་མེ་ཏོག་དག་གིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་དང་། ཉན་ཐོས་ཆེན་པོ་དེ་དག་ལ་མངོན་པར་གཏོར་ཏེ། གཏོར་བ་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ལུས་ལ་མེ་ཏོག་གང་དག་བབ་པ་དེ་དག་ནི་ས་ལ་ལྷུང་ངོ་། །ཉན་ཐོས་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ལུས་ལ་མེ་ཏོག་གང་དག་བབ་པ་དེ་དག་ནི་དེ་ཉིད་དུ་ཆགས་ནས་ས་ལ་མ་ལྷུང་ངོ་། །དེ་ནས་ཉན་ཐོས་ཆེན་པོ་དེ་དག་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས་མེ་ཏོག་དེ་དག་སྤྲུགས་ཀྱང་མ་ལྷུང་ངོ་། །
atha sā devatāyuṣmantaṃ śāriputram evam āha: kiṃ bhadanta śāriputra etāni puṣpāṇy utsṛjasi?	དེ་ནས་ལྷ་མོ་དེས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་མེ་ཏོག་འདི་དག་སྤྲུགས་ཏེ་ཅི་བྱ།
āha: akalpikāni devate etāni puṣpāṇi | tasmād aham etāni puṣpāṇy apanayāmi |	སྨྲས་པ་ལྷ་མོ་མེ་ཏོག་འདི་དག་ནི་རུང་བ་མ་ཡིན་པས་ན་བདག་མེ་ཏོག་འདི་དག་འདོར་རོ། །

devatāha: mā bhadanta śāriputra evaṃ vocaḥ | tat kasmād dhetoḥ? etāni hi puṣpāṇi kalpikāni | kiṃ kāraṇam? tathā hy etāni puṣpāṇi na kalpayanti na vikalpayanti | sthaviraḥ punaḥ śāriputraḥ kalpayati vikalpayati ca | ye bhadanta śāriputra svākhyāte dharmavinaye pravrajyāṃ kalpayanti vikalpayanti ca te 'kalpikāḥ | sthaviras tu kalpayati vikalpayati ca | ye punar na kalpayanti na vikalpayanti te kalpikāḥ | paśya bhadanta śāriputra eṣāṃ mahāsatvānāṃ kāye puṣpāṇi na śliṣyanti | yathāpi nāma sarvakalpavikalpaprahīṇatvāt | tadyathāpi nāma bhīrukajātīyasya puruṣasyāmanuṣyā avatāraṃ labhante | evam eva saṃsārabhayabhītānāṃ rūpaśabdagandharasaspraṣṭavyāny avatāraṃ labhante | ye punaḥ sarvasaṃsārakleśabhayavigatāḥ kiṃ teṣāṃ rūpaśabdagandharasaspraṣṭavyāni kariṣyanti? yeṣāṃ vāsanāprahīṇā teṣāṃ kāye puṣpāṇi śliṣyanti | tasmāt sarvavāsanāprahīṇānāṃ kāye puṣpāṇi na śliṣyanti |	ལྷ་མོས་སྨྲས་པ། བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་དེ་སྐད་མ་སྨྲ་ཞིག །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། མེ་ཏོག་འདི་དག་ནི་རུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་མེ་ཏོག་དེ་དག་ནི་མི་རྟོག །རྣམ་པར་མི་རྟོག་པ་སྟེ། གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུ་ཉིད་རྟོག་ཅིང་རྣམ་པར་རྟོག་གོ། །བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་གང་དག་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ལ་རབ་ཏུ་བྱུང་ནས་རྟོག་པ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དེ་དག་ནི་རུང་བ་མ་ཡིན་པའོ། །གནས་བརྟན་ནི་རྟོག་ཅིང་རྣམ་པར་རྟོག་སྟེ། གང་དག་མི་རྟོག་པ་དེ་དག་ནི་རུང་བའོ། །བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་འདི་ལྟར་རྟོག་པ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འདི་དག་གི་ལུས་ལ་མེ་ཏོག་མི་ཆགས་པ་ལ་ལྟོས་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན་འཇིགས་པའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་མི་ལ་ནི་མི་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ཀྱིས་གླགས་རྙེད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་འཁོར་བའི་འཇིགས་པས་སྐྲག་པ་རྣམས་ལ་ནི་གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱས་གླགས་རྙེད་པར་འགྱུར་རོ། །གང་དག་འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པའི་འཇིགས་པ་དང་བྲལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱས་ཅི་ཞིག་བྱར་ཡོད། གང་དག་བག་ཆགས་མ་སྤངས་པ་དེ་དག་ལ་ནི་མེ་ཏོག་ཀྱང་འཆགས་ཀྱི། གང་དག་བག་ཆགས་སྤངས་པ་དེ་དག་གི་ལུས་ལ་མེ་ཏོག་མི་ཆགས་ཏེ། དེ་བས་ན་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་སྤངས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལུས་ལ་མེ་ཏོག་མི་ཆགས་སོ། །
atha khalv āyuṣmāñ śāriputras tāṃ devatām etad avocat: kiyacciraniviṣṭā punas tvaṃ devate iha gṛhe?	དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུས་ལྷ་མོ་དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །ལྷ་མོ་ཁྱོད་ཁྱིམ་འདིའི་ནང་དུ་ཞུགས་ནས་ཡུན་ཇི་སྲིད་ཅིག་ལོན།
āha: yāvacciraniviṣṭā sthavirasyāryā vimuktiḥ |	ལྷ་མོས་སྨྲས་པ། གནས་བརྟན་གྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ལ་ཞུགས་ནས་ཡུན་ཇི་སྲིད་པའོ། །
āha: na cirasthitā tvaṃ devate iha gṛhe?	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་ཁྱོད་ཁྱིམ་འདིར་གནས་ནས་རིང་པོ་མ་ལོན་པ་ལྟ་ཞིག །
āha: kiyacciraniviṣṭā punaḥ sthavirasyāryā vimuktiḥ?	སྨྲས་པ། གནས་བརྟན་གྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ལ་ཞུགས་ནས་ཇི་སྲིད་ལོན།
tataḥ sthaviras tūṣṇīm abhūt |	དེ་ནས་གནས་བརྟན་ཅང་མི་ཟེར་བར་གྱུར་ཏོ། །
āha: kim idānīṃ mahāprajñānām agryaḥ sthaviras tūṣṇīm abhūt, prāptakālaṃ praśnaṃ na visarjayati?	སྨྲས་པ། གནས་བརྟན་ཤེས་རབ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པའི་མཆོག་ནི་ཅིའི་ཕྱིར་མི་སྨྲ་ཞིང་། ད་དུས་ལ་བབ་ན་དྲིས་པའི་ལན་མི་ལྡོན།
āha: apravyāhārā hi devate vimuktiḥ | tan na jāne kiṃ vyāharāmīti |	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ནི་བརྗོད་དུ་མེད་ན་དེ་ཇི་སྐད་དུ་བརྗོད་མི་ཤེས་སོ། །

āha: yad yad eva sthaviro 'kṣaram udāharati sarvāṇy etāny akṣarāṇi vimuktilakṣaṇāni | tat kasmād dhetoḥ? yā hi sā vimuktiḥ sā nādhyātmaṃ na bahir nobhayam antareṇopalabhyate | evam akṣarāṇy api | tasmāt tarhi bhadanta śāriputra mā akṣarāpanayena vimuktiṃ nirdiśa | tat kasmād dhetoḥ? sarvadharmasamatā hi vimuktiḥ |	སྨྲས་པ། གནས་བརྟན་གྱིས་གང་ཡི་གེར་བརྗོད་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་མཚན་ཉིད་དོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྣམ་པར་གྲོལ་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ནང་ནའང་མེད། ཕྱི་རོལ་ནའང་མེད། གཉི་ག་མེད་པར་ཡང་མི་དམིགས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཡི་གེ་དེ་ནང་ནའང་མེད། ཕྱི་རོལ་ནའང་མེད། གཉི་ག་མེད་པར་ཡང་མི་དམིགས་སོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ཡི་གེ་བསལ་བས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་མ་སྟོན་ཅིག །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཆོས་ཐམས་ཅད་མཉམ་པ་ནི་འཕགས་པའི་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །
āha: nanu devate rāgadoṣamohavigamād vimuktiḥ?	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་འདོད་ཆགས་དང་། ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་མ་ཡིན་ནམ།
devatāha: abhimānikānām eṣa nirdeśo rāgadoṣamohavigamād vimuktir iti | ye nirabhimānikās teṣāṃ rāgadoṣamohaprakṛtir eva vimuktiḥ |	ལྷ་མོས་སྨྲས་པ། འདོད་ཆགས་དང་། ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་དང་བྲལ་བས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་མངོན་པའི་ང་རྒྱལ་ཅན་རྣམས་ལ་བསྟན་པ་སྟེ། གང་དག་མངོན་པའི་ང་རྒྱལ་མེད་པ་དེ་དག་ལ་ནི་འདོད་ཆགས་དང་། ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་གི་རང་བཞིན་ཉིད་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །
atha khalv āyuṣmāñ śāriputras tāṃ devatām etad avocat: sādhu sādhu devate kiṃ tvayā prāptaṃ kiṃ vā sākṣātkṛtaṃ yasyās ta īdṛśaṃ pratibhānam?	དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུས་ལྷ་མོ་དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །ལེགས་སོ་ལེགས་སོ། །ལྷ་མོ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཐོབ་ཅིང་ཅི་ལ་མངོན་དུ་བྱས་ནས་ཁྱོད་དེ་ལྟ་བུའི་སྤོབས་པ་དང་ལྡན།
āha: na mayā bhadanta śāriputra kiṃcit prāptaṃ sākṣātkṛtaṃ vā | tena ma īdṛśaṃ pratibhānam | yeṣām evaṃ bhavaty asmābhiḥ prāptaṃ vā sākṣātkṛtaṃ ceti te svākhyāte dharmavinaya ābhimānikā ity ucyante |	སྨྲས་པ། བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་བདག་གིས་ནི་ཅིའང་ཐོབ་པའང་མེད། མངོན་སུམ་དུ་བྱས་པའང་མེད་དེ། དེས་ན་བདག་གི་སྤོབས་པ་འདི་འདྲའོ། །གང་དག་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་ཐོབ་ཅིང་མངོན་སུམ་དུ་བྱས་སོ་སྙམ་པ་དེ་དག་ནི་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ལ་ང་རྒྱལ་ཅན་ཞེས་བྱའོ། །
āha: kiṃ tvaṃ devate śrāvakayānikā pratyekabuddhayānikā mahāyānikā vā?	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་ཁྱོད་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་པའམ། རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐེག་པ་པའམ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པའམ།
āha: śrāvakāyānikāsmi śrāvakayānasūcanatayā, pratyekabuddhayānikāsmi pratītyadharmāvatāreṇa, mahāyānikāsmi mahākaruṇānutsṛjanatayā | …	སྨྲས་པ། བདག་ནི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་སྟོན་པས་ན་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཅན་ནོ། །བདག་ནི་རྟེན་འབྲེལ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་འཇུག་པས་ན་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཅན་ནོ། །བདག་ནི་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་མི་གཏོང་བས་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པ་ཡིན་མོད་ཀྱི་ …
āha: kiṃ tvaṃ devate strībhāvaṃ na nivartayasi?	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་ཁྱོད་བུད་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་ལས་བསྒྱུར་ན་ཅི་ཉེས།

āha: paripūrṇāni me dvādaśavarṣāṇy upādāya strībhāvaṃ paryeṣamāṇāyā na cainaṃ labhe | api ca bhadanta śāriputra yā māyākāreṇa strīnirmitā yas tām evaṃ vadet, kiṃ tvaṃ strībhāvaṃ na nivartayasīti, sa kiṃ vadet?	སྨྲས་པ། བདག་གི་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བུད་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་བཙལ་ནའང་ད་དུང་མ་རྙེད་དོ། །བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་སྒྱུ་མ་མཁན་གྱིས་བུད་མེད་སྤྲུལ་པ་དེ་ལ་འདི་ལྟར་ཁྱོད་བུད་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་ལས་བསྒྱུར་ན་ཅི་ཉེས་ཞེས་བྱས་ན་དེ་ཇི་སྐད་ཟེར་བར་འགྱུར།
āha: na tasyāḥ kācid bhūtā pariniṣpattiḥ |	སྨྲས་པ། དེ་ལ་ཡང་དག་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་གང་ཡང་མེད་དོ། །
āha: evam eva bhadanta śāriputra apariniṣpanneṣu sarvadharmeṣu māyānirmitasvabhāveṣu kutas tavaivaṃ bhavati: kiṃ tvaṃ strībhāvaṃ na nivartayasīti?	སྨྲས་པ། བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་མ་གྲུབ་པ་སྟེ། སྒྱུ་མས་སྤྲུལ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ལ་བུད་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་ལས་བསྒྱུར་ན་ཅི་ཉེས་ཞེས་ཁྱོད་དེ་སྙམ་དུ་སེམས།
atha sā devatā tādṛśam adhiṣṭhānam adhitiṣṭhati sma, yathā sthaviraḥ śāriputro yādṛśī sā devatā tādṛśaḥ saṃdṛśyate, sā devatā yādṛśaḥ sthaviras tādṛśī saṃdṛśyate | atha sā devatā śāriputrarūpā śāriputraṃ devatārūpa-dhāriṇam apṛcchat: kiṃ bhadanta śāriputra strībhāvaṃ na nivartayasi?	དེ་ནས་ལྷ་མོ་དེས་འདི་ལྟ་བུར་བྱིན་གྱི་བརླབ་པས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་ནས་ཇི་ལྟ་བུར་གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུ་ལྷ་མོ་དེ་ཅི་འདྲ་བ་དེ་འདྲ་བར་སྣང་སྟེ། ལྷ་མོ་དེ་ཡང་གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུ་ཅི་འདྲ་བ་དེ་འདྲ་བར་སྣང་ངོ་། །དེ་ནས་ལྷ་མོ་ཤཱ་རིའི་བུའི་གཟུགས་སུ་གྱུར་པ་དེས་ཤཱ་རིའི་བུ་ལྷ་མོའི་གཟུགས་སུ་གྱུར་པ་དེ་ལ་འདི་ལྟར་བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་བུད་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་ལས་བསྒྱུར་ན་ཅི་ཉེས་ཞེས་དྲིས་སོ། །
śāriputro devatārūpy āha: na jāne kiṃ vinivartayāmīti | puruṣarūpam antarhitaṃ strīrūpaṃ me nirvṛttam |	ཤཱ་རིའི་བུ་ལྷ་མོའི་གཟུགས་སུ་གྱུར་པས་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །ཕོ་བོ་སྐྱེས་པའི་གཟུགས་ནི་མི་སྣང་བར་གྱུར་ཏེ། ཕོ་བོ་བུད་མེད་ཀྱི་ལུས་སུ་གྱུར་ནས་གང་བསྒྱུར་མི་ཤེས་སོ། །
āha: yadi sthaviraḥ śakṣyati strībhāvaṃ vinivartayitum, tataḥ sarvāḥ striyo 'pi strībhāvaṃ vinivartayiṣyanti | yathā sthaviro na strī strīva saṃdṛśyate, evaṃ sarvastrīṇām api strīrūpam | na ca striyaḥ, strīrūpāś ca saṃdṛśyante | idaṃ saṃdhāya bhagavān āha: sarvadharmā na strī na puruṣa iti |	སྨྲས་པ། གལ་ཏེ་གནས་བརྟན་གྱིས་བུད་མེད་ཀྱི་གཟུགས་ལས་སླར་བསྒྱུར་ནུས་ན་ནི་བུད་མེད་ཐམས་ཅད་ཀྱང་བུད་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་ལས་འགྱུར་རོ། །ཇི་ལྟར་གནས་བརྟན་བུད་མེད་དུ་སྣང་བ་དེ་བཞིན་དུ་བུད་མེད་ཐམས་ཅད་ཀྱང་བུད་མེད་ཀྱི་གཟུགས་སུ་སྣང་སྟེ། བུད་མེད་མ་ཡིན་པ་ལས་བུད་མེད་ཀྱི་གཟུགས་སུ་སྣང་ངོ་། །དེ་ལ་དགོངས་ཏེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཐམས་ཅད་བུད་མེད་ཀྱང་མ་ཡིན། སྐྱེས་པའང་མ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་སོ། །
atha sā devatā tad adhiṣṭhānam avāsṛjat | athāyuṣmāñ śāriputraḥ punar eva svarūpasamanvāgato babhūva | atha sā devatāyuṣmantaṃ śāriputram evam āha: kva nu te bhadanta śāriputra strīrūpaṃ kṛtaṃ gatam?	དེ་ནས་ལྷ་མོ་དེས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་དེ་བཏང་བ་དང་། ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་སླར་ཡང་བདག་གི་གཟུགས་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཏོ། །དེ་ནས་ལྷ་མོ་དེས་ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ཁྱོད་ཀྱིས་བུད་མེད་ཀྱི་གཟུགས་སུ་བྱས་པ་དེ་ག་རེ།
āha: na tat kṛtaṃ na vikṛtam |	སྨྲས་པ། བདག་གིས་བྱས་པའང་མེད་བསྒྱུར་བའང་མེད་དོ། །

āha: evam eva sarvadharmā na kṛtā na vikṛtāḥ | yatra ca na kṛtir na vikṛtis tad buddhavacanam |	སྨྲས་པ། དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་བྱས་པའང་མེད། བསྒྱུར་བའང་མེད་དོ། །གང་མ་བྱས་ཤིང་བསྒྱུར་བ་མེད་པ་དེ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའོ། ।
āha: itas tvaṃ devate cyutā kutropapatsyase?	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་ཁྱོད་འདི་ནས་ཤི་འཕོས་ནས་གང་དུ་སྐྱེ་
āha: yatraiva tathāgatanirmita upapatsyate tatraivāham upapatsye |	སྨྲས་པ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སྤྲུལ་པ་དེ་གར་སྐྱེ་བར་བདག་ཀྱང་དེར་སྐྱེའོ། ।
āha: tathāgatanirmitasya na cyutir nopapattiḥ |	སྨྲས་པ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སྤྲུལ་པ་ལ་ནི་འཆི་འཕོ་བ་ཡང་མེད། སྐྱེ་བ་ཡང་མེད་དོ།
āha: evam eva sarvadharmāṇāṃ na cyutir nopapattiḥ |	སྨྲས་པ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དེ་བཞིན་ཏེ། འཆི་འཕོ་མེད་ཅིང་སྐྱེ་བ་མེད་དོ། ।
āha: kiyaccireṇa punar devate bodhim abhisaṃbhotsyase?	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་ཁྱོད་ཅི་སྲིད་ན་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བར་འགྱུར།
āha: yadā sthaviraḥ pṛthagjanadharmasamanvāgato bhaviṣyati, tadāhaṃ bodhim abhisaṃbhotsye |	སྨྲས་པ། གང་གི་ཚེ་གནས་བརྟན་ཁྱོད་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོའི་ཆོས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་བ་དེའི་ཚེ་བདག་ཀྱང་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱའོ། ।
āha: asthānam etad devate yad ahaṃ pṛthagjanadharmasamanvāgataḥ syām |	སྨྲས་པ། ལྷ་མོ་ཁོ་བོ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོའི་ཆོས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་བ་དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ནོ། ।
āha: evam eva bhadanta śāriputra asthānam etad yad ahaṃ bodhim abhisaṃbhotsye | tat kasmād dhetoḥ? asthānasthitaiva hi bodhiḥ | tasmād asthānaṃ na kaścid abhisaṃbhotsyate |	སྨྲས་པ། བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་ཀྱང་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བ་དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། བྱང་ཆུབ་ནི་གནས་མ་ཡིན་པ་ལ་གནས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་གནས་མ་ཡིན་པ་ལ་ནི་སུ་ཡང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བ་མེད་དོ། ।
sthavira āha: uktaṃ devate tathāgatena gaṅgānadīvālikāsamās tathāgatā abhisaṃbuddhā abhisaṃbudhyante 'bhisaṃbhotsyante ca |	གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུས་སྨྲས་པ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པ་ནི་གང་གཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་སྙེད་ཀྱི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་སོ། །མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱའོ། །མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་གསུངས་སོ། ।
devatāha: akṣaragaṇanāsaṃketādhivacanam etad bhadanta śāriputra atītānāgatapratyutpannā buddhā iti | na punar buddhā atītā vānāgatā vā vartamānā vā | tryadhvasamatikrāntā hi bodhiḥ | api ca prāptaṃ sthavireṇārhatvam?	ལྷ་མོས་སྨྲས་པ། བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་འདས་པ་དང་། མ་འོངས་པ་དང་། ད་ལྟར་བྱུང་བའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ནི་ཡི་གེ་བགྲང་བའི་བརྡའི་ཚིག་བླ་དགས་ཏེ། སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་འདས་པའམ་མ་འོངས་པའམ། ད་ལྟར་བྱུང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། བྱང་ཆུབ་ནི་དུས་གསུམ་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པའོ། །གནས་བརྟན་གྱིས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཐོབ་བམ།
āha: prāptam asaṃprāptikāraṇena |	སྨྲས་པ། ཐོབ་པ་མེད་པའི་རྒྱུས་ཐོབ་བོ། ।

āha: evam evābhisaṃbodhir anabhisaṃbodhikāraṇena |	སྨྲས་པ། དེ་བཞིན་དུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་མེད་པའི་རྒྱུས་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་བོ། །
atha vimalakīrtir licchavir āyuṣmantaṃ śāriputram evam āha: dvānavati-buddhakoṭīparyupāsitā bhadanta śāriputra eṣā devatābhijñājñānavikrīḍitā praṇidhānasamucchritā kṣāntipratilabdhāvaivartikasamavasaraṇā praṇi-dhānavaśena yathecchati tathā tiṣṭhati satvaparipākāya ||	དེ་ནས་ལིད་ཙ་བྱི་དྲི་མ་མེད་པར་གྲགས་པས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །བཙུན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ལྷ་མོ་འདི་ནི་སངས་རྒྱས་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་ཕྲག་དགུ་བཅུ་རྩ་གཉིས་ལ་བསྙེན་བཀུར་བྱས་ཏེ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་རྣམ་པར་རྩེ་བ། སྨོན་ལམ་ལས་ཡང་དག་པར་བྱུང་བ། བཟོད་པ་ཐོབ་པ། ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་སྟེ། སེམས་ཅན་ཡོངས་སུ་སྨིན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་གནས་སོ། །
devatāparivartaḥ ṣaṣṭhaḥ ||	ལྷ་མོའི་ལེའུ་སྟེ་དྲུག་པའོ།། །།

4. The Parable of the Magic City

(*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 7)

四、化城的譬喻

摘自《妙法蓮華經》第七品

saddharmapuṇḍarīkasūtre	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། སད་དྷརྨ་པུཎྜ་རཱི་ཀ་ནཱ་མ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་སཱུ་ཏྲ། བོད་སྐད་དུ། དམ་པའི་ཆོས་པད་མ་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།
pūrvayogaparivarto nāma saptamaḥ |	སྔོན་གྱི་སྦྱོར་བའི་ལེའུ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་བདུན་པའོ།
… tadyathāpi nāma bhikṣava iha syāt pañcayojanaśatikam aṭavīkāntāram | mahāṃś cātra janakāyaḥ pratipanno bhaved ratnadvīpaṃ gamanāya | deśikaś caiṣām eko bhaved vyaktaḥ paṇḍito nipuṇo medhāvī kuśalaḥ khalv aṭavīdurgāṇām | sa ca taṃ sārtham aṭavīm avakrāmayet |	… དགེ་སློང་དག་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། འདི་ལྟར་རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་ལ་འདོང་བའི་ཕྱིར་འབྲོག་དགོན་པ་དཔག་ཚད་ལྔ་བརྒྱ་པ་དེར་སྐྱེ་བོའི་ཚོགས་ལྷགས་པར་གྱུར་ཏེ། དེ་དག་གི་ནང་ན་ལམ་མཚོན་པ་མཛངས་ཤིང་གསལ་ལ། ཡིད་གཞུངས་ཤིང་མཁས་པ་གཅིག་པུ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་སྐྱ་ངམ་དགོན་པ་དེ་ལས་འདྲོན་པ་མང་པོ་དེ་དག་སྒྲོལ་ལོ། |
atha khalu sa mahājanakāyaḥ śrāntaḥ klānto bhītas trasta evaṃ vadet: yat khalv ārya deśika pariṇāyaka jānīyāḥ: vayaṃ hi śrāntāḥ klāntā bhītās trastā anirvṛtāḥ | punar eva pratinivartayiṣyāmaḥ | atidūram ito 'ṭavīkāntāram iti |	དེ་ནས་སྐྱེ་བོ་ཕལ་པོ་ཆེ་དེ་དག་ངལ་ཞིང་ཆད་དེ་སྐྲག་ནས་འདི་སྐད་ཅེས། ཀྱེ་འཕགས་པ་མཚོན་མ་ཡོངས་སུ་འདྲེན་པ་བདག་ཅག་ངལ་ཞིང་ཆད་དེ་འཇིགས་ཤིང་སྐྲག་པས་སྐྱ་ངན་དེ་ལས་མ་འདས་པར་མཁྱེན་པར་མཛོད་ཅིག །འབྲོག་དགོན་པ་འདི་ནི་ཤིན་ཏུ་རིང་བས་སླར་ལྡོག་གོ་ཞེས་ཟེར་བ་དང་།
atha khalu bhikṣavaḥ sa deśika upāyakuśalas tān puruṣān pratinivartitukāmān viditvā evaṃ cintayet: mā khalv ime tapasvinas tādṛśaṃ mahāratnadvīpaṃ na gaccheyur iti | sa teṣām anukampārtham upāyakauśalyaṃ prayojayet | tasyā aṭavyā madhye yojanaśataṃ vā	དགེ་སློང་དག་དེ་ནས་མཚོན་མ་དེ་དག་ཐབས་མཁས་པས་མི་དེ་དག་སླར་ལྡོག་པར་འདོད་པར་ཤེས་ནས་འདི་སྙམ་དུ་ཉོན་མོངས་འདི་དག་རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་ཆེན་པོ་དེ་ལྟ་བུར་མི་འགྲོ་བར་གྱུར་ན་མི་རུང་ངོ་སྙམ་དུ་བསམས་ནས་དེས་དེ་དག་ལ་སྙིང་བརྩེ་བའི་ཕྱིར་ཐབས་མཁས་པ་སྦྱར་ཏེ། དགོན་པའི་དབུས་སུ་དཔག་

dviyojanaśataṃ vā triyojanaśataṃ vātikramya rddhimayaṃ nagaram abhinirmimīyāt |	ཚད་བརྒྱ་འམ་དཔག་ཚད་ཉིས་བརྒྱ་འདས་པ་དང་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་མངོན་པར་སྤྲུལ་ནས་
tatas tān puruṣān evaṃ vadet: mā bhavanto bhaiṣṭa, mā nivartadhvam | ayam asau mahājanapadaḥ | atra viśrāmyata | atra vo yāni kānicit karaṇīyāni tāni sarvāṇi kurudhvam | atra nirvāṇaprāptā viharadhvam | atra viśrāntāḥ yasya punaḥ kāryaṃ bhaviṣyati sa taṃ mahāratnadvīpaṃ gamiṣyati ||	དེ་ནས་དེས་མི་དེ་དག་ལ་འདི་སྐད་ཅེས། ཁྱེད་ཅག་མ་འཇིགས་ཤིག །སླར་མ་ལྡོག་པར་ཡུལ་ཆེན་པོ་འདིར་ངལ་སོས་ཤིག་བྱ་བ་གང་དག་ཅི་ཡོད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདིར་གྱིས་ཤིག །འདིར་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཐོབ་པར་གནས་པར་གྱིས་ཤིག །འདིར་ངལ་སོས་ནས་སུ་ལ་དགོས་པར་གྱུར་པ་དེ་ནི་རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་ཆེན་པོ་དེར་འདོང་ངོ་ཞེས་བསྒོ་བ་དང་།
atha khalu bhikṣavas te kāntāraprāptāḥ sattvā āścaryaprāptā adbhuta-prāptā bhaveyuḥ | muktā vayam aṭavīkāntārāt | iha nirvāṇaprāptā vihariṣyāma iti |	དགེ་སློང་དག་དེ་ནས་དགོན་པར་ཕྱིན་པའི་མི་དེ་དག་བདག་ཅག་ནི་འབྲོག་དགོན་པ་ལས་ཐར་ནས་འདིར་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཐོབ་སྟེ་གནས་སོ་སྙམ་ནས་ངོ་མཚར་ཐོབ་པར་གྱུར་ཏོ། །
atha khalu bhikṣavas te puruṣās tad ṛddhimayaṃ nagaraṃ praviśeyuḥ āgatasaṃjñinaś ca bhaveyuḥ nistīrṇasaṃjñinaś ca bhaveyuḥ | nirvṛtāḥ śītībhūtāḥ sma iti manyeran |	དགེ་སློང་དག་དེ་ནས་མི་དེ་དག་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་དེར་ཞུགས་ནས་ཕྱིན་པ་སྙམ་དུ་འདུ་ཤེས་པར་གྱུར། རྒལ་བ་སྙམ་དུ་འདུ་ཤེས་པར་གྱུར། མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འདུ་ཤེས་པར་གྱུར། བདག་ཅག་མྱ་ངན་ལས་འདས་ཤིང་བསིལ་བར་གྱུར་པར་སེམས་པར་གྱུར་ཏོ། །
tatas tān deśiko viśrāntān viditvā tad ṛddhimayaṃ nagaram antardhāpayet | antardhāpayitvā ca tān puruṣān evaṃ vadet: āgacchantu bhavantaḥ sattvāḥ | abhyāsanna eṣa mahāratnadvīpaḥ | idaṃ tu mayā nagaraṃ yuṣmākaṃ viśrāmaṇārtham abhinirmitam iti ||	དེ་ནས་མཆོན་མས་དེ་དག་ངལ་སོས་པར་ཤེས་ནས་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་དེ་མི་སྣང་བར་བྱས་སོ། །མི་སྣང་བར་བྱས་ནས་མི་དེ་དག་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་འདི་ནི་ཁྱེད་ངལ་བསོ་བའི་ཕྱིར་ཕོ་བོས་སྤྲུལ་པ་ཡིན་ཏེ། རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་ཆེན་པོ་དེ་དང་ཡང་ཉེ་བས་སེམས་ཅན་ཁྱེད་འདོང་ངོ་ཞེས་བསྒོ་བ་
evam eva bhikṣavas tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddho yuṣmākaṃ sarvasattvānāṃ ca deśikaḥ | atha khalu bhikṣavas tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddha evaṃ paśyati: mahad idaṃ kleśakāntāraṃ nir-gantavyaṃ niṣkrāntavyaṃ prahātavyam | mā khalv ima ekam eva buddhajñānaṃ śrutvā draveṇaiva pratinivartayeyur naivopasaṃkrame-yuḥ, bahuparikleśam idaṃ buddhajñānaṃ samudānayitavyam iti |	དེ་བཞིན་དུ་དགེ་སློང་དག་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱང་། ཁྱེད་དང་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོན་མའོ། །དགེ་སློང་དག་དེ་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། འདི་ལྟར་ཉོན་མོངས་པའི་དགོན་པ་ཆེན་པོ་འདི་ལ་སྐྱོ་བར་བྱ། བཟླ་བར་བྱ་སྤང་བར་བྱ་ན། སེམས་ཅན་འདི་དག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་གཅིག་པུ་ཐོས་ནས་སྤྲངས་ཏེ་ཕྱིར་ལྡོག་ཅིང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་བསྒྲུབ་པ་འདི་ཉོན་མོངས་པ་མང་ངོ་ཞེས་མི་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་གྲང་ཞེས་གཟིགས་ཏེ།
tatra tathāgataḥ sattvān durbalāśayān viditvā yathā sa deśikas tad ṛddhimayaṃ nagaram abhinirmimīte teṣāṃ sattvānāṃ viśrāmaṇārthaṃ viśrāntānāṃ caiṣām evaṃ kathayati: idaṃ khalv ṛddhimayaṃ nagaram	དེ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་བསམ་པའི་སྟོབས་ཆུང་བར་མཁྱེན་ནས། ཇི་ལྟར་མཆོན་མ་དེས་སེམས་ཅན་དེ་དག་ངལ་བསོ་བའི་ཕྱིར་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་དེ་མངོན་པར་སྤྲུལ་ཏེ། སེམས་ཅན་དེ་དག་ངལ་བསོས་ནས་འདི་ནི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བསྒོ་བ་དེ་བཞིན་དུ་དགེ་སློང་དག་དེ་བཞིན་

iti, evam eva bhikṣavas tathāgato 'py arhan samyaksaṃbuddho mahopāyakauśalyena antarā dve nirvāṇabhūmī sattvānāṃ viśrāmaṇārthaṃ deśayati saṃprakāśayati, yad idaṃ śrāvakabhūmiṃ pratyekabuddhabhūmiṃ ca |	གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཐབས་མཁས་པ་ཆེན་པོས་སེམས་ཅན་རྣམས་ངལ་བསོ་བའི་ཕྱིར། བར་དུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བའི་ས་གཉིས་བཤད་ཅིང་རབ་ཏུ་བསྟན་ཏེ། འདི་ལྟར་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་སྟེ།
yasmiṃś ca bhikṣavaḥ samaye te sattvās tatra sthitā bhavanti, atha khalu bhikṣavas tathāgato 'py evaṃ saṃśrāvayati: na khalu punar bhikṣavo yūyaṃ kṛtakṛtyāḥ kṛtakaraṇīyāḥ | api tu khalu punar bhikṣavo yuṣmākam abhyāśa itas tathāgatajñānam | vyavalokayadhvaṃ bhikṣavo vyavacārayadhvam: yad yuṣmākaṃ nirvāṇaṃ naiva nirvāṇam | api tu khalu punar upāyakauśalyam etad bhikṣavas tathāgatānām arhatāṃ samyaksaṃbuddhānāṃ yat trīṇi yānāni saṃprakāśayantīti ‖ …	དགེ་སློང་དག་གང་གི་དུས་ན་སེམས་ཅན་དེ་དག་དེ་ལ་གནས་པར་གྱུར་པ་དེ་ན། དགེ་སློང་དག་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་འདི་སྐད་དུ། དགེ་སློང་དག་ཁྱེད་བྱ་བ་བྱས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་བྱེད་པ་བྱས་པ་མ་ཡིན་ལ། དགེ་སློང་དག་ཁྱེད་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་ཉེ་བར་གྱུར་གྱིས་ལྟོས་ཤིག །རྟོགས་ཤིག །གང་ཁྱེད་ཀྱི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དེ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དགེ་སློང་དག་གང་ཐེག་པ་གསུམ་དུ་བཤད་པ་དེ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་ཐབས་མཁས་པའོ་ཞེས་ཡང་དག་པར་སྒྲོགས་སོ། ། …

5. The Parable of the Skillful Doctor

(*Saddharmapuṇḍarīkasūtra*, ch. 15)

五、良醫病子的譬喻

摘自《妙法蓮華經》第十五品

saddharmapuṇḍarīkasūtre	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། སད་དྷརྨ་པུཎྜ་རཱི་ཀ་ནཱ་མ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་སཱུ་ཏྲ། བོད་སྐད་དུ། དམ་པའི་ཆོས་པད་མ་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།
tathāgatāyuṣpramāṇaparivarto nāma pañcadaśamaḥ |	དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་ཚེའི་ཚད་ཀྱི་ལེའུ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་བཅོ་ལྔ་པའོ།
… tadyathāpi nāma kulaputrāḥ kaścid eva vaidyapuruṣo bhavet paṇḍito vyakto medhāvī sukuśalaḥ sarvavyādhipraśamanāya | tasya ca puruṣasya bahavaḥ putrā bhaveyur daśa vā viṃśatir vā triṃśad vā catvāriṃśad vā pañcāśad vā śataṃ vā | sa ca vaidyaḥ pravāsagato bhavet, te cāsya sarve putrā garapīḍā vā viṣapīḍā vā bhaveyuḥ | tena gareṇa vā viṣeṇa vā duḥkhābhir vedanābhir abhitūrṇā bhaveyuḥ | te tena gareṇa vā viṣeṇa vā dahyamānāḥ pṛthivyāṃ prapateyuḥ |	… དཔེར་ན། སྐྱེས་བུ་སྨན་པ་ནད་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱ་བ་ལ་མཁས་པ། གསལ་བ། ཡིད་གཞུངས་པ། ཤིན་ཏུ་བྱུང་བ་འགའ་ཞིག་ཡོད་ལ། སྐྱེས་བུ་དེ་ལ་ཡང་བུ་མང་པོ་བཅུའམ་ཉི་ཤུ་འམ་སུམ་ཅུའམ་བཞི་བཅུའམ་ལྔ་བཅུའམ་བརྒྱ་འམ་སྟོང་ཡོད་པར་གྱུར་ལ། སྨན་པ་དེ་ཡོགས་ཤིག་ཏུ་སོང་སྟེ་དེའི་བུ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་དབྱིག་དུག་འཐུངས་སམ། མདའ་དུག་འཐུངས་ནས། དེ་རྣམས་དབྱིག་དུག་དང་མདའ་དུག་དེ་དག་གིས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཚོར་བ་དེ་དག་གིས་ཉོན་མོངས་ཤིང་གདུངས་ཏེ་ས་ལ་འགྲེ་ལྡོག་ལ།
atha sa teṣāṃ vaidyaḥ pitā pravāsād āgacchet | te cāsya putrās tena gareṇa vā viṣeṇa vā duḥkhābhir vedanābhir ārtāḥ | kecid viparītasaṃjñino bhaveyuḥ kecid aviparītasaṃjñino bhaveyuḥ | sarve ca te tenaiva duḥkhenārtās taṃ pitaraṃ dṛṣṭvā abhinandeyuḥ, evaṃ cainaṃ vadeyuḥ: diṣṭyāsi tāta kṣemasvastibhyām āgataḥ | tad asmākam asmād ātmoparodhād garād vā viṣād vā parimocayasva | dadasva nas tāta jīvitam iti |	དེ་ནས་དེ་དག་གི་ཕ་སྨན་པ་ཡོགས་ཤིག་ནས་འོངས་ནས། བུ་དེ་རྣམས་དབྱིག་དུག་གམ་མདའ་དུག་དེའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་ཉམ་ཐག་སྟེ། ཁ་ཅིག་ནི་འདུ་ཤེས་ལོག་པར་གྱུར། ཁ་ཅིག་ནི་འདུ་ཤེས་མ་ལོག་སྟེ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཉམ་ཐག་ལ་ཕ་དེ་མཐོང་ནས་མངོན་པར་དགའ་སྟེ། དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་ཡབ་བདེ་ཞིང་གནོད་པ་མི་མངའ་སྟེ་ལེགས་པར་བྱོན་ཏམ། བདག་ཅག་གི་ལུས་འཛིག་པར་བྱེད་པ་དབྱིག་དུག་གམ་མདའ་དུག་འདི་ལས་ཡོངས་སུ་དགྲོལ་བར་གསོལ་ཡབ་ཀྱིས་བདག་ཅག་ལ་སྲོག་སྩལ་དུ་

	གསོལ་ཞེས་སྨྲས་པ་དང་།
atha khalu sa vaidyas tān putrān duḥkhārtān dṛṣṭvā vedanābhibhūtān dahyataḥ pṛthivyāṃ pariveṣṭamānān, tato mahābhaiṣajyaṃ samudānayitvā varṇasaṃpannaṃ gandhasaṃpannaṃ rasasaṃpannaṃ ca śilāyāṃ piṣṭvā teṣāṃ putrāṇāṃ pānāya dadyāt, evaṃ cainān vadet: pibatha putrā idaṃ mahābhaiṣajyaṃ varṇasaṃpannaṃ gandhasaṃpannaṃ rasasaṃpannam | idaṃ yūyaṃ putrā mahābhaiṣajyaṃ pītvā kṣipram evāsmād garād vā viṣād vā parimokṣyadhve, svasthā bhaviṣyathārogāś ca |	དེ་ནས་སྨན་པ་དེས་བུ་དེ་དག་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་ཉམ་ཐག་སྟེ། ན་བས་ཉོན་མོངས་ཤིང་གདུངས་ཏེ་ས་ལ་འགྲེ་ལྡོག་པ་མཐོང་ནས། དེས་སྨན་ཆེན་པོ་ཁ་དོག་དང་ལྡན་པ་དྲི་དང་ལྡན་པ་རོ་དང་ལྡན་པ་བསྡུས་ནས་རྡོ་ལ་བཏགས་ཏེ། བུ་དེ་དག་འཐུང་དུ་བཅུག་ནས་འདི་སྐད་ཅེས་བུ་ཁྱོད་རྣམས་སྨན་ཆེན་པོ་ཁ་དོག་དང་ལྡན་པ་དྲི་དང་ལྡན་པ་རོ་དང་ལྡན་པ་འདི་འཐུང་ཅིག །རིགས་ཀྱི་བུ་དག་ཁྱེད་སྨན་བཟང་པོ་འདི་འཐུངས་ན། མྱུར་དུ་དབྱིག་དུག་གམ་མདའ་དུག་ལས་ཐར་ཏེ། བདེ་ཞིང་ནད་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྨྲས་ན།
tatra ye tasya vaidyasya putrā aviparītasaṃjñinas te bhaiṣajyasya varṇaṃ ca dṛṣṭvā gandhaṃ cāghrāya rasaṃ cāsvādya kṣipram evābhyavahareyuḥ | te cābhyavaharantas tasmād ābādhāt sarveṇa sarvaṃ vimuktā bhaveyuḥ | ye punas tasya putrā viparītasaṃjñinas te taṃ pitaram abhinandeyuḥ, enaṃ caivaṃ vadeyuḥ: diṣṭyāsi tāta kṣemasvastibhyām āgato yas tvam asmākaṃ cikitsaka iti | te caivaṃ vācaṃ bhāṣeran, tac ca bhaiṣajyam upanāmitaṃ na pibeyuḥ | tat kasya hetoḥ? tathā hi teṣāṃ tayā viparītasaṃjñayā tad bhaiṣajyam upanāmitaṃ varṇenāpi na rocate gandhenāpi rasenāpi na rocate |	དེ་ནས་སྨན་པ་དེའི་བུ་གང་དག་འདུ་ཤེས་མ་ལོག་པ་དེ་དག་ནི་སྨན་དེའི་ཁ་དོག་མཐོང་དྲི་སྣམས་རོ་མྱངས་ནས་མྱུར་དུ་འཐུངས་པ་དང་། དེ་དག་ནད་ཐམས་ཅད་ལས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་དུ་ཐར་བར་གྱུར་ཏོ། །དེའི་བུ་གང་དག་འདུ་ཤེས་ལོག་པར་གྱུར་པ་དེ་དག་གིས་ཕ་དེ་ལ་མངོན་པར་བསྟོད་དེ། འདི་སྐད་དུ་ཡབ་བདེ་ཞིང་གནོད་པ་མི་མངའ་སྟེ་ལེགས་པར་བྱོན་ཏམ། བདག་ཅག་གསོར་གསོལ་ཞེས་ཚིག་དེ་སྐད་སྨྲས་ཏེ། སྨན་བྱིན་པ་དེ་མི་འཐུང་ངོ་། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་དེ་དག་འདུ་ཤེས་ལོག་པར་གྱུར་པ་དེས་སྨན་དེའི་ཁ་དོག་ཀྱང་མི་འདོད་དྲི་ཡང་མི་འདོད་རོ་ཡང་མི་འདོད་དོ། ।
atha khalu sa vaidyapuruṣa evaṃ cintayet: ime mama putrā anena gareṇa vā viṣeṇa vā viparītasaṃjñinaḥ | te khalv idaṃ mahābhaiṣajyaṃ na pibanti, māṃ cābhinandanti | yan nv aham imān putrān upāyakauśalyenedaṃ bhaiṣajyaṃ pāyayeyam iti |	དེ་ནས་སྐྱེས་བུ་སྨན་པ་དེས་འདི་སྙམ་དུ་བསམས་ཏེ། བདག་གི་བུ་འདི་དག་དབྱིག་དུག་གམ་མདའ་དུག་དེས་འདུ་ཤེས་ལོག་པར་གྱུར་པས་སྨན་འདི་ཡང་འཐུང་དུ་མ་ཏུང་སྟེ་ང་ལ་ནི་མངོན་པར་བསྟོད་ན། བདག་གིས་བུ་འདི་དག་ལ་ཐབས་མཁས་པས་སྨན་འདི་བླུད་དོ་སྙམ་མོ། ।
atha khalu sa vaidyas tān putrān upāyakauśalyena tad bhaiṣajyaṃ pāyayitukāma evaṃ vadet: jīrṇo 'ham asmi kulaputrā vṛddho mahallakaḥ | kālakriyā ca me pratyupasthitā | mā ca yūyaṃ putrāḥ śociṣta, mā ca klamam āpadhvam | idaṃ vo mayā mahābhaiṣajyam upanītam | saced ākāṅkṣadhve, tad eva bhaiṣajyaṃ pibadhvam |	དེ་ནས་སྨན་པ་དེ་བུ་དེ་དག་ལ་ཐབས་མཁས་པས་སྨན་བླུད་པར་འདོད་ནས་འདི་སྐད་ཅེས་རིགས་ཀྱི་བུ་དག་ང་ནི་རྒས་འཁོགས་གཏུགས་ཏེ། ངའི་འཆི་བའི་དུས་ཉེ་བར་གནས་ཀྱིས་བུ་ཁྱེད་རྣམས་མྱ་ངན་མ་བྱེད་ཅིག །མི་བདེ་བར་མ་གྱུར་ཅིག །སྨན་ཆེན་པོ་བྱིན་པ་འདི་ཁྱེད་འདོད་ན་སྨན་འདི་འཐུང་ཤིག་ཅེས་སྨྲས་ཏེ།
sa evaṃ tān putrān upāyakauśalyenānuśiṣya anyataraṃ janapadapradeśaṃ prakrāntaḥ | tatra gatvā kālagatam ātmānaṃ teṣāṃ glānānāṃ	བུ་དེ་དག་ལ་ཐབས་མཁས་པས་དེ་སྐད་བསྒོ་ནས། ཡུལ་གཞན་དུ་སོང་སྟེ་ཕྱིན་ནས་བདག་ཤིའོ་ཞེས་བུ་ནད་པ་དེ་དག་ཐོས་པར་བྱས་པ་དང་། དེ་དག་དེའི་ཚེ་ཤིན་དུ་མྱ་ངན་དུ་གྱུར། ཤིན་དུ་སྙི་ཐགས་འདོན་

putrāṇām ārocayet | te tasmin samaye 'tīva śoceyur atīva paridevеyuḥ: yo hy asmākaṃ pitā nātho janako 'nukampakaḥ so 'pi nāmaikaḥ kālagataḥ | te 'dya vayam anāthāḥ saṃvṛttāḥ |	པར་གྱུར་ཏེ། བདག་ཅག་གི་ཕ་མགོན་པོ་སྐྱེད་པ། རྗེས་སུ་སྙིང་བརྩེ་བ་གཅིག་པུ་དེ་ཡང་ཤི་བས། དེའི་ཕྱིར་ད་བདག་ཅག་མགོན་མེད་པར་གྱུར་ཏོ་སྙམ་མོ། ।
te khalv anāthabhūtam ātmānaṃ samanupaśyanto 'śaraṇam ātmānaṃ samanupaśyanto 'bhīkṣṇaṃ śokārtā bhaveyuḥ | teṣāṃ ca tayābhīkṣṇaṃ śokārtatayā sā viparītasaṃjñāviparītasaṃjñā bhavet | yac ca tad bhaiṣajyaṃ varṇagandharasopetaṃ tad varṇagandharasopetam eva saṃjānīyuḥ | tatas tasmin samaye tad bhaiṣajyam abhyavahareyuḥ | te cābhyavaharantas tasmād ābādhāt parimuktā bhaveyuḥ | atha khalu sa vaidyas tān putrān ābādhavimuktān viditvā punar evātmānam upadarśayet |	དེ་དག་བདག་ཉིད་མགོན་མེད་པར་མཐོང་བདག་ཉིད་སྐྱབས་མེད་པར་མཐོང་ནས་ཕྱིར་ཞིང་མྱ་ངན་བྱེད་པས་གཟིར་བར་གྱུར་ཏེ། དེ་དག་ཕྱིར་ཞིང་མྱ་ངན་བྱེད་པས་གཟིར་བ་དེས་འདུ་ཤེས་ལོག་པ་འདུ་ཤེས་མ་ལོག་པར་གྱུར་ཏེ། སྨན་གང་ཁ་དོག་དང་དྲི་དང་རོར་ལྡན་པ་དེ་ཡང་ཁ་དོག་དང་དྲི་དང་རོར་ལྡན་པར་ཤེས་ནས་དེ་ནས་དེའི་ཚེ་དེ་འཐུངས་སོ། །དེ་འཐུངས་ནས་ནད་དེ་ལས་ཐར་བར་གྱུར་ཏོ། །དེ་ནས་སྨན་པ་དེས་བུ་དེ་དག་ནད་སོས་པར་རིག་ནས་སླར་བདག་ཉིད་བསྟན་ན།
tat kiṃ manyadhve kulaputrāḥ, mā haiva tasya vaidyasya tad upāyakauśalyaṃ kurvataḥ kaścin mṛṣāvādena saṃcodayet?	རིགས་ཀྱི་བུ་དག་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། སྨན་པ་ཐབས་མཁས་པ་བྱེད་པ་དེ་ལ་ལ་ལ་དག་དེ་བརྫུན་དུ་སྨྲའོ་ཞེས་ཟེར་རམ།
āhuḥ: no hīdaṃ bhagavan no hīdaṃ sugata |	གསོལ་པ་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ।
āha: evam eva kulaputrā aham apy aprameyāsaṃkhyeyakalpakoṭīnayutaśatasahasrābhisaṃbuddha imāṃ anuttarāṃ samyaksaṃbodhim | api tu khalu punaḥ kulaputrā aham antarāntaram evaṃrūpāṇy upāyakauśalyāni sattvānām upadarśayāmi vinayārtham | na ca me kaścid atra sthāne mṛṣāvādo bhavati || …	བཀའ་སྩལ་པ། རིགས་ཀྱི་བུ་དག་དེ་བཞིན་དུ་ང་ཡང་བསྐལ་པ་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་བརྒྱ་སྟོང་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ནས། བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་འདི་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་སོད་ཀྱི། ངས་སྐབས་སྐབས་སུ་ཐབས་མཁས་པ་འདི་ལྟ་བུ་དག་སེམས་ཅན་རྣམས་གདུལ་བའི་ཕྱིར་བསྟན་ཏེ། གནས་དེར་ང་ལ་བརྫུན་དུ་སྨྲ་བར་འགྱུར་བ་གང་ཡང་མེད་དོ། ། …

6. Isn't the Tathāgatagarbha the Same as the Ātman?

(*Laṅkāvatārasūtra*, ch. 2)

六、如來藏與外道之我論

摘自《楞伽經》第二品

laṅkāvatāre	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཨཱརྻ་ལང་ཀ་ཨ་བ་ཏཱ་ར་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་སཱུ་ཏྲ། བོད་སྐད་དུ། འཕགས་པ་ལང་ཀར་གཤེགས་པའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།
ṣaṭtriṃśatsāhasrasarvadharmasamuccayo nāma dvitīyaḥ parivartaḥ |	ཆོས་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ལེའུ་སྟེ་གཉིས་པའོ།
… atha khalu mahāmatir bodhisattvo mahāsattvo bhagavantam etad avocat: tathāgatagarbhaḥ punar bhagavatā sūtrāntapāṭhe 'nuvarṇitaḥ | sa ca kila tvayā prakṛtiprabhāsvaraviśuddhyādiviśuddha eva varṇyate dvātriṃśal-lakṣaṇadharaḥ sarvasattvadehāntargataḥ | mahārghamūlyaratnaṃ malina-vastupariveṣṭitam iva skandhadhātvāyatanavastuveṣṭito rāgadveṣamohā-bhūtaparikalpamalamalino nityo dhruvaḥ śivaḥ śāśvataś ca bhagavatā varṇitaḥ |	… དེ་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་བློ་གྲོས་ཆེན་པོས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་མདོ་སྡེ་བརྗོད་པ་ལས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་གསུངས་པ་དེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ་རྣམ་པར་དག་པས་ཐོག་མ་ནས་རྣམ་པར་དག་པ་ཉིད་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་དང་ལྡན་པ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལུས་ཀྱི་ནང་ན་མཆིས་པར་བརྗོད་དེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རིན་པོ་ཆེ་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་གོས་དྲི་མ་ཅན་གྱིས་ཡོངས་སུ་དཀྲིས་པ་ལྟར་ཕུང་པོ་དང་། ཁམས་དང་། སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་གོས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་དཀྲིས་པ། འདོད་ཆགས་དང་། ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་གི་ཟིལ་གྱིས་ནོན་པ། ཡོངས་སུ་རྟོག་པའི་དྲི་མས་དྲི་མ་ཅན་དུ་གྱུར་པ། རྟག་པ་དང་། བརྟན་པ་ཐེར་ཟུག་པར་ནི་བརྗོད་ན།
tat katham ayaṃ bhagavaṃs tīrthakarātmavādatulyas tathāgatagarbha-vādo na bhavati? tīrthakarā api bhagavan nityaḥ kartā nirguṇo vibhur avyaya ity ātmavādopadeśaṃ kurvanti |	བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོར་སྨྲ་བ་འདི་མུ་སྟེགས་བྱེད་ཀྱི་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་དང་ཇི་ལྟར་མི་འདྲ་བ་ལགས། བཅོམ་ལྡན་འདས་མུ་སྟེགས་བྱེད་རྣམས་ཀྱང་རྟག་པ་མེད་པ། བྱེད་པ་མེད་པ། ཡོན་ཏན་མེད་པ། ཁྱབ་པ་མི་འཇིག་པའོ་ཞེས་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་སྟོན་པར་བགྱིད་དོ། །

bhagavān āha: na hi mahāmate tīrthakarātmavādatulyo mama tathāgatagarbhopadeśaḥ | kiṃtu mahāmate tathāgatāḥ śūnyatābhūtakoṭinirvāṇānutpādānimittāpraṇihitādyānāṃ mahāmate padārthānāṃ tathāgatagarbhopadeśaṃ kṛtvā tathāgatā arhantaḥ samyaksaṃbuddhā bālānāṃ nairātmyasaṃtrāsapadavivarjanārthaṃ nirvikalpanirābhāsagocaraṃ tathāgatagarbhamukhopadeśena deśayanti | na cātra mahāmate anāgatapratyutpannair bodhisattvair mahāsattvair ātmābhiniveśaḥ kartavyaḥ |	བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་ངའི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་བསྟན་པ་ནི་མུ་སྟེགས་ཅན་གྱི་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་དང་མཚུངས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་དང་། ཡང་དག་པའི་མཐའ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་། མ་སྐྱེས་པ་དང་། མཚན་མ་མེད་པ་དང་། སྨོན་པ་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་གི་དོན་རྣམས་ལ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོར་བསྟན་པར་བྱས་ནས། བྱིས་པ་རྣམས་བདག་མེད་པས་འཇིག་པར་འགྱུར་བའི་གནས་རྣམ་པར་སྤང་བའི་དོན་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་སྒོ་བསྟན་པས་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་གནས་སྣང་བ་མེད་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་སྟོན་ཏེ། འདི་ལ་བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་མ་འོངས་པ་དང་། ད་ལྟར་བྱུང་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་བདག་ཏུ་མངོན་པར་ཞེན་པར་མི་བྱའོ། ।
tadyathā mahāmate kumbhakāra ekasmān mṛtparamāṇurāśer vividhāni bhāṇḍāni karoti hastaśilpadaṇḍodakasūtraprayatnayogāt | evam eva mahāmate tathāgatās tad eva dharmanairātmyaṃ sarvavikalpalakṣaṇavinivṛttaṃ vividhaiḥ prajñopāyakauśalyayogair garbhopadeśena vā nairātmyopadeśena vā kumbhakāravac citraiḥ padavyañjanaparyāyair deśayante | etasmāt kāraṇān mahāmate tīrthakarātmavādopadeśatulyas tathāgatagarbhopadeśo na bhavati |	བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དཔེར་ན་རྫ་མཁན་ནི་འཇིམ་པའི་རྡུལ་གྱི་ཕུང་པོ་གཅིག་ལས་ལག་པ་དང་། བཟོ་དང་། ལག་ཟུངས་དང་། ཆུ་དང་། སྲད་བུ་དང་། ནན་ཏན་ལྡན་པ་ལས་སྣོད་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་བྱེད་དོ། །བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དེ་བཞིན་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཆོས་ལ་བདག་མེད་པ་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་མཚན་ཉིད་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་ལོག་པ་དེ་ཉིད་ཤེས་རབ་དང་། ཐབས་ལ་མཁས་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོར་བསྟན་པའམ། བདག་མེད་པར་བསྟན་པས་ཀྱང་རུང་སྟེ། རྫ་མཁན་བཞིན་དུ་ཚིག་དང་། ཡི་གེའི་རྣམ་གྲངས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་སྟོན་ཏོ། །དེ་ལྟར་དེའི་ཕྱིར་བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོར་བསྟན་པས་མུ་སྟེགས་བྱེད་ཀྱི་བདག་ཏུ་སྨྲ་བའི་བསྟན་པ་དང་མི་འདྲའོ། ।
evaṃ hi mahāmate tathāgatagarbhopadeśam ātmavādābhiniviṣṭānāṃ tīrthakarāṇām ākarṣaṇārthaṃ tathāgatagarbhopadeśena nirdiśanti | kathaṃ bata abhūtātmavikalpadṛṣṭipatitāśayā vimokṣatrayagocarapatitāśayopetāḥ kṣipram anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbudhyerann iti | etadarthaṃ mahāmate tathāgatā arhantaḥ samyaksaṃbuddhās tathāgatagarbhopadeśaṃ kurvanti | ata etan na bhavati tīrthakarātmavādatulyam | tasmāt tarhi mahāmate tīrthakaradṛṣṭivinivṛttyarthaṃ tathāgatanairātmyagarbhānusāriṇā ca te bhavitavyam ||	བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དེ་ལྟར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་མུ་སྟེགས་བྱེད་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པ་རྣམས་དྲང་བའི་ཕྱིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་བསྟན་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་སྟོན་ཏེ། ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཏུ་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་ལྟ་བར་ལྷུང་བའི་བསམ་པ་ཅན་དག་རྣམ་པར་ཐར་པ་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་བསམ་པ་དང་ལྡན་ཞིང་། མྱུར་དུ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་འཚང་རྒྱ་བར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཞེ་ན། བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དེའི་དོན་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་སྟོན་པར་མཛད་དོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ནི་མུ་སྟེགས་བྱེད་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་དང་མཚུངས་པ་མ་ཡིན་

	ནོ། །བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་དེ་ལྟ་བས་ན་མུ་སྟེགས་བྱེད་ཀྱི་ལྟ་བ་རྣམ་པར་བཟློག་པའི་ཕྱིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་བདག་མེད་པའི་རྗེས་སུ་འཇུག་པར་བྱའོ། །
atha khalu bhagavāṃs tasyāṃ velāyām imāṃ gāthām abhāṣata:	དེ་ནས་དེའི་ཚེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདི་གསུངས་སོ། །
pudgalaḥ saṃtatiḥ skandhāḥ pratyayā aṇavas tathā | pradhānam īśvaraḥ kartā cittamātraṃ vikalpyate || 2.137 || …	གང་ཟག་རྒྱུན་དང་ཕུང་པོ་དང་། ། དེ་བཞིན་རྐྱེན་དང་རྡུལ་དག་དང་། ། གཙོ་བོ་དབང་པོ་བྱེད་པ་དག ། སེམས་ཙམ་པ་ལ་རྣམ་པར་བརྟགས། ། …

7. In Praise of the Teaching

(*Śatapañcāśatka*)

七、讚歎聖教

摘自《一百五十讚佛頌》

mātṛceṭaviracitaṃ śatapañcāśatkanāma buddhastotram |	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཤ་ཏ་པཉྩ་ཤ་ཏི་ཀ་ནཱ་མ་སྟུ་སྟོ་ཏྲ། བོད་སྐད་དུ། བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་བསྟོད་པ།
upodghātaḥ |	བསྟོད་པ་གླེང་བསླང་བ་སྟེ་ལེའུ་དང་པོའོ།
sarvadā sarvathā sarve yasya doṣā na santi ha | sarve sarvābhisāreṇa yatra cāvasthitā guṇāḥ || 1 ||	གང་ཞིག་ལ་ནི་ཉེས་པ་ཀུན།། གཏན་ནས་ཡོང་ཡེ་མི་མངའ་ཞིང་།། གང་ལའང་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ།། ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་གནས་གྱུར་པ།།
tam eva śaraṇaṃ gantuṃ taṃ stotuṃ tam upāsitum | tasyaiva śāsane sthātuṃ nyāyyaṃ yady asti cetanā || 2 ||	གལ་ཏེ་སེམས་ཤིག་ཡོད་ན་ནི།། དེ་ཉིད་ལ་ནི་སྐྱབས་འགྲོ་ཞིང་།། དེ་བསྟོད་དེ་ནི་བཀུར་བ་དང་།། དེ་ཡི་བསྟན་ལ་གནས་པའི་རིགས།།
savāsanāś ca te doṣā na santy ekasya tāyinaḥ | sarve sarvavidaḥ santi guṇās te cānapāyinaḥ || 3 ||	ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ལ་ཡོན་ཏན་ཀུན།། མངའ་ལ་དེ་ཡང་ཉམས་མི་མངའ།། ཉེས་པ་བག་ཆགས་བཅས་དེ་ཡང་།། སྐྱོབ་པ་གཅིག་པུ་ལ་མི་མངའ།།

na hi pratiniviṣṭo 'pi manovākkāyakarmasu | saha dharmeṇa labhate kaścid bhagavato 'ntaram || 4 ||	བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐུ་དང་ནི། ། གསུང་དང་ཐུགས་ཀྱི་ཕྲིན་ལས་ལ། ། ཞི་འགྲས་གྱུར་པ་གང་གིས་ཀྱང་། ། ཆོས་དང་ལྡན་པར་གླགས་མི་རྙེད། །
so 'haṃ prāpya manuṣyatvaṃ sasaddharmamahotsavam | mahārṇavayugacchidrakūrmagrīvārpaṇopamam || 5 ||	རྒྱ་མཚོར་གཉའ་ཤིང་བུ་ག་རུ། ། རུས་སྦལ་མགྲིན་པ་ཚུད་པ་ལྟར། ། དམ་ཆོས་དགའ་སྟོན་ཆེར་བཅས་པའི། ། མི་ཉིད་བདག་གིས་ཐོབ་ནས་ནི། །
anityatāvyanusṛtāṃ karmacchidrasasaṃśayām | āttasārāṃ kariṣyāmi kathaṃ nemāṃ sarasvatīm || 6 ||	མི་རྟག་ཉིད་དང་རྗེས་འབྲེལ་ཞིང་། ། ལས་ཀྱི་གླགས་ལ་དོགས་བཅས་པ། ། བདག་གི་ཚེ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་གོ། ། སྙིང་པོ་ཅི་ཕྱིར་བླང་མི་བྱ། །
ity asaṃkhyeyaviṣayān avetyāpi guṇān muneḥ | tadekadeśapraṇayaḥ kriyate svārthagauravāt || 7 ||	དེ་ལྟར་ཐུབ་པའི་ཡོན་ཏན་གྱི། ། ཡུལ་ལྟ་གྲངས་མེད་ཤེས་མོད་ཀྱི། ། རང་གི་དོན་ལ་གུས་པ་ཡིས། ། དེ་ཡི་ཕྱོགས་གཅིག་བསྒྲིམས་ཏེ་བརྗོད། །
svayaṃbhuve namas te 'stu prabhūtādbhutakarmaṇe | yasya saṃkhyāprabhāvābhyāṃ na guṇeṣv asti niścayaḥ || 8 ||	གང་གི་ཡོན་ཏན་གྲངས་དག་དང་། ། མཐུ་ལ་ཐུག་པ་མ་མཆིས་ལ། ། རྨད་བྱུང་ཕྲིན་ལས་དཔག་མེད་ཅན། ། རང་བྱུང་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །
iyanta iti nāsty anta īdṛśā iti kā kathā | puṇyā ity eva tu guṇān prati te mukharā vayam || 9 ||	འདི་སྙེད་བགྱི་བའི་མཐའ་མེད་ན། ། འདི་ལྟར་ལགས་ཞེས་ཅི་ཞིག་སྨོས། ། ཁྱོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་སྨད་དུ་བདག ། བསོད་ནམས་སྙམ་ནས་སྨྲི་བརྗོལ་སྐྱེས། །

śāsanastavaḥ |	བསྟན་པ་ལ་བསྟོད་པ་སྟེ་ལེའུ་བརྒྱད་པའོ།
ekāyanaṃ sukhopāyaṃ svanubandhi niratyayam | ādimadhyāntakalyāṇaṃ tava nānyasya śāsanam || 82 ||	བགྲོད་པ་གཅིག་དང་ཐབས་བདེ་དང་། ། ལེགས་པར་འབྲེལ་དང་ཉེས་པ་མེད། ། ཐོག་མ་བར་དང་མཐར་དགེ་བས། ། ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་འདྲ་གཞན་ལ་མེད། །
evam ekāntakāntaṃ te dṛṣṭirāgeṇa bāliśāḥ | mataṃ yadi vigarhanti nāsti dṛṣṭisamo ripuḥ || 83 ||	ཁྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་དེ་ལྟ་བུ། ། གཅིག་པུ་ཕངས་ལ་ལྟ་ཆགས་པས། ། བྱིས་པ་གལ་ཏེ་སྨོད་བགྱིད་ན། ། ལྟ་དང་འདྲ་བའི་དགྲ་མ་མཆིས། །
anvabhuṅkthā yad asyārthe jagato vyasanaṃ bahu | tat saṃsmṛtya virūpe 'pi stheyaṃ te śāsane bhavet || 84 ||	གཞན་ནི་འགྲོ་བའི་དོན་སླད་དུ། ། སྡུག་བསྔལ་མང་བསྟར་གང་ལགས་པ། ། དེ་བསམས་ཁྱོད་བསྟན་ངན་ན་ཡང་། ། གནས་པར་བགྱི་བ་ལ་ཐུག་ན། །
prāg eva hitakartuś ca hitavaktuś ca śāsanam | kathaṃ na nāma kāryaṃ syād ādīptaśirasāpi te || 85 ||	ཕན་པ་གསུང་ཞིང་ཕན་མཛད་པ། ། ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པ་ཅི་སྨོས་ཏེ། ། མགོ་ལ་ཞུགས་ནི་འབར་བས་ཀྱང་། ། ཅི་ཡི་སླད་དུ་སྒྲུབ་མི་བགྱིད། །
bhujiṣyatā bodhisukhaṃ tvadguṇāpacitiḥ śamaḥ | prāpyate tvanmatāt sarvam idaṃ bhadracatuṣṭayam || 86 ||	ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པས་རང་དབང་དང་། ། བྱང་ཆུབ་བདེ་དང་ཞི་བ་དང་། ། ཁྱོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བསྔགས་པ་དང་། ། ལེགས་པ་བཞི་པོ་འདི་ཀུན་ཐོབ། །
trāsanaṃ sarvatīrthyānāṃ namucer upatāpanam | āśvāsanaṃ nṛdevānāṃ tavedaṃ vīra śāsanam || 87 ||	དཔའ་བོ་ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པ་འདི། ། མུ་སྟེགས་ཐམས་ཅད་སྐྲག་མཛད་ལ། །

	བདུད་ནི་སེམས་ཕོང་ཆུད་མཛད་ཅིང་། ། ལྷ་དང་མི་རྣམས་དབུགས་ཀྱང་འབྱིན། །
traidhātukamahābhaumam asaṅgam anavagraham | śāsanena tavākrāntam antakasyāpi śāsanam || 88 ||	འཆི་བདག་བསྟན་པ་ཁམས་གསུམ་གྱི། ། ས་ཆེན་དག་ན་སྤྱོད་བགྱིད་པ། ། མི་ཐོགས་བཟློག་པ་མ་མཆིས་པའང་། ། ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པས་ཟིལ་གྱིས་མནན། །
tvacchāsananayajño hi tiṣṭhet kalpam apīcchayā | prayāti tatra tu svairī yatra mṛtyor agocaraḥ || 89 ||	ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པའི་ལུགས་འཚལ་བ། ། དགའ་ན་བསྐལ་པར་ཡང་གནས་ལ། ། གང་དུ་བདུད་ཀྱིས་མི་རྗེ་བ། ། དེར་ཡང་དགའ་མགུར་རབ་ཏུ་མཆི། །
āgamasyārthacintāyā bhāvanopāsanasya ca | kālatrayavibhāgo 'sti nānyatra tava śāsanāt || 90 ||	ལུང་གི་དོན་ནི་བསམ་པ་དང་། ། བསྒོམ་དང་གུས་པར་མཉན་པ་ཡི། ། དུས་གསུམ་ཆ་དབྱེ་ཁྱོད་ཀྱི་ནི། ། བསྟན་ལས་གཞན་ལ་མཆིས་མ་ལགས། །
evaṃ kalyāṇakalilaṃ tavedam ṛṣipuṅgava | śāsanaṃ nādriyante yat kiṃ vaiśasataraṃ tataḥ || 91 ||	དྲང་སྲོང་སྐྱེས་མཆོག་ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན། ། དེ་ལྟར་ལེགས་པས་ཁྱབ་འདི་ལ། ། མ་གུས་གང་ལགས་དེ་ལས་ནི། ། སྡུག་བསྔལ་ཆེན་པོའང་ཅི་ཞིག་མཆིས། །

8. **Hymn to the Incomparable One**

(*Niraupamyastava*)

八、讚歎世尊無與倫比

《無可喻讚》

nāgārjunaviracito niraupamyastavaḥ |	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ནི་རཽ་པ་མ་སྟ་བཾ། བོད་སྐད་དུ། དཔེ་མེད་པར་བསྟོད་པ།
niraupamya namas tubhyaṃ niḥsvabhāvārthavedine | yas tvaṃ dṛṣṭivipannasya lokasyāsya hitodyataḥ || 1 ||	གང་ཞིག་ལྟ་བས་ཕོངས་པ་ཡི། ། འཇིག་རྟེན་འདི་ལ་ཕན་བརྩོན་ཁྱོད། ། དངོས་པོ་མེད་པའི་དོན་རིག་པས། ། དཔེ་མེད་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་བསྟོད། །
na ca nāma tvayā kiṃcid dṛṣṭaṃ bauddhena cakṣuṣā | anuttarā ca te nātha dṛṣṭis tattvārthadarśinī || 2 ||	གང་ཞིག་ཁྱོད་ཀྱིས་ཅུང་ཞིག་ཀྱང་། ། སངས་རྒྱས་སྤྱན་གྱིས་མ་གཟིགས་པ། ། ཁྱོད་ཀྱིས་གཟིགས་པ་བླ་མེད་དེ། ། དེ་ཉིད་དོན་ནི་རིག་པ་ལགས། །
na boddhā na ca boddhavyam astīha paramārthataḥ | aho paramadurbodhāṃ dharmatāṃ buddhavān asi || 3 ||	དོན་དམ་པ་ཡི་ཡོད་པ་ཉིད། ། རྟོགས་དང་རྟོགས་བྱ་མི་མངའ་ཞིང་། ། ཨེ་མའོ་མཆོག་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་བའི། ། ཆོས་ཉིད་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་རྟོགས། །
na tvayotpāditaḥ kaścid dharmo nāpi nirodhitaḥ | samatādarśanenaiva prāptaṃ padam anuttaram || 4 ||	ཁྱོད་ཀྱིས་ཅུང་ཞིག་མ་བསྐྱེད་ཅིང་། ། ཆོས་རྣམས་བཀག་པའང་མ་ལགས་ལ། །

	མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡིས། ། བླ་ན་མེད་པའི་གོ་འཕང་བརྙེས། །
na saṃsārāpakarṣeṇa tvayā nirvāṇam īpsitam | śāntis te 'dhigatā nātha saṃsārānupalabdhitaḥ || 5 ||	འཁོར་བ་སྤངས་པར་གྱུར་པ་ཡིས། ། མྱ་ངན་འདས་ཁྱོད་མི་བཞེད་ཀྱི། ། འཁོར་བ་མ་དམིགས་པ་ཉིད་ཀྱི། ། ཞི་དེ་མགོན་པོ་ཁྱོད་ཀྱིས་རྙོགས། །
tvaṃ vivedaikarasatāṃ saṃkleśavyavadānayoḥ | dharmadhātvavinirbhedād viśuddhaś cāsi sarvataḥ || 6 ||	ཁྱོད་ཀྱིས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་དང་། ། རྣམ་བྱང་རོ་གཅིག་གྱུར་རིག་པས། ། ཆོས་དབྱིངས་མངོན་པར་དབྱེར་མེད་པ། ། ཀུན་དུ་རྣམ་པར་དག་པར་གྱུར། །
nodāhṛtaṃ tvayā kiṃcid ekam apy akṣaraṃ vibho | kṛtsnaś ca vaineyajano dharmavarṣeṇa tarpitaḥ || 7 ||	གཙོ་བོ་ཁྱོད་ཀྱིས་འགའ་ཞིག་ཏུ། ། ཡི་གེ་གཅིག་ཀྱང་མ་གསུངས་ལ། ། གདུལ་བྱའི་འགྲོ་བ་མ་ལུས་པ། ། ཆོས་ཀྱི་ཆར་གྱིས་ཚིམ་པར་མཛད། །
na te 'sti saktiḥ skandheṣu dhātuṣv āyataneṣu ca | ākāśasamacittas tvaṃ sarvadharmeṣv aniśritaḥ || 8 ||	མཁའ་དང་མཉམ་པའི་ཐུགས་མངའ་ཁྱོད། ། ཕུང་པོ་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ལ། ། ཆགས་པར་གྱུར་པ་མི་མངའ་བས། ། ཆོས་རྣམས་ཀུན་ལ་བརྟེན་མ་ལགས། །
sattvasaṃjñā ca te nātha sarvathā na pravartate | duḥkhārteṣu ca sattveṣu tvam atīva kṛpātmakaḥ || 9 ||	མགོན་ཁྱོད་སེམས་ཅན་འདུ་ཤེས་ཀྱིས། ། འཇུག་པ་ཀུན་དུ་མི་མངའ་ཡང་། ། སྡུག་བསྔལ་གྱུར་པའི་སེམས་ཅན་ལ། ། སྙིང་རྗེའི་བདག་ཉིད་གྱུར་པའང་ཁྱོད། །
sukhaduḥkhātmanairātmyanityānityādiṣu prabho | iti nānāvikalpeṣu buddhis tava na sajjate || 10 ||	བདེ་དང་སྡུག་བསྔལ་དེ་བཞིན་དུ། ། རྟག་མི་རྟག་སོགས་ལ་གཙོ་ཁྱོད། །

	དེ་ལྟའི་རྣམ་རྟོག་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས། ། ཐུགས་ནི་ཆགས་པར་གྱུར་མ་ལགས། །
na gatir nāgatiḥ kācid dharmāṇām iti te matiḥ | na kvacid rāśibhavo 'to 'si paramārthavit || 11 ||	ཆོས་རྣམས་གང་དུའང་འགྲོ་འོང་མེད། ། དེ་བཞིན་ཁྱོད་ཀྱིས་གཟིགས་པའང་ལགས། ། འགའ་རུ་སྤུངས་པ་མ་མཆིས་པ། ། དེ་ཕྱིར་དོན་དམ་རིག་པའང་ལགས། །
sarvatrānugataś cāsi na ca jāto 'si kutracit | janmadharmaśarīrābhyām acintyas tvaṃ mahāmune || 12 ||	ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་ཞུགས་གྱུར་ཀྱང་། ། འགའ་རུ་འབྱུང་བའང་མ་ལགས་ལ། ། སྐྱེ་དང་ཆོས་དང་སྐུ་རྣམས་ཀྱང་། ། ཐུབ་ཆེན་ཁྱོད་ཀྱི་བསམ་མི་ཁྱབ། །
ekānekatvarahitaṃ pratiśrutkopamaṃ jagat | saṃkrāntināśāpagataṃ buddhavāṃs tvam aninditaḥ || 13 ||	གཅིག་དང་གཞན་པ་རྣམས་སྤངས་པ། ། བྲག་ཅ་ལྟ་བུའི་འགྲོ་བ་རྣམས། ། འཕོ་དང་འཇིག་པ་རྣམ་སྤངས་པ། ། སྨད་པ་མེད་པ་ཁྱོད་ཀྱིས་རྟོགས། །
śāśvatocchedarahitaṃ lakṣyalakṣaṇavarjitam | saṃsāram avabuddhas tvaṃ svapnamāyādivat prabho || 14 ||	རྟག་དང་ཆད་པ་དང་བྲལ་ཞིང་། ། མཚན་ཉིད་མཚོན་བྱ་རྣམ་སྤངས་པར། ། གཙོ་བོས་རྨི་ལམ་སྒྱུ་ཚོགས་བཞིན། ། འཁོར་བ་ངེས་པར་རྟོགས་པ་ལགས། །
vāsanāmūlaparyantāḥ kleśās te 'nagha nirjitāḥ | kleśaprakṛtitaś caiva tvayāmṛtam upārjitam || 15 ||	བག་ཆགས་གཞིར་གྱུར་མཐར་ཐུག་པའི། ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་སྡིག་པ་སྤངས། ། ཉོན་མོངས་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡང་། ། ཁྱོད་ཀྱིས་བདུད་རྩི་ཉིད་དུ་བསྒྲུབས། །
alakṣaṇaṃ tvayā dhīra dṛṣṭaṃ rūpam arūpavat | lakṣaṇojjvalagātraś ca dṛśyase rūpagocare || 16 ||	དཔའ་བོ་ཁྱོད་ཀྱིས་གཟུགས་རྣམས་ཀྱི། ། མཚན་མ་མེད་མཐོང་གཟུགས་མེད་བཞིན། །

	མཚན་གྱིས་འབར་བའི་སྐུ་ཉིད་ཀྱང་།། གཟུགས་སུ་སྤྱོད་ཡུལ་ཉིད་དུ་མཐོང་།།
na ca rūpeṇa dṛṣṭena dṛṣṭa ity abhidhīyase | dharme dṛṣṭe sudṛṣṭo 'si dharmatā na ca dṛśyate || 17 ||	གཟུགས་སུ་མཐོང་བས་མཐོང་མིན་ཡང་།། མཐོང་ངོ་ཞེས་ནི་རྗོད་པར་བྱེད།། ཆོས་མཐོང་བས་ནི་ཤིན་ཏུ་མཐོང་།། ཆོས་ཉིད་མཐོང་བ་མ་ཡིན་ནོ།།
śauṣiryaṃ nāsti te kāye māṃsāsthirudhiraṃ na ca | indrāyudham ivākāśe kāyaṃ darśitavān asi || 18 ||	ཁོང་སྟོང་ཁྱོད་ཀྱི་སྐུ་ལ་མེད།། ཤ་དང་རུས་པ་ཁྲག་མེད་ཀྱང་།། ནམ་མཁའི་དབང་པོའི་གཞུ་བཞིན་དུ།། ཁྱོད་ཀྱི་སྐུ་ནི་སྟོན་པར་མཛད།།
nāmayo nāśuciḥ kāye kṣuttṛṣṇāsaṃbhavo na ca | tvayā lokānuvṛttyarthaṃ darśitā laukikī kriyā || 19 ||	སྐུ་ལ་བསྙུན་མེད་མི་གཙང་མེད།། བཀྲེས་དང་སྐོམ་པ་འབྱུང་མེད་ཀྱང་།། ཁྱོད་ནི་འཇིག་རྟེན་རྗེས་འཇུག་ཕྱིར།། འཇིག་རྟེན་སྤྱོད་པའང་སྟོན་པར་མཛད།།
karmāvaraṇadoṣaś ca sarvathānagha nāsti te | tvayā lokānukampārthaṃ karmaplutiḥ pradarśitā || 20 ||	ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པའི་སྐྱོན་རྣམས་ནི།། སྡིག་མེད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀུན་སྤངས་ཀྱང་།། ཁྱོད་ཀྱིས་སེམས་ཅན་རྗེས་གཟུང་ཕྱིར།། ལས་སྤངས་པར་ཡང་རབ་ཏུ་བསྟན།།
dharmadhātor asaṃbhedād yānabhedo 'sti na prabho | yānatritayam ākhyātaṃ tvayā sattvāvatārataḥ || 21 ||	ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ལ་དབྱེར་མེད་ཕྱིར།། གཙོ་བོ་ཐེག་དབྱེར་མ་མཆིས་ཀྱང་།། ཁྱོད་ཀྱི་ཐེག་པ་གསུམ་བསྟན་པ།། སེམས་ཅན་གཞུག་པའི་ཆེད་དུ་ལགས།།
nityo dhruvaḥ śivaḥ kāyas tava dharmamayo jinaḥ | vineyajanahetoś ca darśitā nirvṛtis tvayā || 22 ||	རྟག་ཅིང་བརྟེན་ལ་ཞི་བ་ཡི།། ཆོས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཁྱོད་ཀྱི་སྐུ།།

	རྒྱལ་བས་གདུལ་བྱ་འགྲོ་བའི་ཕྱིར། ། ཁྱོད་ཉིད་མྱ་ངན་འདས་པར་བསྟན། །
lokadhātuṣv ameyeṣu tvadbhaktaiḥ punar īkṣase | cyutijanmābhisaṃbodhicakranirvṛtilālasaiḥ || 23 ||	གྲངས་མེད་འཇིག་རྟེན་ཁམས་རྣམས་སུ། ། འདས་དང་བལྟམས་དང་མངོན་བྱང་ཆུབ། ། འཁོར་བའང་ཐར་པར་མོས་རྣམས་ཀྱི། ། ཁྱོད་ལ་གུས་རྣམས་ཀྱིས་ཡང་མཐོང་། །
na te 'sti manyanā nātha na vikalpo na ceñjanā | anābhogena te loke buddhakṛtyaṃ pravartate || 24 ||	མགོན་པོ་སེམས་པ་མི་མངའ་ཞིང་། ། རྣམ་རྟོག་གཡོ་བ་མི་མངའ་ཡང་། ། ཁྱོད་ཉིད་ངང་གིས་འཇིག་རྟེན་ལ། ། སངས་རྒྱས་མཛད་པའང་འཇུག་པར་འགྱུར། །
iti sugatam acintyam aprameyaṃ guṇakusumair avakīrya yan mayāptam | kuśalam iha bhavantu tena sattvāḥ paramagabhīramunīndradharmabhājaḥ || 25 ||	དེ་ལྟར་བདེ་གཤེགས་ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་བསམ་མི་ཁྱབ། ། མེ་ཏོག་གིས་བརྒྱན་པ་ལས་བསོད་ནམས་གང་ཐོབ་པར། ། གྱུར་པ་འདི་ནི་སེམས་ཅན་མ་ལུས་པ་འདི་དག ། མཆོག་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་ཐུབ་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྣོད་གྱུར་ཅིག །
niraupamyastavaḥ samāptaḥ ||	དཔེ་མེད་པར་བསྟོད་པ་སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། ||

9. **Hymn to the Mother of All Buddhas**

(*Prajñāpāramitāstotra*)

九、**讚歎諸佛之母**

《般若波羅蜜多讚》

rāhulabhadraviracitaṃ prajñāpāramitāstotram |	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། པྲ་ཛྙཱ་པཱ་ར་མི་ཏ་སྟོ་ཏྲཾ། བོད་སྐད་དུ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་མའི་བསྟོད་པ།
om namaḥ śrīprajñāpāramitāyai |	བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་མ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །
nirvikalpe namas tubhyaṃ prajñāpāramite 'mite | yā tvaṃ sarvānavadyāṅgi niravadyair nirīkṣyase || 1 ||	གང་ཁྱོད་སྒྲ་ཀུན་ཉེས་མེད་ལ། ། ཉེས་མེད་རྣམས་ཀྱིས་གཟིགས་མཛད་པ། ། དཔག་མེད་ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན། ། རྣམ་པར་མི་རྟོག་ཕྱག་འཚལ་འདུད། །
ākāśam iva nirlepāṃ niṣprapañcāṃ nirakṣarām | yas tvāṃ paśyati bhāvena sa paśyati tathāgatam || 2 ||	ནམ་མཁའ་བཞིན་དུ་གོས་མེད་ཅིང་། ། སྤྲོས་པ་མེད་ཅིང་ཡི་གེ་མེད། ། བསམ་ཡས་ཁྱོད་མཐོང་གང་ཡིན་པ། ། དེས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མཐོང་། །
tava cārye guṇāḍhyāyā buddhasya ca jagadguroḥ | na paśyanty antaraṃ santaś candracandrikayor iva || 3 ||	འཕགས་མ་ཡོན་ཏན་ཕྱུག་ཁྱོད་དང་། ། སངས་རྒྱས་འགྲོ་བའི་བླ་མ་རྣམས། ། ཁྱད་པར་ཡོད་པར་མ་འཁྲུམས་ཏེ། ། ཟླ་བ་དང་ནི་ཟླ་འོད་བཞིན། །

kṛpātmakāḥ prapadya tvāṃ buddhadharmapuraḥsarīm | sukhenāyānti māhātmyam atulaṃ bhaktivatsale || 4 ||	གུས་ལ་བྱམས་མ་སངས་རྒྱས་ཀྱི། ། ཆོས་ཀྱི་སྔོན་འགྲོ་ཁྱོད་བརྟན་ནས། ། ཐུགས་རྗེའི་བདག་ཉིད་མཉམ་མེད་པའི། ། བདག་ཉིད་ཆེན་པོར་བདེ་ལྷག་འགྲོ། །
sakṛd apy āśaye śuddhe yas tvāṃ vidhivad īkṣate | tenāpi niyataṃ siddhiḥ prāpyate 'moghadarśane || 5 ||	ལན་ཅིག་ཙམ་ཡང་བསམ་དག་པས། ། ཁྱོད་ལ་ཚུལ་བཞིན་བལྟ་བ་དང་། ། དེས་ཀྱང་མཐོང་བ་དོན་ཡོད་ཀྱི། ། དངོས་གྲུབ་ངེས་པར་ཐོབ་པར་འགྱུར། །
sarveṣām api vīrāṇāṃ parārthaniratātmanām | poṣikā janayitrī ca mātā tvam asi vatsalā || 6 ||	གཞན་དོན་མངོན་དགའི་བདག་ཉིད་ཅན། ། དཔའ་བོ་དག་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི། ། གསོ་མཛད་བསྐྱེད་པར་མཛད་པ་སྟེ། ། ཁྱོད་ནི་བྱམས་མའི་ཡུམ་ལགས་སོ། །
yad buddhā lokaguravaḥ putrās tava kṛpālavaḥ | tena tvam api kalyāṇi sarvasattvapitāmahī || 7 ||	གང་སླད་སངས་རྒྱས་འཇིག་རྟེན་གཙོ། ། ཐུགས་རྗེ་ཅན་རྣམས་ཁྱོད་ཀྱི་སྲས། ། དེ་ཡི་སླད་དུ་དགེ་མ་ཁྱོད། ། སེམས་ཅན་ཀུན་གྱི་ཕྱི་མོ་ལགས། །
sarvapāramitābhis tvaṃ nirmalābhir anindite | candralekheva tārābhir anuyātāsi sarvadā || 8 ||	ཕ་རོལ་ཕྱིན་པ་དྲི་མེད་པ། ། ཀུན་གྱིས་མ་སྨད་པ་ཁྱོད་ཀྱི། ། དུས་ཀུན་རྗེས་སུ་འབྲང་ལགས་པ། ། རྒྱུ་སྐར་རྣམས་ཀྱིས་ཟླ་རིས་བཞིན། །
vineyaṃ janam āsādya tatra tatra tathāgataiḥ | bahurūpā tvam evaikā nānānāmabhir īḍyase || 9 ||	གདུལ་བྱའི་འགྲོ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། ། དེ་དང་དེ་བཞིན་གཤེགས་རྣམས་ཀྱིས། ། ཁྱོད་ཉིད་གཅིག་པུ་ཚུལ་མང་དུ། ། སྣ་ཚོགས་མཚན་གྱིས་བསྔགས་པ་མཛད། །

prabhāṃ prāpyeva dīptāṃśor avaśyāyodabindavaḥ | tvāṃ prāpya pralayaṃ yānti doṣā vādāś ca vādināṃ || 10 ||	ཟིལ་པའི་ཆུ་ཡི་ཐིགས་པ་རྣམས། ། ཉི་མའི་འོད་དང་མཇལ་བ་བཞིན། ། རྒོལ་བ་རྣམས་ཀྱི་རྩོད་དང་སྐྱོན། ། ཁྱོད་དང་མཇལ་ན་འཇིག་པར་འགྱུར། ।
tvam eva trāsajananī bālānāṃ bhīmadarśanā | āśvāsajananī cāsi viduṣāṃ saumyadarśanā || 11 ||	ཁྱོད་ཉིད་བྱིས་པ་རྣམས་ལ་ནི། ། སྐྲག་བྱེད་མཐོང་ན་འཇིགས་པ་དང་། ། མཁས་པ་རྣམས་ལ་དབུགས་འབྱིན་པ། ། སྐྱིད་པས་མཐོང་ན་ཞི་བ་ལགས། ।
yasya tvayy apy abhiṣvaṅgas tvannāthasya na vidyate | tasyāmba katham anyatra rāgadveṣau bhaviṣyataḥ || 12 ||	ཁྱོད་མགོན་གང་ལ་ཁྱོད་ལ་ཡང་། ། མངོན་པར་ཆགས་པ་མངའ་མིན་ན། ། དེ་ལ་ཡུམ་གཅིག་ཇི་ལྟར་ན། ། གཞན་ལ་འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་འབྱུང་། ।
nāgacchasi kutaścit tvaṃ na ca kvacana gacchasi | sthāneṣv api ca sarveṣu vidvadbhir nopalabhyase || 13 ||	ཁྱོད་ནི་གང་ནས་མ་བྱོན་ཞིང་། ། གང་དུ་ཡང་ནི་མི་གཤེགས་པས། ། གནས་ནི་ཐམས་ཅད་དག་ཏུ་ཡང་། ། མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དམིགས་མ་ལགས། ।
ye tvāṃ evaṃ na paśyanti prapadyante ca bhāvataḥ | prapadya ca vimucyante tad idaṃ mahad adbhutam || 14 ||	གང་ཁྱོད་དེ་ལྟར་མ་འཁྲུམས་ནས། ། བསམ་པ་ཡིས་ནི་བསྐྱབས་པ་དང་། ། བསྐྱབས་པ་ལས་ནི་རྣམ་གྲོལ་བ། ། དེ་འདིར་རྨད་བྱུང་ཆེན་པོ་ལགས། ।
tvām eva badhyate paśyann apaśyann api badhyate | tvām eva mucyate paśyann apaśyann api mucyate || 15 ||	ཁྱོད་ཉིད་མཐོང་ན་འཆིང་འགྱུར་ཞིང་། ། མ་མཐོང་ན་ཡང་འཆིང་བར་འགྱུར། ། ཁྱོད་ཉིད་མཐོང་ན་གྲོལ་འགྱུར་ཞིང་། ། མ་མཐོང་ན་ཡང་གྲོལ་བར་འགྱུར། ।

aho vismayanīyāsi gambhīrāsi yaśasvini | sudurbodhāsi māyeva dṛśyase na ca dṛśyase || 16 ||	ཨེ་མ་ཡ་མཚན་ཆེར་འོང་མ། ། གྲགས་ལྡན་མ་ཁྱོད་བཟང་མོ་ལགས། ། ཤིན་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་སྒྱུ་མ་བཞིན། ། སྣང་ཞིང་མི་སྣང་བ་ཡང་ལགས། །
buddhaiḥ pratyekabuddhaiś ca śrāvakaiś ca niṣevitā | mārgas tvam ekā mokṣasya nāsty anya iti niścayaḥ || 17 ||	སངས་རྒྱས་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་དང་། ། ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་བསྟེན་མ། ། ཁྱོད་ཉིད་གཅིག་པུ་ཐར་པའི་ལམ། ། དེ་ལྟར་གཞན་དག་མེད་པར་ངེས། །
vyavahāraṃ puraskṛtya prajñaptyarthaṃ śarīriṇām | kṛpayā lokanāthais tvam ucyase ca na cocyase || 18 ||	ལུས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་དོན་དུ། ། ཐ་སྙད་མདུན་དུ་མཛད་ནས་ནི། ། བརྩེ་བས་འཇིག་རྟེན་མགོན་རྣམས་ཀྱིས། ། ཁྱོད་བསྟན་མ་བསྟན་པར་ཡང་གདའ། །
śaktaḥ kas tvām iha stotuṃ nirnimittāṃ nirañjanām | sarvavāgviśayātītāṃ yā tvaṃ kvacid aniśritā || 19 ||	འདིར་ཁྱོད་བསྟོད་པར་སུས་རྗེ་ཐོགས། ། མཚན་མ་མེད་ཅིང་གོས་པ་མེད། ། ངག་གི་ཡུལ་ཀུན་ལས་འདས་མ། ། གང་ཁྱོད་འགར་ཡང་རྟེན་མི་མངའ། །
saty evam api saṃvṛtyā vākpathair vayam īdṛśaiḥ | tvām astutyām api satīṃ tuṣṭūṣantaḥ sunirvṛtāḥ || 20 ||	དེ་ལྟར་གདའ་ཡང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ། ། བདག་ཅག་ངག་ལམ་འདི་འདྲ་བས། ། ཁྱོད་ནི་བསྟོད་བྱར་མི་གདའ་ནའང་། ། བསྟོད་པས་ཤིན་ཏུ་མྱ་ངན་འདས། །
prajñāpāramitāṃ stutvā yan mayopacitaṃ śubham | tenāstv āśu jagat kṛtsnaṃ prajñāpāraparāyaṇam || 21 ||	ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན་བསྟོད་ལས། ། བདག་གིས་དགེ་བ་གང་བསགས་པ། ། དེ་ཡིས་འཇིག་རྟེན་མ་ལུས་པ། ། ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན་གཞོལ་ཤོག །

	ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་མའི་བསྟོད་པ་སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།

10. **The Buffalo and the Monkey**

(*Jātakamālā*)

十、水牛與猴子的故事

摘自《本生鬘》

āryaśūraviracitāyāṃ jātakamālāyāṃ	སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་རྒྱུད་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་སྦྱར་བ།
mahiṣajātakaṃ trayastriṃśattamam |	མ་ཧེར་སྐྱེས་པའི་རབས་ཏེ་སུམ་ཅུ་གསུམ་པ།
sati kṣantavye kṣamā syān nāsatīty apakāriṇām api sādhavo lābham iva bahu manyante | tad yathānuśrūyate:	བཟོད་པར་བྱ་བ་ཡོད་ན། བཟོད་པ་ཡོད་པར་འགྱུར་གྱི་མེད་ན་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་བས་ན་དགེ་བ་རྣམས་ནི་གནོད་པར་བྱེད་པ་ལ་ཡང་ཁེ་རྙེད་པ་དང་འདྲ་བར་དགའ་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ཡང་འདི་ལྟར་
bodhisattvaḥ kilānyatamasminn araṇyapradeśe paṅkasaṃparkāt paruṣa-vapur nīlameghaviccheda iva pādacārī vanamahiṣavṛṣo babhūva | sa tasyāṃ durlabhadharmasaṃjñāyāṃ saṃmohabahulāyām api tiryaggatau vartamānaḥ paṭuvijñānatvān na dharmacaryānirudyogamatir babhūva |	བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ནགས་ཚལ་དགོན་པ་ཞིག་ན། མ་ཧེ་རྒོད་ཀྱི་ཁྱུ་མཆོག་ལུས་འདམ་རྫབ་ཀྱིས་བསྐུས་པས་རྩུབ་པར་གྱུར་པ། སྤྲིན་གྱི་ཕུང་པོ་སོགས་ཤིག་ཏུ་ཆད་པ་རྐང་གིས་འགྲོ་ཤེས་པ་འདྲ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཏོ་ཞེས་གྲགས་སོ། །དེ་དུད་འགྲོའི་སྐྱེ་གནས་ན་ཆོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དཀོན་པས་གཏི་མུག་ཆེ་བའི་གནས་སུ་སྐྱེས་ཀྱང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་གསལ་བས་ཆོས་སྤྱོད་པ་ལ་སེམས་མི་བརྩོན་པར་མ་གྱུར་ཏོ། །
cirānuvṛttyeva nibaddhabhāvā na taṃ kadācit karuṇā mumoca | ko 'pi prabhāvaḥ sa tu karmaṇo vā tasyaiva vā yat sa tathā babhūva || 33.1 ||	དེ་ལ་སྙིང་རྗེ་ཡུན་རིང་འདྲིས་པ་བཞིན། ། དེས་ནི་སྙིང་རྗེ་རྣམས་ཀྱང་ཡོངས་མ་བཏང་། ། ལས་ཀྱི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་དེ་གྱུར་ཏམ། ། དེ་ཉིད་མཐུ་ཡིས་དེ་ཉིད་དེ་ལྟར་གྱུར། །

ataś ca nūnaṃ bhagavān avocad acintyatām karmavipākayukteḥ | kṛpātmakaḥ sann api yat sa bheje tiryaggatiṃ tatra ca dharmasaṃjñām || 33.2 ||	དེ་བས་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འདི་སྐད་དུ། ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་བསམ་མི་ཁྱབ། ། སྙིང་རྗེའི་བདག་ཉིད་ཅན་ཡང་དུད་འགྲོར་སྐྱེ། ། དེ་ནའང་ཆོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །
vinā na karmāsti gatiprabandhaḥ śubhaṃ na cāniṣṭavipākam asti | sa dharmasaṃjñī pi tu karmaleśāṃs tāṃs tān samāsādya tathā tathāsīt || 33.3 ||	ལས་མེད་ན་ནི་སྐྱེ་བའི་མཚམས་མི་སྦྱོར། ། དགེ་བའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མི་བདེན་མེད། ། ཆོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཡོད་ཀྱང་ལས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཀྱིས། ། དེ་དང་དེ་བརྟེན་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་འགྱུར། །
athānyatamo duṣṭavānaras tasya kālāntarābhivyaktāṃ prakṛtibhadratāṃ dayānuvṛttyā ca vigatakrodhasaṃrambhatām avetya, nāsmād bhayam astīti, taṃ mahāsattvaṃ tena tena vihiṃsākrameṇa bhṛśataram abādhata |	དེ་ནས་སྤྲེའུ་མི་སྲུན་པ་ཞིག་གིས། དེའི་རང་བཞིན་དེས་ཤིང་སྙིང་རྗེ་ཆེ་བས་ཁྲོ་ཤིང་འཁྲུགས་པ་མེད་པར་ཡུན་རིང་པོ་ནས་མངོན་པར་གསལ་བར་ཤེས་ཏེ་དེ་ལ་འཇིགས་པ་མེད་དོ་སྙམ་ནས། སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་ལ་འཚེ་བའི་རྣམ་པ་དེ་དང་དེ་དག་གིས་རབ་ཏུ་གནོད་པ་བྱེད་པར་གྱུར་ཏོ། །
dayāmṛduṣu durjanaḥ paṭutarāvalepoddhavaḥ parāṃ vrajati vikriyāṃ na hi bhayaṃ tataḥ paśyati | yatas tu bhayaśaṅkayā sukṛśayāpi saṃspṛśyate vinīta iva nīcakaiś carati tatra śāntoddhavaḥ || 33.4 ||	སྙིང་རྗེ་ཆེ་ཞིང་འཇམ་པ་ལ། ། སྐྱེ་བོ་མི་སྲུན་བསྙེམས་ཤིང་དྲེགས། ། དེ་ལ་འཇིགས་པ་མེད་མཐོང་ནས། ། རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འགྱུར་བར་བྱེད། ། གང་ཞིག་ཅུང་ཟད་འཇིགས་གྱུར་ན། ། རབ་ཏུ་དུལ་བ་ལྟར་བྱས་ཏེ། ། བསྙེམས་པ་བོར་ནས་དེ་ལ་ནི། ། དམན་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྤྱོད་པར་འགྱུར། །
sa kadācit tasya mahāsattvasya visrabdhaprasuptasya nidrāvaśād vā pracalāyataḥ sahasaivopari nipatati sma | drumam iva kadācid enam adhiruhya bhṛśaṃ saṃcālayām āsa | kṣudhitasyāpi kadācid asya mārgam āvṛtya vyatiṣṭhata | kāṣṭheṇāpy enam ekadā śravaṇayor ghaṭṭayām āsa | salilāvagāhanasamutsukasyāpy asya kadācic chiraḥ samabhiruhya pāṇibhyāṃ nayane samāvavre | apy enam adhiruhya samudyatadaṇḍaḥ	སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་རེ་ཞིག་ཅིག་གཉིད་ཀྱིས་ལོག་ནས་བག་ཕབ་སྟེ་ཉལ་ཞིང་འདུག་པ་ལ། སྤྲེའུ་དེ་དྲག་ཏུ་མགུལ་ནས་གློ་བུར་དུ་སྟེང་དུ་མཆོངས་ཏེ་འོངས་སོ། །ཁར་བར་ནི་དེ་ལ་ཞོན་ནས་རབ་ཏུ་བཀྱུག་གོ །ཁར་བར་ནི་བཀྲེས་ཏེ་ཟས་བཙལ་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་བཀག་སྟེ་འདུག་གོ། །ཁར་བར་ནི་ཤིང་གིས་ཀྱང་དེའི་རྣ་བ་གཉིས་དཀྲུགས་སོ། །ཁར་བར་ནི་དེ་ཆུ་ནང་དུ་རྐྱལ་དུ་འགྲོ་བ་ལ་མགོའི་སྟེང་དུ་ཞོན་ཏེ་ལག་པ་གཉིས་ཀྱིས་དེའི་མིག་གཉིས་བཀབ་བོ། །ཁར་བར་ནི་དེ་ལ་ཞོན་ཏེ་དབྱུག་པ་ཕྱར་ནས་བསྒྱུགས་པས་གཤིན་རྗེའི་ཚུལ་དུ་འཆོས་སོ། །འོན་ཀྱང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་ནི་དེས་མ་རུངས་པའི་

prasahyaiva vāhayan yamasya līlām anucakāra | bodhisattvo 'pi mahāsattvaḥ sarvaṃ tad asyāvinayaceṣṭitam upakāram iva manyamāno niḥsaṃkṣobhasaṃrambhamanyur marṣayām āsa |	ཀྱལ་ཀ་བྱས་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་འཁྲུག་པ་དང་ཁྲོ་བ་དང་མི་དགའ་བ་མེད་པར་ཕན་བཏགས་པ་བཞིན་དུ་བཟོད་པར་གྱུར་ཏོ།།
svabhāva eva pāpānāṃ vinayonmārgasaṃśrayaḥ | abhyāsāt tatra ca satām upakāra iva kṣamā || 33.5 ||	སྡིག་ཅན་རྣམས་ནི་རང་བཞིན་གྱིས།། འདུལ་དང་འགལ་བའི་ལམ་ལ་བརྟེན།། དམ་པ་རྣམས་ནི་གོམས་པའི་ཕྱིར།། དེ་ལའང་ཕན་བཏགས་བཞིན་དུ་བཟོད།།
atha kilānyatamo yakṣas tam asya paribhavam amṛṣyamāno bhāvaṃ vā jijñāsamānas tasya mahāsattvasya, tena duṣṭakapinā vāhyamānaṃ taṃ mahiṣavṛṣabhaṃ mārge sthitvā idam uvāca: mā tāvad bhoḥ | kiṃ parikrīto 'sy anena duṣṭakapinā? atha dyūte parājitaḥ? utāho bhayam asmāt kiṃcid āśaṅkase? utāho balam ātmagataṃ nāveṣi, yad evam anena paribhūya vāhyase? nanu bhoḥ	དེ་ནས་གནོད་སྦྱིན་ཞིག་གིས་དེས་གཙེས་པ་དེ་མ་བཟོད་པ་དང་། སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེའི་བསམ་པ་བརྟག་པའི་ཕྱིར། མ་ཧེ་ཁྱུ་མཆོག་དེ་སྤྲེའུ་མི་སྲུན་པ་དེས་ཞོན་ཏེ་འོང་བའི་ལམ་དུ་བསྒུགས་ནས་སྨྲས་པ། ཀྱེ་ཁྱོད་ཙུང་ཞིག་ཅིག་སྡོད་ཅིག །ཁྱོད་སྤྲེའུ་མི་སྲུན་པ་འདིས་ཉོས་སམ་ཅི། འོན་ཏེ་རྒྱན་པོས་ཕམ་མམ། འོན་ཏེ་འཇིགས་པ་ཙུང་ཟད་ཅིག་ཡོད་དམ། དེ་སྟེ་བདག་ལ་མཐུ་མེད་པར་ཤེས་སམ། ཅི་སྟེ་འདི་དེ་ལྟར་བརྙས་ཤིང་ཞོན། ཀྱེ་མའོ།།
vegāviddhaṃ tvadviṣāṇāgravajraṃ vajraṃ bhindyād vajravad vā nagendrān | pādāś ceme roṣasaṃrambhamuktā majjeyus te paṅkavac chailapṛṣṭhe || 33.6 ||	ཁྱོད་ཀྱི་ར་ཡི་རྩེ་མོ་རྡོ་རྗེའི་ཤུགས་ཀྱིས་ཀྱང་།། རྡོ་རྗེའམ་རི་ཡང་རྡོ་རྗེ་བཞིན་དུ་འཇོམས།། ཁྱོད་ཀྱི་རྐང་ལག་ཁྲོས་ཏེ་འཕྱད་ན་ནི།། བྲག་གི་རྩེ་མོ་འདམ་དུ་བྱིང་བ་བཞིན།།
idaṃ ca śailopamasaṃhatasthiraṃ samagraśobhaṃ balasaṃpadā vapuḥ | svabhāvasaujaskanirīkṣito 'rjitaṃ durāsadaṃ kesariṇo 'pi te bhavet || 33.7 ||	ཁྱོད་ཀྱི་ལུས་འདི་བྲག་བཞིན་མཁྲེགས་ལ་བརྟན།། མཐུ་སྟོབས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་ཀུན་ཏུ་མཛེས།། རང་བཞིན་གཟི་ཆེ་ལྟ་བས་བརྗིད་པ་ནི།། སེང་གེ་དག་ཀྱང་རབ་ཏུ་སྣ་བཀོང་འགྱུར།།
mathātha dhṛtvā tad imaṃ kṣureṇa vā viṣāṇakoṭyā madam asya voddhara | kim asya jālmasya kaper aśaktavat prabādhanāduḥkham idaṃ titikṣase || 33.8 ||	དེ་བས་འདི་ནི་རྨིག་པས་རྫིབ་ལ་ཆོམ།། ཡང་ན་ར་རྩེས་འདི་ཡི་དྲེགས་པ་སོལ།། མཐུ་མེད་འདྲ་བ་སྤྲེལ་ངན་སྡིག་ཅན་འདིས།། རབ་ཏུ་གཙེས་པའི་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་པར་བྱེད།།

asajjanaḥ kutra yathā cikitsyate guṇānuvṛttyā sukhaśīlasaumyayā | kaṭūṣṇarūkṣāṇi hi yatra siddhaye kaphātmako roga iva prasarpati || 33.9 ||	ཡོན་ཏན་ཚུལ་སྤྱོད་བདེ་ཞིང་བསིལ་བ་ཡིས། ། སྐྱེ་བོ་ངན་པ་བཅོས་སུ་གུ་ལ་རུང་། ། ཚ་ཞིང་རྩོད་ཆེ་རྩུབ་པས་བསྐྱབ་པ་ཡི། ། བད་ཀན་ནད་བཞིན་རབ་ཏུ་འཕེལ་བར་འགྱུར། །
atha bodhisattvas taṃ yakṣam avekṣamāṇaḥ kṣamāpakṣapatitam arūkṣākṣaram ity uvāca:	དེ་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་གནོད་སྦྱིན་དེ་ལ་བལྟས་ཏེ། བཟོད་པའི་ཕྱོགས་བཟུང་ནས་ཚིག་འཇམ་པོས་སྨྲས་པ།
avaimy enaṃ calaṃ nūnaṃ sadā cāvinaye ratam | ata eva mayā tv asya yuktaṃ marṣayituṃ nanu || 33.10 ||	འདི་ནི་མཐུ་སྟོབས་ཆུང་བ་དང་། ། རྟག་ཏུ་མ་དྲང་སྤྱོད་པའང་ཤེས། ། དེ་བས་འདི་ལ་བདག་གིས་ནི། ། བཟོད་པར་བྱ་བ་མི་རིགས་སམ། །
pratikartum aśaktasya kṣamā kā hi balīyasi | vinayācāradhīreṣu kṣantavyaṃ kiṃ ca sādhuṣu || 33.11 ||	མཐུ་ཆེན་བཙོས་སུ་མི་རུང་ལ། ། བཟོད་པ་ཅི་ཞིག་བྱར་ཡང་ཡོད། ། དགེ་བ་དུལ་བའི་ཚུལ་སྤྱོད་ལ། ། བཟོད་པར་བྱ་བའང་ཅི་ཞིག་ཡོད། །
śakta eva titikṣate durbalaskhalitaṃ yataḥ | varaṃ paribhavas tasmān na guṇānāṃ parābhavaḥ || 33.12 ||	མཐུ་ཆུང་འཁྲུལ་པ་དག་ལ་ནི། ། མཐུ་ཡོད་བཞིན་དུ་བཟོད་ན་རུང་། ། དེ་ཕྱིར་ཡོན་ཏན་ཉམས་པ་བས། ། རབ་ཏུ་བརྙས་པར་གྱུར་ཀྱང་རུང་། །
asatkriyā hīnabalāc ca nāma nirdeśakālaḥ paramo guṇānām | guṇapriyas tatra kim ity apekṣya svadhairyabhedāya parākrameta || 33.13 ||	མཐུ་སྟོབས་ཆུང་བས་བརྙས་ཐབས་བྱས་པ་ལ། ། དང་དུ་ལེན་པ་ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱི་མཆོག ། ཡོན་ཏན་དགའ་བས་ཁྱད་དུ་དེ་བསད་ནས། ། རང་གི་བསྟན་པ་ཉམས་ཕྱིར་ཅི་ཕྱིར་བརྩལ། །
nityaṃ kṣamāyāś ca nanu kṣamāyāḥ kālaḥ parāyattatayā durāpaḥ |	བཟོད་པ་རྟག་ཏུ་བདེ་བར་འགྱུར་བ་ཡི། ། དུས་ནི་རབ་ཏུ་རྙེད་པར་དཀའ་བ་ལ། །

pareṇa tasminn upapādite ca tatraiva kopapraṇayakramaḥ kaḥ || 33.14 ||	གཞན་གྱི་དེ་ལྟ་བུ་དག་བྱས་གྱུར་ན།། དེ་ལ་འཁྲུལ་པར་གྱུར་པ་སུ་ཞིག་ཡོད།།
svāṃ dharmapīḍām avicintya yo 'yaṃ matpāpaśuddhyartham iva pravṛttaḥ | na cet kṣamām apy aham atra kuryām anyaḥ kṛtaghno bata kīdṛśaḥ syāt || 33.15 ||	གང་ཞིག་རང་གི་ཆོས་ཉམས་མི་སེམས་པར།། བདག་གི་སྡིག་སྦྱོང་ཕྱིར་ནི་ཞུགས་འདྲ་ལ།། འདི་ལའང་བདག་ནི་བཟོད་པར་མི་བྱེད་ན།། དེ་ལས་གཞན་པ་དྲིན་མེད་ཅི་འདྲ་ཞིག།
yakṣa uvāca: tena hi na tvam asyāḥ kadācit prabādhanāyā mokṣyase:	གནོད་སྦྱིན་གྱིས་སྨྲས་པ། དེ་བས་ན་ཁྱོད་ནི་འདིས་གནོད་པར་བྱས་པ་ལས་ནམས་ཀྱང་ཐར་བར་མི་འགྱུར་རོ།།
guṇeṣv abahumānasya durjanasyāvinītatām | kṣamānaibhṛtyam atyaktvā kaḥ saṃkocayituṃ prabhuḥ || 33.16 ||	ཡོན་ཏན་རྣམས་ལ་མི་དགའ་ཞིང་།། མི་སྲུན་པ་ནི་མ་བཏུལ་བ།། བཟོད་པ་བསྒོམ་པ་མ་བཏང་ན།། སྲ་བཀོང་ནུས་པ་སུ་ཞིག་ཡོད།།
bodhisattva uvāca:	བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་སྨྲས་པ།
parasya pīḍāpraṇayena yat sukhaṃ nivāraṇaṃ syād asukhodayasya vā | sukhārthinas tan na niṣevituṃ kṣamaṃ na tadvipāko hi sukhaprasiddhaye || 33.17 ||	གཞན་ལ་གནོད་པ་བྱས་པའི་བདེ་བའམ།། སྡུག་བསྔལ་འབྱུང་བ་དགག་པར་འདོད་པ་དེས།། རྣམ་པར་སྨིན་པ་བདེ་བ་མི་འགྲུབ་པས།། བདེ་བ་འདོད་པས་དེ་ནི་བསྟེན་མི་ནུས།།
kṣamāśrayād evam asau mayārthataḥ prabodhyamāno yadi nāvagacchati | nivārayiṣyanti ta enam utpathād amarṣiṇo yān ayam abhyupaiṣyati || 33.18 ||	དེ་བས་བདག་གི་བཟོད་ལ་གནས་ན་ནི།། ཐབས་ཀྱིས་བསྒོ་ཡང་གལ་ཏེ་མ་གོ་ན།། བཟོད་པ་ཆུང་བ་གཞན་དག་ཡོད་པས་ན།། དེ་དག་འདི་ནི་ལོག་པའི་ལམ་ལས་བཟློག།
asatkriyāṃ prāpya ca tadvidhāj janān na mādṛśe 'py evam asau kariṣyati |	སྐྱེ་བོ་དེ་ལྟ་བུ་ཡིས་བརྙས་བྱས་ན།། བདག་ཏུ་ལྟ་བའང་དེ་ལྟར་དེ་མི་བྱེད།།

na labdhadoṣo hi punas tathācared atas ca muktir mama sā bhaviṣyati ‖ 33.19 ‖	ཉེས་དམིགས་མཐོང་ན་དེ་ལྟར་ཕྱིས་མ་བྱེད། ། འོན་ཀྱང་བདག་ཉིད་དེ་ལས་ཐར་བར་འགྱུར། ।
atha yakṣas taṃ mahāsattvaṃ prasādavismayabahumānāvarjitamatiḥ sādhu sādhv iti saśiraḥprakampāṅguliviksepam abhisaṃrādhya tat tat priyam uvāca:	དེ་ནས་གནོད་སྦྱིན་དེ་སེམས་རབ་ཏུ་དགའ་ཞིང་ཡ་མཚན་ཆེ་བར་གྱུར་ཏེ། རབ་ཏུ་མགུ་ནས་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་ལ་མགོ་བོས་བཏུད་དེ་སེ་གོལ་བརྡབ་ནས་ལེགས་སོ་ལེགས་སོ་ཞེས་སྨྲས་ཏེ། མགུ་བར་བྱས་ནས་ཚིག་སྙན་པ་དེ་དང་དེ་དག་སྨྲས་སོ། ।
kutas tiraścām iyam īdṛśī sthitir guṇeṣv asau cādaravistaraḥ kutaḥ | kayāpi buddhyā tv idam āsthito vapus tapovane ko 'pi bhavāṃs tapasyati ‖ 33.20 ‖	དུད་འགྲོ་རྣམས་ལ་ཚོས་འདི་ག་ལ་ཡོད། ། ཡོན་ཏན་དགའ་བ་འདི་འདྲ་ག་ལ་ཡོད། ། མཚར་གྱིས་བསམས་པ་འདི་འདྲའི་ལུས་སུ་གནས། ། དཀའ་ཐུབ་ནགས་ན་ཁྱོད་ནི་དཀའ་བ་སྤྱོད། ।
ity enam abhipraśasya taṃ cāsya duṣṭavānaraṃ pṛṣṭhād avadhūya samādiśya cāsya rakṣāvidhānaṃ tatraivāntardadhe |	ཅེས་དེ་ལྟར་དེ་ལ་མངོན་པར་བསྟོད་ནས། སྤྲེའུ་རྨི་སྲུན་པ་ཡང་དེའི་རྒྱབ་ནས་ཕབ་སྟེ། དེ་བསྲུང་བ་ཡང་བསྒོས་ནས་དེ་ཉིད་དུ་མི་སྣང་བར་གྱུར་ཏོ། ।
tad evaṃ sati kṣantavye kṣamā syān nāsatīty apakāriṇām api sādhavo lābham iva bahu manyanta iti kṣāntikathāyāṃ vācyam | evaṃ tiryaggatānāṃ bodhisattvānāṃ pratisaṃkhyānasauṣṭhavaṃ dṛṣṭam | ko nāma manuṣyabhūtaḥ pravrajitapratijño vā tadvikalaḥ śobheta? ity evam api vācyam, tathāgatavarṇe satkṛtya dharmaśravaṇe ceti |	དེ་ལྟ་བས་ན་བཟོད་པ་བྱ་བ་ཡོད་ན། བཟོད་པ་ཡོད་པར་འགྱུར་གྱི་མེད་ན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དགེ་བ་རྣམས་ནི་གནོད་པ་བྱེད་པ་ལ་ཡང་ཁེ་རྙེད་པ་དང་འདྲ་བར་དགའ་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་བཟོད་པའི་གཏམ་བྱ་བ་ལ་ཡང་བརྗོད་པར་བྱའོ། །དུད་འགྲོར་གྱུར་པ་རྣམས་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་སོ་སོར་བརྟགས་པའི་མཐུ་ཡོད་ན་མིར་གྱུར་པའམ། རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ཁས་འཆེས་པ་ལ་བཟོད་པ་དེ་དག་དང་མི་ལྡན་ན་མཛེས་པར་ག་ལ་འགྱུར། ཞེས་དེ་སྐད་ཀྱང་བརྗོད་པར་བྱའོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཡོན་ཏན་བསྔགས་པ་དང་། རིམ་གྲོ་བསྐྱེད་དེ་ཆོས་ཉན་པ་ལའང་བརྗོད་པར་བྱའོ། ।
iti mahiṣajātakaṃ trayastriṃśattamam ‖	མ་ཧེར་སྐྱེས་པའི་རབས་ཏེ་སུམ་ཅུ་གསུམ་པའོ།། ‖

11. **Encountering Old Age**

(*Buddhacarita*, ch. 3)

十一、王子的厭患

摘自《佛所行讚》第三品

aśvaghoṣaviracite buddhacarite mahākāvye	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བུདྡྷ་ཙ་རི་ཏ་མ་ཧཱ་ཀཱ་བྱ་ནཱ་མ། བོད་སྐད་དུ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་སྙན་དངགས་ཆེན་པོ།
saṃvegotpattir nāma tṛtīyaḥ sargaḥ |	ཐུགས་སྐྱོ་བ་སྐྱེས་པའི་ལེའུ་སྟེ་གསུམ་པའོ།
… kīrṇaṃ tathā rājapathaṃ kumāraḥ paurair vinītaiḥ śucidhīraveṣaiḥ | tatpūrvam ālokya jaharṣa kiṃcin mene punarbhāvam ivātmanaś ca || 3.25 ||	… རྣམ་པར་དུལ་ལ་གཙང་ཞིང་བརྟན་པའི་ཆ་ལུགས་ཅན།། གྲོང་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་རྒྱལ་པོའི་ལམ་ཁྱབ་པ།། དེ་ནི་སྔོན་དུ་གཞོན་ནུས་མཐོང་ནས་དགའ་བས་ཏེ།། བདག་གི་སྲིད་པ་གཞན་མ་ཅུང་ཞིག་བརྟགས་པ་འདྲ།།
puraṃ tu tat svargam iva prahṛṣṭaṃ śuddhādhivāsāḥ samavekṣya devāḥ | jīrṇaṃ naraṃ nirmamire prayātuṃ saṃcodanārthaṃ kṣitipātmajasya || 3.26 ||	གྲོང་ཁྱེར་དེ་ཡང་མཐོ་རིས་བཞིན་དུ་རབ་དགའ་བ།། མངོན་པར་གཟིགས་ནས་གཙང་མར་གནས་པའི་ལྷ་རྣམས་ཀྱིས།། ས་གཞི་སྐྱོང་བའི་སྲས་པོ་ཡང་དག་བསྐུལ་དོན་དུ།། འཕོགས་པའི་མི་རྒན་རབ་ཏུ་འགྲོ་བར་སྤྲུལ་གྱུར་ཏོ།།
tataḥ kumāro jarayābhibhūtaṃ dṛṣṭvā narebhyaḥ pṛthagākṛtiṃ tam | uvāca saṃgrāhakam āgatāsthas tatraiva niṣkampaniviṣṭadṛṣṭiḥ || 3.27 ||	དེ་ནས་གཞོན་ནུ་ཡིས་ནི་རྒ་བས་ཟིལ་ནོན་ཞིང་།། མི་རྣམས་ལས་ནི་ཐ་དད་དབྱིབས་ཅན་དེ་གཟིགས་ནས།།

	གཡོ་བ་མེད་ཅིང་དེ་ཉིད་དུ་ནི་ཞུགས་པའི་སྤྱན། ། ཆགས་པར་གྱུར་ཅིང་ཁ་ལོ་འཛིན་པ་ལ་སྨྲས་སོ། །
ka eṣa bhoḥ sūta naro 'bhyupetaḥ keśaiḥ sitair yaṣṭiviṣaktahastaḥ | bhrūsaṃvṛtākṣaḥ śithilānatāṅgaḥ kiṃ vikriyaiṣā prakṛtir yadṛcchā || 3.28 ||	མངོན་པར་ཉེར་འོངས་མི་དེ་སུ་ཡིན་འདྲེན་པ་ཀྱེ། ། སྐྲ་རྣམས་དཀར་ཞིང་དབྱུག་པ་ལ་ནི་ལག་པས་བརྟེན། ། སྨིན་མས་ཀུན་ནས་མིག་གཡོགས་འཁོགས་ཤིང་ཡན་ལག་དྲུང་། ། རྣམ་འགྱུར་འདི་ནི་ཐ་མལ་གང་འདོད་ཡིན་ནམ་ཅི། །
ity evam uktaḥ sa rathapraṇetā nivedayām āsa nṛpātmajāya | saṃrakṣyam apy artham adoṣadarśī tair eva devaiḥ kṛtabuddhimohaḥ || 3.29 ||	དེ་སྐད་ཅེས་སྨྲ་ཤིང་རྟ་རབ་ཏུ་འདྲེན་པ་པོ། ། ལྷ་མཆོག་དེ་རྣམས་ཉིད་ཀྱི་བློ་ནི་རྨོངས་བྱས་ཤིང་། ། དོན་ནི་བསྲུང་བྱ་ཡིན་ཡང་སྐྱོན་མེད་མཐོང་གྱུར་ཏེ། ། དེ་ཡིས་ས་སྐྱོང་བདག་ཉིད་སྐྱེས་ལ་ངེས་པར་གསོལ། །
rūpasya hantrī vyasanaṃ balasya śokasya yonir nidhanaṃ ratīnām | nāśaḥ smṛtīnāṃ ripur indriyāṇām eṣā jarā nāma yayaiṣa bhagnaḥ || 3.30 ||	གཟུགས་ཀྱི་གནོད་བྱེད་སྟོབས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཟ་བ་པོ། ། རྒན་པ་རྣམས་ཀྱི་འཇོམས་བྱེད་མྱ་ངན་རྣམས་ཀྱིས། ། དྲན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཉམས་བྱེད་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱི་དགྲ། ། འདི་ནི་རྒས་པ་ཞེས་བྱ་གང་གིས་འདི་བཅོམ་སོ། །
pītaṃ hy anenāpi payaḥ śiśutve kālena bhūyaḥ parisṛptam urvyām | krameṇa bhūtvā ca yuvā vapuṣmān krameṇa tenaiva jarām upetaḥ || 3.31 ||	འདིས་ཀྱང་བྱིས་པ་ཉིད་དང་འོ་མ་འཐུང་གྱུར་ཅིང་། ། དུས་ཀྱི་ས་ལ་ཡོངས་སུ་གཉིད་ལོག་གྱུར་པ་སྟེ། ། རིམ་གྱིས་ལུས་རབ་ལྡན་པའི་ལང་ཚོར་གྱུར་ནས་ཀྱང་། ། རིམ་གྱིས་དེ་ཉིད་ཁོ་ནས་རྒ་བར་ཉེ་བར་སོང་། །
ity evam ukte calitaḥ sa kiṃcid rājātmajaḥ sūtam idaṃ babhāṣe | kim eṣa doṣo bhavitā mamāpīty asmai tataḥ sārathir abhyuvāca || 3.32 ||	དེ་སྐད་ཅེས་སྨྲས་རྒྱལ་པོའི་བདག་ཉིད་སྐྱེས་པ་སྟེ། ། ཅུང་ཞིག་འདར་ལ་ཁ་ལོ་སྒྱུར་ལ་འདི་སྐད་སྨྲས། ། སྐྱོན་འདི་ཁོ་བོ་ལ་ཡང་འབྱུང་བ་མིན་ནམ་ཅི། ། དེ་བཞིན་འདི་ལ་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་ཡིས་གསོལ་ཏོ། །
āyuṣmato 'py eṣa vayaḥprakarṣo niḥsaṃśayaṃ kālavaśena bhāvī | evaṃ jarāṃ rūpavināśayitrīṃ jānāti caivecchati caiva lokaḥ || 3.33 ||	འདི་ནི་ན་ཚོད་རབ་མཆོག་ཚེ་དང་ལྡན་པའི་ཡང་། ། གདོན་མི་ཟ་བར་དུས་ཀྱི་དབང་གིས་འབྱུང་བར་འགྱུར། །

	དེ་བཞིན་རྒས་པ་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཉམས་པ་པོར། ། འཇིག་རྟེན་པ་ཡི་ཤེས་པ་ཉིད་དང་མཐོང་བ་ཉིད། །
tataḥ sa pūrvāśayaśuddhabuddhir vistīrṇakalpācitapuṇyakarmā | śrutvā jarāṃ saṃvivije mahātmā mahāśaner ghoṣam ivāntike gauḥ || 3.34 ||	དེ་ནས་སྔོན་གྱི་བསམ་པ་དག་པའི་བློ་མངའ་བ། ། རྣམ་རྒྱས་བསྐལ་པར་བསགས་པའི་བསོད་ནམས་ལས་ཅན་དེ། ། རྡོ་རྗེ་ཆེན་པོའི་སྒྲ་ལ་ཉེ་བར་བ་ལང་བཞིན། ། རྒས་པ་ཐོས་ནས་གཞོན་ནུ་ཀུན་ནས་ཡི་མུག་གྱུར། །
niḥśvasya dīrghaṃ svaśiraḥ prakampya tasmiṃś ca jīrṇe viniveśya cakṣuḥ | tāṃ caiva dṛṣṭvā janatāṃ saharṣāṃ vākyaṃ sa saṃvigna idaṃ jagāda || 3.35 ||	དབུགས་ནི་རིང་དུ་བརྒྱུས་ནས་རང་གི་མགོ་བསྒྲུལ་ཞིང་། ། འཁོགས་པ་དེ་ལ་སྤྱན་ནི་རྣམ་པར་ཞུགས་ནས་སུ། ། རྒ་བ་དང་བཅས་སྐྱེ་བ་དེ་རྣམས་གཟིགས་གྱུར་ནས། ། སེམས་ནི་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་དེ་ཡིས་ཚིག་འདི་སྨྲས། །
evaṃ jarā hanti ca nirviśeṣaṃ smṛtiṃ ca rūpaṃ ca parākramaṃ ca | na caiva saṃvegam upaiti lokaḥ pratyakṣato 'pīdṛśam īkṣamāṇaḥ || 3.36 ||	དྲན་པ་དང་ནི་གཟུགས་དང་ཕ་རོལ་གནོན་པ་ཡང་། ། དེ་ལྟར་རྒས་པས་རྣམ་དབྱོད་མེད་པར་འཇོམས་པས་ཏེ། ། འདི་ལྟ་བུར་ནི་མངོན་སུམ་ཉིད་དུ་སོང་ན་ཡང་། ། འཇིག་རྟེན་པ་དག་སྐྱོ་མེད་ཉེར་འགྲོ་ཀོ་ནའོ། །
evaṃ gate sūta nivartayāśvān śīghraṃ gṛhāṇy eva bhavān prayātu | udyānabhūmau hi kuto ratir me jarābhaye cetasi vartamāne || 3.37 ||	དེ་ལྟར་སོང་ལ་འདྲེན་པ་རྟ་རྣམས་ཕྱིར་ཟློག་ལ། ། ཁྱོད་ནི་ཁྱིམ་ཉིད་དུ་ནི་སྐྱེས་པར་རབ་ཏུ་སོང་། ། རྒས་པའི་འཇིགས་པའི་སེམས་སུ་གནས་པ་ཀོ་བོ་ལ། ། སྐྱིད་མོས་ཚལ་གྱི་ས་ལ་བདེ་བ་ག་ལ་ཡོད། །
athājñayā bhartṛsutasya tasya nivartayām āsa rathaṃ niyantā | tataḥ kumāro bhavanaṃ tad eva cintāvaśaḥ śūnyam iva prapede || 3.38 || …	དེ་ནས་རྒྱལ་པོའི་སྲས་པོ་དེ་ཡི་བཀའ་ལུང་གིས། ། ཁ་ལོ་སྒྱུར་བས་ཤིང་རྟ་ཕྱིར་ལ་བཟློག་པར་གྱུར། ། དེ་ནས་གཞོན་ནུས་པོ་བྲང་དེ་ཉིད་ཀོ་ནར་ནི། ། བསམ་པའི་དབང་གིས་སྟོང་པ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་ཐོང་། ། …

12. **Guarding the Mind**

(*Bodhicaryāvatāra*, ch. 5)

十二、**心的守護**

摘自《入菩提行論》第五品

śāntidevaviracite bodhicaryāvatāre	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བོ་དྷི་སཏ་ཙརྱ་ཨ་བ་ཏཱ་ར། བོད་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ།
saṃprajanyarakṣaṇaṃ nāma pañcamaḥ paricchedaḥ |	ཤེས་བཞིན་བསྲུང་བར་བྱ་བ་སྟེ་ལེའུ་ལྔ་པའོ།
śikṣāṃ rakṣitukāmena cittaṃ rakṣyaṃ prayatnataḥ | na śikṣā rakṣituṃ śakyā calaṃ cittam arakṣatā || 5.1 ||	བསླབ་པ་བསྲུང་བར་འདོད་པ་ཡིས། ། རབ་ཏུ་བསྒྲིམས་ནས་སེམས་བསྲུང་སྟེ། ། སེམས་འདི་བསྲུང་བར་མ་བྱས་ན། ། བསླབ་པ་བསྲུང་བར་ཡོང་མི་ནུས། །
adāntā mattamātaṅgā na kurvantīha tāṃ vyathām | karoti yām avīcyādau muktaś cittamataṅgajaḥ || 5.2 ||	སེམས་ཀྱི་གླང་པོ་ཡན་བཏང་བས། ། མནར་མེད་གནོད་པ་བྱེད་པ་ལྟར། ། གླང་ཆེན་མ་ཐུལ་མྱོས་པ་ཡིས། ། འདི་ན་དེ་འདྲའི་གནོད་མི་བྱེད། །
baddhaś cec cittamātaṅgaḥ smṛtirajjvā samantataḥ | bhayam astaṃgataṃ sarvaṃ kṛtsnaṃ kalyāṇam āgatam || 5.3 ||	ཀུན་ནས་དྲན་པའི་ཐག་པ་ཡིས། ། སེམས་ཀྱི་གླང་པོ་དམ་བཏགས་ན། ། འཇིགས་པ་ཐམས་ཅད་མེད་འགྱུར་ཞིང་། ། དགེ་བ་ཐམས་ཅད་ལག་ཏུ་འོང་། །

	དགེ་བ་ཐམས་ཅད་ལག་ཏུ་འོང་།།
vyāghrāḥ siṃhā gajā ṛkṣāḥ sarpāḥ sarve ca śatravaḥ | sarve narakapālāś ca ḍākinyo rākṣasās tathā || 5.4 ||	སྟག་དང་སེང་གེ་གླང་ཆེན་དྲེད།། སྦྲུལ་དང་དགྲ་རྣམས་ཐམས་ཅད་དང་།། སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་སྲུང་མ་དང་།། བྱད་མ་དེ་བཞིན་སྲིན་པོ་རྣམས།།
sarve baddhā bhavanty ete cittasyaikasya bandhanāt | cittasyaikasya damanāt sarve dāntā bhavanti ca || 5.5 ||	སེམས་འདི་གཅིག་པུ་བཏགས་པ་ཡིས།། དེ་དག་ཐམས་ཅད་བཏགས་པར་འགྱུར།། སེམས་འདི་གཅིག་པུ་བཏུལ་བས་ན།། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཐུལ་བར་འགྱུར།།
yasmād bhayāni sarvāṇi duḥkhāny apramitāni ca | cittād eva bhavantīti kathitaṃ tattvavādinā || 5.6 ||	འདི་ལྟར་འཇིགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་།། སྡུག་བསྔལ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ཡང་།། སེམས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས།། ཡང་དག་གསུང་པ་ཉིད་ཀྱིས་བསྟན།།
śastrāṇi kena narake ghaṭitāni prayatnataḥ | taptāyaḥkuṭṭimaṃ kena kuto jātāś ca tāḥ striyaḥ || 5.7 ||	སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་མཚོན་ཆ་རྣམས།། སུ་ཞིག་གིས་ནི་ཆེད་དུ་བྱས།། ལྕགས་སྲེག་ས་གཞི་སུ་ཡིས་བྱས།། མེ་ཚོགས་དེ་དག་ཅི་ལས་བྱུང་།།
pāpacittasamudbhūtaṃ tat tat sarvaṃ jagau muniḥ | tasmān na kaścit trailokye cittād anyo bhayānakaḥ || 5.8 ||	དེ་འདྲ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་།། སྡིག་སེམས་ཡིན་པར་ཐུབ་པས་གསུངས།། དེ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་གསུམ་པོ་ན།། སེམས་ལས་འཇིགས་པ་གཞན་འགའ་མེད།།
adaridraṃ jagat kṛtvā dānapāramitā yadi | jagad daridram adyāpi sā kathaṃ pūrvatāyinām || 5.9 ||	གལ་ཏེ་འགྲོ་བ་དབུལ་བོར་ནས།། སྦྱིན་པའི་ཕ་རོལ་ཕྱིན་ཡིན་ན།། ད་རུང་འགྲོ་བཀྲེན་ཡོད་ན་སྔོན།།

	སྐྱོབ་པ་ཇི་ལྟར་ཕ་རོལ་ཕྱིན། །
phalena saha sarvasvatyāgacittāj jane 'khile | dānapāramitā proktā tasmāt sā cittam eva tu || 5.10 ||	བདོག་པ་ཐམས་ཅད་འབྲས་བཅས་ཏེ། ། སྐྱེ་བོ་ཀུན་ལ་བཏང་སེམས་ཀྱིས། ། སྦྱིན་པའི་ཕ་རོལ་ཕྱིན་གསུངས་ཏེ། ། དེ་ལྟས་དེ་ནི་སེམས་ཉིད་དོ། །
matsyādayaḥ kva nīyantāṃ mārayeyaṃ yato na tān | labdhe viraticitte tu śīlapāramitā matā || 5.11 ||	ཉ་ལ་སོགས་པ་གང་ཞིག་ཏུ། ། དེ་དག་གསོད་མི་འགྱུར་བར་བསྐྲད། ། སྤོང་བའི་སེམས་ནི་ཐོབ་པ་ལས། ། ཚུལ་ཁྲིམས་ཕ་རོལ་ཕྱིན་པར་བཤད། །
kiyato mārayiṣyāmi durjanān gaganopamān | mārite krodhacitte tu māritāḥ sarvaśatravaḥ || 5.12 ||	སེམས་ཅན་མི་སྲུན་ནམ་མཁའ་བཞིན། ། དེ་དག་གཞོམ་གྱིས་ཡོང་མི་ལང་། ། ཁྲོ་བའི་སེམས་འདི་གཅིག་བཅོམ་ན། ། དགྲ་དེ་ཐམས་ཅད་ཆོམས་དང་འདྲ། །
bhūmiṃ chādayituṃ sarvāṃ kutaś carma bhaviṣyati | upānaccarmamātreṇa channā bhavati medinī || 5.13 ||	ས་སྟེངས་འདི་དག་ཀོས་གཡོགས་སུ། ། དེ་སྙེད་ཀོ་བས་ག་ལ་ལང་། ། ལྷམ་མཐིལ་ཙམ་གྱི་ཀོ་བས་ནི། ། ས་སྟེངས་ཐམས་ཅད་གཡོགས་དང་འདྲ། །
bāhyā bhāvā mayā tadvac chakyā vārayituṃ na hi | svacittaṃ vārayiṣyāmi kiṃ mamānyair nivāritaiḥ || 5.14 ||	དེ་བཞིན་ཕྱི་རོལ་དངོས་པོ་ཡང་། ། བདག་གིས་ཕྱིར་བཟློག་མི་ལང་གི། ། བདག་གི་སེམས་འདི་ཕྱིར་བཟློག་བྱའི། ། གཞན་རྣམས་བཟློག་གོ་ཅི་ཞིག་དགོས། །
sahāpi vākśarīrābhyāṃ mandavṛtter na tat phalam | yat paṭor ekakasyāpi cittasya brahmatādikam || 5.15 ||	སེམས་གསལ་གཅིག་བསྐྱེད་འབྲས་བུ་གང་། ། ཚངས་ལ་སོགས་པ་ཡིན་པ་ལྟར། ། ལུས་ངག་བཅས་པའི་འབྲས་བུ་མང་། །

	སྤྱོད་པ་ཞན་པས་དེ་ལྟ་མིན། །
japās tapāṃsi sarvāṇi dīrghakālakṛtāny api | anyacittena mandena vṛthaivety āha sarvavit || 5.16 ||	བཟླས་བརྗོད་དང་ནི་དཀའ་ཐུབ་ཀུན། ། ཡུན་རིང་དུས་སུ་སྤྱད་བྱས་ཀྱང་། ། སེམས་གཞན་གཡེངས་པས་བྱས་པ་ནི། ། དེ་ཉིད་རིག་པས་དོན་མེད་གསུངས། །
duḥkhaṃ hantuṃ sukhaṃ prāptuṃ te bhramanti mudhāmbare | yair etad dharmasarvasvaṃ cittaṃ guhyaṃ na bhāvitam || 5.17 ||	གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་གཙོ་བོ་མཆོག ། སེམས་ཀྱི་གསང་འདི་མ་ཤེས་ན། ། བདེ་ཐོབ་སྡུག་བསྔལ་གཞོམ་འདོད་ཀྱང་། ། དེ་དག་དོན་མེད་ཀྱི་ནར་འཁྱམས། །
tasmāt svadhiṣṭhitaṃ cittaṃ mayā kāryaṃ surakṣitam | cittarakṣāvrataṃ muktvā bahubhiḥ kiṃ mama vrataiḥ || 5.18 ||	དེ་ལྟས་བདག་གི་སེམས་འདི་ནི། ། ལེགས་གཟུང་ལེགས་པར་བསྲུང་བར་བྱ། ། སེམས་བསྲུང་བརྟུལ་ཞུགས་མ་གཏོགས་པ། ། བརྟུལ་ཞུགས་མང་པོས་ཅི་ཞིག་བྱ། །
yathā capalamadhyastho rakṣati vraṇam ādarāt | evaṃ durjanamadhyastho rakṣec cittavraṇaṃ sadā || 5.19 ||	མ་གྲངས་དྲོལ་བའི་ཁྲོད་གནས་ན། ། སྲིམས་ཏེ་རྨ་ཡི་བག་བྱེད་བཞིན། ། སྐྱེ་བོ་ངན་ཁྲོད་གནས་པས་ཀྱང་། ། སེམས་ཀྱི་རྨ་འདི་རྟག་ཏུ་བསྲུང་། །
vraṇaduḥkhalavād bhīto rakṣāmi vraṇam ādarāt | saṃghātaparvatāghātād bhītaś cittavraṇaṃ na kim || 5.20 ||	རྨ་ཡི་སྡུག་བསྔལ་ཆུང་ངུ་ཡིས། ། སྐྲག་པའང་རྨ་ཡི་བག་བྱེད་ན། ། བསྡུས་འཇོམས་རིས་འཇོམས་སྐྲག་པ་དག ། སེམས་ཀྱི་རྨ་ལྟ་ཅིས་མི་སྲུང་། །
anena hi vihāreṇa viharan durjaneṣv api | pramadājanamadhye 'pi yatir dhīro na khaṇḍyate || 5.21 ||	སྤྱོད་པ་འདི་འདྲས་གནས་བྱེད་ན། ། སྐྱེ་བོ་ངན་པའི་ཁྲོད་གནས་སམ། ། བུད་མེད་ཁྲོད་ན་གནས་ཀྱང་རུང་། །

	སྡོམ་བརྩོན་བརྟན་པ་ཉམས་མི་འགྱུར། །
lābhā naśyantu me kāmaṃ satkāraḥ kāyajīvitam | naśyatv anyac ca kuśalaṃ mā tu cittaṃ kadācana || 5.22 ||	བདག་གི་རྙེད་དང་བཀུར་སྟི་དང་། ། ལུས་དང་འཚོ་བ་མེད་བླ་ཞིང་། ། དགེ་བ་གཞན་ཡང་ཉམས་བླ་ཡི། ། སེམས་ནི་ནམས་ཀྱང་ཉམས་མི་བྱ། །
cittaṃ rakṣitukāmānāṃ mayaiṣa kriyate 'ñjaliḥ | smṛtiṃ ca saṃprajanyaṃ ca sarvayatnena rakṣata || 5.23 ||	སེམས་བསྲུང་འདོད་པ་རྣམས་ལ་ནི། ། དྲན་པ་དང་ནི་ཤེས་བཞིན་དག ། ཐམས་ཅད་འབད་པས་སྲུངས་ཤིག་ཅེས། ། བདག་ནི་དེ་ལྟར་ཐལ་མོ་སྦྱོར། །
vyādhyākulo naro yadvan na kṣamaḥ sarvakarmasu | tathābhyāṃ vyākulaṃ cittaṃ na kṣamaṃ sarvakarmasu || 5.24 ||	ནད་ཀྱིས་དཀྲུགས་པའི་མི་དག་ནི། ། ལས་རྣམས་ཀུན་ལ་མཐུ་མེད་པ། ། དེ་བཞིན་རྨོངས་པས་སེམས་དཀྲུགས་པ། ། ལས་རྣམས་ཀུན་ལ་མཐུ་མེད་དོ། །
asaṃprajanyacittasya śrutacintitabhāvitam | sacchidrakumbhajalavan na smṛtāv avatiṣṭhate || 5.25 ||	ཤེས་བཞིན་མེད་པའི་སེམས་ལྡན་པའི། ། ཐོས་དང་བསམས་དང་བསྒོམས་པ་ཡང་། ། གློ་རྡོལ་བུམ་པའི་ཆུ་བཞིན་དུ། ། དྲན་པ་ལ་ནི་དེ་མི་གནས། །
aneke śrutavanto 'pi śrāddhā yatnaparā api | asaṃprajanyadoṣeṇa bhavanty āpattikaśmalāḥ || 5.26 ||	ཐོས་ལྡན་དད་པ་ཅན་དང་ནི། ། བརྩོན་པ་ལྷུར་ལེན་དུ་མ་ཡང་། ། ཤེས་བཞིན་མེད་པའི་སྐྱོན་ཆགས་པས། ། ལྟུང་བའི་རྙོག་དང་བཅས་པར་འགྱུར། །
asaṃprajanyacaureṇa smṛtimoṣānusāriṇā | upacityāpi puṇyāni muṣitā yānti durgatim || 5.27 ||	ཤེས་བཞིན་མེད་པའི་ཆོམ་རྐུན་དག ། དྲན་པ་ཉམས་པའི་རྗེས་འབྲང་བས། ། བསོད་ནམས་དག་ནི་ཉེར་བསགས་ཀྱང་། །

	རྐུན་པོས་ཕྲོགས་བཞིན་ངན་འགྲོར་འགྲོ། །
kleśataskarasaṃgho 'yam avatāragaveṣakaḥ | prāpyāvatāraṃ muṣṇāti hanti sadgatijīvitam || 5.28 ||	ཉོན་མོངས་ཆོམ་རྐུན་ཚོགས་འདི་ནི། ། གླགས་སྐབས་ཚོལ་བར་བྱེད་པ་སྟེ། ། གླགས་རྙེད་ཕྱུར་ནས་དགེ་འཕྲོག་ཅིང་། ། བདེ་འགྲོའི་སྲོག་ཀྱང་འཇོམས་པར་བྱེད། །
tasmāt smṛtir manodvārān nāpaneyā kadācana | gatāpi pratyupasthāpyā saṃsmṛtyāpāyikīṃ vyathām || 5.29 ||	དེ་བས་དྲན་པ་ཡིད་སྒོ་ནས། ། གུད་དུ་ནམ་ཡང་མི་གཏོང་ངོ། ། སོང་ན་འང་ངན་འགྲོ་གནོད་པ་དག ། དྲན་པར་བྱས་ཏེ་ཉེ་བར་བཞག །
upādhyāyānuśāsinyā bhītyāpy ādarakāriṇām | dhanyānāṃ gurusaṃvāsāt sukaraṃ jāyate smṛtiḥ || 5.30 ||	བླ་མ་དང་ནི་འགྲོགས་པ་ལས། ། མཁན་པོས་རྗེས་སུ་བསྟན་པ་དང་། ། འཇིགས་པས་སྐལ་ལྡན་གུས་བྱེད་ལ། ། དྲན་པ་བདེ་བླག་ཉིད་དུ་སྐྱེ། །
buddhāś ca bodhisattvāś ca sarvatrāvyāhatekṣaṇāḥ | sarvam evāgratas teṣāṃ teṣām asmi puraḥ sthitaḥ || 5.31 ||	སངས་རྒྱས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དག ། ཀུན་དུ་ཐོགས་མེད་གཟིགས་པར་ལྡན། ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་སྤྱན་སྔ་ན། ། རྟག་པར་བདག་ནི་གནས་སོ་ཞེས། །
iti dhyātvā tathā tiṣṭhet trapādarabhayānvitaḥ | buddhānusmṛtir apy evaṃ bhavet tasya muhur muhuḥ || 5.32 ||	དེ་ལྟར་བསམས་ནས་ངོ་ཚ་དང་། ། གུས་དང་འཇིགས་ལྡན་དེ་བཞིན་གནས། ། དེས་ན་སངས་རྒྱས་རྗེས་དྲན་པའང་། ། དེ་ལ་ཡང་དང་ཡང་དུ་འབྱུང་། །

13. The Practice of Forbearance

(*Bodhicaryāvatāra*, ch. 6)

十三、忍辱的修習

摘自《入菩提行論》第六品

śāntidevaviracite bodhicaryāvatāre	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བོ་དྷི་སཏ་ཙརྻ་ཨ་བ་ཏཱ་ར། བོད་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ།
kṣāntipāramitā nāma ṣaṣṭhaḥ paricchedaḥ |	བཟོད་པ་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་ལེའུ་དྲུག་པའོ།
sarvam etat sucaritaṃ dānaṃ sugatapūjanam | kṛtaṃ kalpasahasrair yat pratighaḥ pratihanti tat ǁ 6.1 ǁ	བསྐལ་པ་སྟོང་དུ་བསགས་པ་ཡི། ། སྦྱིན་དང་བདེ་གཤེགས་མཆོད་ལ་སོགས། ། ལེགས་སྤྱད་གང་ཡིན་དེ་ཀུན་ཡང་། ། ཁོང་ཁྲོ་གཅིག་གིས་འཇོམས་པར་བྱེད། །
na ca dveṣasamaṃ pāpaṃ na ca kṣāntisamaṃ tapaḥ | tasmāt kṣāntiṃ prayatnena bhāvayed vividhair nayaiḥ ǁ 6.2 ǁ	ཞེ་སྡང་ལྟ་བུའི་སྡིག་པ་མེད། ། བཟོད་པ་ལྟ་བུའི་དཀའ་ཐུབ་མེད། ། དེ་བས་བཟོད་ལ་ནན་ཏན་དུ། ། སྣ་ཚོགས་ཚུལ་དུ་བསྒོམ་པར་བྱ། །
manaḥ śamaṃ na gṛhṇāti na prītisukham aśnute | na nidrāṃ na dhṛtiṃ yāti dveṣaśalye hṛdi sthite ǁ 6.3 ǁ	ཞེ་སྡང་ཟུག་རྔུའི་སེམས་འཆང་ན། ། ཡིད་ནི་ཞི་བ་ཉམས་མི་མྱོང་། ། དགའ་དང་བདེ་བའང་མི་འཐོབ་ལ། ། གཉིད་མི་འོང་ཞིང་བརྟན་མེད་འགྱུར། །

pūjayaty arthamānair yān ye 'pi cainaṃ samāśritāḥ | te 'py enaṃ hantum icchanti svāminaṃ dveṣadurbhagam || 6.4 ||	གང་དག་ནོར་དང་བཀུར་སྟི་ཡིས། ། དྲིན་ཅན་དེ་ལ་བརྟེན་གྱུར་པ། ། དེ་དག་ཀྱང་ནི་སྡང་ལྡན་པའི། ། རྗེ་དཔོན་དེ་ལ་གསོད་པར་རྒོལ། །
suhṛdo 'py udvijante 'smād dadāti na ca sevyate | saṃkṣepān nāsti tat kiṃcit krodhano yena susthitaḥ || 6.5 ||	དེ་ཡིས་མཛའ་བཤེས་སྐྱོ་བར་འགྱུར། ། སྦྱིན་པས་བསྡུས་ཀྱང་བསྟེན་མི་བྱེད། ། མདོར་ན་ཁྲོ་བ་བདེར་གནས་པ། ། དེ་ནི་འགའ་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། །
evamādīni duḥkhāni karotīty arisaṃjñayā | yaḥ krodhaṃ hanti nirbandhāt sa sukhīha paratra ca || 6.6 ||	ཁྲོ་བའི་དགྲ་ཡིས་དེ་ལ་སོགས། ། སྡུག་བསྔལ་དག་ནི་བྱེད་པར་འགྱུར། ། གང་ཞིག་བསྙིམས་ཏེ་ཁྲོ་འཇོམས་པ། ། དེ་ནི་འདི་དང་གཞན་དུ་བདེ། །
aniṣṭakaraṇāj jātam iṣṭasya ca vighātanāt | daurmanasyāśanaṃ prāpya dveṣo dṛpto nihanti mām || 6.7 ||	མི་འདོད་བྱས་དང་འདོད་པ་ཡི། ། གེགས་བྱས་པ་ལ་བྱུང་གྱུར་པ། ། ཡིད་མི་བདེ་བའི་ཟས་རྙེད་ནས། ། ཞེ་སྡང་བརྟས་ཏེ་བདག་འཇོམས་སོ། །
tasmād vighātayiṣyāmi tasyāśanam ahaṃ ripoḥ | yasmān na madvadhād anyat kṛtyam asyāsti vairiṇaḥ || 6.8 ||	དེ་ལྟས་བདག་གིས་དགྲ་བོ་དེའི། ། ཟས་ནི་རྣམ་པར་གཞོམ་པར་བྱ། ། འདི་ལྟར་བདག་ལ་གནོད་པ་ལས། ། དགྲ་འདི་ལ་ནི་ལས་གཞན་མེད། །
atyaniṣṭāgamenāpi na kṣobhyā muditā mayā | daurmanasye 'pi nāstīṣṭaṃ kuśalaṃ tv avahīyate || 6.9 ||	ཅི་ལ་བབ་ཀྱང་བདག་གིས་ནི། ། དགའ་བའི་ཡིད་ནི་དཀྲུགས་མི་བྱ། ། མི་དགའ་བྱས་ཀྱང་འདོད་མི་འགྲུབ། ། དགེ་བ་དག་ནི་ཉམས་པར་འགྱུར། །

yady asty eva pratīkāro daurmanasyena tatra kim | atha nāsti pratīkāro daurmanasyena tatra kim || 6.10 ||	གལ་ཏེ་བཅོས་སུ་ཡོད་ན་ནི། ། དེ་ལ་མི་དགར་ཅི་ཞིག་ཡོད། ། གལ་ཏེ་བཅོས་སུ་མེད་ན་ནི། ། དེ་ལ་མི་དགའ་བྱས་ཅི་ཕན། །
duḥkhaṃ nyakkārapāruṣyam ayaśaś cety anīpsitam | priyāṇām ātmano vāpi śatroś caitadviparyayāt || 6.11 ||	བདག་གམ་བདག་གི་བཤེས་རྣམས་ལ། ། སྡུག་བསྔལ་བརྙས་དང་ཚིག་རྩུབ་དང་། ། མི་སྙན་ཞེས་བྱ་མི་འདོད་དེ། ། དགྲ་ལ་དེ་ལས་བཟློག་པས་སོ། །
kathaṃcil labhyate saukhyaṃ duḥkhaṃ sthitam ayatnataḥ | duḥkhenaiva ca niḥsāraś cetas tasmād dṛḍhībhava || 6.12 ||	བདེ་བའི་རྒྱུ་ནི་རེས་འགའ་འབྱུང་། ། སྡུག་བསྔལ་རྒྱུ་ནི་ཤིན་ཏུ་མང་། ། སྡུག་བསྔལ་མེད་པར་ངེས་འབྱུང་མེད། ། དེ་བས་སེམས་ཁྱོད་བརྟན་པར་མཛོད། །
durgāputrakakarṇāṭā dāhacchedādivedanām | vṛthā sahante muktyartham ahaṃ kasmāt tu kātaraḥ || 6.13 ||	དཀའ་ཟློག་དད་དང་ཀརྣ་པ། ། བསྲེག་དང་བཅད་སོགས་ཚོར་བ་ནི། ། དོན་མེད་བཟོད་བྱེད་ཐར་པ་ཡི། ། དོན་དུ་བདག་གོ་ཅི་ཕྱིར་སྡར། །
na kiṃcid asti tad vastu yad abhyāsasya duṣkaram | tasmān mṛduvyathābhyāsāt soḍhavyāpi mahāvyathā || 6.14 ||	གོམས་ན་སླ་བར་མི་འགྱུར་བའི། ། དངོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། ། དེ་བས་གནོད་པ་ཆུང་གོམས་པས། ། གནོད་པ་ཆེན་པོ་བཟོད་པར་བྱོས། །
uddaṃśadaṃśamaśakakṣutpipāsādivedanām | mahatkaṇḍvādiduḥkhaṃ ca kim anarthaṃ na paśyasi || 6.15 ||	སྦྲུལ་དང་ཤ་སྦྲང་དག་དང་ནི། ། བཀྲེས་སྐོམ་ལ་སོགས་ཚོར་བ་དང་། ། གཡན་པ་ལ་སོགས་བཅས་པ་ཡི། ། དོན་མེད་སྡུག་བསྔལ་ཅིས་མ་མཐོང་། །

śītoṣṇavṛṣṭivātādhvavyādhibandhanatāḍanaiḥ | saukumāryaṃ na kartavyam anyathā vardhate vyathā || 6.16 ||	ཚ་གྲང་ཆར་དང་རླུང་སོགས་དང་། ། ནད་དང་འཆིང་དང་རྡེག་སོགས་ལ། ། བདག་གིས་བཟེ་རེ་མི་བྱ་སྟེ། ། དེ་ལྟར་བྱས་ན་གནོད་པ་འཕེལ། ।
kecit svaśoṇitaṃ dṛṣṭvā vikramante viśeṣataḥ | paraśoṇitam apy eke dṛṣṭvā mūrchāṃ vrajanti yat || 6.17 ||	ལ་ལ་བདག་གིས་ཁྲག་མཐོང་ན། ། དཔའ་བརྟན་ལྷག་པར་སྐྱེ་འགྱུར་ཡོད། ། ལ་ལ་གཞན་གྱི་ཁྲག་མཐོང་ན། ། བོག་ཅིང་བརྒྱལ་བར་འགྱུར་བ་ཡོད། ।
tac cittasya dṛḍhatvena kātaratvena cāgatam | duḥkhaduryodhanas tasmād bhaved abhibhaved vyathām || 6.18 ||	དེ་ནི་སེམས་ཀྱི་ངང་བརྟན་དང་། ། སྡར་མའི་ཚུལ་ལས་གྱུར་པ་ཡིན། ། དེ་བས་གནོད་པ་ཁྱད་བསད་ཅིང་། ། སྡུག་བསྔལ་རྣམས་ཀྱིས་མི་ཚུགས་བྱོས། ।
duḥkhe 'pi naiva cittasya prasādaṃ kṣobhayed budhaḥ | saṃgrāmo hi saha kleśair yuddhe ca sulabhā vyathā || 6.19 ||	མཁས་པས་སྡུག་བསྔལ་བྱུང་ཡང་ནི། ། སེམས་ཀྱི་རབ་དང་རྙོག་མི་བྱ། ། ཉོན་མོངས་རྣམས་དང་གཡུལ་འགྱེད་ལ། ། གཡུལ་འགྱེད་ཚེ་ན་གནོད་པ་མང་། ।
urasārātighātān ye pratīcchanto jayanty arīn | te te vijayinaḥ śūrāḥ śeṣās tu mṛtamārakāḥ || 6.20 ||	སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཁྱད་བསད་ནས། ། ཞེ་སྡང་ལ་སོགས་དགྲ་འཇོམས་པ། ། དེ་དག་རྒྱལ་བྱེད་དཔའ་བོ་སྟེ། ། ལྷག་མ་རོ་ལ་གསོད་པའོ། ।
guṇo 'paraś ca duḥkhasya yat saṃvegān madacyutiḥ | saṃsāriṣu ca kāruṇyaṃ pāpād bhītir jine spṛhā || 6.21 ||	གཞན་ཡང་སྡུག་བསྔལ་ཡོན་ཏན་ནི། ། སྐྱོ་བས་དྲེགས་པ་སེལ་བར་བྱེད། ། འཁོར་བ་པ་ལ་སྙིང་རྗེ་སྐྱེ། ། སྡིག་ལ་འཛེམ་དང་དགེ་ལ་དགའ། ।

14. Emptiness and the Four Noble Truths

(*Mūlamadhyamakakārikā*, ch. 24)

十四、空性與四聖諦

《中論》第二十四品

nāgarjunaviracitāyāṃ mūlamadhyamakakārikāyām	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། །པྲ་ཛྙཱ་ནཱ་མ་མཱུ་ལ་མ་དྷྱ་མ་ཀ་ཀཱ་རི་ཀཱ། བོད་སྐད་དུ། །དབུ་མ་རྩ་བའི་ཚིག་ལེའུ་བྱས་པ་ཤེས་རབ་ཅེས་བྱ་བ།
āryasatyaparīkṣā nāma caturviṃśatitamaṃ prakaraṇam |	འཕགས་པའི་བདེན་པ་བརྟག་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ཉི་ཤུ་བཞི་པ།
yadi śūnyam idaṃ sarvam udayo nāsti na vyayaḥ | caturṇām āryasatyānām abhāvas te prasajyate || 24.1 ||	གལ་ཏེ་འདི་དག་ཀུན་སྟོང་ན། ། འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་འཇིག་པ་མེད། ། འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་པོ་རྣམས། ། ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། ।
parijñā ca prahāṇaṃ ca bhāvanā sākṣikarma ca | caturṇām āryasatyānām abhāvān nopapadyate || 24.2 ||	འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་མེད་པས། ། ཡོངས་སུ་ཤེས་དང་སྤོང་བ་དང་། ། སྒོམ་དང་མངོན་དུ་བྱ་བ་དག ། འཐད་པར་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནོ། ।
tadabhāvān na vidyante catvāry āryaphalāni ca | phalābhāve phalasthā no na santi pratipannakāḥ || 24.3 ||	དེ་དག་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པས། ། འབྲས་བུ་བཞི་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། ། འབྲས་བུ་མེད་ན་འབྲས་གནས་མེད། ། ཞུགས་པ་དག་ཀྱང་ཡོད་མ་ཡིན། ।

saṃgho nāsti na cet santi te ’ṣṭau puruṣapudgalāḥ | abhāvāc cāryasatyānāṃ saddharmo ’pi na vidyate ‖ 24.4 ‖	གལ་ཏེ་སྐྱེས་བུ་གང་ཟག་བརྒྱད། ། དེ་དག་མེད་ན་དགེ་འདུན་མེད། ། འཕགས་པའི་བདེན་རྣམས་མེད་པའི་ཕྱིར། ། དམ་པའི་ཆོས་ཀྱང་ཡོད་མ་ཡིན། །
dharme cāsati saṃghe ca kathaṃ buddho bhaviṣyati | evaṃ trīṇy api ratnāni bruvāṇaḥ pratibādhase ‖ 24.5 ‖	ཆོས་དང་དགེ་འདུན་ཡོད་མིན་ན། ། སངས་རྒྱས་ཇི་ལྟར་ཡོད་པར་འགྱུར། ། དེ་སྐད་སྟོང་པ་ཉིད་སྨྲ་ན། ། དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་གནོད་པ་ནི། །
śūnyatāṃ phalasadbhāvam adharmaṃ dharmam eva ca | sarvasaṃvyavahārāṃś ca laukikān pratibādhase ‖ 24.6 ‖	བྱེད་ཅིང་འབྲས་བུ་ཡོད་པ་དང་། ། ཆོས་མ་ཡིན་པ་ཆོས་ཉིད་དང་། ། འཇིག་རྟེན་པ་ཡི་ཐ་སྙད་ནི། ། ཀུན་ལའང་གནོད་པ་བྱེད་པ་ཡིན། །
atra brūmaḥ śūnyatāyāṃ na tvaṃ vetsi prayojanam | śūnyatāṃ śūnyatārthaṃ ca tata evaṃ vihanyase ‖ 24.7 ‖	དེ་ལ་བཤད་པ་ཁྱོད་ཀྱིས་ནི། ། སྟོང་ཉིད་དགོས་དང་སྟོང་ཉིད་དང་། ། སྟོང་ཉིད་དོན་ནི་མ་རྟོགས་པས། ། དེ་ཕྱིར་དེ་ལྟར་གནོད་པ་ཡིན། །
dve satye samupāśritya buddhānāṃ dharmadeśanā | lokasaṃvṛtisatyaṃ ca satyaṃ ca paramārthataḥ ‖ 24.8 ‖	སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་བསྟན་པ། ། བདེན་པ་གཉིས་ལ་ཡང་དག་བརྟེན། ། འཇིག་རྟེན་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་དང་། ། དམ་པའི་དོན་གྱི་བདེན་པའོ། །
ye ’nayor na vijānanti vibhāgaṃ satyayor dvayoḥ | te tattvaṃ na vijānanti gambhīraṃ buddhaśāsane ‖ 24.9 ‖	གང་དག་བདེན་པ་དེ་གཉིས་ཀྱི། ། རྣམ་དབྱེ་རྣམ་པར་མི་ཤེས་པ། ། དེ་དག་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་ནི། ། ཟབ་མོའི་དེ་ཉིད་རྣམ་མི་ཤེས། །

vyavahāram anāśritya paramārtho na deśyate | paramārtham anāgamya nirvāṇaṃ nādhigamyate || 24.10 ||	ཐ་སྙད་ལ་ནི་མ་བརྟེན་པར། ། དམ་པའི་དོན་ནི་བསྟན་མི་ནུས། ། དམ་པའི་དོན་ནི་མ་རྟོགས་པར། ། མྱ་ངན་འདས་པ་ཐོབ་མི་འགྱུར། །
vināśayati durdṛṣṭā śūnyatā mandamedhasam | sarpo yathā durgṛhīto vidyā vā duṣprasādhitā || 24.11 ||	སྟོང་པ་ཉིད་ལ་བལྟ་ཉེས་ན། ། ཤེས་རབ་ཆུང་རྣམས་ཕུང་བར་འགྱུར། ། ཇི་ལྟར་སྦྲུལ་ལ་གཟུང་ཉེས་དང་། ། རིག་སྔགས་ཉེས་པར་བསྒྲུབས་པ་བཞིན། །
ataś ca pratyudāvṛttaṃ cittaṃ deśayituṃ muneḥ | dharmaṃ matvāsya dharmasya mandair duravagāhatām || 24.12 ||	དེ་ཕྱིར་ཞན་པས་ཆོས་འདི་ཡི། ། གཏིང་རྟོགས་དཀའ་བར་མཁྱེན་གྱུར་ནས། ། ཐུབ་པའི་ཐུགས་ནི་ཆོས་བསྟན་ལས། ། རབ་ཏུ་ལོག་པར་གྱུར་པ་ཡིན། །
śūnyatāyām adhilayaṃ yaṃ punaḥ kurute bhavān | doṣaprasaṅgo nāsmākaṃ sa śūnye nopapadyate || 24.13 ||	སྐྱོན་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་ནི། ། སྟོང་ལ་འཐད་པ་མ་ཡིན་པས། ། ཁྱོད་ནི་སྟོང་ཉིད་སྤོང་བྱེད་པ། ། གང་དེ་ང་ལ་མི་འཐད་དོ། །
sarvaṃ ca yujyate tasya śūnyatā yasya yujyate | sarvaṃ na yujyate tasya śūnyaṃ yasya na yujyate || 24.14 ||	གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་རུང་བ། ། དེ་ལ་ཐམས་ཅད་རུང་བར་འགྱུར། ། གང་ལ་སྟོང་ཉིད་མི་རུང་བ། ། དེ་ལ་ཐམས་ཅད་རུང་མི་འགྱུར། །
sa tvaṃ doṣān ātmanīyān asmāsu paripātayan | aśvam evābhirūḍhaḥ sann aśvam evāsi vismṛtaḥ || 24.15 ||	ཁྱོད་ནི་རང་གི་སྐྱོན་རྣམས་ནི། ། ང་ལ་ཡོངས་སུ་སྒྱུར་བྱེད་པ། ། རྟ་ལ་མངོན་པར་ཞོན་བཞིན་དུ། ། རྟ་ཉིད་བརྗེད་པར་གྱུར་པ་བཞིན། །

svabhāvād yadi bhāvānāṃ sadbhāvam anupaśyasi | ahetupratyayān bhāvāṃs tvam evaṃ sati paśyasi || 24.16 ||	གལ་ཏེ་དངོས་རྣམས་རང་བཞིན་ལས། ། ཡོད་པར་རྗེས་སུ་ལྟ་བྱེད་ན། ། དེ་ལྟ་ཡིན་ན་དངོས་པོ་རྣམས། ། རྒྱུ་རྐྱེན་མེད་པར་ཁྱོད་ལྟའོ། །
kāryaṃ ca kāraṇaṃ caiva kartāraṃ karaṇaṃ kriyām | utpādaṃ ca nirodhaṃ ca phalaṃ ca pratibādhase || 24.17 ||	འབྲས་བུ་དང་ནི་རྒྱུ་ཉིད་དང་། ། བྱེད་པ་པོ་དང་བྱེད་དང་བྱ། ། སྐྱེ་བ་དང་ནི་འགག་པ་དང་། ། འབྲས་བུ་ལ་ཡང་གནོད་པར་བྱེད། །
yaḥ pratītyasamutpādaḥ śūnyatāṃ tāṃ pracakṣmahe | sā prajñaptir upādāya pratipat saiva madhyamā || 24.18 ||	རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་གང་། ། དེ་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་བཤད། ། དེ་ནི་བརྟེན་ནས་གདགས་པ་སྟེ། ། དེ་ཉིད་དབུ་མའི་ལམ་ཡིན་ནོ། །
apratītya samutpanno dharmaḥ kaścin na vidyate | yasmāt tasmād aśūnyo hi dharmaḥ kaścin na vidyate || 24.19 ||	གང་ཕྱིར་རྟེན་འབྱུང་མ་ཡིན་པའི། ། ཆོས་འགའ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ། ། དེ་ཕྱིར་སྟོང་པ་མ་ཡིན་པའི། ། ཆོས་འགའ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
yady aśūnyam idaṃ sarvam udayo nāsti na vyayaḥ | caturṇām āryasatyānām abhāvas te prasajyate || 24.20 ||	གལ་ཏེ་འདི་ཀུན་མི་སྟོང་ན། ། འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་འཇིག་པ་མེད། ། འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་པོ་རྣམས། ། ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །
apratītya samutpannaṃ kuto duḥkhaṃ bhaviṣyati | anityam uktaṃ duḥkhaṃ hi tat svābhāvye na vidyate || 24.21 ||	རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་འབྱུང་མ་ཡིན་ན། ། སྡུག་བསྔལ་ཡོད་པར་ག་ལ་འགྱུར། ། མི་རྟག་སྡུག་བསྔལ་གསུངས་པ་དེ། ། རང་བཞིན་ཉིད་ལ་ཡོད་མ་ཡིན། །

svabhāvato vidyamānaṃ kiṃ punaḥ samudeṣyate | tasmāt samudayo nāsti śūnyatāṃ pratibādhataḥ || 24.22 ||	རང་བཞིན་ལས་ནི་ཡོད་ཡིན་ན། ། ཅི་ཞིག་ཀུན་དུ་འབྱུང་བར་འགྱུར། ། དེ་ཕྱིར་སྟོང་ཉིད་གནོད་བྱེད་ལ། ། ཀུན་འབྱུང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
na nirodhaḥ svabhāvena sato duḥkhasya vidyate | svabhāvaparyavasthānān nirodhaṃ pratibādhase || 24.23 ||	སྡུག་བསྔལ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་ན། ། འགོག་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། ། རང་བཞིན་གྱིས་ནི་ཡོངས་གནས་ཕྱིར། ། འགོག་པ་གནོད་པ་བྱེད་པ་ཡིན། །
svābhāvye sati mārgasya bhāvanā nopapadyate | athāsau bhāvyate mārgaḥ svābhāvyaṃ te na vidyate || 24.24 ||	ལམ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་ན་ནི། ། སྒོམ་པ་འཐད་པར་མི་འགྱུར་རོ། ། ཅི་སྟེ་ལམ་དེ་བསྒོམ་བྱ་ན། ། ཁྱོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡོད་མ་ཡིན། །
yadā duḥkhaṃ samudayo nirodhaś ca na vidyate | mārgo duḥkhanirodhatvāt katamaḥ prāpayiṣyati || 24.25 ||	གང་ཚེ་སྡུག་བསྔལ་ཀུན་འབྱུང་དང་། ། འགོག་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ན། ། ལམ་གྱིས་སྡུག་བསྔལ་འགོག་པ་ནི། ། གང་ཞིག་ཐོབ་པར་འགྱུར་བར་འདོད། །
svabhāvenāparijñānaṃ yadi tasya punaḥ katham | parijñānaṃ nanu kila svabhāvaḥ samavasthitaḥ || 24.26 ||	གལ་ཏེ་རང་བཞིན་ཉིད་ཀྱིས་ནི། ། ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་མ་ཡིན་ན། ། དེ་ནི་ཇི་ལྟར་ཡོངས་ཤེས་འགྱུར། ། རང་བཞིན་གནས་པ་མ་ཡིན་ནམ། །
prahāṇasākṣātkaraṇe bhāvanā caivam eva te | parijñāvan na yujyante catvāry api phalāni ca || 24.27 ||	དེ་བཞིན་དུ་ནི་ཁྱོད་ཉིད་ཀྱི། ། སྤང་དང་མངོན་དུ་བྱ་བ་དང་། ། བསྒོམ་དང་འབྲས་བུ་བཞི་དག་ཀྱང་། ། ཡོངས་ཤེས་བཞིན་དུ་མི་རུང་ངོ་། །

svabhāvenānadhigataṃ yat phalaṃ tat punaḥ katham | śakyaṃ samadhigantuṃ syāt svabhāvaṃ parigṛhṇataḥ || 24.28 ||	རང་བཞིན་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་ཡིས། ། འབྲས་བུ་རང་བཞིན་ཉིད་ཀྱིས་ནི། ། ཐོབ་པ་མིན་པ་གང་ཡིན་དེ། ། ཇི་ལྟར་འཐོབ་པར་ནུས་པར་འགྱུར། །
phalābhāve phalasthā no na santi pratipannakāḥ | saṃgho nāsti na cet santi te ’ṣṭau puruṣapudgalāḥ || 24.29 ||	འབྲས་བུ་མེད་ན་འབྲས་གནས་མེད། ། ཞུགས་པ་དག་ཀྱང་ཡོད་མ་ཡིན། ། གལ་ཏེ་སྐྱེས་བུ་གང་ཟག་བརྒྱད། ། དེ་དག་མེད་ན་དགེ་འདུན་མེད། །
abhāvāc cāryasatyānāṃ saddharmo ’pi na vidyate | dharme cāsati saṃghe ca kathaṃ buddho bhaviṣyati || 24.30 ||	འཕགས་པའི་བདེན་རྣམས་མེད་པའི་ཕྱིར། ། དམ་པའི་ཆོས་ཀྱང་ཡོད་མ་ཡིན། ། ཆོས་དང་དགེ་འདུན་ཡོད་མིན་ན། ། སངས་རྒྱས་ཇི་ལྟར་ཡོད་པར་འགྱུར། །
apratītyāpi bodhiṃ ca tava buddhaḥ prasajyate | apratītyāpi buddhaṃ ca tava bodhiḥ prasajyate || 24.31 ||	ཁྱོད་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་བྱང་ཆུབ་ལ། ། མ་བརྟེན་པར་ཡང་ཐལ་བར་འགྱུར། ། ཁྱོད་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སངས་རྒྱས་ལ། ། མ་བརྟེན་པར་ཡང་ཐལ་བར་འགྱུར། །
yaś cābuddhaḥ svabhāvena sa bodhāya ghaṭann api | na bodhisattvacaryāyāṃ bodhiṃ te ’dhigamiṣyati || 24.32 ||	ཁྱོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཉིད་ཀྱིས་ནི། ། སངས་རྒྱས་མིན་པ་གང་ཡིན་དེས། ། བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་ལ་བྱང་ཆུབ་ཕྱིར། ། བརྩལ་ཀྱང་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་མི་འགྱུར། །
na ca dharmam adharmaṃ vā kaścij jātu kariṣyati | kim aśūnyasya kartavyaṃ svabhāvaḥ kriyate na hi || 24.33 ||	འགའ་ཡང་ཆོས་དང་ཆོས་མིན་པ། ། ནམ་ཡང་བྱེད་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། ། མི་སྟོང་པ་ལ་ཅི་ཞིག་བྱ། ། རང་བཞིན་ལ་ནི་བྱ་བ་མེད། །

vinā dharmam adharmaṃ ca phalaṃ hi tava vidyate | dharmādharmanimittaṃ ca phalaṃ tava na vidyate || 24.34 ||	ཆོས་དང་ཆོས་མིན་མེད་པར་ཡང་། ། འབྲས་བུ་ཁྱོད་ལ་ཡོད་པར་འགྱུར། ། ཆོས་དང་ཆོས་མིན་རྒྱུས་བྱུང་བའི། ། འབྲས་བུ་ཁྱོད་ལ་ཡོད་མ་ཡིན། ।
dharmādharmanimittaṃ vā yadi te vidyate phalam | dharmādharmasamutpannam aśūnyaṃ te kathaṃ phalam || 24.35 ||	ཆོས་དང་ཆོས་མིན་རྒྱུས་བྱུང་བའི། ། འབྲས་བུ་གལ་ཏེ་ཁྱོད་ལ་ཡོད། ། ཆོས་དང་ཆོས་མིན་ལས་བྱུང་བའི། ། འབྲས་བུ་ཅི་ཕྱིར་སྟོང་མ་ཡིན། ।
sarvasaṃvyavahārāṃś ca laukikān pratibādhase | yat pratītyasamutpādaśūnyatāṃ pratibādhase || 24.36 ||	རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡི། ། སྟོང་པ་ཉིད་ལ་གནོད་བྱེད་གང་། ། འཇིག་རྟེན་པ་ཡི་ཐ་སྙད་ནི། ། ཀུན་ལའང་གནོད་པ་བྱེད་པ་ཡིན། ।
na kartavyaṃ bhavet kiṃcid anārabdhā bhavet kriyā | kārakaḥ syād akurvāṇaḥ śūnyatāṃ pratibādhataḥ || 24.37 ||	སྟོང་པ་ཉིད་ལ་གནོད་བྱེད་ན། ། བྱ་བ་ཅི་ཡང་མེད་འགྱུར་ཞིང་། ། རྩོམ་པ་མེད་པ་བྱ་བར་འགྱུར། ། མི་བྱེད་པ་ཡང་བྱེད་པོར་འགྱུར། ।
ajātam aniruddhaṃ ca kūṭasthaṃ ca bhaviṣyati | vicitrābhir avasthābhiḥ svabhāve rahitaṃ jagat || 24.38 ||	རང་བཞིན་ཡོད་ན་འགྲོ་བ་རྣམས། ། མ་སྐྱེད་པ་དང་མ་འགགས་དང་། ། ཐེར་ཟུག་ཏུ་ནི་གནས་འགྱུར་ཞིང་། ། གནས་སྐབས་སྣ་ཚོགས་བྲལ་བར་འགྱུར། ।
asaṃprāptasya ca prāptir duḥkhaparyantakarma ca | sarvakleśaprahāṇaṃ ca yady aśūnyaṃ na vidyate || 24.39 ||	གལ་ཏེ་སྟོང་པ་ཡོད་མིན་ན། ། མ་ཐོབ་ཐོབ་པར་བྱ་བ་དང་། ། སྡུག་བསྔལ་མཐར་བྱེད་ལས་དང་ནི། ། ཉོན་མོངས་ཐམས་ཅད་སྤོང་བའང་མེད། ।

yaḥ pratītyasamutpādaṃ paśyatīdaṃ sa paśyati | duḥkhaṃ samudayaṃ caiva nirodhaṃ mārgam eva ca || 24.40 ||	གང་གིས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་། ། མཐོང་བ་དེ་ནི་སྡུག་བསྔལ་དང་། ། ཀུན་འབྱུང་དང་ནི་འགོག་པ་དང་། ། ལམ་ཉིད་དེ་དག་མཐོང་བ་ཡིན། །
āryasatyaparīkṣā nāma caturviṃśatitamaṃ prakaraṇaṃ ||	འཕགས་པའི་བདེན་པ་བརྟག་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ཉི་ཤུ་བཞི་པའོ། ། ། །

15. **Elucidating the Buddha’s Teaching on Selfhood**

(*Abhidharmakośabhāṣya*, ch. 9)

十五、**駁斥補特伽羅論者的問難**

摘自《俱舍釋論》第九品

vasubandhuviracite 'bhidharmakośabhāṣya	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཨ་བྷི་དྷརྨ་ཀོ་ཥ་བྷཱ་ཥྱཾ། བོད་སྐད་དུ། ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་ཀྱི་བཤད་པ།
ātmavādapratiṣedho nāma navamaṃ kośasthānam |	གང་ཟག་དགག་པ་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་མཛོད་ཀྱི་གནས་དགུ་པ།
… yadi skandhamātraṃ pudgalaḥ, kasmād bhagavatā sa jīvas tac charīram anyo veti na vyākṛtam? praṣṭur āśayāpekṣayā | sa hi jīvadravyam ekam antarvyāpārapuruṣam adhikṛtya pṛṣṭavān | sa ca kasmiṃścin nāstīti katham asyānyatvam ananyatvaṃ vā vyākriyatām? kaurmasyeva romṇo 'ntaḥ kharatā mṛdutā vā |	… གལ་ཏེ་ཕུང་པོ་ཙམ་གང་ཟག་ཡིན་ན་ཅིའི་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྲོག་དེ་ཉིད་ལུས་ཡིན་པའམ། གཞན་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལུང་མ་བསྟན་ཞེ་ན། འདྲི་བ་པོའི་བསམ་པ་ལ་ལྟོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ནི་ནང་གི་བྱེད་པའི་སྐྱེས་བུ་སྲོག་གི་རྫས་གཅིག་པོ་དྲིས་སོ། །དེ་ཡང་འགའ་ཡང་མེད་ན་འདི་ཇི་ལྟར་གཞན་ཉིད་དམ་གཞན་མ་ཡིན་པ་ཉིད་ལུང་བསྟན་པར་བྱ་སྟེ། རུས་སྦལ་གྱི་སྤུ་ལ་བཤོར་རམ་འཇམ་ཞེས་བྱ་བ་བཞིན་ནོ། |
eṣa ca granthaḥ pūrvakair eva nirmocitaḥ | sthaviro hi nāgasenaḥ kaliṅgena rājñopasaṃkramya uktaḥ: pṛccheyam ahaṃ bhadantam, bahuvollakāś ca śramaṇā bhavanti | yadi yad eva pṛccheyaṃ tad eva vyākuryā iti | pṛcchety uktaḥ pṛṣṭavān: kiṃ nu sa jīvas tac charīram anyo jīvo 'nyac charīram iti? avyākṛtam etad ity avocat sthaviraḥ | sa āha: nanu bhadantaḥ pūrvam eva pratijñāṃ kārito nānyad vyākartavyam iti? kim idam anyad evoktam avyākṛtam etad iti?	མདུད་པ་འདི་ནི་སྔ་མ་དག་ཁོ་ནས་ཀྱང་བཀྲོལ་ཟིན་ཏེ། རྒྱལ་པོ་དེས་འདུ་སྦྱིན་གནས་བརྟན་ཀླུ་སྡེའི་ཐད་དུ་འོངས་ནས་བཙུན་པ་དགེ་སློང་རྣམས་ནི་སྨྲ་བ་མང་བ་མ་ལགས་སོ། །གལ་ཏེ་གང་དྲིས་པ་དེ་ཉིད་ལན་འདེབས་ན་བདག་འདྲི་བར་འཚལ་ལོ་ཞེས་སྨྲས་སོ། །དྲིར་གསོལ་ཞེས་སྨྲས་པ་དག་ཅི་ལགས། སྲོག་དེ་ཉིད་ལུས་ལགས་སམ། སྲོག་ཀྱང་གཞན་ལགས་ལ་ལུས་ཀྱང་གཞན་ལགས་ཞེས་དྲིས་སོ། །གནས་བརྟན་གྱིས་འདི་ནི་ལན་མི་གདགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པ་དང་། དེས་སྨྲས་པ། བདག་གིས་སྔ་ནས་བཙུན་པ་གཞན་ལུང་བསྟན་པར་མི་བགྱིའོ་ཞེས་དམ་འཆར་གསོལ་བ་མ་ལགས་སམ། ཅིའི་སླད་དུ་འདི་སྐད་དུ་འདི་ནི་ལན་མི་གདབ་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གཞན་ཁོ་ན་གསུངས།

sthavira āha: aham api mahārājaṃ pṛccheyam, bahuvollakāś ca rājāno bhavanti | yadi yad eva pṛccheyaṃ tad eva vyākuryā iti | pṛcchety uktaḥ pṛṣṭavān: yas te 'ntaḥpura āmravṛkṣas tasya kim amlāni phalāny āhosvin madhurāṇīti? naiva mamāntaḥpure kaścid āmravṛkṣo 'stīty āha | nanu mayā pūrvam eva mahārājaḥ pratijñāṃ kārito nānyad vyākartavyam iti? kim idam anyad evoktam āmra eva nāstīti? sa āha: katham asato vṛkṣasya phalānām amlatāṃ madhuratāṃ vā vyākaromīti? evam eva mahārāja sa eva jīvo nāsti | kuto 'sya śarīrād anyatām ananyatāṃ vā vyākaromīti?	གནས་བརྟན་གྱིས་སྨྲས་པ། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ནི་སྨྲ་བ་མང་བ་ལགས་སོ། །གལ་ཏེ་གང་དྲིས་པ་དེ་ཉིད་ལན་འདེབས་ན་བདག་ཀྱང་འདྲི་བར་འཚལ་ལགས་སོ། །དྲིར་གསོལ་ཞེས་སྨྲས་པ་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་སླས་ལ་ཤིང་ཨ་མྲ་འབྲས་བུ་ཡོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེའི་འབྲས་བུ་རྣམས་ཅི་སྐྱུར་རམ་འོན་ཏེ་མངར་ལགས་ཞེས་དྲིས་སོ། །བདག་གི་སླས་ལ་ཤིང་ཨ་མྲ་ཉིད་འགའ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲས་སོ། །བདག་གིས་སྔ་ནས་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་གཞན་ལུང་བསྟན་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་དམ་འཆར་གསོལ་བ་མ་ལགས་སམ། ཅིའི་སླད་དུ་འདི་སྐད་དུ་ཤིང་ཨ་མྲ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་གཞན་ཁོ་ན་གསུངས། དེས་སྨྲས་པ། ཇི་ལྟར་ན་ཤིང་ལྗོན་པ་མེད་པའི་འབྲས་བུ་རྣམས་སྐྱུར་བའམ་མངར་བ་ཉིད་དུ་ལུང་བསྟན་པར་བྱ། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་དེ་བཞིན་དུ་སྲོག་དེ་ཉིད་མེད་ན་ཅིའི་སླད་དུ་འདི་ལུས་ལས་གཞན་པ་ཉིད་དམ་གཞན་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་ལུང་བསྟན་པར་བགྱི་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ། ।
kasmād bhagavatāpi noktaṃ nāsty eveti? praṣṭur āśayāpekṣayā | sa hi yasyāpi skandhasaṃtānasya jīva ity ākhyā tasyāpy abhāvaṃ pratīyād iti mithyādṛṣṭiṃ pātitaḥ syāt, pratītyasamutpādasyājñānāt | sa ca taddeśanāyā akṣamaḥ |	ཅིའི་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཀྱང་མེད་པ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་མ་གསུངས་ཤེ་ན། དྲི་བ་པོའི་བསམ་པ་ལ་ལྟོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་སྲོག་ཅེས་བྱ་བ་ཕུང་པོའི་རྒྱུན་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་མེད་པར་གོ་བར་གྱུར་ན་ལོག་པར་ལྟ་བར་ལྷུང་བར་འགྱུར་ཏེ། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བ་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ནི་དེ་བསྟན་པ་ཡང་མི་བཟོད་དོ། ।
itaś caitad evaṃ niścīyate yad bhagavatoktam: asty ātmety ānanda vatsasagotrāya parivrājakāya praśnaṃ pṛṣṭo vyākuryāṃ nanv akalpaṃ syād vacanāya sarvadharmā anātmāna iti? nāsty ātmety ānanda vatsasagotrāya parivrājakāya praśnaṃ pṛṣṭo vyākuryāṃ nanu vatsasagotraḥ parivrājakaḥ pūrvam eva saṃmūḍho bhūyasyā mātrayā saṃmoham āpadyeta, abhūn ma ātmā sa ma etarhi nāstīti? asty ātmety ānanda śāśvatāya paraiti, nāsty ātmety ānandocchedāya paraitīti vistaraḥ |	འདི་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཀུན་དགའ་བོ་ཀུན་དུ་རྒྱུ་གནས་པ་དང་། ཙུས་མཐུན་པས་དྲི་བ་དྲིས་པ་དག་ཡོད་དོ་ཞེས་ལུང་བསྟན་ན་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པས་ཚིག་མ་ལེགས་པ་མ་ཡིན་ནམ། ཀུན་དགའ་བོ་ཀུན་དུ་རྒྱུ་གནས་པ་དང་ཙུས་མཐུན་པའི་དྲི་བ་དྲིས་པ་བདག་མེད་དོ་ཞེས་ལུང་བསྟན་ན་ནི་ཀུན་ཏུ་རྒྱུ་གནས་པ་དང་ཙུས་མཐུན་པའི་སྔ་ནས་ཀུན་དུ་རྨོངས་པ་ཡོད་པ་དག་གིས་བདག་སྔོན་ཡོད་པར་གྱུར་པ་ལས་ད་ནི་བདག་གི་དེ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་ཀུན་དུ་རྨོངས་པ་ཕྱིར་ཞིང་ཆེས་རྒྱས་པར་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནམ། ཀུན་དགའ་བོ་བདག་ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་རྟག་པའི་མཐར་འགྱུར་རོ། །ཀུན་དགའ་བོ་བདག་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཆད་པའི་མཐར་འགྱུར་རོ་ཞེས་རྒྱས་པར་གསུངས་པ་གང་ཡིན་པ་འདི་ལས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ངེས་པར་ཟུང་ཤིག།
āha cātra: dṛṣṭidaṃṣṭrāvabhedaṃ ca bhraṃśaṃ cāpekṣya karmaṇām | deśayanti jinā dharmaṃ vyāghrīpotāpahāravat ||	འདིར་སྨྲས་པ། ལྟ་བའི་མཆེ་བས་སྨྲས་པ་དང་། ། ལས་རྣམས་འཇིག་པ་ལ་ལྟོས་ནས། ། སྟག་མོས་ཕྲུ་གུ་ཁྱེར་བ་ལྟར། ।

	རྒྱལ་བས་ཆོས་ནི་སྟོན་པར་མཛད། །
ātmāstitvaṃ hy upagato bhinnaḥ syād dṛṣṭidaṃṣṭrayā | bhraṃśaṃ kuśalapotasya kuryād aprāpya saṃvṛtim iti ||	བདག་ཡོད་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་ནས། ། ལྟ་བའི་མཆེ་བས་སྨས་པར་གྱུར། ། ཀུན་རྫོབ་རྟོག་པར་མ་གྱུར་ནས། ། དགེ་བ་ཕྲུ་གུ་ཉམས་བྱེད་འགྱུར། །
punar āha: asattvād bhagavān jīvaṃ tattvānyatvena nāvadat | nāstīty api ca nāvocan mā bhūt prājñaptiko 'py asan ||	ཡང་སྨྲས་པ། མེད་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྲོག ། དེ་ཉིད་གཞན་དུ་མ་གསུངས་སོ། ། བཏགས་པའང་མེད་དུ་འགྱུར་འོང་བས། ། མེད་དོ་ཞེས་ཀྱང་མ་གསུངས་སོ། །
yatra hi skandhasaṃtāne śubhāśubhaphalāstitā | jīvākhyā tatra sā na syāt jīvanāstitvadeśanāt ||	ཕུང་པོའི་རྒྱུ་ནི་གང་ལ་དགེ ། མི་དགེའི་འབྲས་བུ་ཡོད་པ་ཉིད། ། དེ་ལ་སྲོག་ཅེས་བྱ་སྟེ་དེ། ། སྲོག་མེད་བསྟན་པས་མེད་པར་འགྱུར། །
prajñaptimātraṃ skandheṣu jīva ity api nāvadat | abhavyaḥ śūnyatāṃ boddhuṃ tadānīṃ tādṛśo janaḥ ||	སྲོག་ཅེས་བྱ་བ་ཕུང་པོ་ལ། ། བཏགས་ཙམ་ཞེས་ཀྱང་མ་གསུངས་ཏེ། ། དེ་ཚེའི་སྐྱེ་བོ་དེ་འདྲ་སྟེ། ། སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་སྐལ་ལྡན་མིན། །
tathā hy ātmāsti nāstīti pṛṣṭo vātsena nāvadat | āśayāpekṣayā praṣṭuḥ sati tv astīti nāha kim || …	འདི་ལྟར་གནས་པས་བདག་ཡོད་དམ། ། མེད་ཅེས་དྲི་བ་འདྲི་བ་ཡི། ། བསམ་པ་ལ་ལྟོས་མ་གསུངས་ཏེ། ། ཡོད་ན་ཅི་ཕྱིར་ཡོད་མི་གསུངས། ། …

asty eva pudgalo yasmāt satyataḥ sthitito nāsti ma ātmeti dṛṣṭisthānam uktam | astīty api dṛṣṭisthānam uktam | tasmād ajñāpakam etat | ubhayam api tv etad antagrāhadṛṣṭiśāśvatocchedadṛṣṭisaṃgṛhītam ity ābhidharmikāḥ | tathaiva ca yuktam, asty ātmety ānanda śāśvatāya paraiti, nāsty ātmety ānandocchedāya paraitīti vātsyasūtre vacanāt |	གང་ཟག་ནི་ཡོད་པ་ཉིད་དེ། འདི་ལྟར་བདེན་པ་དང་། གནས་པར་བདག་གི་བདག་མེད་དོ་སྙམ་པ་ནི་ལྟ་བའི་གནས་སུ་གསུངས་སོ། །ཡོད་དོ་སྙམ་པ་ཡང་ལྟ་བའི་གནས་སུ་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ནི་ཁུངས་སུ་མི་རུང་ངོ་། །ཆོས་མངོན་པ་པ་རྣམས་ན་རེ་འདི་གཉི་ག་ཡང་མཐར་འཛིན་པ་ཡིན་ཏེ། རྟག་པ་དང་ཆད་པར་ལྟ་བས་བསྡུས་པ་དག་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་རིགས་ཏེ་གནས་མ་བུའི་མདོ་ལས། ཀུན་དགའ་བོ་བདག་ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་རྟག་པར་འགྱུར་རོ། །ཀུན་དགའ་བོ་བདག་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཆད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །
yadi tarhi pudgalo nāsti, ka eṣa saṃsarati? na hi saṃsāra eṣa saṃsaratīti yuktam | uktaṃ ca bhagavatā: avidyānivaraṇānāṃ sattvānāṃ saṃdhāvatāṃ saṃsaratām iti | atha pudgalaḥ kathaṃ saṃsarati? skandhāntaratyāgopādānāt | uktottara eṣa pakṣaḥ | yathā tu kṣaṇiko 'gniḥ saṃtatyā saṃsaratīty ucyate, tathā sattvākhyaḥ skandhasamudāyas tṛṣṇopādānaḥ saṃsaratīty ucyate |	གལ་ཏེ་ཡང་གང་ཟག་མེད་ན་འཁོར་བ་འདི་སུའི་ཡིན། འཁོར་བ་ཉིད་འཁོར་བར་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཀྱང་སེམས་ཅན་མ་རིག་པའི་སྒྲིབ་པ་ཅན་ཀུན་དུ་རྒྱུ་བ་རྣམས་འཁོར་རོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །ཡང་གང་ཟག་ཇི་ལྟར་འཁོར་ཕུང་པོ་གཞན་འདོར་བ་དང་། ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཕྱོགས་འདི་ནི་ལན་བཏབ་ཟིན་ཏོ། །ཇི་ལྟར་མེ་སྐད་ཅིག་མ་ཡིན་ཡང་རྒྱུན་གྱིས་འགྲོ་བ་དེ་བཞིན་དུ་སྲེད་པ་ཉེ་བར་ལེན་པ་ཅན་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ཕུང་པོའི་ཚོགས་འཁོར་རོ། །
yadi skandhamātram idam, kasmād āha bhagavān: aham eva sa tena kālena tena samayena sunetro nāma śāstābhūvam iti? kasmān na vaktavyaṃ syāt? anyatvāt skandhānām | atha kiṃ pudgalaḥ? sa evāsau | śāśvato hi syāt | tasmād aham eva sa ity ekasaṃtānatāṃ darśayati, yathā sa evāgnir dahann āgata iti | …	གལ་ཏེ་འདི་ཕུང་པོ་ཙམ་ཡིན་ན་ཅིའི་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ང་ཉིད་དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན་མིག་བཟངས་ཞེས་བྱ་བའི་སྟོན་པར་གྱུར་ཏོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །ཅིའི་ཕྱིར་གསུང་པར་མི་འགྱུར། ཕུང་པོ་རྣམས་གཞན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་ཅི་དེ་ཉིད་གང་ཟག་ཡིན་ན་ནི་རྟག་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་ང་ཉིད་དེ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱུད་གཅིག་པ་ཉིད་དུ་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་མེ་དེ་ཉིད་སྲེག་ཅིང་འོངས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞིན་ནོ། ། …

16. **Refuting the Mind-Only School**

(*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)

十六、**駁斥唯識論者**

摘自《入菩提行論細疏》第九品

prajñākaramativiracitāyāṃ bodhicaryāvatārapañjikāyāṃ	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བོ་དྷི་ཙརྻ་ཨ་བ་ཏཱ་ར་པཉྫི་ཀཱ། བོད་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པའི་དཀའ་འགྲེལ།
prajñāpāramitāparicchedo navamaḥ |	ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ལེའུ་སྟེ་དགུ་པའོ།
… evaṃ tāvat sautrāntikādicodyam udasya yogācāravipratipattinirākaraṇāya tanmatena dūṣaṇam udbhāvayann āha: yadā na bhrāntir apītyādi | **yadā na bhrāntir apy asti māyā kenopalabhyate || 9.15 ||**	… དེ་ལྟར་རེ་ཞིག་མདོ་སྡེ་པ་ལ་སོགས་པའི་བརྒལ་བ་བསལ་ནས། རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་ལོག་པར་རྟོག་པ་བསལ་བའི་ཆེད་དུ་དེའི་ལུགས་ཀྱི་ཉེས་པ་བརྗོད་པ་ནི། གང་ཚེ་འཁྲུལ་པ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། **གང་ཚེ་འཁྲུལ་པའང་ཡོད་མིན་ན།།** **སྒྱུ་མ་གང་གིས་དམིགས་པར་འགྱུར།།**
yadā sarvaṃ jagan māyātmakatayā svabhāvaśūnyam upagataṃ madhyamakavādibhiḥ, māyāsvabhāvasaṃvṛtigrāhiṇī buddhir api bhavatāṃ nāsti bāhyavat, tadā māyā kenopalabhyate, kena pratīyate tadgrāhakavastusajjñānam antareṇa? naiva kenacid ity arthaḥ | yasya punaḥ svacittam eva paramārthasad bāhyarūpatayā bhrāntaṃ tathā pratibhāsate, na tasyāyaṃ doṣa iti bhāvaḥ ||	གང་གི་ཚེ་དབུ་མར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་སྒྱུ་མའི་བདག་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་ཁས་བླངས་པ་ན་ཕྱི་རོལ་བཞིན་དུ་སྒྱུ་མའི་རང་བཞིན་ཀུན་རྫོབ་འཛིན་པར་བྱེད་པའི་བློ་ཡང་ཁྱེད་ལ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ལ། དེའི་ཚེ་སྒྱུ་མ་གང་གིས་དམིགས་པར་འགྱུར་ཏེ། གང་གིས་རྟོགས་པར་འགྱུར་ཏེ་འཛིན་པ་དངོས་པོ་ཡོད་པའི་ཤེས་པ་མ་གཏོགས་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའི་དོན་ཏོ། །གང་གི་ཡང་རང་གི་སེམས་ཉིད་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ལ། ཕྱི་རོལ་གྱི་རང་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་འཁྲུལ་པས་དེ་བཞིན་དུ་སྣང་སྟེ། དེ་ལ་ནི་ཉེས་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པ་ནི་བསམས་པའོ།།
etan nirākartum āha: yadā māyaivetyādi |	དེ་ལྟ་བུ་བསལ་བའི་དོན་དུ་གང་ཚེ་ཁྱོད་ལ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ།

yadā māyaiva te nāsti tadā kim upalabhyate |	**གང་ཚེ་ཁྱོད་ལ་སྒྱུ་མ་ཉིད། །** **མེད་ནའང་དེ་ཚེ་ཅི་ཞིག་དམིགས། །**
yadā māyaiva grāhyatayā hastyādyākārapravṛttyā tava vijñānavādino nāsti, cittamātraṃ jagad abhyupagacchanto bahirarthābhāvāt, tadā kim upalabhyate, tadā kim iha pratibhāsate? bahirarthābhāvād deśādivicchedena pratibhāso na yukta ity arthaḥ ||	གླང་པོ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པར་འཇུག་པས་གཟུང་བར་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱིས་གང་གི་ཚེ་སྒྱུ་མ་ཉིད་ཁྱོད་དེ། རྣམ་པར་ཤེས་པར་སྨྲ་བ་ཁྱེད་ཅག་ལ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་བ་སེམས་ཙམ་དུ་ཁས་ལེན་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་དེའི་ཚེ་ཅི་ཞིག་དམིགས་ཏེ། དེའི་ཚེ་འདིར་ཅི་ཞིག་སྣང་བར་འགྱུར། ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་ཡུལ་ལ་སོགས་པར་རྣམ་པར་ཆད་པའི་སྣང་བ་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའི་དོན་ཏོ། །
atra parasyābhiprāyam āśaṅkayann āha: cittasyaiva sa ityādi |	དེ་ལ་གཞན་གྱི་བསམ་པའི་དོགས་པས་གལ་ཏེ་དངོས་པོར་ཞེན་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ།
cittasyaiva sa ākāro yady apy anyo 'sti tattvataḥ || 9.16 ||	**གལ་ཏེ་དེ་ཉིད་དུ་གཞན་ཡོད། །** **རྣམ་པ་དེ་ནི་སེམས་ཉིད་ཡིན། །**
uktam atra cittam eva bahīrūpatayā bhrāntaṃ hastyādyākāraṃ pratibhāsata iti || uktam eva | kiṃ tu yady api cittasyaiva jñānasyaiva sa iti deśādivicchedena grāhyatayā pratibhāsamāna ākāro nirbhāsaḥ, anya ity apara āntarād grāhakāc cittākārāt, asti vidyate, tattvato vastutaḥ ||	རང་གི་སེམས་ཉིད་འཁྲུལ་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཉིད་དུ་གླང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པར་སྣང་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ་ཞེ་ན། གསུངས་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ་འོན་ཀྱང་སེམས་ཉིད་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ཞེས་པ་ནི་ཡུལ་ལ་སོགས་པ་ཆད་པར་གཟུང་བར་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱིས་རབ་ཏུ་སྣང་བ་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ལ། རྣམ་པ་ནི་སྣང་བ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ཞེས་པ་ནི་ནང་གི་འཛིན་པའི་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པ་གཞན་ཡིན་ལ། ཡོད་པ་ནི་བདོག་པ་སྟེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དངོས་པོ་ཡིན་ལ་
yady apīty abhyupagamyoktam, tathāpi naitat saṃgacchata ity āha: cittam eva yadā māyetyādi | **cittam eva yadā māyā tadā kiṃ kena dṛśyate |**	གལ་ཏེ་ཡང་ཞེས་པ་ནི་ཁས་བླངས་པ་བརྗོད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་ཡང་འདི་ནི་འབྲེལ་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་གང་ཚེ་སེམས་ཉིད་སྒྱུ་མ་ནི། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ། **གང་ཚེ་སེམས་ཉིད་སྒྱུ་མ་ན། །** **དེ་ཚེ་གང་ཞིག་གང་གིས་མཐོང་། །**
cittam eva vijñānam eva vedakatayā svīkṛtam, yadā māyā nānyā, na hi vedakacittavyatiriktā kācid anyā māyā nāma, tadātmatayā tasyās tathā pratibhāsopagamāt, tadā kiṃ kena dṛśyate, kiṃ kena pratīyate? darśanam eva hi kevalam asti na dṛśyam | dṛśyam antareṇa darśanam api na syāt, dṛśyāpekṣatvāt tasya | ato na kenacit kiṃcid dṛśyetety āndhyam aśeṣasya jagataḥ prāptam iti bhāvaḥ ||	སེམས་ཉིད་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། རིག་པར་བྱེད་པ་པོ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་པ་ཡིན་ལ་གང་གི་ཚེ་སྒྱུ་མ་ལས་གཞན་མ་ཡིན་པའི་རིག་པ་པོ་སེམས་ལས་ཐ་དད་པ་སྒྱུ་མ་ཞེས་བྱ་བ་འགའ་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པས་དེ་དེ་ལྟར་སྣང་བ་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཚེ་གང་ཞིག་གང་གིས་མཐོང་། །ཞེས་ཏེ། གང་ཞིག་གང་གིས་རྟོགས་པར་འགྱུར་ཏེ། མཐོང་བ་ཉིད་འབའ་ཞིག་ཡོད་ཀྱི་མཐོང་བར་བྱ་བ་ནི་མེད་ལ། མཐོང་བར་བྱ་བ་མེད་པར་མཐོང་བ་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་དེ་ནི་མཐོང་བར་བྱ་བ་ལ་

	སྐྱོན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་གིས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མཐོང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལོང་བ་ཉིད་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་དགོངས་པ་ཡིན་ནོ། །
nanu syād evaitat, yadi jñānasyātmasaṃvedanaṃ na syāt | yāvatā svasaṃvedanatayā svarūpaṃ saṃvedayat tadabhinnaṃ māyādipratibhāsam api vedayet | tathā ca sati na kācit kṣatiḥ || iti vijñānavādino 'bhiprāyam āśaṅkya āha: uktaṃ cetyādi | **uktaṃ ca lokanāthena cittaṃ cittaṃ na paśyati || 9.17 ||**	གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་གྱུར་ན་ཡང་གལ་ཏེ་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་སྒྱོང་བ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ལ། འོན་ཀྱང་རང་རིག་པ་ཉིད་ཀྱིས་རང་གི་ངོ་བོ་སྒྱོང་བ་ནི་དེ་ལས་ཐ་མི་དད་པའི་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་ཡང་རྟོགས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་གྱུར་ན་ཡང་ཅུང་ཟད་ཀྱང་ཉམས་པ་མེད་དོ་ཞེས་རྣམ་པར་ཤེས་པར་སྨྲ་བའི་བསམ་པའི་དོན་དམ་པས་གསུངས་པ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ནི་མགོན་པོས་ཀྱང་། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ། **འཇིག་རྟེན་གྱི་ནི་མགོན་པོས་ཀྱང་། །** **སེམས་ཀྱིས་སེམས་མི་མཐོང་ཞེས་གསུངས། །**
svabhāvaśūnyam eva sarvaṃ jagad yadā yuktitaḥ pratipāditam, tadā kaḥ kasya svabhāvo vastuta iti kasya kena vedanaṃ syāt? uktaṃ ca bhagavatā:	འགྲོ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་གང་གི་ཚེ་རིགས་པས་བསྟན་པ་དེའི་ཚེ། གང་གིས་གང་གི་རང་བཞིན་གྱི་དངོས་པོ་ཞེས་གང་ཞིག་གང་གིས་རྟོགས་པར་འགྱུར། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་
sarvadharmāḥ śūnyāḥ, śūnyatālakṣaṇaṃ cittam | sarvadharmā viviktāḥ, viviktatālakṣaṇaṃ cittam iti ||	ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཡིན་ཏེ། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་སེམས་ཡིན་ཞིང་ཆོས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་དབེན་པ་དང་། རྣམ་པར་དབེན་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་སེམས་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །
kiṃ ca, uktaṃ ca kathitaṃ ca lokanāthena lokānāṃ sarvasattvānāṃ nāthena śaraṇyena buddhena bhagavatā | kim uktam? cittaṃ cittaṃ na paśyatīti, cittaṃ svātmānaṃ na jānāti, saty api vastutve svātmani kāritravirodhāt |	གཞན་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་མགོན་པོས་ཀྱང་གསུངས་ཤིང་བཀའ་སྩལ་པ་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ནི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཡིན་ལ། མགོན་པོས་ཞེས་པ་ནི་སྐྱབས་ཏེ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སོ། །ཅི་ཞིག་གསུངས་ཤེ་ན། སེམས་ཀྱིས་སེམས་མི་མཐོང་ཞེས་ཏེ། སེམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ནི་སེམས་ཀྱིས་ཤེས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དངོས་པོ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་ཡོད་ཀྱང་བདག་ཉིད་ལ་བྱེད་པ་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །
katham iva? **na cchinatti yathātmānam asidhārā tathā manaḥ |**	ཅི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། རལ་གྲིའི་སོ་ནི་རང་ལ་རང་། །ཞེས་ཏེ། **རལ་གྲི་སོ་ནི་རང་ལ་རང་། །** **ཇི་ལྟར་མི་གཅོད་དེ་བཞིན་ཡིད། །**
yathā sutīkṣṇāpy asidhārā khaḍgadhārā tadanyavad ātmānaṃ svakāyaṃ na cchinatti na vighāṭayati, svātmani kriyāvirodhāt, tathā manaḥ | asidhārāvac cittam api svātmānaṃ na paśyatīti yojyam | tathā hi na tad evaikaṃ jñānaṃ vedyavedakavedanātmasvabhāvatrayaṃ yuktam, ekasya niraṃśasya trisvabhāvatāyogāt ||	ཇི་ལྟར་ཤིན་ཏུ་རྣོ་བའི་རལ་གྲིའི་སོས་གཞན་བཞིན་དུ་བདག་ཉིད་དེ་རང་གི་ལུས་མི་གཅོད་ཅིང་གཅོད་པར་མི་བྱེད་དེ། བདག་ཉིད་ལ་བྱེད་པ་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཡིད་ཀྱང་རལ་གྲིའི་སོ་བཞིན་དུ་བདག་ཉིད་ཀྱི་སེམས་ཀྱིས་བདག་ཉིད་མི་མཐོང་ངོ་ཞེས་སྦྱར་རོ། །ཤེས་པ་གཅིག་པོ་དེ་ལ་རིག་པར་བྱ་བ་དང་རིག་པར་བྱེད་པ་དང་། རིག་པའི་བདག་ཉིད་གསུམ་མི་རིགས་ཏེ། ཆ་ཤས་མེད་པ་གཅིག་ལ་རང་

	བཞིན་གསུམ་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །
tatredam uktam āryaratnacūḍasūtre:	དེ་ལ་འདི་འཕགས་པ་གཙུག་ན་རིན་པོ་ཆེའི་མདོ་ལས།
sa cittaṃ parigaveṣamāṇo nādhyātmaṃ cittaṃ samanupaśyati | na bahirdhā cittaṃ samanupaśyati | na skandheṣu cittaṃ samanupaśyati | na dhātuṣu cittaṃ samanupaśyati | nāyataneṣu cittaṃ samanupaśyati |	དེ་སེམས་ཀུན་ཏུ་ཚོལ་བ་ན་སེམས་ནང་ན་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མི་མཐོང་། སེམས་ཕྱི་རོལ་ན་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མི་མཐོང་ཞེས་པ་དང་། ཕུང་པོ་རྣམས་ལ་ཡང་སེམས་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མི་མཐོང་ཁམས་རྣམས་ལ་ཡང་སེམས་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མི་མཐོང་། སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་ལ་ཡང་སེམས་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མི་མཐོང་ངོ་། །
sa cittam asamanupaśyaṃś cittadhārāṃ paryeṣate: kutaś cittasyotpattir iti | ālambane sati cittam utpadyate | tat kim anyac cittam anyad ālambanam, atha yad evālambanaṃ tad eva cittam? yadi tāvad anyad ālambanam anyac cittam, tad dvicittatā bhaviṣyati | atha yad evālambanaṃ tad eva cittam, tat kathaṃ cittaṃ cittaṃ paśyati? na hi cittaṃ cittaṃ samanupaśyati | tadyathā na tayaivāsidhārayā saivāsidhārā śakyate chettum, na tenaivāṅgulyagreṇa tad evāṅgulyagraṃ spraṣṭuṃ śakyate, evam eva tenaiva cittena tad eva cittaṃ draṣṭum iti vistaraḥ || …	དེས་སེམས་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མ་མཐོང་བས། སེམས་གང་ལས་བྱུང་ཞེས་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ཀུན་དུ་ཚོལ་ཞིང་དེ་འདི་སྙམ་དུ་སེམས་ཏེ། དམིགས་པ་ཡོད་པ་ལས་སེམས་འབྱུང་བར་འགྱུར་རོ་སྙམ་མོ། །དེ་ཡང་འདི་སྙམ་དུ་སེམས་ཏེ། ཅི་དམིགས་པ་དེ་ཡང་གཞན་ལ། སེམས་དེ་ཡང་གཞན་ནམ། འོན་ཏེ་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་སེམས་ཡིན། གལ་ཏེ་དམིགས་པ་ཡང་གཞན་ལ་སེམས་ཀྱང་གཞན་ན་ནི་སེམས་དེ་གཉིས་སུ་འགྱུར་རོ། །འོན་ཏེ་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་སེམས་ཡིན་ན་སེམས་ཀྱིས་སེམས་དེ་ཇི་ལྟར་མཐོང་བར་འགྱུར་ཏེ། སེམས་ཀྱིས་སེམས་མཐོང་བར་མི་ནུང་ངོ་། །འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། རལ་གྲིའི་སོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་རལ་གྲིའི་སོ་དེ་ཉིད་བཅད་པར་མི་ནུས་པ་དང་། སོར་མོའི་རྩེ་མོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སོར་མོའི་རྩེ་མོ་ལ་རེག་པར་མི་ནུས་པ་དེ་བཞིན་དུ་སེམས་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སེམས་དེ་ཉིད་མཐོང་བར་མི་ནུས་སོ་ཞེས་རྒྱས་པར་གསུངས་སོ། ། …

17. Defending the Mahāyāna

(*Bodhicaryāvatārapañjikā*, ch. 9)

十七、辯護大乘

摘自《入菩提行論細疏》第九品

prajñākaramativiracitāyāṃ bodhicaryāvatārapañjikāyāṃ	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བོ་དྷི་ཙརྻ་ཨ་བ་ཏཱ་ར་པཉྫི་ཀཱ། བོད་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པའི་དཀའ་འགྲེལ།
prajñāpāramitāparicchedo navamaḥ |	ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ལེའུ་སྟེ་དགུ་པའོ།
… **nanv asiddhaṃ mahāyānaṃ**	… **གལ་ཏེ་ཐེག་ཆེན་མ་གྲུབ་ན།**
nanu bhoḥ śūnyatāvādin mahāyānam āgamatvena mamāsiddham asaṃ-matam, tad asyopanyāso na sādhanatayā sādhuḥ ||	ཀྱི་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་སྨྲ་བ་དེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་བཀའ་ཉིད་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་མ་གྲུབ་སྟེ། འདོད་པ་མ་ཡིན་ལ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཉིད་དུ་དེ་བརྗོད་པ་ནི་ལེགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
atra parasya samānaparihāradūṣaṇam āha: katham ityādinā |	འདིར་གཞན་དང་ལན་མཚུངས་པའི་སྐྱོན་སུན་དབྱུང་བའི་ཕྱིར། ཁྱོད་ཀྱི་ལུང་ནི་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ།
kathaṃ siddhas tvadāgamaḥ |	**ཁྱོད་ཀྱི་ལུང་ནི་ཇི་ལྟར་གྲུབ། །**
yadi mahāyānam asiddham, kathaṃ kena prakāreṇa tvadīyāgamo bhagavadvacanam iti siddhaḥ? tatra na kiṃcid āgamatvaprasādhakaṃ pramāṇam utpaśyāmaḥ || paraḥ parihāram āha: yasmād iti |	གལ་ཏེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དེ་མ་གྲུབ་ན་ཇི་ལྟར་ཏེ་རྣམ་པ་གང་གིས་ཁྱོད་ཀྱི་ལུང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་བཀར་གྲུབ། དེར་ལུང་ཉིད་དུ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཚད་མ་ལྷག་པ་འགའ་ཞིག་ནི་མཐོང་བ་མ་ཡིན་ནོ། །
paraḥ parihāram āha yasmād iti:	གཞན་གྱིས་ལན་གང་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་བརྗོད་དེ།

yasmād ubhayasiddho 'sau	**གང་ཕྱིར་གཉིས་ཀ་ལ་འདི་གྲུབ། །**
yasmāt kāraṇād ubhayasya tava mama ca siddha āgamatvena niścito 'sau mamāgamaḥ | na hi madāgame bhavato 'pi mahāyānānuyāyino buddhavacanatvena vipratipattir asti, tasmāt siddho 'sau | na tu mahāyāne mama saṃpratipattiḥ, yenedam evottaraṃ bhavato 'pi syāt ||	རྒྱུ་གང་གི་ཕྱིར་བདག་གི་ལུང་འདི་ལུང་ཉིད་དུ་གྲུབ་པ་ཁྱོད་དང་ཁོ་བོ་ཅག་གཉིས་ལ་ངེས་པ་ཡིན་ཏེ། བདག་གི་ལུང་ལ་ཁྱེད་ཀྱང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རྗེས་སུ་འཇུག་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་ལོག་པར་རྟོག་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ནི་བདག་གིས་ཡང་དག་པར་རྟོག་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པས། གང་གིས་ནི་ལན་འདིར་འགྱུར་བ་ཡིན་ཞེ་ན།
siddhāntavādy āha:	གྲུབ་པའི་མཐའ་སྨྲ་བས་དང་པོ་ཁྱོད་ལ་འདིར་མ་གྲུབ་ཅེས་གསུངས་ཏེ།
na siddho 'sau tavāditaḥ || 9.42 ||	**དང་པོ་ཁྱོད་ལ་འདི་མ་གྲུབ། །**
iti | yady apy ubhayasiddhatvaṃ tvadāgamasyāgamasiddhau hetuḥ, tadāpi naitad vaktavyam, asiddhatvāt | yasmāt tavaiva tāvad asau tvadāgamo na siddhaḥ | kadā? ādau tatsvīkārāt pūrvam | na hy abhyupagamāt prāk tava kathaṃcid apy asau siddha ity ubhayasiddhatvam asiddhatvād asādhanam ||	གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ལུང་ལུང་ཉིད་དུ་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པ་རྒྱུ་ཡིན་ན་དེའི་ཚེ་འདི་བརྗོད་པར་མི་བྱ་སྟེ། མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་གི་ཕྱིར་ཁྱོད་ཉིད་ལ་འདི་ལུང་ཉིད་དུ་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་ནོ། །གང་གི་ཚེ་ཞེ་ན། དང་པོར་ཏེ། དེ་ཁས་ལེན་པ་ལས་དང་པོ་སྔེ་སྔོན་རོལ་དུའོ། །ཁས་བླངས་པ་ལས་དང་པོར་ཁྱོད་ལ་ཇི་ལྟར་ཡང་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པ་ཞེས་པ་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ནོ། ।
yady apy ubhayasiddhatvam asiddham, idaṃ tarhi sādhanam astu: yad guruśiṣyaparaṃparayāmnāyāyātaṃ buddhavacanatvena, yac ca sūtre 'vatarati, vinaye saṃdṛśyate, dharmatāṃ ca na vilomayati, tad buddhavacanaṃ nānyad iti |	གལ་ཏེ་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པ་མ་གྲུབ་ན། འདི་ལྟར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་འདི་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་རབ་ཉིད་དུ་བླ་མ་དང་སློབ་མ་བརྒྱུད་པ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། གང་ཡང་མདོ་སྡེ་ལ་འཇུག །འདུལ་བ་ལ་སྣང་བའི་རྒྱུ་མཚན་བླང་བར་བྱ་ཞིང་གུས་པར་བྱ་བར་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེར་ཞེས་པ་ནི་རང་གི་ལུང་ལ་ཡིན་ལ་ཆོས་ཉིད་དང་མི་འགལ་བ་དེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན།
atrāha: yatpratyayetyādi |	རྐྱེན་གང་གིས་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ། ।
yatpratyayā ca tatrāsthā mahāyāne 'pi tāṃ kuru |	**རྐྱེན་གང་གིས་ནི་དེར་ཡིད་ཆེས། །** **དེ་ནི་ཐེག་ཆེན་ལ་ཡང་མཚུངས། །**
yaḥ pratyayo nibandhanam asyā āsthāyāḥ, sā tathoktā | yatpratyayā yannibandhanā | āsthā ādeyatā ādaraḥ | tatra svāgame | tāṃ tatpratyayām āsthām iha mahāyāne 'pi kuru vidhehi, mahāyāne 'py uktasyāsthākāraṇasya vidyamānatvāt ||	རྐྱེན་ཏེ་རྒྱུ་མཚན་གང་གིས་འདི་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་ཡིན་པ་དེ་ནི་དེ་སྐད་དུ། གང་གིས་རྐྱེན་གྱིས་ཡིད་ཆེས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བླང་བར་བྱ་ཞིང་གུས་པར་བྱ་བར་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེར་ཞེས་པ་ནི་རང་གི་ལུང་ལ་ཡིན་ལ། རེ་ཞིག་ཡིན་ཡིད་ཆེས་པ་དེ་འབའ་ཞིག་འདིར་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་བྱོས་ཤིག་ཅེས་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་

	པོ་ལ་ཡང་བརྗོད་པའི་ཡིད་ཆེས་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །
idaṃ punaḥ sarvapravacanasādhāraṇam avyabhicāri lakṣaṇaṃ yad uktam adhyāśayasaṃcodanasūtre:	འདི་ནི་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཐུན་མོང་བའི་མཚན་ཉིད་མ་འཁྲུལ་བ་ཡིན་ནོ། །གང་ལྷག་པའི་བསམ་པ་བསྐུལ་བའི་མདོ་ལས།
api tu maitreya caturbhiḥ kāraṇaiḥ pratibhānaṃ sarvabuddhabhāṣitaṃ veditavyam | katamaiś caturbhiḥ? iha maitreya pratibhānam arthopasaṃhitaṃ bhavati nānarthopasaṃhitam | dharmopasaṃhitaṃ bhavati nādharmopasaṃhitam | kleśaprahāyakaṃ bhavati na kleśavivardhakam | nirvāṇaguṇānuśaṃsasaṃdarśakaṃ bhavati na saṃsāraguṇānuśaṃsasaṃdarśakam |	བྱམས་པ་གཞན་ཡང་རྒྱུ་བཞིས་ནི་སྤོབས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པར་རིག་པར་བྱའོ། །བཞི་གང་ཞེ་ན། བྱམས་པ་འདི་ལ་སྤོབས་པ་དོན་དང་ལྡན་པ་ཡིན་གྱི་དོན་དང་མི་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཆོས་དང་ལྡན་པ་ཡིན་གྱི། ཆོས་དང་མི་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་ཟད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། ཉོན་མོངས་པ་འཕེལ་བར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་པ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་། ཕན་ཡོན་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི་འཁོར་བའི་ཡོན་ཏན་དང་། ཕན་ཡོན་སྟོན་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
etaiś caturbhiḥ peyālaṃ ||	བྱམས་པ་རྒྱུ་བཞི་པོ་འདི་དག་དང་ལྡན་ན་སྔར་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །བྱམས་པ་དགེ་སློང་ངམ། དགེ་སློང་མའམ། དགེ་བསྙེན་ནམ། དགེ་བསྙེན་མ་གང་སུ་ཡང་རུང་སྟེ།
yasya kasyacin maitreya etaiś caturbhiḥ pratibhāti pratibhāsyati vā, tatra śrāddhaiḥ kulaputraiḥ kuladuhitṛbhir vā buddhasaṃjñotpādayitavyā | śāstṛsaṃjñāṃ kṛtvā sa dharmaḥ śrotavyaḥ | tat kasya hetoḥ? yat kiṃcin maitreya subhāṣitaṃ sarvaṃ tad buddhabhāṣitam |	རྒྱུ་བཞི་པོ་འདི་དག་གི་སྤོབས་པས་སྤོབས་པའམ། སྤོབས་པར་འགྱུར་ཡང་རུང་སྟེ། དེ་ལ་རིགས་ཀྱི་བུའམ་བུ་མོ་དད་པ་ཅན་དག་གིས་དེ་དག་ལ་སངས་རྒྱས་སུ་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་པར་བྱ་ཞིང་། སྟོན་པར་འདུ་ཤེས་བྱས་ནས་དམ་པའི་ཆོས་ཉན་པར་བྱའོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། བྱམས་པ་ལེགས་པར་སྨྲས་པ་གང་ཅི་ཡང་རུང་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །
tatra maitreya ya imāni pratibhānāni pratikṣipet, naitāni buddhabhāṣitānīti, teṣu cāgauravam utpādayet pudgalavidveṣeṇa, tena sarvaṃ buddhabhāṣitaṃ pratibhānaṃ pratikṣiptaṃ bhavati | dharmaṃ pratikṣipya dharmavyasanasaṃvartanīyena karmaṇāpāyagāmī bhavati ||	བྱམས་པ་དེ་ལ་གང་ཟག་ལ་དང་བའི་ཕྱིར་འདི་དག་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྤོབས་པ་བཞི་པོ་དེ་དག་སྤོང་ཞིང་དེ་དག་ལ་མ་གུས་པ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་དེས་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་སྤོབས་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་སྤངས་ནས་ཆོས་ཀྱིས་ཕོངས་པར་འགྱུར་བའི་ལས་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པས་ངན་སོང་དུ་འགྲོ་བར་འགྱུར་རོ། །བྱམས་པ་དེ་ལྟ་བས་ན་རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་དད་པ་ཅན་གང་ཆོས་ཀྱིས་ཕོངས་པར་འགྱུར་བའི་ལས་ལས་ཡོངས་སུ་གྲོལ་བར་འདོད་པས། གང་ཟག་ལ་སྡང་བའི་ཕྱིར་ཆོས་ལ་སྡང་བར་མི་བྱའོ། །
tad atra dharmatāyā avilomanam eva samyaglakṣaṇam uktam | uktaṃ ca:	དེ་ལ་ཆོས་ཉིད་དང་མི་འགལ་བ་ཉིད་ནི་ཡང་དག་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ། །
yad arthavaddharmapadopasaṃhitaṃ tridhātusaṃkleśanibarhaṇaṃ vacaḥ | bhavec ca yac chāntyanuśaṃsadarśakaṃ	གང་ཞིག་དོན་ལྡན་ཆོས་དང་ཉེར་འབྲེལ་ཅིང་། ། ཁམས་གསུམ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བྱེད་གསུང་། །

tad uktam ārṣaṃ viparītam anyathā ||	ཞི་བའི་ཕན་ཡོན་སྟོན་པར་མཛད་པ་གང་། ། དེ་ནི་དྲང་སྲོང་གསུང་ཡིན་བཟློག་པ་གཞན། །
iti | etan mahāyāne sarvam astīti katham upādeyaṃ na syāt?	ཞེས་གསུངས་སོ། །འདི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡོད་པས་ཇི་ལྟར་བླང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར།
yad uktaṃ na siddho 'sau tavādita iti, tatra paro viśeṣam abhidhatte: na bravīmi yad āvayor dvayoḥ siddham ubhayasiddham iti, kiṃ tarhy āvābhyām anyeṣām ubhayeṣāṃ madāgamaḥ siddha ity upādeyaḥ, na mahāyānam, etadviparītatvāt | tena nopādeyam ity āha: anyobhayeṣṭet-yādi |	གང་དང་པོར་ཁྱོད་ལ་འདི་མ་གྲུབ་ཅེས་པ་དེ་ལ་གཞན་གྱིས་ཁྱད་པར་བརྗོད་དེ། གང་གི་ཚེ་ཁྱོད་དང་ཁོ་བོ་ཅག་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པ་ཞེས་མི་སྨྲའོ། །འོན་ཀྱང་ཁུ་བུ་ཅག་ལས་གཞན་པ་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པའི་བདག་ཉིད་ལུང་ནི་བླང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ལ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལས་བཟློག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལ་དེས་ན་བླང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། གཞན་གཉིས་འདོད་པས་བདེན་ན་ནི་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ།
anyobhayeṣṭasatyatve vedāder api satyatā || 9.43 ||	**གཞན་གཉིས་འདོད་པས་བདེན་ན་ནི། ། རིག་བྱེད་སོགས་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར། །**
yady āvayor vivādārūḍhatvād āvābhyām anye ye kecid apratipannā ubhaye, teṣām iṣṭam abhimatam, saṃmatam iti yāvat | tasya satyatve yathārthatve 'bhyupagamyamāne sati, vedāder api satyatā vedavākyasya codanālakṣaṇasya | ādiśabdāt kaṇādādivacanasyāpi | satyatāmṛṣārthatā syāt | tatrāpi vādiprativādibhyām anyobhayasaṃmatiḥ saṃbhāvyata iti tad apy upādeyaṃ bhavataḥ syāt | tasmān nāyam api viśeṣaḥ ||	གལ་ཏེ་ཁུ་བུ་ཅག་རྩོད་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་ཁུ་བུ་ཅག་ལས་གཞན་པ་གང་སུ་དག་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པ་དེ་དག་འདོད་ཅིང་མངོན་པར་འདོད་པ་དང་ཡང་དག་པར་འདོད་པའི་བར་དུ་སྟེ་དེ་བདེན་པ་ཇི་ལྟ་བའི་དོན་ཡིན་ཞིང་ཁས་བླངས་པ་ན་རིག་བྱེད་སོགས་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར་ཏེ། རིག་བྱེད་ཀྱི་ངག་སྐུལ་བར་བྱེད་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར་ཏེ། སོགས་པའི་སྒྲས་གཟེགས་ཟན་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར་ལ་བརྟེན་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ཏེ་། དེ་ཡང་རྒོལ་བ་དང་ཕྱིར་རྒོལ་བ་དག་ལས་གཞན་གཉི་གས་འདོད་པ་སྲིད་པའི་ཕྱིར་ཁྱོད་ལ་བླང་བར་བྱ་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ལ་ནི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
athāpi syāt: madāgame buddhavacanatve 'vivādaḥ, na tu mahāyāne | tena sa upādeyo netarad ity āśaṅkayann āha: savivādaṃ mahāyānam ityādi |	དེ་ལྟར་གྱུར་ན་ཡང་ཁོ་བོ་ཅག་གི་ལུང་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་རྩོད་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ལ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ནི་མ་ཡིན་པ་དེས་ན་དེ་ནི་བླང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ལ་ཅིག་ཤོས་ལ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དོགས་ནས། ཐེག་ཆེན་རྩོད་བཅས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ།
savivādaṃ mahāyānam iti ced āgamaṃ tyaja | tīrthikaiḥ savivādatvāt svaiḥ paraiś cāgamāntaram || 9.44 ||	**ཐེག་ཆེན་རྩོད་བཅས་ཕྱིར་ཞེ་ན། ། ལུང་ལ་མུ་སྟེགས་པ་རྣམས་དང་། ། ལུང་གཞན་ལ་ཡང་རང་གཞན་དག ། རྩོད་བཅས་ཡིན་ཕྱིར་དོར་བྱར་འགྱུར། །**

savivādaṃ savipratipattikaṃ mahāyānam | kecid buddhavacanatayā pravṛttyaṅgam icchanti, kecit tadviparītasamāropān necchanti, iti hetoḥ, ced yadi na grāhyam, tadāgamaṃ tyaja, svāgamam api vijahīhi, so 'pi pravṛttyaṅgaṃ na syāt | kasmāt? tīrthikair mīmāṃsakādibhiḥ savivādatvāt vipratipattisaṃbhavāt parityāgam arhati |	རྩོད་པ་དང་བཅས་པ་ནི་ལོག་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ་ཁ་ཅིག་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་ཀྱིས་འཇུག་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་འདོད་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་སྒྲོ་བཏགས་པ་ཉིད་དུ་འདོད་དེ། རྒྱུ་དེའི་ཕྱིར་གལ་ཏེ་གཟུང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། དེའི་ཚེ་ལུང་དོར་བྱར་འགྱུར་ཏེ་རང་གི་ལུང་ཡང་དོར་བར་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་འཇུག་པའི་ཡན་ལག་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། མུ་སྟེགས་ཏེ་དཔྱོད་པ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་དང་རྩོད་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ལ་ལོག་པར་རྟོག་པ་སྲིད་པའི་ཕྱིར་དོར་བར་བྱ་བར་རིགས་སོ། །
na kevalaṃ tīrthikaiḥ, api tu svayūthyair ity āha: svair iti | caturnikāyam aṣṭādaśabhedabhinnaṃ bhagavataḥ śāsanam | tatraikasyaiva nikāyasyānekabhedasaṃbhavāt svayūthyair api parasparavivādaḥ saṃbhavati | svair iti svanikāyāntargatabhedāntarāvasthitaiḥ | parair ity anyanikāyavyavasthitaiḥ |	མུ་སྟེགས་ཅན་འབའ་ཞིག་དང་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འོན་ཀྱང་རང་གི་སྡེ་པ་དང་ཡང་ཡིན་ནོ་ཞེས་རང་དང་ཞེས་གསུངས་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བསྟན་པ་ནི་སྡེ་པ་བཞི་ལས་བཅོ་བརྒྱད་དུ་ཕྱེས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལ་སྡེ་པ་གཅིག་ལ་ཡང་དུ་མར་ཕྱེས་པ་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རང་གི་སྡེ་པ་ལས་ཡང་ཕན་ཚུན་དུ་རྩོད་པ་སྲིད་པ་རང་ཞེས་ཏེ། རང་གི་སྡེ་པའི་ནང་གི་ཕྱེས་པའི་ཁྱད་པར་ལ་གནས་པ་ཡིན་ལ། གཞན་གྱི་ཞེས་པ་ནི་སྡེ་པ་གཞན་ལ་གནས་པ་ཡིན་ཏེ།
cakāraḥ pūrvāpekṣayā samuccayārthaḥ | savivādatvād āgamāntaraṃ tyajeti saṃbandhaḥ | tvadabhyupagatād āgamād anya āgama āgamāntaram | tad api savivādatvān na svīkāram arhati |	དང་གི་སྒྲས་ནི་སྔ་མ་དང་ཕྱི་མའི་དོན་སྡུད་པ་ཡིན་ནོ། །རྩོད་བཅས་ཡིན་ཕྱིར་ལུང་དོར་བར་བྱའོ་ཞེས་འབྲེལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་པའི་ལུང་ལས་གཞན་གྱི་ལུང་། ལུང་གི་ཁྱད་པར་དེ་ཡང་རྩོད་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཁས་བླངས་པར་འོས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
tvadāgamasyāpy aparāpekṣayā savivādatvaṃ samānam iti parityāge tulya eva nyāyaḥ | …	ཁྱོད་ཀྱིས་ལུང་ཡང་གཞན་ལ་ལྟོས་ནས་རྩོད་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། སྤང་བར་བྱ་བ་ཉིད་དུ་རིགས་པ་མཚུངས་པ་ཡིན་ནོ། ། …

18. **Refuting the Nondualists' Notion of a Self**

(*Tattvasaṃgrahapañjikā*)

十八、評破外道不二論者之我論

摘自《攝真實論細疏》

kamalaśīlaviracitāyāṃ tattvasaṃgrahapañjikāyām	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཏཏྭ་སཾ་གྲ་ཧ་པཉྫི་ཀ། ། བོད་སྐད་དུ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྡུས་པའི་དཀའ་འགྲེལ།
aupaniṣadikātmaprarīkṣā |	གསང་བ་བའི་བདག་བརྟག་པ་སྟེ་བཅུ་གཅིག་པའོ།
apare 'dvaitadarśanāvalambināś caupaniṣadikāḥ kṣityādipariṇāmarūpa-nityaikajñānasvabhāvam ātmānaṃ kalpayanti | atas teṣām eva matam upadarśayann āha: nityetyādi |	གཞན་གཉིས་མེད་པར་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའི་གསང་བ་པ་རྣམས་ནི་ས་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་གྱུར་པའི་ངོ་བོ་ཤེས་པ་རྟག་པ་དང་གཅིག་པུའི་རང་བཞིན་དུ་རྟོག་པར་བྱེད་དེ། དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་གི་གཞུང་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ།
nityajñānavivarto 'yaṃ kṣititejojalādikaḥ | ātmā tadātmakaś ceti saṃgirante 'pare punaḥ || 328 ||	**ས་དང་མེ་ཆུ་ལ་སོགས་པར། ། དེ་ཤེས་རྟག་པའི་འཇུག་པ་འདི། ། དེ་བདག་ཅན་ཉིད་བདག་ཡིན་ཞེས། ། གཞན་དག་ཀྱང་ནི་རྗོད་པར་བྱེད། །**
tadātmaka iti kṣityādipariṇāmarūpanityaikajñānātmaka ity arthaḥ | apara ity aupaniṣadikāḥ || 328 ||	དེའི་བདག་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ནས་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་གྱུར་པའི་ངོ་བོ་རྟག་པ་དང་། གཅིག་པུའི་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་ཅེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །གཞན་དག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་གསང་བ་པར་སྨྲ་བ་དག་གོ། །
kim atra pramāṇam? ity āha: grāhyetyādi |	འདིའི་ཚད་མ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། གཟུང་བའི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ།
grāhyalakṣaṇasaṃyuktaṃ na kiṃcid iha vidyate |	**གཟུང་བའི་མཚན་ཉིད་དང་ལྡན་པའི། །**

vijñānapariṇāmo 'yaṃ tasmāt sarvaṃ samīkṣyate || 329 ||	**འདི་ནི་ཙུང་ཟད་ཡོད་མིན་ཏེ།། དེ་ཕྱིར་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི།། རྣམ་ཤེས་འགྱུར་བར་ཡང་དག་གནས།།**
na hi kṣityādayo jñānavyatirekeṇa grāhyalakṣaṇāpannāḥ santi, yena te pratibhāserann avayavinaḥ, paramāṇūnāṃ cāsattvāt | tasmāt sāmarthyād vijñānapratibhāsarūpā evāmī kṣityādaya iti vyavasīyante | ayam iti kṣityādiḥ || 329 ||	གང་གིས་དེ་དག་སྣང་བར་འགྱུར་བ་ས་ལ་སོགས་པ་ཤེས་པ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་གཟུང་བའི་མཚན་ཉིད་དུ་གྱུར་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡན་ལག་ཅན་དང་རྡུལ་ཕྲ་རབ་རྣམས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་ཤུགས་ཀྱིས་ས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་སྣང་བའི་ངོ་བོ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ་ཞེས་ངེས་པར་བྱེད་དེ། འདི་དག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ས་ལ་སོགས་པའོ།།
teṣām ityādinā pratividhatte:	དེ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་ལན་འདེབས་པར་བྱེད་དོ།
teṣām alpāparādhaṃ tu darśanaṃ nityatoktitaḥ | rūpaśabdādivijñānāṃ vyaktaṃ bhedopalakṣaṇāt || 330 ||	**དེ་དག་གི་ནི་ཉེ་བ་དང་།། དེ་གཞུང་རྟག་ཉིད་བརྗོད་པའི་ཕྱིར།། ཉེས་པ་ཆུང་ལྡན་རྟག་བརྗོད་ཕྱིར།། དེ་དག་ཉེས་པ་ཆུང་ལྡན་ཏེ།། གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་ཤེས་པ་རྣམས།། ཐ་དད་ཉེར་མཚོན་གསལ་བ་ཡིན།།**
ekajñānātmakatve tu rūpaśabdarasādayaḥ | sakṛdvedyāḥ prasajyante nitye 'vasthāntaraṃ na ca || 331 ||	**ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་གཅིག་ཉིད་ནི།། གཟུགས་དང་སྒྲ་དང་རོ་སོགས་རྣམས།། ཅིག་ཅར་རྟོག་པར་ཐལ་བར་འགྱུར།། རྟག་ལའང་གནས་སྐབས་གཞན་མེད་དོ།།**
alpāparādham iti jñānamātrasya yuktyupetasyābhyupagamāt | yady evam, svalpo 'pi kim iti tatrāparādha ucyata ity āha: nityatoktita ityādi | kasmāt punar nityatvābhyupagamo na yukta ity āha: rūpaśabdādītyādi | nityatā hi nāma tādavasthyam ucyate, atādavasthyaṃ tv anityatā, na ca rūpaśabdādipratibhāsivijñānam ekāvasthaṃ sarvadānubhūyate, kiṃtu krameṇa kadācid rūpapratibhāsam, anyadā ca śabdādipratibhāsam | tad yadi nityaikajñānapratibhāsātmakā amī śabdādayaḥ syuḥ, tadā vici-	ཉེས་པ་ཆུང་ལྡན་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཤེས་པ་ཙམ་རིགས་པ་དང་ལྡན་པ་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ན་ཅིའི་ཕྱིར་དེ་ལ་ཉེས་པ་ཆུང་དུ་ཡང་བརྗོད་ཅེ་ན། རྟག་པ་ཉིད་བརྗོད་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་སོ། །ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་རྟག་པ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་བ་མི་རིགས་པ་ཡིན་ཞེ་ན། གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་ཞེས་བྱ་བ། །ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། རྟག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེའི་གནས་སྐབས་ལ་བརྗོད་ལ། དེའི་གནས་སྐབས་མ་ཡིན་པ་ནི་མི་རྟག་པ་ཉིད་དོ། །རྣམ་པར་ཤེས་པའི་གནས་སྐབས་གཅིག་ཐམས་ཅད་ཉིད་དུ་གཟུགས་དང་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་སྣང་བར་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ཡང་མ་ཡིན་གྱི་འོན་ཀྱང་རིམ་གྱིས་རེས་འགའ་གཟུགས་སྣང་ལ། ཡང་གཞན་གྱི་ཚེ་

trāstaraṇapratibhāsavat sakṛd eva pratibhāseran, tatpratibhāsātmakasya jñānasya sarvadāvasthitatvāt |	སྒྲ་ལ་སོགས་པ་སྣང་ངོ་། །དེའི་ཕྱིར་གལ་ཏེ་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་རྟག་པ་དང་གཅིག་པའི་ཤེས་པ་ལ་སྣང་བའི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་ན་དེའི་ཚེ་གོས་ཁྲ་བོ་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཅིག་ཅར་སྣང་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་སྣང་བའི་བདག་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་པ་ནི་རྟག་ཏུ་གནས་པའི་ཕྱིར་རོ། །
athāpi syāt: avasthāntaram etat krameṇa śabdādipratibhāsaṃ jñānasyotpadyate | tena sakṛd eva śabdādisaṃvedanaṃ na bhaviṣyatīty āha: nitye 'vasthāntaraṃ na ceti | avasthānām avasthātur ananyatvād avasthāvad avasthātur api nāśotpādau syātām | avasthātṛvad vāvasthānām api nityatvaprasaṅgaḥ | vyatireke cāvasthānāṃ tasyaitā iti saṃbandhāsiddhiḥ, upakārābhāvāt | nityaikavijñānamātrābhyupagamavirodhaś ca || 330 || 331 ||	ཅི་སྟེ་ཡང་རིམ་གྱིས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་སྣང་བའི་ཤེས་པ་སྐྱེ་བ་ནི་གནས་སྐབས་གཞན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་ཅིག་ཅར་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་རིག་པར་མི་འགྱུར་རོ་སྙམ་ན། རྟག་ན་གནས་སྐབས་གཞན་ཡང་མེད། །ཅེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། གནས་སྐབས་དག་ནི་གནས་སྐབས་ཅན་ལས་གཞན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གནས་སྐབས་བཞིན་དུ་གནས་སྐབས་ཅན་ཡང་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པར་འགྱུར་བའམ། གནས་སྐབས་ཅན་བཞིན་དུ་གནས་སྐབས་རྣམས་ཀྱང་རྟག་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །གནས་སྐབས་རྣམས་ཐ་དད་པ་ཡིན་ན་ཡང་འདིའི་འདི་ཞེས་བྱ་བའི་འབྲེལ་པ་མི་འགྲུབ་སྟེ། ཕན་འདོགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་རྟག་པ་དང་གཅིག་པུའི་ཤེས་པ་ཙམ་ཁས་ལེན་པ་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །
kiṃca nityasya jñānātmanaḥ pratyakṣato vā siddhir bhaved anumānato vā | na tāvat pratyakṣata iti darśayati: rūpetyādi |	གཞན་ཡང་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་རྟག་པ་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་པའམ། རྗེས་སུ་དཔག་པས་སྒྲུབ་པར་འགྱུར་གྲང་རེ་ཞིག་མངོན་སུམ་གྱིས་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྟོན་པ་ནི། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རིགས་ལས་ཤེས། །
rūpādivittito bhinnaṃ na jñānam upalabhyate | **tasyāḥ pratikṣaṇaṃ bhede kim abhinnaṃ vyavasthitam || 332 ||**	**གཟུགས་སོགས་རྣམས་ཀྱི་རིག་པ་ལས། །** **ཐ་དད་ཤེས་པ་དམིགས་པ་མེད། །** **དེ་ནི་སྐད་ཅིག་ཐ་དད་ན། །** **ཐ་མི་དད་དུ་གནས་པ་ཅི། །**
na hi kramapratibhāsirūpādisaṃvidvyatirekeṇa nityaikarūpam avasthātṛ jñānam anubhūyate, yena pratyakṣataḥ siddhiḥ syāt | tasyāś ca rūpādisaṃvitteḥ krameṇānubhūyamānāyāḥ pratikṣaṇaṃ dhvaṃse siddhe, kim aparam abhinnam astīti vācyam | tasmād upalabdhilakṣaṇaprāptasya tathāvidhajñānātmano 'nupalabdher asadvyavahāraviṣayataiveti bhāvaḥ | … || 332 ||	ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །གང་གིས་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་པར་འགྱུར་བ་རིམ་གྱིས་སྣང་བའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རིགས་པ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་རྟག་པ་དང་གཅིག་པུའི་ངོ་བོའི་གནས་སྐབས་པའི་ཤེས་པ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ནི་མེད་དེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རིགས་པ་དེ་ཡང་རིམ་གྱིས་ཉམས་སུ་མྱོང་བས་སྐད་ཅིག་རེ་རེར་འཇིག་པར་གྲུབ་ན་ཐ་མི་དད་པ་གཞན་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་དམིགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱིར་འགྱུར་པ་མི་དམིགས་པའི་ཕྱིར་མེད་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཡུལ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། ། …

kiṃcāsmin pakṣe bandhamokṣavyavasthā na prāpnotīti darśayati: viparyastetyādi |	གཞན་ཡང་ཕྱོགས་འདི་ལ་བཅིངས་པ་དང་ཐར་པའི་རྣམ་པར་གཞག་པ་ཡང་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྟོན་པ་ནི། ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། ।
viparyastāviparyastajñānabhedo na vidyate | **ekajñānātmake puṃsi bandhamokṣau tataḥ katham || 333 ||**	**ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་མ་ལོག་པའི། །** **ཤེས་པ་ཐ་དད་ཡོད་མིན་ན། །** **སྐྱེས་བུ་ཤེས་ཉིད་བདག་ཉིད་ལ། །** **དེ་ཕྱིར་འཆིང་གྲོལ་ཇི་ལྟར་ཡིན། །**
yasya hi pratikṣaṇadhvaṃsi pratipuruṣam anekam eva vijñānaṃ saṃtānabhedi pravartata iti pakṣas tasya viparyastāviparyastajñānaprabandhotpādavaśād bandhamokṣavyavasthā yuktimatī | yogābhyāsakrameṇa ca pariśuddhataratamajñānotpādād apariśuddhajñānasaṃtānanivṛtter apavargaḥ prāpyata iti saphalo mokṣaprāptaye prayāsaḥ | yasya tu punar bhavato nityaikajñānasvabhāva ātmeti pakṣas tasya katham ekajñānātmake puṃsi bandhamokṣau bhavataḥ? tathā hi yadi viparyastasvabhāvam ekaṃ jñānaṃ sadā, tadāparasyāvasthāntarasyābhāvān na mokṣavyavasthā syāt | athāviparyastam, tadā nityaṃ pariśuddhasvabhāvatvān na bandhaḥ syāt | asmākaṃ tu saṃtānabhedena vijñaptiḥ saṃkliṣṭā śuddhā ceṣyata iti yuktā bandhanamokṣavyavasthā |	གང་གིས་སྐད་ཅིག་རེ་རེར་འཇིག་ཅིང་སྐྱེས་བུ་སོ་སོའི་ཤེས་པ་དུ་མ་རྒྱུད་ཐ་དད་པ་འཇུག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་དེའི་ཕྱོགས་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ཤེས་པའི་རྒྱུན་སྐྱེ་བའི་དབང་གིས་བཅིངས་པ་དང་ཐར་པའི་རྣམ་པར་གཞག་པ་རིགས་པ་དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་འབྱོར་གོམས་པའི་རིམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་དག་པའི་ཤེས་པ་གོང་ནས་གོང་དུ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་མ་དག་པའི་ཤེས་པའི་རྒྱུན་ལོག་པ་ལས་བྱང་གྲོལ་ཐོབ་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཐར་པ་ཐོབ་པར་བྱ། །བའི་དོན་གྱི་ཕྱིར་འབད་པ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ། །གང་ཡང་ཁྱེད་ཅག་གིས་བདག་རྟག་པ་དང་གཅིག་པུའི་ཤེས་པའི་རང་བཞིན་ཞེས་བྱ་བ་དེའི་ཕྱོགས་དེ་ལ་ནི་ཇི་ལྟར་ཤེས་པ་གཅིག་གི་བདག་ཉིད་ཀྱི་སྐྱེས་བུ་ལ་བཅིངས་པ་དང་ཐར་པར་འགྱུར། འདི་ལྟར་གལ་ཏེ་ཤེས་པ་རྟག་ཏུ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་རང་བཞིན་ཡིན་ན་དེའི་ཚེ་གནས་སྐབས་གཞན་ལོགས་ཤིག་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཐར་པ་རྣམ་པར་གཞག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཅི་སྟེ་ཡང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ཡིན་པ་དེའི་ཚེ་རྟག་ཏུ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་བཅིངས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཁོ་བོ་ཅག་ལ་ནི་རྒྱུན་ཐ་དད་པས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དང་། དག་པ་རྣམས་རྣམ་པར་རིག་པར་འདོད་དེ་དེའི་ཕྱིར་བཅིངས་པ་དང་ཐར་པའི་རྣམ་པར་གཞག་པའི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། ।
yathoktam: saṃkliṣṭā ca viśuddhā ca samalā nirmalā ca sā | saṃkliṣṭā ced bhaven nāsau muktāḥ syuḥ sarvadehinaḥ | viśuddhā ced bhaven nāsau vyāyāmo niṣphalo bhavet || iti || 333 ||	ཇི་སྐད་དུ། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་རྣམ་པར་དག ། དེ་ནི་དྲི་བཅས་དྲི་མ་མེད། ། གལ་ཏེ་ཉོན་མོངས་དེ་མ་གྱུར། ། ལུས་ཅན་ཐམས་ཅད་གྲོལ་བར་འགྱུར། ། གལ་ཏེ་རྣམ་དག་དེ་མ་གྱུར། ། འབད་པ་འབྲས་བུ་མེད་པར་འགྱུར། ।

	ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །
athāpi syāt: kalpitāv eva bandhamokṣau na pāramārthikāv iti | tad atra kalpanāyā api nibandhanaṃ vācyam | anityajñānapakṣe tu nibandhanam upadarśitam eva | tataś ca yo 'yaṃ bhavatām apavargaprāptaye saṃsāra-samatikramāya ca tattvabhāvanāprayatnaḥ sa kevalam āyāsaphala eveti darśayati: kiṃ vetyādi |	ཅི་སྟེ་ཡང་བཅིངས་པ་དང་ཐར་པ་ནི་བཏགས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་མོད། དོན་དམ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་ན། དེ་ལ་བཏགས་པ་ལ་ཡང་རྒྱུ་མཚན་བརྗོད་པར་བྱ་དགོས་སོ། །ཤེས་པ་མི་རྟག་པའི་ཕྱོགས་ལ་ནི་རྒྱུ་མཚན་བསྟན་ཟིན་ཏོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་དང་ཁྱེད་ཅག་བྱང་གྲོལ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དང་། འཁོར་བ་ལས་འདའ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་སྒོམ་པའི་འབད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་འབྲས་བུ་ངལ་བ་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཟད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་སྟོན་པ་ནི།
kiṃ vā nivartayed yogī yogābhyāsena sādhayet | **kiṃ vā na hātuṃ śakyo hi viparyāsas tadātmakaḥ || 334 ||**	**རྣལ་འབྱོར་གོམས་པས་རྣལ་འབྱོར་པ། །** **ཅི་ཞིག་བཟློག་ཅིང་ཅི་ཞིག་སྒྲུབ། །** **གང་ཕྱིར་དེ་བདག་ཕྱིན་ཅི་ལོག །** **སྤང་བར་ནུས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །**
tattvajñānaṃ na cotpādyaṃ tādātmyāt sarvadā sthiteḥ | **yogābhyāso 'pi tenāyam aphalaḥ sarva eva ca || 335 ||**	**དེ་བདག་ཉིད་དུ་རྟག་གནས་ཕྱིར། །** **དེ་ཉིད་ཤེས་པའང་བསྐྱེད་བྱ་མིན། །** **དེ་ཕྱིར་ཁྱེད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་ནི། །** **གོམས་པ་འདི་ཀུན་འབྲས་མེད་འགྱུར། །**
yadi tattvabhāvanayā yogī kiṃcin nivartayet pravartayed vā, tadā syād asya saphalaḥ prayāsaḥ | yāvatā na tāvad asau viparyāsaṃ nivartayati, yasmād asau viparyāsas tadātmakaḥ nityajñānātmakaḥ, tasmān na hātuṃ śakyaḥ, nityasyāvināśitayā tyāgāsambhavāt | nāpi tattvajñānaṃ bhāvana-yā sādhayati, nityajñānātmatayā sarvadā tattvajñānasyāvasthitatvāt | tasmān na yuktam etat || 334 || 335 ||	རྣལ་འབྱོར་གོམས་པའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། གལ་ཏེ་རྣལ་འབྱོར་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྒོམས་པས་ཅུང་ཟད་ཅིག་ཟློག་པའམ་འཇུག་པར་བྱེད་པ་དེའི་ཚེ་འདི་འབད་པ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པར་འགྱུར་ན། འདི་ལྟར་རེ་ཞིག་འདི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པར་མི་བྱེད་དེ། གང་གི་ཕྱིར་ཕྱིན་ཅི་ལོག་འདི་དེའི་བདག་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཤེས་པ་རྟག་པའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་སྤང་བར་མི་ནུས་ཏེ། རྟག་པ་ནི་མི་འཇིག་པ་ཉིད་ཀྱིས་འདོར་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་པ་བསྒོམས་པས་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། དེའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཤེས་པ་རྟག་པའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚེ་གནས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
ity aupaniṣadikātmaprarīkṣā |	དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྡུས་པའི་བཀའ་འགྲེལ་ལས་གསང་བ་བའི་བདག་བརྟག་པ་སྟེ་བཅུ་གཅིག་པའོ། ། ། །

19. **Responding to the Realists**

(*Viṃśatikā*)

十九、**駁斥外境實有論者的問難**

摘自《唯識二十頌》

vasubandhuviracitā viṃśatikā vijñaptimātratāsiddhiḥ |	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བིང་ཤི་ཀ་བྲྀཏྟི།། བོད་སྐད་དུ། ཉི་ཤུ་པའི་འགྲེལ་པ།
mahāyāne traidhātukaṃ vijñaptimātraṃ vyavasthāpyate | cittamātraṃ bho jinaputrā yad uta traidhātukam iti sūtrāt | cittaṃ mano vijñānaṃ vijñaptiś ceti paryāyāḥ | cittam atra sasaṃprayogam abhipretaṃ | mātram ity arthapratiṣedhārthaṃ |	ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཁམས་གསུམ་པ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་དུ་རྣམ་པར་གཞག་སྟེ། མདོ་ལས་ཀྱེ་རྒྱལ་བའི་སྲས་དག་འདི་ལྟ་སྟེ། ཁམས་གསུམ་པ་འདི་ནི་སེམས་ཙམ་མོ་ཞེས་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །སེམས་དང་ཡིད་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། རྣམ་པར་རིག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྣམ་གྲངས་སུ་གཏོགས་པའོ། །སེམས་དེ་ཡང་འདིར་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་དང་བཅས་པར་དགོངས་པའོ། །ཙམ་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་པ་ནི་དོན་དགག་པའི་ཕྱིར་རོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པ་འདི་ཉིད་དོན་དུ་སྣང་བ་འབྱུང་སྟེ། དཔེར་ན་རབ་རིབ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་སྐྲ་ཟླ་ལ་སོགས་པ་མེད་པར་མཐོང་བ་བཞིན་ཏེ། དོན་གང་ཡང་མེད་དོ།།
vijñaptimātram evedam asadarthāvabhāsanāt | **yadvat taimirikasyāsatkeśoṇḍukādidarśanam || 1 ||**	**འདི་དག་རྣམ་པར་རིག་ཙམ་ཉིད།།** **ཡོད་པ་མ་ཡིན་དོན་སྣང་ཕྱིར།།** **དཔེར་ན་རབ་རིབ་ཅན་དག་གིས།།** **སྐྲ་ཟླ་ལ་སོགས་མེད་མཐོང་བཞིན།།**
atra codyate: **na deśakālaniyamaḥ saṃtānāniyamo na ca |** **na ca kṛtyakriyā yuktā vijñaptir yadi nārthataḥ || 2 ||**	འདིར་འདི་སྐད་ཅེས་བརྒལ་ཏེ། **གལ་ཏེ་རྣམ་རིག་དོན་མིན་ན།།** **ཡུལ་དང་དུས་ལ་ངེས་མེད་ཅིང་།།** **སེམས་ཀྱང་ངེས་མེད་མ་ཡིན་ལ།།**

	བྱ་བ་བྱེད་པའང་མི་རིགས་འགྱུར། །
kim uktaṃ bhavati? yadi vinā rūpādyarthena rūpādivijñaptir utpadyate na rūpādyarthāt, kasmāt kvacid deśa utpadyate na sarvatra? tatraiva ca deśe kadācid utpadyate na sarvadā? taddeśakālapratiṣṭhitānāṃ sarveṣāṃ saṃtāna utpadyate na kevalam ekasya? yathā taimirikāṇāṃ saṃtāne keśādyābhāso nānyeṣām | kasmād yat taimirikaiḥ keśabhramarādi dṛśyate tena keśādikriyā na kriyate, na ca tadanyair na kriyate? yad annapānavastraviṣāyudhādi svapne dṛśyate tenānnādikriyā na kriyate, na ca tadanyair na kriyate? gandharvanagareṇāsattvān nagarakriyā na kriyate, na ca tadanyair na kriyate? tasmād asadarthāvabhāsane deśakālaniyamaḥ saṃtānāniyamaḥ kṛtyakriyā ca na yujyate ||	ཇི་སྐད་དུ་བསྟན་པར་འགྱུར་ཞེ་ན། གལ་ཏེ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དོན་མེད་པར་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པར་རིག་པ་འབྱུང་སྟེ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དོན་ལས་མ་ཡིན་ན། ཅིའི་ཕྱིར་ཡུལ་ལ་ལར་འབྱུང་ལ་ཐམས་ཅད་ན་མ་ཡིན། ཡུལ་དེ་ཉིད་ན་ཡང་རེས་འགའ་འབྱུང་ལ་ཐམས་ཅད་དུ་མ་ཡིན། ཡུལ་དང་དུས་དེ་ན་འཁོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སེམས་ལ་ངེས་པ་མེད་པ་འབྱུང་ལ་འགའ་ཙམ་ལ་མ་ཡིན། ཇི་ལྟར་རབ་རིབ་ཅན་ཉིད་ཀྱི་སེམས་ལ་སྐྲ་ལ་སོགས་པ་སྣང་གི། གཞན་དག་ལ་ནི་མ་ཡིན། །ཅིའི་ཕྱིར་གང་རབ་རིབ་ཅན་གྱིས་མཐོང་བའི་སྐྲ་དང་། སྦྲང་བུ་ལ་སོགས་པས་སྐྲ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བ་མི་བྱེད་ལ། དེ་མ་ཡིན་པ་གཞན་དག་གིས་ནི་བྱེད། རྨི་ལམ་ན་མཐོང་བའི་བཟའ་བ་དང་བཏུང་བ་དང་བགོ་བ་དང་དུག་དང་མཚོན་ལ་སོགས་པས་ཟས་དང་སྐོམ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བ་མི་བྱེད་ལ། དེ་མ་ཡིན་པ་གཞན་དག་གིས་ནི་བྱེད། དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་བྱ་བ་མི་བྱེད་ལ། དེ་མ་ཡིན་པ་གཞན་དག་གིས་ནི་བྱེད། འདི་དག་དོན་མེད་པར་མེད་དུ་འདྲ་ན་ཡུལ་དང་དུས་ངེས་པ་དང་། སེམས་ངེས་པ་མེད་པ་དང་། བྱ་བ་བྱེད་པ་འདི་དག་ཀྱང་མི་རུང་ངོ་ཞེ་ན།
na khalu na yujyate | yasmāt: **deśādiniyamaḥ siddhaḥ svapnavat**	མི་རུང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར། **ཡུལ་ལ་སོགས་པ་ངེས་འགྲུབ་སྟེ། །** **རྨི་འདྲ་ཡོ། །**
svapna iva svapnavat | kathaṃ tāvat? svapne vināpy arthena kvacid eva deśe kiṃcid bhramarārāmastrīpuruṣādikaṃ dṛśyate na sarvatra | tatraiva ca deśe kadācid dṛśyate na sarvakālam iti siddho vināpy arthena deśakālaniyamaḥ |	རྨི་ལམ་དུ་རྨིས་པ་དང་མཚུངས་པས་ན་རྨི་འདྲ་ཡོ། །ཇི་ལྟ་ཞེ་ན། རྨི་ལམ་ན་ཡང་དོན་མེད་པར་ཡུལ་ལ་ན་གྲོང་དང་། ཀུན་དགའ་ར་བ་དང་། སྐྱེས་པ་དང་བུད་མེད་ལ་སོགས་པ་ཇི་དག་སྣང་ལ་ཐམས་ཅད་ན་མ་ཡིན་ཡུལ་དེ་ཉིད་ན་ཡང་རེས་འགའ་སྣང་ལ་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་མ་ཡིན་པས་དོན་མེད་པར་ཡང་ཡུལ་ལ་སོགས་པ་ངེས་པར་འགྲུབ་བོ། །
pretavat punaḥ | **saṃtānāniyamaḥ**	**སེམས་ཀྱང་ངེས་པ་མེད།** **ཡི་དགས་བཞིན་ཏེ།**
siddha iti vartate | pretānām iva pretavat | kathaṃ siddhaḥ? samaṃ	གྲུབ་ཅེས་བྱ་བར་བསྐྱེགས་སོ། །ཡི་དགས་རྣམས་ཀྱི་དང་མཚུངས་པས་ན་ཡི་དགས་བཞིན་ནོ། །ཇི་ལྟར་འགྲུབ།
sarvaiḥ pūyanadyādidarśane || 3 ||	**ཐམས་ཅད་ཀྱིས།**

	ཀླུང་ལ་རྣག་ལ་སོགས་མཐོང་བཞིན།།
pūyapūrṇā nadī pūyanadī | ghṛtaghaṭavat |	རྣག་གིས་གང་བའི་ཀླུང་ནི་རྣག་གི་ཀླུང་སྟེ། །མར་གྱི་བུམ་པ་བཞིན་ནོ།།
tulyakarmavipākāvasthā hi pretāḥ sarve 'pi pūyapūrṇāṃ nadīṃ paśyanti naika eva | yathā pūyapūrṇām evaṃ mūtrapurīṣādipūrṇāṃ daṇḍāsidharaiś ca puruṣair adhiṣṭhitām ity ādigrahaṇena | evaṃ saṃtānāniyamo vijñaptinām asaty apy arthe siddhaḥ ||	ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མཚུངས་པ་ལ་གནས་པའི་ཡི་དགས་རྣམས་ནི་ཀུན་གྱིས་ཀྱང་མཚུངས་པར་ཀླུང་རྣག་གིས་གང་བར་མཐོང་སྟེ། གཅིག་འགའ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །རྣག་གིས་གང་བ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གཅིན་དང་། ངན་སྐྱུགས་དང་། མི་མ་སྨུར་དང་། མཆིལ་མ་དང་། སྣབས་ཀྱིས་གང་བ་དང་། དབྱིག་པ་དང་། རལ་གྲི་ཐོགས་པའི་མི་དག་གིས་སྲུང་བ་ཡང་དེ་བཞིན་ཏེ། སོགས་པ་ཞེས་བྱ་བར་བསྡུའོ། །དེ་ལྟར་ན་དོན་མེད་པར་ཡང་རྣམ་པར་རིག་པ་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ངེས་པ་མེད་པར་འགྲུབ་བོ།།
svapnopaghātavat kṛtyakriyā siddheti veditavyaṃ | yathā svapne dvayasamāpattim antareṇa śukravisargalakṣaṇaḥ svapnopaghātaḥ | evaṃ tāvad anyānyair dṛṣṭāntair deśakālaniyamādicatuṣṭayaṃ siddhaṃ |	**བྱ་བྱེད་རྨི་ལམ་གནོད་པ་འདྲ།།** གྲུབ་ཅེས་བྱ་བར་རིག་པར་བྱའོ། དཔེར་ན་རྨི་ལམ་ན་གཉིས་ཀྱིས་གཉིས་སྤྲད་པ་མེད་པར་ཡང་ཁུ་བ་འབྱུང་བའི་མཚན་ཉིད་ནི་རྨི་ལམ་གྱི་གནོད་པའོ། །དེ་ལྟར་རེ་ཞིག་དཔེ་གཞན་དང་གཞན་དག་གིས་ཡུལ་དང་དུས་ངེས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་འགྲུབ་བོ།།
narakavat punaḥ | **sarvaṃ**	**ཐམས་ཅད་སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་བཞིན།།**
siddham iti veditavyaṃ | narakeṣv iva narakavat | kathaṃ siddhaṃ?	གྲུབ་ཅེས་བྱ་བར་རིག་པར་བྱའོ། །སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་དག་ན་ཡོད་པ་དང་མཚུངས་པས་སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་བཞིན་ནོ། །ཇི་ལྟར་འགྲུབ་ཅེ་ན།
narakapālādidarśane taiś ca bādhane || 4 ||	**དམྱལ་བའི་སྲུང་མ་སོགས་མཐོང་དང་།།** **དེ་དག་གིས་ནི་གནོད་ཕྱིར་རོ།།**
yathā hi narakeṣu nārakāṇāṃ narakapālādidarśanaṃ deśakālaniyamena siddhaṃ | śvavāyasāyasaparvatādyāgamanagamanadarśanaṃ cety ādigrahaṇena | sarveṣāṃ ca naikasyaiva | taiś ca tadbādhanaṃ siddham asatsv api narakapālādiṣu, samānasvakarmavipākādhipatyāt | tathānyatrāpi sarvam etad deśakālaniyamādicatuṣṭayaṃ siddham iti veditavyaṃ ||	དཔེར་ན་སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་དག་ན་སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་སྲུང་མ་ལ་སོགས་པ་མཐོང་སྟེ། ཡུལ་དང་དུས་ངེས་པར་འགྲུབ་བོ། །ཁྱི་དང་བྱ་རོག་དང་ལྕགས་ཀྱི་རི་ལ་སོགས་པ་འོང་བ་དང་འགྲོ་བར་ཡང་མཐོང་བ་ནི་སོགས་པ་ཞེས་བྱ་བར་བསྡུ་སྟེ། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མཐོང་གི། གཅིག་འགའ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་དེ་དག་ལ་གནོད་པ་ཡང་འགྲུབ་སྟེ། དངོས་པོ་ལ་སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་སྲུང་མ་ལ་སོགས་པ་མེད་པར་ཡང་རང་གི་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མཚུངས་པའི་དབང་གི་ཕྱིར་རོ།། དེ་བཞིན་དུ་གཞན་ཡང་ཡུལ་དང་དུས་ངེས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞི་པོ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་གྲུབ་པར་རིག་པར་བྱའོ།།

kiṃ punaḥ kāraṇaṃ narakapālās te ca śvāno vāyasāś ca sattvā neṣyante?	ཅིའི་ཕྱིར་སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་སྲུང་མ་དང་བྱ་རོག་དང་ཁྱི་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་སེམས་ཅན་དུ་མི་འདོད་ཅེ་ན།
ayogāt | na hi te nārakā yujyante, tathaiva tadduḥkhāpratisaṃvedanāt | parasparaṃ yātayatām ime nārakā ime narakapālā iti vyavasthā na syāt | tulyākṛtipramāṇabalānāṃ ca parasparaṃ yātayatāṃ na tathā bhayaṃ syāt | dāhaduḥkhaṃ ca pradīptāyām ayomayyāṃ bhūmāv asahamānāḥ kathaṃ tatra parān yātayeyuḥ? anārakāṇāṃ vā narake kutaḥ saṃbhavaḥ? …	མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་དག་ནི་སེམས་ཅན་དམྱལ་བར་མི་རིགས་ཏེ། དེ་བཞིན་དུ་སྡུག་བསྔལ་དེས་མི་མྱོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །གཅིག་ལ་གཅིག་གནོད་པ་བྱེད་ན་ནི་འདི་དག་ནི་སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་བདག་གོ། །འདི་དག་ནི་སེམས་ཅན་དམྱལ་བའི་སྲུང་མ་དག་གོ་ཞེས་རྣམ་པར་གཞག་པ་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །བྱད་གཟུགས་དང་བོང་ཚོད་དང་སྟོབས་མཚུངས་པ་དག་ནི་གཅིག་ལ་གཅིག་གནོད་པ་བྱེད་ཀྱང་ཇི་ལྟ་བུར་འཇིགས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ལྕགས་རབ་ཏུ་འབར་བའི་ས་གཞི་ལ་ཚ་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཡང་མི་བཟོད་ན་ནི་ཇི་ལྟར་དེ་ན་གཞན་ལ་གནོད་པ་བྱེད་པར་འགྱུར། སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་པ་མ་ཡིན་པ་དག་སེམས་ཅན་དམྱལ་བར་འབྱུང་བར་ག་ལ་འགྱུར། …

20. **On the Tathāgatagarbha**

(*Ratnagotravibhāga*, ch. 1)

二十、**論如來藏**

摘自《寶性論》第一品

ratnagotravibhāge mahāyānottaratantraśāstre	རྒྱ་གར་སྐད་དུ། མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་ཨུཏྟ་ར་ཏནྟྲ་ཤཱསྟྲ་བྱཱ་ཁྱཱ། བོད་སྐད་དུ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་རྒྱུད་བླ་མའི་བསྟན་བཅོས་རྣམ་པར་བཤད་པ།
tathāgatagarbhādhikāraḥ prathamaḥ paricchedaḥ |	དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་སྐབས།
… **śraddhayaivānugantavyaṃ paramārthe svayaṃbhuvām |** **na hy acakṣuḥ prabhādīptam īkṣate sūryamaṇḍalam || 1.153 ||**	… **རང་བྱུང་རྣམས་ཀྱི་དོན་དམ་དེ། །** **དད་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྟོགས་བྱ་ཡིན། །** **ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་འོད་འབར་བ། །** **མིག་མེད་པས་ནི་མཐོང་བ་མེད། །**
samāsata ime catvāraḥ pudgalās tathāgatagarbhadarśanaṃ praty acakṣuṣmanto vyavasthitāḥ | katame catvāraḥ? yad uta pṛthagjanaḥ śrāvakaḥ pratyekabuddho navayānasaṃprasthitaś ca bodhisattvaḥ | yathoktam:	མདོར་བསྡུ་ན། གང་ཟག་བཞི་པོ་འདི་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་མཐོང་བ་ལ་མིག་དང་མི་ལྡན་པར་རྣམ་པར་གནས་པ་ཡིན་ཏེ། བཞི་གང་ཞེ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ། སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་དང་། ཉན་ཐོས་དང་། རང་སངས་རྒྱས་དང་། ཐེག་པ་ལ་གསར་དུ་ཞུགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྟེ། ཇི་སྐད་དུ།
agocaro 'yaṃ bhagavaṃs tathāgatagarbhaḥ satkāyadṛṣṭipatitānāṃ viparyāsābhiratānāṃ śūnyatāvikṣiptacittānām iti |	བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་འདི་ནི་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བར་ལྷུང་བ་རྣམས་དང་། ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལ་མངོན་པར་འདོད་པ་རྣམས་དང་། སྟོང་པ་ཉིད་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ལགས་སོ་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

tatra satkāyadṛṣṭipatitā ucyante bālapṛthagjanāḥ | tathā hi te 'tyantasāsravaskandhādīn dharmān ātmata ātmīyataś copagamya ahaṃkāramamakārābhiniviṣṭāḥ satkāyanirodham anāsravadhātum adhimoktum api nālam | kutaḥ punaḥ sarvajñaviṣayaṃ tathāgatagarbham avabhotsyanta iti? nedaṃ sthānaṃ vidyate |	དེ་ལ་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བར་ལྷུང་བ་ནི་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ལ་བརྗོད་དེ། འདི་ལྟར་དེ་དག་ནི་གཏན་དུ་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཟག་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ལ་བདག་དང་བདག་གི་བ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་ནས་ངར་འཛིན་པ་དང་། ང་ཡིར་འཛིན་པ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པས་ན་འཇིག་ཚོགས་འགགས་པ་ཟག་པ་མེད་པའི་དབྱིངས་ལ་ལྷག་པར་མོས་པར་མི་ནུས་པ་དག་སྟེ། དེ་དག་གིས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཡུལ་ཇི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་རྟོགས་པར་ལྟ་ག་ལ་འགྱུར་ཏེ་འདི་ནི་གནས་མེད་དོ། །
tatra viparyāsābhiratā ucyante śrāvakapratyekabuddhāḥ | tat kasmāt? te 'pi hi nitye tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tannityasaṃjñābhāvanāviparyayeṇānityasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | sukhe tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tatsukhasaṃjñābhāvanāviparyayeṇa duḥkhasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | ātmani tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tadātmasaṃjñābhāvanāviparyayeṇānātmasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | śubhe tathāgatagarbhe saty uttaribhāvayitavye tacchubhasaṃjñābhāvanāviparyayeṇāśubhasaṃjñābhāvanābhiratāḥ | evam anena paryāyeṇa sarvaśrāvakapratyekabuddhānām api dharmakāyaprāptividhuramārgābhiratatvād agocaraḥ sa paramanityasukhātmaśubhalakṣaṇo dhātur ity uktam | yathā ca sa viparyāsābhiratānām anityaduḥkhānātmāśubhasaṃjñānāṃ agocaras tathā vistareṇa mahāparinirvāṇasūtre bhagavatā vāpītoyamaṇidṛṣṭāntena prasādhitaḥ:	དེ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ་ནི། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་དག་ལ་བརྗོད་དོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་དག་ཀྱང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་རྟག་པ་ཉིད་དུ་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ལས། སླར་དེ་རྟག་པའི་འདུ་ཤེས་སུ་སྒོམ་པ་ལས་བཟློག་ནས་མི་རྟག་པར་འདུ་ཤེས་སུ་སྒོམ་པ་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ་ཉིད་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་བདེ་བར་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ལས། སླར་དེ་བདེ་བའི་འདུ་ཤེས་སུ་སྒོམ་པ་ལས་བཟློག་ནས། སྡུག་བསྔལ་བའི་འདུ་ཤེས་ཡོངས་སུ་སྒོམ་པ་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ་ཉིད་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་བདག་ཏུ་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ལས། སླར་དེ་ལ་བདག་གི་འདུ་ཤེས་སུ་སྒོམ་པ་ལས་བཟློག་ནས། བདག་མེད་པའི་འདུ་ཤེས་སུ་སྒོམ་པ་ལ་དགའ་བ་ཉིད་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་གཙང་བར་སྒོམ་པར་བྱ་བ་ལས། སླར་དེ་ལ་གཙང་བའི་འདུ་ཤེས་སུ་སྒོམ་པ་ལས་བཟློག་ནས། མི་གཙང་བའི་འདུ་ཤེས་སྒོམ་པ་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་རྣམ་གྲངས་འདིས་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཐོབ་པ་དང་འགལ་བའི་ལམ་ལ་མངོན་པར་དགའ་བའི་ཕྱིར་མཆོག་ཏུ་རྟག་པ་དང་། བདེ་བ་དང་། བདག་དང་། སྡུག་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཁམས་དེ་ནི་ཉན་ཐོས་དང་། རང་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ། མི་རྟག་པ་དང་། སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། བདག་མེད་པ་དང་། མི་སྡུག་པའི་འདུ་ཤེས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ཡིན་པ་དེ་ལྟར་རྒྱས་པར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཆེན་པོའི་མདོར། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རྫིང་གི་ཆུའི་ནོར་བུའི་དཔེ་རབ་ཏུ་བསྒྲུབས་ཏེ།
tadyathāpi nāma bhikṣavo grīṣmakāle vartamāne salilabandhanaṃ baddhvā svaiḥ svair maṇḍanakopabhogair janāḥ salile krīḍeyuḥ | atha tatraiko jātyaṃ vaiḍūryamaṇim antarudake sthāpayet | tatas tasya vaiḍūryasyārthe sarve te maṇḍanakāni tyaktvā nimajjeyuḥ | atha yat tatrāsti śarkaraṃ kaṭhalyaṃ vā tat te maṇir iti manyamānā gṛhītvā mayā labdho maṇir ity utsṛjyotsṛjya vāpītīre sthitvā nāyaṃ maṇir iti saṃjñāṃ	འདི་ལྟ་སྟེ། དགེ་སློང་དག་དཔེར་ན་སོ་གའི་དུས་ལ་བབ་པ་ན། སྐྱེ་བོ་དག་ཁྲུས་རས་བཅིངས་ཏེ། རང་རང་གི་རྒྱན་དང་ཉེ་བར་སྤྱོད་པ་དག་གིས་ཆུ་ལ་རྩེའོ། །དེ་ནས་དེར་ཅིག་གིས་རིགས་དང་ལྡན་པའི་ནོར་བུ་བཻ་ཌཱུརྱ་ཆུའི་ནང་དུ་གཞག་པ་དང་། དེ་ནས་བཻ་ཌཱུརྱ་དེའི་དོན་དུ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་རྒྱན་གཞག་ནས་ཞུགས་པར་གྱུར་ཏོ། །དེ་ནས་དེ་ན་ཡོད་པའི་གསེག་མའམ་གྱོ་མོ་དེ་དག་ལ་ནོར་བུའོ་སྙམ་ནས་བཟུང་སྟེ། བདག་གིས་ནོར་བུ་རྙེད་དོ་སྙམ་སྟེ་ཕྱུང་ངོ་། །ཕྱུང་ནས་རྫིང་བུའི་འགྲམ་དུ་བལྟས་པ་ན་འདི་ནི་ནོར་བུ་མ་

pravartayeyuḥ | tac ca vāpyudakaṃ maṇiprabhāvena tatprabheva bhrājeta | evaṃ teṣāṃ tad udakaṃ bhrājamānaṃ dṛṣṭvā aho maṇir iti guṇasaṃjñā pravarteta | atha tatraika upāyakuśalo medhāvī maṇiṃ tattvataḥ pratilabheta |	ཡིན་ནོ་སྙམ་པའི་འདུ་ཤེས་རབ་ཏུ་འཇུག་གོ། །རྫིང་གི་ཆུ་དེ་ཡང་ནོར་བུའི་མཐུས་ནོར་བུའི་འོད་དང་འདྲ་བར་སྣང་ངོ་། །དེ་དག་དེ་ལྟར་སྣང་བའི་ཆུ་དེ་ཡང་ཨེ་མའོ་ནོར་བུའོ་སྙམ་དུ་ཡོན་ཏན་གྱི་འདུ་ཤེས་རབ་ཏུ་ཞུགས་སོ། །དེ་ནས་དེ་ལ་ཐབས་མཁས་ཤིང་ཡིད་གཞུངས་པ་ཅིག་གིས་ནོར་བུ་དེ་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་རྙེད་པར་གྱུར་ཏོ། །
evam eva bhikṣavo yuṣmābhiḥ sarvam anityaṃ sarvaṃ duḥkhaṃ sarvam anātmakaṃ sarvam aśubham iti sarvagrahaṇena bhāvitabhāvitaṃ bahulīkṛtabahulīkṛtaṃ dharmatattvam ajānadbhis tat sarvaṃ ghaṭitaṃ nirarthakam | tasmād bhikṣavo vāpīśarkarakaṭhalyavyavasthitā iva mā bhūta | upāyakuśalā yūyaṃ bhavata | yad yad bhikṣavo yuṣmābhiḥ sarvam anityaṃ sarvaṃ duḥkhaṃ sarvam anātmakaṃ sarvam aśubham iti sarvagrahaṇena bhāvitabhāvitaṃ bahulīkṛtabahulīkṛtaṃ tatra tatraiva nityasukhaśubhātmakāni santīti	དགེ་སློང་དག་དེ་བཞིན་དུ་ནོར་བུ་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་དོན་དེ་ཁོ་ན་མི་ཤེས་པ་ཁྱེད་ཀྱིས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ་དང་། ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ་དང་། ཐམས་ཅད་མི་སྡུག་པའོ་ཞེས་འཛིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྒོམ་ཞིང་། སྒོམ་པ་ལན་མང་དུ་བྱས་ཤིང་མང་དུ་བྱས་པས་ཉེ་བར་གཞག་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ནི་དོན་མེད་དོ། །དགེ་སློང་དག་དེའི་ཕྱིར་རྫིང་དེ་དག་གི་གསེག་མ་དང་། གྱོ་མོའི་རྣམ་པར་གནས་པ་ལྟར་མི་འགྱུར་བར་ཁྱེད་ཅག་ཐབས་ལ་མཁས་པར་གྱིས་ཤིག །དགེ་སློང་དག་ཁྱེད་ཀྱིས་གང་དང་གང་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ་ཉིད་དང་། ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ་དང་། ཐམས་ཅད་མི་གཙང་བའོ་ཞེས་འཛིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྒོམ་ཞིང་སྒོམ་པ་མང་དུ་བྱས་ཤིང་མང་དུ་བྱས་པ་དེ་དང་དེ་ཉིད་ལ་རྟག་པ་དང་། བདེ་བ་དང་། སྡུག་བསྔལ་དང་། བདག་ཉིད་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས
vistareṇa paramadharmatattvavyavasthānam ārabhya viparyāsabhūtanirdeśo yathāsūtram anugantavyaḥ |	རྒྱས་པར་ཆོས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དམ་པར་རྣམ་པར་གཞག་པ་ལས་བརྩམས་ཏེ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གྱུར་པ་བསྟན་པ་ནི་མདོ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རྟོགས་པར་བྱའོ། །
tatra śūnyatāvikṣiptacittā ucyante navayānasaṃprasthitā bodhisattvās tathāgatagarbhaśūnyatārthanayavipranaṣṭāḥ, ye bhāvavināśāya śūnyatāvimokṣamukham icchanti sata eva dharmasyottarakālam ucchedo vināśaḥ parinirvāṇam iti, ye vā punaḥ śūnyatopalambhena śūnyatāṃ pratisaranti śūnyatā nāma rūpādivyatirekeṇa kaścid bhāvo 'sti yam adhigamiṣyāmo bhāvayiṣyāma iti |	དེ་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་པ་ནི་ཐེག་པ་ལ་གསར་དུ་ཞུགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ལས་ཉམས་པ་དག་ལ་བརྗོད་དོ། །གང་དག་ཡོད་པའི་ཆོས་ཉིད་དུས་ཕྱིས་རྒྱུན་འཆད་ཅིང་ཞིག་པ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའོ་ཞེས་དངོས་པོ་གཞིག་པའི་ཕྱིར་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་འདོད་པའམ། ཡང་གང་དག་གང་ཞིག་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དང་། བསྒོམ་པར་བྱ་བ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལས་ཐ་དད་པའི་དངོས་པོ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་དམིགས་པས་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་བརྟེན་པའོ། །
tatra katamaḥ sa tathāgatagarbhaśūnyatārthanaya ucyate?	དེ་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བརྗོད་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་གང་ཞེ་ན།
nāpaneyam ataḥ kiṃcid upaneyaṃ na kiṃcana | **draṣṭavyaṃ bhūtato bhūtaṃ bhūtadarśī vimucyate || 1.154 ||**	**འདི་ལ་བསལ་བྱ་ཅི་ཡང་མེད། །** **གཞག་པར་བྱ་བ་ཅུང་ཟད་མེད། །**

	ཡང་དག་ཉིད་ལ་ཡང་དག་ལྟ།། ཡང་དག་མཐོང་ནས་རྣམ་པར་གྲོལ།།
śūnya āgantukair dhātuḥ savinirbhāgalakṣaṇaiḥ | aśūnyo 'nuttarair dharmair avinirbhāgalakṣaṇaiḥ || 1.155 ||	**རྣམ་དབྱེར་བཅས་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན།། གློ་བུར་དག་གིས་ཁམས་སྟོང་གི།། རྣམ་དབྱེར་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན།། བླ་མེད་ཆོས་ཀྱིས་སྟོང་མ་ཡིན།།**
kim anena paridīpitam? yato na kiṃcid apaneyam asty ataḥ prakṛtipariśuddhāt tathāgatadhātoḥ saṃkleśanimittam, āgantukamalaśūnyatāprakṛtivād asya | nāpy atra kiṃcid upaneyam asti vyavadānanimittam avinirbhāgaśuddhadharmaprakṛtivāt | tata ucyate:	འདིས་ཅི་བསྟན་ཞེ་ན། གང་གི་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་དག་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཁམས་འདི་ལས་བསལ་བར་བྱ་བ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་འགའ་ཡང་མེད་ལ། གློ་བུར་བའི་དྲི་མ་དང་བྲལ་བ་ནི་འདིའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལ་རྣམ་པར་བྱང་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཅན་གཞག་པར་བྱ་བ་ཡང་ཅུང་ཟད་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པར་དབྱེ་བ་མེད་པའི་ཆོས་དག་པའི་ཆོས་ཉིད་ནི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་
śūnyas tathāgatagarbho vinirbhāgair muktajñaiḥ sarvakleśakośaiḥ | aśūnyo gaṅgānadīvālikāvyativṛttair avinirbhāgair amuktajñair acintyair buddhadharmair iti |	དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ནི། རྣམ་པར་དབྱེ་བ་ཡོད་པ། བྲལ་ཤེས་པ། ཉོན་མོངས་པའི་སྦུབས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ནི་སྟོང་པ་ཡིན་ལ། རྣམ་པར་དབྱེ་བ་མེད་པ། བྲལ་མི་ཤེས་པ་ | བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་གང་གཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་ལས་འདས་པ་ནི་མི་སྟོང་ངོ་ཞེས་གསུངས་སོ།།
evaṃ yad yatra nāsti tat tena śūnyam iti samanupaśyati | yat punar atrāvaśiṣṭaṃ bhavati tat sad ihāstīti yathābhūtaṃ prajānāti | samāropāpavādāntaparivarjanād aviparyastaṃ śūnyatālakṣaṇam anena ślokadvayena paridīpitam |	དེ་ལྟར་ན་གང་ཞིག་གང་ན་མེད་པ་དེ་ནི་དེས་སྟོང་ངོ་ཞེས་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མཐོང་ལ། གང་ཞིག་ལྷག་པར་གྱུར་པ་དེ་ནི་དེ་ལ་རྟག་པར་ཡོད་དོ་ཞེས་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་སོ། །ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་ནི་སྒྲོ་འདོགས་པ་དང་སྐུར་པ་འདེབས་པའི་མཐའ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར། ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་བསྟན་ཏོ།།
tatra yeṣām itaḥ śūnyatārthanayād bahiś cittaṃ vikṣipyate visarati na samādhīyate naikāgrībhavati tena te śūnyatāvikṣiptacittā ucyante | na hi paramārthaśūnyatājñānamukham antareṇa śakyate 'vikalpo dhātur adhigantuṃ sākṣātkartum | idaṃ ca saṃdhāya uktam:	དེ་ལ་གང་ཞིག་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་འདི་ལས་སེམས་ཕྱི་རོལ་ཏུ་རྣམ་པར་གཡེང་ཞིང་རྣམ་པར་འཕྲོ་ལ་མཉམ་པར་མི་འཇོག་ཅིང་རྩེ་གཅིག་ཏུ་མི་འགྱུར་བ་དེས་ན་དེ་དག་སྟོང་པ་ཉིད་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་པ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །དེ་ལ་དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་མེད་པར་ནི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པའི་དག་པའི་དབྱིངས་རྟོགས་ཤིང་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བར་མི་ནུས་སོ། །འདི་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་པ་ནི།

tathāgatagarbhajñānam eva tathāgatānāṃ śūnyatājñānam | tathāgatagarbhaś ca sarvaśrāvakapratyekabuddhair adṛṣṭapūrvo 'nadhigatapūrva iti vistaraḥ |	དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་ཡེ་ཤེས་ཉིད་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་དེ་ཡང་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྔར་མ་མཐོང་མ་རྟོགས་པའོ་ཞེས་རྒྱས་པར་གསུངས་སོ། །
sa khalv eṣa tathāgatagarbho yathā dharmadhātugarbhas tathā satkāyadṛṣṭipatitānām agocara ity uktam, dṛṣṭipratipakṣatvād dharmadhātoḥ | yathā dharmakāyo lokottaradharmagarbhas tathā viparyāsābhiratānām agocara ity uktam, anityādilokadharmapratipakṣeṇa lokottaradharmaparidīpanāt | yathā prakṛtipariśuddhadharmagarbhas tathā śūnyatāvikṣiptānām agocara ity uktam, āgantukamalaśūnyatāprakṛtitvād viśuddhiguṇadharmāṇām avinirbhāgalokottaradharmakāyaprabhāvitānām iti |	དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ཇི་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་སྐུའི་སྙིང་པོ་ཡིན་པ་དེ་ལྟར་ནི། འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བར་ལྷུང་བ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ཡིན་པར་བརྗོད་དོ། །ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ནི་ལྟ་བའི་གཉེན་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཇི་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་སྙིང་པོ་ཡིན་པ་དེ་ལྟར་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ནི་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱི་གཉེན་པོར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཇི་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཡིན་པ་དེ་ལྟར་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །དེ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཡོན་ཏན་གྱིས་ཆོས་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་མེད་པ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྐུས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་རྣམས་ནི་གློ་བུར་གྱི་དྲི་མས་སྟོང་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །
tatra yad ekanayadharmadhātvasaṃbhedajñānamukham āgamya lokottaradharmakāyaprakṛtipariśuddhivyavalokanam idam atra yathābhūtajñānadarśanam abhipretaṃ yena daśabhūmisthitā bodhisattvās tathāgatagarbham īṣat paśyantīty uktam | evaṃ hy āha:	དེ་ལ་ཚུལ་གཅིག་པོ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་དང་ཐ་མི་དད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྒོ་རྟོགས་ནས། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྐུའི་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་དག་པ་ལ་ལྟ་བ་གང་ཡིན་པ་འདི་ནི་འདིར་གང་གིས་ས་བཅུ་ལ་གནས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ཅུང་ཟད་མཐོང་ངོ་ཞེས་གསུངས་པས་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་གྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཀུན་མཐོང་བར་འདོད་དོ། །དེ་སྐད་དུ།
chidrābhre nabhasīva bhāskara iha tvaṃ śuddhabuddhīkṣaṇair āryair apy avalokyase na sakalaḥ prādeśikībuddhibhiḥ | jñeyānantanabhastalapravisṛtaṃ te dharmakāyaṃ tu te sākalyena vilokayanti bhagavan yeṣām anantā matir iti ||	སྤྲིན་མཐོང་མཁའ་ལ་ཉི་བཞིན་འདིར་ཁྱོད་ཕྱོགས་གཅིག་བློ་གྲོས་ཅན། ། བློ་མིག་དག་པའི་འཕགས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་མཐོང་མ་ལགས། ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཁྱོད་ཆོས་སྐུ་གང་དག་བློ་གྲོས་མཐའ་ཡས་པ། ། ཤེས་བྱ་མཐའ་མེད་མཁའ་དབྱིངས་ཁྱབ་པ་དེ་དག་གིས་ཀུན་མཐོང་། ། ཞེས་གསུངས་སོ། །
yady evam asaṅganiṣṭhābhūmipratiṣṭhitānām api paramāryāṇām asarvaviṣaya eva durdṛśo dhātuḥ, tat kim anena bālapṛthagjanam ārabhya deśiteneti? deśanāprayojanasaṃgrahe ślokau | ekena praśno dvitīyena vyākaraṇam:	སྨྲས་པ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་ཆགས་པ་མེད་པའི་མཐར་ཕྱིན་པའི་ས་ལ་གནས་པའི་འཕགས་པའི་མཆོག་རྣམས་ཀྱི་ཡང་ཐམས་ཅད་ཡུལ་མ་ཡིན་ན། ཁམས་འདི་ལྟ་བར་དཀའ་བ་དེས་ན་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ལས་བརྩམས་ཏེ། བསྟན་པ་འདིས་ནི་ཅི་ཞིག་བྱ་ཞེ་ན། བསྟན་པའི་དགོས་པ་སྡུད་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཏེ། གཅིག་གིས་ནི་དྲིས་ལ། གཉིས་པས་ནི་ལན་བསྟན་པའོ། །

śūnyaṃ sarvaṃ sarvathā tatra tatra **jñeyaṃ meghasvapnamāyākṛtābham |** **ity uktvaivaṃ buddhadhātuḥ punaḥ kiṃ** **sattve sattve 'stīti buddhair ihoktam || 1.156 ||**	སྤྲིན་དང་རྨི་ལམ་སྒྱུ་བཞིན་དེ་དང་དེར། ། ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་རྣམ་ཀུན་སྟོང་པ་ཞེས། ། གསུངས་ནས་ཡང་འདིར་རྒྱལ་རྣམས་སེམས་ཅན་ལ། ། སངས་རྒྱས་སྙིང་པོ་ཡོད་ཅེས་ཅི་སྟེ་གསུངས། །
līnaṃ cittaṃ hīnasattveṣv avajñā- **bhūtagrāho bhūtadharmāpavādaḥ |** **ātmasnehaś cādhikaḥ pañca doṣā** **yeṣāṃ teṣāṃ tatprahāṇārtham uktam || 1.157 ||**	སེམས་ཞུམ་སེམས་ཅན་དམན་ལ་བརྙས་པ་དང་། ། ཡང་དག་མི་འཛིན་ཡང་དག་ཆོས་ལ་སྐུར། ། བདག་ཆགས་ལྷག་པའི་སྐྱོན་ལྔ་གང་དག་ལ། ། ཡོད་པ་དེ་དག་དེ་སྤོང་དོན་དུ་གསུངས། །
asya khalu ślokadvayasyārthaḥ samāsena daśabhiḥ ślokair veditavyaḥ:	ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་པོ་འདིའི་དོན་ནི་མདོར་བསྡུས་ཏེ་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་བཅུས་རིག་པར་བྱ་སྟེ།
viviktaṃ saṃskṛtaṃ sarvaprakāraṃ bhūtakoṭiṣu | **kleśakarmavipākārthaṃ meghādivad udāhṛtam || 1.158 ||**	ཡང་དག་མཐའ་ནི་འདུས་བྱས་ཀྱིས། ། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དབེན་པ་སྟེ། ། ཉོན་མོངས་ལས་དང་རྣམ་སྨིན་དོན། ། སྤྲིན་ལ་སོགས་པ་བཞིན་དུ་བརྗོད། །
kleśā meghopamāḥ kṛtyakriyā svapnopabhogavat | **māyānirmitavat skandhā vipākāḥ kleśakarmaṇām || 1.159 ||**	ཉོན་མོངས་སྤྲིན་འདྲ་བྱ་བ་ཡི། ། ལས་ནི་རྨི་ལམ་ལོངས་སྤྱོད་བཞིན། ། ཉོན་མོངས་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན། ། ཕུང་པོ་སྒྱུ་མ་སྤྲུལ་པ་བཞིན། །
pūrvam evaṃ vyavasthāpya tantre punar ihottare | **pañcadoṣaprahāṇāya dhātvastitvaṃ prakāśitam || 1.160 ||**	སྔར་ནི་དེ་ལྟར་རྣམ་གཞག་ནས། ། སླར་ཡང་བླ་མའི་རྒྱུད་འདིར་ནི། ། ཉེས་པ་ལྔ་དག་སྤང་བའི་ཕྱིར། ། ཁམས་ཡོད་ཉིད་ཅེས་བསྟན་པ་ཡིན། །
tathā hy aśravaṇād asya bodhau cittaṃ na jāyate | **keṣāṃcin nīcacittānām ātmāvajñānadoṣataḥ || 1.161 ||**	འདི་ལྟར་དེ་ནི་མ་ཐོས་པས། ། བདག་ལ་བརྙས་པའི་ཉེས་པ་ཡིས། །

	སེམས་ནི་ཞུམ་པ་འགའ་ཞིག་ལ། ། བྱང་ཆུབ་སེམས་ནི་སྐྱེ་མི་འགྱུར། ।
bodhicittodaye 'py asya śreyān asmīti manyataḥ | bodhyanutpannacitteṣu hīnasaṃjñā pravartate || 1.162 ||	གང་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་བསྐྱེད་པས། ། བདག་ནི་མཆོག་ཅེས་རློམ་པ་ན། ། བྱང་ཆུབ་སེམས་མ་སྐྱེས་པ་ལ། ། དམན་པའི་འདུ་ཤེས་རབ་ཏུ་འཇུག །
tasyaivaṃmatinaḥ samyagjñānaṃ notpadyate tataḥ | abhūtaṃ parigṛhṇāti bhūtam arthaṃ na vindate || 1.163 ||	དེ་ལྟར་སེམས་པ་དེ་ལ་ནི། ། ཡང་དག་ཤེས་པ་མི་སྐྱེ་བ། ། དེས་ན་ཡང་དག་མི་འཛིན་ཞིང་། ། ཡང་དག་དོན་ནི་རིག་མི་འགྱུར། ।
abhūtaṃ sattvadoṣās te kṛtrimāgantukatvataḥ | bhūtaṃ taddoṣanairātmyaṃ śuddhiprakṛtayo guṇāḥ || 1.164 ||	བཅོས་མ་གློ་བུར་བ་ཉིད་ཕྱིར། ། སེམས་ཅན་སྐྱོན་དེ་ཡང་དག་མིན། ། ཡང་དག་ཉེས་དེ་བདག་མེད་པ། ། ཡོན་ཏན་རང་བཞིན་དག་པ་ཡིན། ।
gṛhṇan doṣān asadbhūtān bhūtān apavadan guṇān | maitrīṃ na labhate dhīmān sattvātmasamadarśikām || 1.165 ||	ཡང་དག་མིན་པའི་ཉེས་འཛིན་ཞིང་། ། ཡང་དག་ཡོན་ཏན་སྐུར་འདེབས་པ། ། བློ་ལྡན་བདག་དང་སེམས་ཅན་ནི། ། མཚུངས་མཐོང་བྱམས་པ་ཐོབ་མི་འགྱུར། ।
tacchravāj jāyate tv asya protsāhaḥ śāstṛgauravam | prajñā jñānaṃ mahāmaitrī pañcadharmodayāt tataḥ || 1.166 ||	འདི་ལྟར་དེ་ནི་ཐོས་པ་ལས། ། སྤྲོ་དང་སྟོན་པ་བཞིན་གུས་དང་། ། ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་བྱམས་ཆེན་སྐྱེ། ། ཆོས་ལྔ་སྐྱེ་ཕྱིར་དེ་ལ་ནི། ।
niravajñaḥ samaprekṣī nirdoṣo guṇavān asau | ātmasattvasamasnehaḥ kṣipram āpnoti buddhatām || 1.167 ||	ཁ་ན་མ་ཐོ་མེད་མཚུངས་ལྟར། ། སྐྱོན་མེད་ཡོན་ཏན་ལྡན་པ་དང་། ।

	བདག་དང་སེམས་ཅན་མཚུངས་བྱས་ཏེ། ། སངས་རྒྱས་ཉིད་ནི་སྒྱུར་དུ་འཐོབ། །
iti ratnagotravibhāge mahāyānottaratantraśāstre tathāgatagarbhādhikāraḥ prathamaḥ paricchedaḥ ślokārthasaṃgrahavyākhyānataḥ samāptaḥ ||	ཐེག་པ་ཆེན་པོ་རྒྱུད་བླ་མའི་བསྟན་བཅོས་དཀོན་མཆོག་གི་རིགས་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་ལས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་སྐབས་ཏེ་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་དང་པོའི་དོན་གྱིས་བསྡུས་པའི་བཤད་པ་རྫོགས་སོ། །ཏྲི་མ་དང་བཅས་པའི་དེ་བཞིན་ཉིད་བཤད་ཟིན་ཏོ།། །།

References 文獻出處

References for the Chinese Texts (CBETA)
漢譯原典文獻（CBETA）

1. **Māra's Snare 魔王的繩索**
《雜阿含經》卷 39 CBETA, T02, no. 99, p. 288b1-18
《根本說一切有部毘奈耶破僧事》卷 6 CBETA, T24, no. 1450, p. 130a18-b11

2. **The Four Noble Truths 四聖諦**
《佛說決定義經》CBETA, T17, no. 762, pp. 650b23-653c22
《佛說法乘義決定經》卷 1-3 CBETA, T17, no. 763, p. 654a7-660a23

3. **Śāriputra and the Goddess 舍利弗和天女**
《佛說維摩詰經》卷 2〈7 觀人物品〉CBETA, T14, no. 474, pp. 528b23-529b14
《維摩詰所說經》卷 2〈7 觀眾生品〉CBETA, T14, no. 475, pp. 547c23-548c27
《說無垢稱經》卷 4〈7 觀有情品〉CBETA, T14, no. 476, pp. 573b22-575a3

4. **The Parable of the Magic City 化城的譬喻**
《正法華經》卷 4〈7 往古品〉CBETA, T09, no. 263, p. 92b26-c26
《妙法蓮華經》卷 3〈7 化城喻品〉CBETA, T09, no. 262, pp. 25c26-26a24

5. **The Parable of the Skillful Doctor 良醫病子的譬喻**
《正法華經》卷 7〈15 如來現壽品〉CBETA, T09, no. 263, p. 114a11-c1
《妙法蓮華經》卷 5〈16 如來壽量品〉CBETA, T09, no. 262, p. 43a8-b10

6. **Isn't the Tathāgatagarbha the Same as the Ātman? 如來藏與外道之我論**
《楞伽阿跋多羅寶經》卷 2〈1 一切佛語心品〉CBETA, T16, no. 670, p. 489a25-b23
《入楞伽經》卷 3〈3 集一切佛法品〉CBETA, T16, no. 671, p. 529b18-c21
《大乘入楞伽經》卷 2〈 2 集一切法品〉CBETA, T16, no. 672, p. 599b8-c3

7. **In Praise of the Teaching 讚歎聖教**
《一百五十讚佛頌》CBETA, T32, no. 1680, pp. 758b26-762a13

9. **Hymn to the Mother of All Buddhas 讚歎諸佛之母**
《大智度論》卷 18〈29 初品中般若波羅蜜 〉CBETA, T25, no. 1509, pp. 190b18-191a1

11. **Encountering Old Age 王子的厭患**
《佛所行讚》卷 1 CBETA, T04, no. 192, pp. 5c21-6b10

14. **Emptiness and the Four Noble Truths 空性與四聖諦**
《中論》卷 4〈24 觀四諦品〉CBETA, T30, no. 1564, pp. 32b13-34c8

15. **Elucidating the Buddha's Teaching on Selfhood 駁斥補特伽羅論者的問難**
《阿毘達磨俱舍釋論》卷 22〈9 破說我品〉CBETA, T29, no. 1559, pp. 307a14-308a16
《阿毘達磨俱舍論》卷 30〈9 破執我品〉CBETA, T29, no. 1558, pp. 155c12-156c13

16. **Refuting the Mind-Only School 駁斥唯識論者**
《大方等大集經》卷 25〈11 寶髻菩薩品〉CBETA, T13, no. 397, p. 177b10-2
《大寶積經》卷 117〈47 寶髻菩薩會〉CBETA, T11, no. 310, p. 662b26-c14

17. **Defending the Mahāyāna 辯護大乘**
《發覺淨心經》卷 1 CBETA, T12, no. 327, p. 46c2-21
《大寶積經》卷 91〈25 發勝志樂會〉CBETA, T11, no. 310, p. 522c8-29

19. **Responding to the Realists 駁斥外境實有論者的問難**
《唯識論》CBETA, T31, no. 1588, pp. 63c23-66a5
《大乘唯識論》CBETA, T31, no. 1589, pp. 70c16-71b13
《唯識二十論》CBETA, T31, no. 1590, pp. 74b23-75a14

20. **On the Tathāgatagarbha 論如來藏**
《究竟一乘寶性論》卷 4〈6 無量煩惱所纏品〉CBETA, T31, no. 1611, pp. 839b16-840c28

References for the Tibetan Texts (Derge edition)
藏譯原典文獻（德格版）

1. **Māra's Snare 魔王的繩索**
D. 1, bka'-'gyur, v. 4, 'dul-ba, nga, ff. 51b7~52a7

2. **The Four Noble Truths 四聖諦**
D. 317, bka'-'gyur, v. 72, mdo-sde, sa, ff. 170b4~188a7

3. **Śāriputra and the Goddess 舍利弗和天女**
D. 176, bka'-'gyur, v. 60, mdo-sde, ma, ff.210b6~212a1, 212b7~214a1

4. **The Parable of the Magic City 化城的譬喻**
D. 113, bka'-'gyur, v. 51, mdo-sde, ja, ff. 72a1~72b7

5. **The Parable of the Skillful Doctor 良醫病子的譬喻**
D. 113, bka'-'gyur, v. 51, mdo-sde, ja, ff.120b2~121b3

6. **Isn't the Tathāgatagarbha the Same as the Ātman? 如來藏與外道之我論**
D. 107, bka'-'gyur, v. 49, mdo-sde, ca, ff. 85b7~86b6

7. **In Praise of the Teaching 讚歎聖教**
D. 1147, bstan-'gyur, v. 103, bstod tshogs, ka, ff. 110a3~110b1, 113a6~113b4

8. **Hymn to the Incomparable One 讚歎世尊無與倫比**
D. 1119, bstan-'gyur, v. 103, bstod tshogs, ka, ff. 67b4~68b4

9. **Hymn to the Mother of All Buddhas 讚歎諸佛之母**
D. 1127, bstan-'gyur, v. 103, bstod tshogs, ka, ff. 76a1-76b7

10. **The Buffalo and the Monkey 水牛與猴子的故事**
D. 4150, bstan-'gyur, v. 270, skyes-rabs, hu, ff. 131a4~133a1

11. **Encountering Old Age 王子的厭患**
D. 4156, bstan-'gyur, v. 172, skyes-rabs, ge, ff. 11a6~12a2

12. **Guarding the Mind 心的守護**
D. 3871, bstan-'gyur, v. 105, dbu-ma, la, ff. 10a4~11b2

13. **The Practice of Forbearance 忍辱的修習**
D. 3871, bstan-'gyur, v. 105, dbu-ma, la, ff. 14b3~15b1

14. **Emptiness and the Four Noble Truths 空性與四聖諦**
D. 3824, bstan-'gyur, v. 96, dbu-ma, tsa, ff. 14b4~16a5

15. **Elucidating the Buddha's Teaching on Selfhood 駁斥補特伽羅論者的問難**
D. 4090, bstan-'gyur, v. 139, dngon-pa, ku, ff. 88b4~90b3

16. **Refuting the Mind-Only School 駁斥唯識論者**
Verses: D. 3871, bstan-'gyur, v. 105, dbu-ma, la, ff. 31b1-31b3
Commentary: D. 3872, bstan-'gyur, v. 105, dbu-ma, la, ff. 202b6~204a4

17. **Defending the Mahāyāna 辯護大乘**
Verses: D. 3871, bstan-'gyur, v. 105, dbu-ma, la, ff. 32a7-32b2
Commentary: D. 3872, bstan-'gyur, v. 105, dbu-ma, la, ff. 218a7~220a5

18. **Refuting the Nondualists' Notion of a Self 評破外道不二論者之我論**
Verses: D. 4266, bstan-'gyur, v. 191, tshad-ma, ze, ff. 13b6~14a3
Commentary: D. 4267, bstan-'gyur, v. 191, tshad-ma, ze, ff. 219b6~221b1

19. **Responding to the Realists 駁斥外境實有論者的問難**
Verses: D. 4056, bstan-'gyur, v. 136, sems-tsam, shi, ff. 3a4~3a6

Commentary: D. 4057, bstan-'gyur, v. 136, sems-tsam, shi, ff. 4a3~5a7

20. **On the Tathāgatagarbha 論如來藏**
D. 4025, bstan-'gyur, v. 123, sems-tsam, phi, ff. 112b1~115a7